

ÎNSEMĂRI

DIN

BISERICILE MARAMUREȘULUI

CULESE

DE

IOAN BÎRLEA

ȘI PUBLICATE

CU CHELTUIALA MINISTERIULUI DE ÎNȘTRUCȚIE PUBLICĂ

BUCUREȘTI

Atelierele grafice SOCEC & Comp., Societate anonimă

1909

Meritul de a fi adunat, fără vre-un sprijin și îndemn aceste însemnări e al teologului maramurășean Ioan Birlea, din Berbești.

D-sa a cetit cum a putut; pe alocuri cetirea sa e discutabilă, ba chiar evident greșită. Așa cum sint, aceste mărturii istorice și documente de limbă vor aduce un mare folos.

Rostul mieu a fost să intervin pentru tipărirea materialului nou pe care ni-l trimete Maramureșul, într'un volum suplimentar de „Studii și documente“, să satornicesc ortografia, să dau unele îndreptări, traduceri și notițe și să rînduiesc tabla după normele urmate în celelalte volume.

N. IORGA

APȘA-DE-JOS.

A. Biserica din Josani.

1. *Antologhion* din Rîmnic, 1737.
2. *Apostol* din Blaj, 1802.
3. *Catavasieriū* din Blaj, 1824.
4. *Evanghelie* din Blaj, 1776.
5. *Evanghelie* din Blaj, 1817.
6. Pe *Liturghii* din Sibiu, 1798 :

1.

Aciasta s[ăntă] Liturghie o aū cumpărat jupăneasa Mihalca Elena și gazda dumisale Mihaï Ionaș, cu fiu ei Gheorghie, pentru sinătate și ertare păcatelor, și morțiï Ionaș, Nicoră, Dote, Dumitru și Porfiră, la s[ănta] biserica cē bătrină saū din-sus, în sat, pentru bani, 9 zloți, dela Opre Andreï, diiacul din Chiuza, în oarmedea Dejului, erașu de sus, 1799, luna Iulie 10 zile. Pantelemon Volosan, parohușu Apșei-de-josū.

7. Pe un *Octoih* din Blaj, 1792 :

2.

Eatā eū Opre Andreï daū Octoihu în Apșe-de-josu.

8. Pe un *Penticostarion* din Sibiiū, 1805 :

3.

[I]atā cine sintū lăcuiitori în Apșe-de-josu, și s'aū făgăduit Corda...., Vlad Dorde aștut aū dat 1 zlot, Eudii Mihaï aū dat 1 zlot, Merena Mihaï aū dat 1 zlot, Filipu Ionașu a Morerașului aū dat 1 zlot, Filipu Văsiū a Morerașului aū dat 2 zloți, Stețu Ionu aū dat unu hușoșu, Orosu Văsiū aū dat greițari, Borca Nicoră a luï Petrașu aū dat 2 greițari, vāda Părasca aū dat 6 grațeri.

9. *Strasnic* din Blaj, 1817.

10. *Triodion* din Blaj, 1800.
 4. 11. Pe un clopot, în turn :
 Anu Domnului no[s]tru Is[us] H[risto]s; 1775.
 12. Pe altul în clopotniță : 1885.

B. Biserica din Susani.

1. *Apostol* de Blaj, 1802.
 5. 2. Pe o *Evangelie* din Blaj, 1776 :
 Aăasta ș[fântă] *Evangelie* o aű cumpărat Cormoși din Apșe-de-josu, pentru 22 de florinți, dela Opre Andrei, dela diiacű din Chiuza, luna Mai 12, anu 1796. Pan-telemon Volosan, parohușu Apșe-de-josu.
 6. 3. Pe un *Mineiu* românesc, manuscris, începînd cu luna lui Sep-tembre, — pomenirea lui Simeon Stilpnicul :
 Eű smeritul, nedestoinicul popa Chirilă, de acua, am scris acest pușin ċin dela . . . [șters] † în anu ce am poporat in Ui-Nimăt, la Tășnad, рок кожін [anul Domnului] 1698, m[e]șeta Iun[ie] 21. † lui popa Ionu — și la Rusaliű, la Ispas † dela Mădărasu.
 7. 4. Pe un *Mineiu* slavon manuscript :
 Исе Хё, прими жертвс сию ко оставленіи грнхвоков Прев-скиеннагw архиепископа нашего Досудеа и бцъ моего дсховнаго нерамнагс Силвестрс и скепешнерена втца моего Ианх. [Isuse Hristoase, primește această jertfă întru iertarea greșelilor arhiepiscopului nostru Dosofteiű¹ și ale părintelui mieű duhovnic ieromonahul Silvestru și ale Sfinției Sale preotului părintelui mieű Ilie.]
 8. Pe altă pagină :
 Cu mila lui Dumnezeu Sirafim, episcopű pravoslavnicű Maramurășului.
 5. *Minotoghion* din Blaj, 1781.
 6. *Octoih* mic românesc, manuscript.
 9. 7. Pe un *Octoih* din Blaj, 1792 :
 . . . Cuza am datű aăasta carte cu 14 florinți, și aű dat jupănu Bieus Iacov, cu jupăniasa sa, găzdoe sa Eodoca,

¹ Dosoftei a fost episcop maramurășean de pe la 1715 până pe la 1728; v. vol. XII, LIII. — Serafim l-a precedat pe la 1711; *ibid.*

pentru sănătate și ertare păcatelor lor, și filorū, Ștefan și Nicoară, și pentru cei morți: Dumitru, Dote, Luca, Năstafă, Mihaiū, Ilica, Mărie și pentru tot niamul . . . ; și o daū în sat Apșe-de-jos, la bisereca; Martie 3, 1795.

8. *Penticostarion* din Blaj, 1768.

9. *Triodion*, fără foaie de titlu.

10. Pe clopot:

Verbum Domini manet in eternum.

11. Pe altul:

рокс кжжого [anul Domnului] 1738.

12. În clopotniță, pe cel mare:

Az Alsó Apsai o hitü egyház öntette; 1850. [Biserica ortodoxă din Apșa-de-jos a turnat-o.]

II.

APȘA-DE-MIJLOC.

A. Biserica-de-jos.

1. Pe un *Antologhion* (titlu rupt):

Aăasta svîntă carte o amu cumpărat ieū, Vulturū Marica, preutiiasa a luī popa Vasalie, la sfînta beserică din susu și la cea din josu, cîndu va trebui, și o daū la besereca dinu susu mai cu deadînsul, în Apșe-de-mijlocu, pîntru sufletulu viiloru și a morțiloru, și o am cumpăratu cu 20 de florinți . . . Scris-am în Apșe-de-mijlocu, 1747, în luna luī Octomvrie în 20 de zile.

2. Pe un *Apostol* de Blaj, 1766:

Dăm știre . . . [rupt] din Apșe-de-mijlocu, cum că ieū, Huzăū Gheorghie, cu soța mē, aăasta carte anume Apostolu, dreptu 8 florinți, pîntru sinătate mē și a soțulu meu dinpreună, și pîntru iertare păcatelorū nostre, și pîntru a celorū răpăusați odihnă, anume: Vasalie și Ileană, care s'aū răpăusat la anul 1773, iară Ileană 1774, luna luī Dechemvrie; Huzăū Ionaș, cu soță-sa, Anuță, și Mihaī Luca, cu soță-sa, Marica, și pîntru a tuturoră; și aū datu-o la bisereca din josu, și de-acolo nime să nu le pote lua, saū să zică că-ī a luī: nice

frate, nice nime, suptu afurisanie și blăstămulu s[finței] besereci; anul 1773, luna lui Noemvrie 22 de zile.

15. 3. Pe *Biblia* lui Bob, 1795 :

Ačasta sf[ântă] carte, numită *Biblie*, o aŭ cumpărat parohușu satului Apși-de-mijlocu Vladu Mihailu, Vulturu Mihailu, cu bani beserici, 23 de vonașu, ca să nu zică cineva cum că ieŭ o amu cumpăratu-o suptu afurisanie.

4. *Catavasieriŭ* din Blaj, 1824.

5. *Ceasostov* de Tîrgoviște, 7223 (1715).

6. *Evanghelie* de Blaj, 1765.

7. *Liturghie* de Tîrgoviște, 1713.

8. *Liturghieriŭ* din Sibiiŭ, 1798.

16. 9. *Mineiŭ* (fără foaie de titlu) :

Ačasta sf[in]tă carte numită *Mineiŭ*, este a lui Huzău Gheorghie și cu soțu dumisale, Acsene, și cu fiŭ dumilor sale, Marie și Anna, pîntu sănătate dumilor sale și a pruncilor dumilor sale, și pîntu a celor morți iertare de păcate, anume Huzău Vasilie și Huzău Ileană, și alți prăslăviți moș, strămoș, părinți, frați, carile aștaptă din mîna dumilor sale să facă Dumnezău parte; și s'aŭ dat la beserica-din-josu, ca să nu o poată lua nime din frați aŭ din prunci dumilor sale, supt blăstămu și afurisanie sfinților părinți; și s'aŭ scris de mine, prutu Mihail Vultur, fiind pă aceie vreme parohuș în Apșe-de-mijlocu, în anu Domnului 1778, în luna lui Avgust în 29 de zile.

10. *Minologhion* de Blaj, 1781.

11. *Noul Testament* de Bălgrad, 1648.

17. 12. Pe alt exemplar :

Să aibă Domnul Dumnezău știre de ačasta carte, anume Testamentu, pre limba romîneasca, de Apșe-de-mijlocu, la beserica cè bătrînă, la hramul S[fin]tului Nicolae; cumpăratu Pop Palcul, cu soțul săŭ, Marica; să n'aiba alți, numai cine darui, saŭ robul [lui] D[umne]zeŭ Petre, Nastasie, Ivan, Mihaŭ, Ioan, Călină, Ionaș, Dochie, și cu fecorii săŭ, Ionaș, Gheorghie, Ștefan, Năstafă. Pomenește, Doamne, șerbu lui Dumnezeŭ Nichita, Anica,

Gheorghie, Vasilie, Marica, Nichita, Marica, Acsene, Dochița, Ionașu, Marica. Dumnezău să-î pomenească pînă a șeptele rod. Veleat 7237; anu Domnului 1729.

13. *Octoih* de Blaj, 1792.

14. Pe un *Penticostarion* de Blaj, 1768 :

Dăm înștiințare tuturoră boeriloru din Apșe-de-mijlocu, cum că ieū, Huzău Gheorghe, amu cumpăratu cu soțu-mè Axene această carte anume Penticostar, driept 10 florinți, pentru sănătate mè și a soțului meū, și pîntru iertare păcateloru nost[re], și pîntru a celoru răpăusați odihnă, anume Vasilie și Ileană, care s'aū răpăusat, și altoru morți, a tuturoră răpăusați, și aū dat în biserica-de-josu; de acolo nime să nu o poată lua, suptu afurisanie, sfintelorū biserici. Anul Domnului 1790, luna lui Noemvrie 22 de zile.

15. Pe un *Strastnic* de Blaj, 1773 :

Dăm înștiințare tuturoră boeriloru, mai virtosu și învățătoriloru dinu Apșe-de-mijlocu, cum că ieū, Marina Toderu, amu cumpăratu anume cu soța mè Erină această carte, anume Strastnicu, dreptu 4 florinți, pentru sinătatea mè, și a soțului meū, și dinpreună și pîntru iertare păcateloru nostre, și pîntru a celoru răpăusați părinți și frați noștri, și a tuturoră celoru răpăusați de la Adam; și amu datu-o la beserica-din-susu; și de-acolo nime să nu o potă lua, saū să zică cineva că aū cumpăratu, nice frate, nice nime, suptu afurisenie și blăstămu sfinteî besereci. Anul Domnului 1773, luna lui Noemvrie 22 de zile. Și s'aū isprăvit acestu lucru prin osteniala și indemnială părintelui popa Nicolae, cînd aū îmblatu în Blaj, la Ardeal, și după alte cărți, fiindu preotu întru acee vreme, de 4 aniî preuțit, cu mîna episcopului Joan Bradač, în catedra Muncačului.

16. Pe un antimis slavon :

рѢКОДѢКСТВЕНЪЖЕ И ИСКЛЩЕН ГОСПОДИНОМЪ ОТЦЕМЪ МИХАНОМЪ ШАНДИЛОМЪ ОШАВСКІИ ЕПІСКОПОМЪ РОСЕНСКИМЪ ВЪКАРІЕМЪ АПОСТОЛСКИМЪ РОСЕНСКИМЪ И СОКѢТНИКОМЪ ЦРЕКИМЪ, НА НЕМЪ БЖЕСТВЕННЮ И СТБЮ АТБРІЮ БО ЕЖЕ СЩЕННОДѢКСТКОВАТИ ДХО-

18.

19.

20.

НМС; роКС 17—, МЦА . . . ДНА [cu punerea minilor și sfințirea Domnului părintelui Mihail Manuil Olșavschi, episcop rusesc, vicariu apostolic asupra Rușilor și sfetnic împăărătesc, pentru ca să se slujească de către duhovnic pe dînsul sfînta liturghie; anul 17—, luna —, în — zile.

Manuil Olszawski (Olșavschi) era episcop pe la 1730 (v. vol. XII, p. LIV).

21. Se află la foarte multe biserici.

17. Pe alt antimis, cu litere latine :

S'a santitu de pre' santitulu Parinte Ioann' Alexi anteiulu Episcopu alu Dieceșei Gerlei, sub domnirea Inaltiatului Imperatu Franciscu Iosifu I, în anulu 1858. Mich. Serban invent. Augustu Grube ces. reg. lithografia de Curte in Vienna.

Aceiași observație ca la n¹ precedent.

22. 18. Pe un clopot în turn :

Vox mea in auribus tuis, Domine; 1720.

23. 19. Pe ușorul ușii, de-a stînga :

1814, Noemvrie prima.

24. 20. Pe o tablă de lemn, de-asupra ușii :

S'au înoit prin zugrăvire s[ănta] beserică cu chieltuiala multora, prinu necruțata osteniala a lui N[emi]ș Pop Gheorghie, cantor și curator, anu 1822, și s'au sfințit prin preuț: d. Petru Anderco, vic[areș] al Mar[amur]ășului], D. Vasile Volosan, protopop al Sig[hetulu]i], Teodor Rednic prot[opop] al Cosău[lu]i], Grig[orie] Mihali, par[ohul] Apși-de-jos, Mihail Țiple, și par[ohul] satulu]i Apși-de-mijlocu, Vultur, fiind de față d. Vasile Man, jurat-mare al Sighetulu]i.

B. Biserica-din-sus.

25. 1. Pe un *Antologhion* de Rîmnice, 1766 :

Dăm înștiințare tuturor boerilor, și mai virtos din Apșe-de-mijlocu, cum că eu, Marina Todoru, am cumpăratu, cu soța mē, anume Erina, ačasta carte, anume Mineiū, drept 34 de florinți, pintru sinatate mē și a soțulu] meu, și pintru ertare păcateloru noastre, și pintru

a celor răpăusați părinți și frații noștri, și a tuturor celor răpăusați, dela Adam, și l-amu datu la beserica din susu, și de-acolo nime să nu o potă lua, saŭ să zică că aŭ cumpăratu, nice frate, nice nime, suptu afurisenie și blăstămul s[finte] beserici. Anul Domnului 1773, luna lui Noemvrie 25 de zile. Scris-am popa Mihailu, parohu din Apșe-de-mijlocu, la Marina Toderu, în casă; spre nevoința acestui lucru amu fostu ostenitori și îndemnetori ieŭ . . . popa Nicolae, când amu îmblat la Blaj, în Ardeli, după alte cărți, l-am aflat acest Mineiŭ în oraș în Turda, la popa Eremie, și mi l-am cumpăratu dreptu 34 de florinți. Anu Domnului 1773, Noemvrie 25 zile, fiind ieŭ preut de 4 ani în acee vreme, preuțit cu mâna episcopului Ioan Bradač, în catedra Muncaciului, 1769, în luna lui Aprilie 26 de zile, la Sfântul Vasilie.

2. Pe un *Apostol* din Blaj, 1766 :

26.

. . . Apșe-de-mijlocu, cum că ačasta carte, anume Apostolu, dreptu opt florinți, pentru sinatate mē, cu a soțului meŭ de'npreună, și iertare păcatelor noastre, și pentru a celor răpăusați odihnă, anume Vasilie și Ileană, cari s'aŭ prăslăvit: Vasilie, la anu 1773, iară Ileană la 1774, luna lui Dechemvre în 21 de zile, Șihaŭ Ionaș, cu soțu său, Anuță, și Mihaï Luca, cu soța sa Marica, și pentru a tuturor celor răpăusați, și o daŭ în beserica din susu, și de-acolo nime să nu o poșajtă lua saŭ să zică că-ŭ a lui supt. . . . nici frate, nici nime. . . , suptu afurisenie și blăstămu sfintelor biseric. Anu Domnului 1773, luna lui Noemvrie 22 zile.

3. *Catavasierŭ* de Blaj, 1762.

4. Pe o *Evanghelie* din Blaj, 1765 :

27.

Iată ieŭ Marina Toderu am cumpăratu cruce pre s[fântul] pristolu, dreptu 25 de zloți, amu cumpărat și sfeșnicu dreptu 12 zloți, și le-amu cumpăratu ieŭ, Marina Toderu, și haine în biserică-din-susu, felonu, năracliță, pocrovețele și patrafiru cu carele slujește preutul s[fânta] liturghie; și amu cumpăratu dreptu 67 de florinți, pîntru sinatate mē și pîntru sufletul morților; ș'aŭ fostu pre

acee vreme preutu popa Nicolae dinu Apșe-de-mijlocu, și ustenitori într'aesta lucru.

5. *Liturghii* de Sibiiu, 1798.

28. 6. Pe un *Octoih* de Blaj, 1766 :

În știință să fie tuturor, cum că ačasta carte, anume Octaiu, l-aŭ cumpăratu Ivančuc Vasoc a Grigei, drept 9 florinți, și o aŭ dat la besereca cè din susu, fiind pe acee vreme la acee beserica parohuș Vlad popa Ni-coară. Ani Domnului 1783, în luna lui Avgust în 4 zile.

29. 7. Pe un *Penticostarion* de Blaj, 1768 :

Dămu înștiințare tuturor boerilor din Apșe-de-mij-locu, cum că ieŭ, Huzău Gheorghie, amu cumpăratu cu soțe mè Axene ačasta carte, anume Pentecostari, drept 10 florinți, pentru sinătate, și a soțului meŭ d'in-preună, și pentru iertare păcatelor nostre, și pîntru a celor răpăusați odihnă, anume: Vasilie și Iliana, și pentru a tuturor celor răpăusați odihnă, și-o daŭ la beserica-din-susu, de acolo nime să n'o poată lua, saŭ să zică cineva că-î a lui, saŭ c'aŭ cumpăratu : nice frate, nice nime, suptu afurisenie s[finitei] bisereci. Anul Dom-nului 1773, luna lui Noemvrie 22 de zile.

8. *Polustav* de Blaj, 1793.

30. 9. Pe un *Strastnic* (fără titlu) :

Dămu știre tuturor învățătorilor sfintei beserici, preuți și diiaconî, să pomeniți pe ačasta boeri cu ju-păniașa dumisale, anume Șimanu Macovei, și soțu du-misale Marica, că bine aŭ făcut c'aŭ cumpăratu ačasta carte, că-î foarte de mare folosu în svânta beserica ; decî să știți domnia voastră c'aŭ cumpăratu-o dreptu 5 flo-rinți, pîntru sinătate dumilor sale, și pîntru sufletu morțiloru ; și Dumnezău să li-o priimască. Decî și dumia-voastră, învățătorii, preuți și diiaconî, pe cari va custa Dumnezău, să roagă dumilor voastre să nu uitați, ce să-î pomeniți pîntru ačastă puțină pomană c'aŭ făcutu du-miialui dinu sărăcia dumilor sale.

10. *Triodion* de Blaj, 1771.

31. 11. Pe un clopot :

покс кожиа [anul Domnului] 1713.

12. Pe altul, tot așa.

13. Pe ușorul ușii împărătești :

Kornelius Romanowsky, pictor ; 1840.

32.

III.

BĂCÎCOIEL.

1. Pe un *Antologhion* de Rîmnic, 1766 :

Aăastă ci[n]stită carte o aŭ cumpărat robu luî Dumnezeŭ Loghinu, cu soțe sa Măricuța, popa Costan Sima și cu soața sa Palaghie, și o amu cumpăratu ami[n]doî, popa Costan Sima și Virva[ra] Loghinu, ș'amu datu 35 de florinți, ca se fie de pomană părințiloru noștri, Ștefan, Ilana, Dumitru, robu luî Dumnezăŭ Sima, Marica și Odochie, Vasilie, Găvrilă, Pricopu. Iar vii : Ionu, Dumitru, Măricuța, Tiana, Evdochie, Găvrilă, Todosie, aceste a popei, iară luî Loghinu. Și-a cumpăratu în anu 1780, și dată în beserică în ierașu de sus, în satu în Băcicoiel-Micŭ, unde este hramu Cuvioasei Paraschivei, și, de s'a strica, să aibă a o tocni, cine or fi di[n] săm[in]ța noastră ; și s'aŭ cumpăra[t] în zilele Împaratu-luî Iosifu și episcopu Andrei Bace[n]schi, în Scaunul în Uguvaru. Popa Costanu Sima, parohuș.

33.

2. Pe un *Apostol* din Buzăŭ, 7212 (1704) :

În numele Tatăluî și-a Fiuluî ș'a Sfintuluî Duh, amin. Botișu Ionu și cu soța mē, Marica, și cu alu meŭ frate, Gheorghe, cu a luî soță Marie, și cu Sima Petre și cu a luî soță, Marie, dinu ierașul-de-susu, dinu Săcel, amu cumpărat aăastă carte, anume Pracŭsi¹, și amu dat în beserica noastră, unde ieste hramul Propodomnei Paraschiva, ca să fie pomană în cer[iŭ] pîntru suflete, anume : Mihaiŭ, Ileana, Alecsa, Tecula, Vasilie, Toderu, Nicora, Simion, Vasilie, Nechita, Marie, Parasuca, Ionu, Danu, Porhira, Gavurila . . . , ș'am datu pre dinsa . . . 14 flo-

34.

¹ Praxiu, Faptele Apostolilor.

rinți, părinților și fraților, dat-am această carte pe[n]tru sufletele aceste; ce să se scrie ceneva orî să roge pe dinsa, să fie bl[a]g[oslo]vitu în veci, eară cine va vrè a o fura saũ a o vinde, unul ca ace[l]a să fie anatemă, trecleet și procleet de 318 de oteți, cari aũ fostu în Necheia, în veci; aminu. РОКС К[о]ЖЕ [= anul Domnului] 1722, luna Maiũ 27 de zile; și atu[n]ce aũ fost preuți: popa Toder, popa Vasile Gogotă, popa Lup Gogotă, popa Lup Radu; Împăratu Caroluș, Vlădicu Vizantie¹ dela Mo[n]cač, protopop Timohiu dinu Moiseiũ, șupanu Pogan Ișufan, juratu boeru Vasilie din Săcelu.

35. 3. Pe un *Ceasostov* din Rădăuți, 7254 (1746):

În numele Tatălui și a Fiului și-a Sfintului Duh, amin. Să se știe că această sfintă carte, anume Polostavu, o a cumpărat robul lui Dumnezeu Filip a lui Ionașco, să fie de pomană tuturo[r]a, și . . . , morților, și să-ı pomenească Dumnezeu . . . Să se știe și aceasta, că aũ dat pre dinsa 7 florinți, și preoți cari vor, să pomenească pe nume, ce suntu ice. Viı . . . [a]nume: Temocu, Filipu, Vasilie, Dominti, Ion, Totosie, Părasca, Mărie, Sohie, Galie, Virvară, Marie . . . , Luca, Alexie, Ionașco, Iacov, Nicoară . . . , Marie, Ștefan, Simion, Părasca, Ioan. Amin. S'aũ datu-o unde ieste hramul prepotomneı Paraschiveı, în ierașul-de-susu, în Bășcoelu, și ci[ne] ar vrè să o s[t]rămute dela această biserică, să fie afurisit de 318 de oteți; 1749. Scris-am eũ, Dragota Petre, ot Ferșu-Bane², la Șufalub.

4. *Catavasierviũ* din Blaj, 1762.

36. 5. Pe o *Evanghelie* de București, 1742:

Să se știe că această sfântă Evanghelie o a cumpăratu Radu Toaderu, fiindu lăcuioriũ în varmeghia Maranurășului, cu feçoru săũ Petre, în erașul-de-susu, în satu în Băcicoiel, ș'a datu-o sfinteı beserici, unde este hramul prepodomna Paraschiva, de pomană loru și părinților, că să-ı pomenescu aceste nume; viı: Toader.

¹ Gheorghe Ghenadie Bizanție (Bizánczy); v. vol. XII, p. LIV.

² Felső-Bánya; Baia-de-sus.

Petre, Anișor, Marie, Nestor, Acsenie; morți: Mihaiu, Nasta, Ana, Gahie, ereu Ștefanu, Ionu, Ohima, Măriuța, și care preut va fi, să aba a pomeni aceste nume, și, după sfirșitu acestu omu, să n'aibă a zice fečor nici fată că este a lui, făr[ă] numai a sfi[n]ti beserici, și să aibă fečorii a purta grije de ea, rămasă de părinții loru; nici care va fi la besereca, să zică că e a lui. Iar[ă] ci[ne] s'ar afla a o vinde au streinà dela besereca ačasta, să fie afurisit de 318 de părinți sfinți dela soborul dela Nichiea; și s'aũ cumpăratu cându umbla valeatu 7251, iar dela H[risto]s 1743, în luna lui Noemvrie 14 de zile, ș'aũ cumpăratu dela Dumitru dieacul, și amu scrisu eũ, Anghelu diiacu, ș'aũ dat pre ačasta Evanghelie 18 florinți.

6. Pe un *Echologhion* din Iași, 1749:

37.

În numele Tatăluș a Fiuluș ș'a Duhuluș Svint, și a Maiceș Preciste; amin. Dinu daru, mila lui Dumnezău s[ă]n[tu], [e]atã eũ, Ba[n]dre Ștefan, și cu gazda dumisale, Frosina, și cu fata loru, Ilena, eatã aceastã carte, anume Trebunicu (?), o daũ la s[ă]n[ta] beserica în Vișeu-de-josu, unde este hramul Bunei Vestiri, printru sufletele părinților loru, anume: popa Patra și gazda sa, anume Marica, dintr'a lor mîna ca . . . , și cine s'ar găsi, aũ popã, aũ diiaconu, aũ diiacu, aũ ci[r]nicu, aũ mireanu, aũ din familie, cine aũ datu ačastã s[ă]n[ta] carte anume Trebunicu, și cine o va lua saũ o va vinde de u[n]de-ı puse, să fie afurisitu de 318 părinți sfinți, anatimã, maranata; amin. Leatu 1770, Ian[uarie] 1 zi.

7. *Liturghieriũ* manuscris slavon, fără titlul.

8. Alt *Liturghieriũ* slavon, tipărit (lipsește titlul).

9. *Octoih* din Rîmnic, 7258.

10. Pe un *Penticostarion* din Rîmnic, 7251:

38.

Sã se știe ca ačasta s[ă]n[tã] carte anume Penticostariu o aũ cumpăratu Teșe Hilip, fiindu lăcuitoriũ [în] erașu-de-susu, anume în sat în Băcicoiel[u]-Mic, și o amu datu în s[ă]n[ta] beserica, unde este hramul propadobna Paraschivii, să fie de pomanã mie și părinților miei.

39. 11. Pe un *Strastnic* fără titlu :

În numele Tatălui ș'a Fiului și a Duhului Sfânt, amin. Să se știe că această sfântă carte anume *Strastnicu* o aŭ cumpăratu șerbul lui Dumnezău Radu Petre, și cu părintele dumisale Radu Toaderu, și, fiindu ei lacuitori în varmighe Maramureșului, în erașu-de-susu. anume în satu în Băcicoiel-Mic, și aŭ datu sfinjței besereci, unde este hram prepodomnei Paraschivei, să fie de pomană lui, părinții lui, că să se pomenească aceste nume ce-s scrise aice pre răndu. Vii sint aceste nume ce-s scrise aice: Petre, Ion, Stefan, Marie, Nistor, Acsene. Iar de cei morți: Toader, Mihaiu, Naste, Ana, Ion, Gahie, arhidiacon Ștefan, Ivan, Măriuța . . . , și să-i pomenească Domnul Dumnezău pre toți, și pre cei știuți, și pre cei neștiuți, întru Înpărăție Ceriului, totudeauna, acum și pururea și în veci vecilor; amin. Iară preuți, cari vor sluji pre aceste sfinte cărți, să aibă a pomeni aceste nume. Și, după sfișitul acestui om, să n'aibă a zice fečori saŭ fata că este a loru, fără numai a sfintei beserică, și să aibă fečori a purta grije de aceste, dacă să vor strica, să le tocmască aceste cărți, adecă *Strastnicul* acesta și *Triodul*, carele tot de o mină s'aŭ cumpărat, de șerbi lui Dumnezeu cei bun și milostivi. Iară și preuți, cari vor fi la beserică, să nu zică că este a loru, fără numai a sfintei besereci. Iară cine s'ar afla a o vinde, adecă a o streină dela besereca acesta, să fie afurisit de 318 de părinți sfinți dela soborul dela Nichie. Și s'aŭ scris cînd aŭ îmblatu văletul dela H[risto]s 1749. Scris-am eu păcătosul,— să erte Dumnezău pre toți păcătoși, și pre mine greșitul; amin.

21. *Triod*, fără titlu.

13. Antimis rusesc din 1700.

40. 14. Pe o icoană :

1810. Aastă sfântă icoană pă pristolu aŭ plătitu Sima Costan, parocușu satului din Băcicoiel, și amu zugrăvit eu Plohod Ion din Dragomirești.

41. 15. Pe un pomelnic :

1747, Aprilu 13. Acestu pomelnicu l-aŭ cumpăratu

Sima Mărie, cu bărbatul său, și-a fostu Înperetasa Maria Teresia, și ep[isco]pu aũ fostu Benedictu, întru aceia vreme, și vicariu Andreiũ Bacinschi; jurat Sopințanu (Szaploneczay) Vasalie, și pătrupopu popa Lupu din Ioodu, și preutu aũ fost popa Vasilie, popa Simionu și popa Lupu.

16. În archiva parohiei :

Cartea biserici Bășcoiului-Mic începută supt Împăratul Franțisc a doilea, și în zilele episcopului nostru Andrei Bacinschi, și fiindu vicarăș în varmedea noastră pop Vasile din Tarna, iară în sat fiind preot Sima Costan, și parohușul satului Iuga Cozma din Săliște, — care aũ și început a scrie într'insa.

Însemnarea titorilor. Întie titor: Zah din Oancicești; acesta aũ testăluit pământul supt biserică. Al doile titor: Gogotani, pîntru că ei aũ fostu maistări la zidire biserici, ajutorai fiindu și de sătenî; acești aũ cumpărat și Ocitelna cè rominească, potir, discos, stè, linguriță; daru nu de argintu, nici de aur, ce de cositoriũ. Gogotă Dumitru aũ zugrăvit fruntariu întieșdată. Gogotă Simion aũ cumpărat Liturghie cè mică. Soața lui, Ierină Stihariu. Habotă Vasilie aũ cumpărat haine și făclii. Radu Toader aũ cumpăratu în biserică Evanghelie, Triodul. . .

Sima Costan, acesta aũ fost preot, și aũ fost parohuș în Bășcoel 33 de anî. Și, în anul 1785, aũ zugrăvit altariul și besereca bărbaților, luîndu afară fruntariul. . .

Botis Vasilie, cu soața lui, Marie, aũ zugrăvit tinda beserecei, unde stau muerile, cu a sa teltuială, ne ajutorîndu-l nime. . .

În știință să fie, Costan Sima, fiindu lăcuitoriũ în Băcicoel, în varmeghe Maramurășului, în erașu-de-sus — născut în zilele Marie-Terezie Înpărătesei, după dinsa Iosip Împărat; aũ fost eftișig în tot feliul, în marhă, în bucate, în Maramurăș. Griul cu 20 de potori mierța, ovășul 8 potori, mălaiu cu 1 hosoșu, boii cu 8, mai bune vaci cu 13, oi cu 3 mărieși, gînsca cu 2 pătaci, rața 8 potori, găina 4 potori.

Iară după Iosipu, Lepoldu, și pînă aũ trăit aceste,

aŭ 'blat banî de argintu, și era eftișig în tot feliu. Iară după acește a biruitu Franț, șu a și eșit banî de hîrtie, și a eșit scumpe[te] în tot feliu, în marhă, în bucate, în oi, în boi. Boii cu 4 sute, de mijlocu, vaca cu o sută, 120; pareche de oi 30 de zloți, gîsca cu 2 zloți, găina 1 zlot. Hainele: suman, čoarecî, în zilele Împăratului Iosipu aŭ fost, sumanu cu . . . zloți, čoarece cu 3 mărieși, clopu cel bunu cu 2 mărieși, curele de încinsu cu zlot. Băutura: horinca cu 7 potoriție, vinu cu 4 potoriție, miedul cu 2 potoriție. Bărbînția de miere cu 12 florinți, bărbînția de brinză cu 2 zloți, cana cu 2 pătacî. Iar, în zilele Împăratu[lu]i Franți, de ci[n]du a pri[n]s a să bate cu Frîncu, și-aŭ scos nemîși la bătaie, de s'aŭ bătut, dară s'aŭ făcut scumpe care n'aŭ fostu de cîndu-î lume, în Maramurăș.

IV.

BERBEȘȚI.

43. 1. Pe un *Antologhion* din București, 1767 :

În numele Tatălui și a Fiului și-a Sf[ă]ntului D[u]h. Acastă sf[ă]n[tă] carte comparat jupinasa Docati Odochie, cu soațu-î său Codra Petru, și cu fecorul seŭ Codra Ștefan, și cocana Pelaghea, dret sufletul moșilor și a perinților seî. † Docă și Odochia, Ștefan, Nastasia, Filip, Ionaș, Teodoru, Calina, Maricuța, Teodoru și Ioan, Vasalica, Anuța; 1789.

44. 2. Pe un *Apostol* de Blaj, 1802 :

În anul dela Naștere lui H[ristos] 1802 cinstiți boeri nemniș[i] din Berbești, numiti Codre Grigor a lui Diordie, aŭ dat 5 zloți aŭ doile, Moiš Gabor așișdere 5 zloți aŭ dat. Iar Rednic Todoru un zlot aŭ dat, oidins(?) Rădnic Ion 2 groșu. Acești dară boeri, anume Codre Grigoru, Moiš Gaboru, Rădnic Todor, Rădnic Ion, co toți scriși[i] depreuna, după putere lor, pe banu drepti, aŭ cumpărat carte acasta, *Apostol* numită . . . , pentru 10 zloți și 2

groșu, aŭ cumpăratu-o precum am scris mai sus, în anul 1802 . . . , pentru ca se le fie pomană večnică întru în cea lume, Înperație Cerului, și bucurie . . . precum și cu toț[î] sfinți, întru časta lume viață curată și lungă. Legatură făcută de mine, preutul Vasilie Oniș, amin, ca cine o va înstreina fără întorcere să fie aniatema, adecă din beserica ačasta. Datoï (?) în beserica Berbeștilor, în numele Tatălui și-a Fiiului și-a Sf[în]tului D[u]h, acum și pur[ur]i și în veci, amin. Scris-am eŭ, Vasile Oniș, parohușul din Berbești.

3. Pe *Biblia* lui Bob, 1795 :

45.

Cu ajutori lui D[umne]zeŭ într'ačasta sf[ăn]tă Biblie numită aŭ dat Coman Ion a lui Bogdan, și cu soța sa, Acsenie din Moisăi, doï zloțj, pentru ca să le fie pomană večnică în cee lume, Înparăție Ceriului, într'ačasta večnică, lungă. Anul dela naștere lui H[risto]s 1802, luna lui Iulie, zuoa a 3.

4. Pe un *Catavasiariu*, de Blaj, 1824 :

46.

S'a donat baserici romine de Szigeth de cătră Escell. Sa Aep[isco]pulu Vancea.

5. *Carte de învățatură creștinești* așezată de Escell. Sa Ioanu Bobu, în Blaj, 1805.

6. *Ciasoslov* din Rîmnic, 7253.

7. Pe o *Cazanie* de supt Constantin Nicolae Mavrocordat (se află la diac) :

47.

Coman Ioanaș și-a parinților, și-a moșilor lor, și aŭ numit la sf[ăn]ta beserică în Călinești, în erașu Cosoului, în varmeğa Maramureșului, la beserica cè bătrină, în mijlocul satului, în zilele înnețatei Creese Marie-Terezii; și fiind episcop în Mocač Manuil, și vicarieșu Maramorișului A[n]dreï Bacensco, și jurat Rednic Nicora. Iară cine o va lua din sf[ăn]ta beserica se fie globit, și afurisit de s[fin]ții părinți 318 dela Nichei, că aceste omiņi n'aŭ rămas nimă dintr'înși, ce aceasta se le fie pomană în vec[î], amin. Scris-am eŭ, popa Filip, anu D[o]m[nului] 1750, m[esi]ța Iulia 9. Iară prețul cărției doozeci de florinți: într'atita e-a luat.

48. Pe altă pagină :
Carte aî Coman Hafie, dată în Călinești, la s[fă]nta beserică, pîntru pomană, în erașul Cosoului.
49. Mai jos :
S[fin]ții Tale, Maică a lui H[risto]s și-a noastră folo-sitoare și ingerilor Împărătasa ești, este închinată ačasta s[fă]ntă carte, a S[fin]ții [Tale] șarbe, Coman Hafie, pîntru păcatele sale și-a soțului său, Coman Ionaș.
8. *Evanghelie* de Blaj, 1766.
50. 9. Pe un *Eshologhion* manuscris, din 1693 (se află la cantor) :
Molitivnicu, în care să cuprinde toată treaba bisericii, care să cade preoților. Dată întii dela Sfinți Apostoli, după aceia dela sfinți părinți la toate trebile.
În mijlocul cărții se află anul în două locuri : 1693.
51. 10. Pe un *Liturghieriu* din Iași, 7267 :
În numele Tatălui, și-a Fiiului și-a Sfă[n]tului Duhu; aminu: ačasta sfintă și dumnezească carte o aŭ cumpărat jupînu Codra Ionașu, pentru sinătate și ertare păcatelor dumeasali, și a soții dumisale Ioană, și nurorii dumisale Odochii, Ilieșu, Grogor, Iion, Iioan, Paladia, Ieri[n]a și-a tot rodulu domisale, și pîntru sufletu tu-[turo]ra morților; întăe, robul lui, Ioan, și soție a sa Erină, Ghiorgiie, Hafie, Mihaiŭ cu soție a sa, Grigorie, Dumitru, Mărica, Caline, Ileană și Toader, și aŭ dat-o în sf[ă]n]ta bes[e]recă în Berbești, unde este hramulu Naștere Presf[i]ntei Născătore de Dumnezeŭ și purure Fecorei Mariei, și a tuturor s[fin]ților; amin. Și cine s'aru afla să se-o prăpădască din beserică, afurisit, ana-tema; și aŭ datu pe iasa (*sic?*) 10 florinți; 1765, în luna lui Octome (*sic?*).
52. 11. Pe un *Octoih* de Rîmnic, 1750 :
În numele Tatălui și-a Fiiului și Duh[ului Sfântu]. Carte anume Ohtoih, aŭ dat 12 flori[n]ți jupănesa Odotie, Ștefan, Năstafa, Mărica, † Măriuțe. Și o dat în besarica la Băr[be]ști, să i le fie pomana; Ionaș, Anisie, Iacovu.
53. Apoi :
† Ačasta sf[ă]n]tă carte, anume Octoihu, aŭ cumpăratu dumianu[i] Codre Gheorghe, și cu a sa jupineasă,

Titiana, dreptu doazeci de vinași florinți, și o au pus în besearica în Berbești, unde iaste hramul Nașterii Preacisti, ca să le fie pomână în veaci, viilor și morților. Iară cine o ar fura sau o ar înstreina dela besearica, sau o ar vinde de aici, să fie afurisit ca Arie. Anul Domnului 1765.

12. Pe alt *Octoih*, manuscris (se află la cantor):

54.

Acum am scris acest *Octoih*, spre folosul pruncilor celor rumînești; și, pentru că nu sint cărți destule rumînești, spre treaba școlilor, m'am ostenit de l-am scris cu toată năvîrneala, eū, nevrednicul robul lui D[u]mnezeū, Teodor Uibardi. Iară, de cumva cineva va afla ceva pahiba într'o acest *Octoaiū*, cu ertare să indrepte cu d[u]hul blîndețelor. Am scris la anul 1820: atonce am fost dieac și dascal în orașul Sighetilii, în luna lui Dechevrie.

După rînduiala Simbetelor și-a Duminecelor, se află niște însemnări de medicină și descrierea mai multor leacuri, în limbile românească și ungurească.

Apoi: opt glasuri pe note, și, la capăt, o colindă: Trei crai dela Răsărit, cu steaua aū călătorit, etc.

13. Pe un *Penticostarion* din Blaj, 1768; pe scoarța cărții:

55.

Annul Domini 1774. Iată sētēni Berbeșteni aū cumpărat p[e] sama s[fintei] beserici o carte, anume Sfetnița, cu 13 florinți, care carte aru fii foastă datoare jupînesele să o plătască. Dară și bărbații aū ajutorit: Codre Ivan 3 mărieș[i], Șiman Odochie 3 mărieș[i], Codre Maruța un mărieș, preutasa lui popa Chifor un mărieș, și f[a]ta 3 potorii, Codre Ionaș un pătac, Rus Părasca doi potori, preutasa Todoră doi potori, Codre Pătru un mărieș.

14. *Strastnic* de Blaj, 1773.

Pe legătura cărții:

56.

Ani dela H[risto]s 1815, dela Adam 7328 (= 7223), mălaiu cu 7 zloți, grîu cu 9 zloți. În anul 1876 (*sic?*) o fost mălaiu cu 1 zlot de argint și 10 grițari, și grîu cu 2 zloți de arg[i]nt și 40 d[e] grițari, ovăsu cu 1 zlot de argint.

57. Pe altă pagină :

În numele Tatălui și a Fiiului și a Sf[ă]ntul[u]i Duh, amin. Carta această, carte anume Strasnic, cu ajutorul lui D[umne]zeu aŭ cumpărat Rehnic Toder, aŭ luat drept 7 florinț[î], pentru fericita viața și ertare păcatelor lor; și o aŭ datu la besereca sa în Berbești, unde e hranul la Naștere Născătoarei de D[umne]zeu, ca să fie întru pomenire tuturor celor mutați dintru această viață în cè nesfârșita večnica: adurmitu preut Pătru, Rehnic Ivon, Ștefan, Șandor, Lorinț, Marie, Paladie, și celorlalți să fie pomană večnică; și cine o depărta această carte, anume Strașnic, dela biserică, acela să fie anatema, anatemisat. Scris-am eŭ, Vasilie Hainca, fiind parohușu satului Berbești, în anul dela H[risto]s 1797.

58. 15. Pe un *Triodion* de București, 7255 (1747):

Iată cu ajutoriul lui D[u]mnezeu și cu a toți boeri cari se afla în scris[oa]re această, dându har lui D[u]mnezeu că le-aŭ ajutat de o aŭ cumpăratu această carte, anume Triodu . . . , și o aŭ pusu în besereca în Berbești, cătră hramulu † presvi[n]tei † Nașterei Născătoarei de D[u]mnezeu, întru pomenire și folosul sufletelor părinților a toți cari sint vii și morți, Dumnezeu se-î erte pre toți; amin. Întii aŭ dat popa Vasoca 3 mărieș[î], Ianoșa 3 mărieș[î], Vitcu Ivan 2 potori, Olariu Vasalie un patacu, Olariu Miclăușu un patacu, Mînăilă Iuonaș un mărieș, Codre Ion un mărieș, Popa Vasoca un mărieș, Moiš Pătrașu un patacu, Mănăila Grigora un mărieș, Mănăila Ivan 12 potori, Berce Toaderu un mărieș, Potacu Docă 2 potori, Ștefu Petre un patacu, Mărie Rusca 2 potori, popu Ștefanu un mărieș, Sanhiru Vasalie un patacu, Codre Mihaiŭ 2 mărieș, Codre Gorghie un mărieș, Moišu Ionaș 2 potori, Șandoru Palcu un mărieș, Șandoru Grigoru 2 potori, Văsiu Rusului un patacu, Codre Grigoru un mărieș, Codre Ghiorghi un mărieș, Codre Ivan 2 mărieș[î], Crișanu Tămașu un patacu, Ivu Ionu un patacu, Ivu Ileana un patacu, Batin Vasocu 2 pătaci, Tite 2 potori, Popu Ivanu un patacu, Popu Ionașu 2 pătaci,

apoi încă s'aŭ aflat Micle Vasalie, nepotu a lui a Micle Grigorie, și elu pîntru unu serindariu ce s'aŭ datu pîntru suflet[ul] moșu-său, și a dat rodul lui; a ajutat și elu cu patru flori[n]ți în carte ačasta, — se fie în știre lui D[u]mnezeu; încă și fečori al lui Manaila Alecsa, văzindu pre alți boeri ajutorindu, i-aŭ îndurat și pre ei Dumnezeu, și-aŭ dat din toata cheltueala 4 florinți într'altu serindariu a tătine-seu, se fie în știre lui D[u]mnezeu; amin.

14. *Antimis* rusec din 1700.

15. Pe păretele altarului de piatră; de-a dreapta :

Codra Mihaï; [innapoï:] Sambora Czernko; [innainte, cuvinte rusești, nedescifrabile, șterse de tot].

59.

16. Pe păretele din dosul altarului :

Slavă, cinste, mulțămita și închinăcune unuea înn Troița proslăvitului D[u]mn[e]zeu, Tatălui și Fiiului și Duhului Sf[ă]ntu, ce aŭ ajutat după începutu, de amu și sfiruşit zugrăvitul aceștiea sf[i]nteï beseareci, în zilele preaosf[i]nțitului episcopu Bradovicuiu Ioann și vicaroș Maramorășului Anndrei Iatchinn, ca să le fie vieața bună dila H[risto]s și înntru mulț[i] an[i] să stăpăneascu înn domniea lor, să potă ei birui pre vrăjmași săi totdeuna. Dila Nașterea lui H[risto]s, 1769, luna lui Avgust 26 de zile.

60.

17. Mai jos, de-asupra icoanei Sfintului Alexe :

Precuviosulu părintele nostru Alexia omulu lui D[umne]zeu. D[o]amne Iis[use] H[risto]ase, earta pre cei ce iubescu numele tău sf[ă]ntu, și pre celu ce aŭ zugrăvitu chipulu mucen[icului]... , fiu ajutore lui, și cu toț[i] sf[i]nți care aŭ... vitu în sf[ă]nta besearecă ačasta.

61.

18. La proscomidie :

Înntru ačasta vreme era priut a satului Toder Codran, și cu soața sa, Nastasie, și cel ce aŭ zugrăvitu înn dar frontar și oltariu; care preot va sluji la sf[ă]ntul jertovnicu înntru H[risto]s, vă rugăm ca se pomeniț[i] care s'aŭ scri[s] aice în sf[ă]ntul jertovnicu: Alexii, Ielena.

62.

19. De-a lungul iconostasului :

D[i]nu mila lui D[u]mnezeu și dinu darulu D[u]hulu Sf[ă]ntu s'aŭ milostivitu de s'aŭ îndemnatu spre lucru

63.

bunu hotnoșu Ștefanu Potacu și nemiș, birou Gheorghie Avremescu, și cu toțu boeri împreună a satului, precum am făcu[t] contratușu cu zugrău Alexa, și amu înbrăcatu s[ă]nta beserecă spre lauda lui D[u]mne[zeu], și ca să le fie pomană lor și erutara de păcatele a morților în veci de veci, ameanu; 1769, Avgust 26.

64. 20. Pe icoana lui Hristos :

Ač[a]sta s[făn]tă icoană au cumpăratu Codre Mihaï și soața sa Ivona, și Gheorghie, Erină; 1760, luna Ianuarie 6 zile.

65. 21. Pe alta, cu inscripție rusească :

Ač[a]stă s[ă]nta icona aș cumpărat Moeș Ion și soța, Erină.

66. 22. Pe alta :

Aceste s[ă]nt icoanile 13 aș cumpărat titor a bese-ricii Gheștucu Eremie și cu soața sa, Cozmuțanu Acsena, ca să le fie pîntru sinătate și ertare păcatele lor în veci de veci; amin.

67. 23. Pe a Sf. Nicolae :

Pop Marica aș cumparat.

68. 24. Pe icoana lui Hristos, de-a dreapta ușii împărătești :

Ačasta icoană au cumpăratu-o din Bărsana; 1759, m[i]s[i]a Septevrie.

69. 25. Pe a Maicii Domnului, din stînga :

Ačasta icoană aș cumpărat..., se hie de sinătate și ertare de păcatele sale; 1759, Noevrie 28 de zile.

70. 26. Pe a Sf. Mihail :

Ačasta s[ă]nt icoană aș cumpărat Nemișu Gheorghie din Călinește, și aș dat....

71. 27. Pe a Sf. Ioan Botezătorul, în podul bisericii :

Ačasta s[fintă] icoană aș făcut-o cu teluiala sa Co[d]ra Ivănuțuc și cu soța sa, Călină, să fie poma[nă] lor în veci; anul dila H[risto]s 1812.

72. 28. Pe alta, tot în pod :

Am cumpărat icoana Moldovan Grigorie; hie pomană lui în veci.

73. 29. Pe alta, tot acolo :

Ač[a]sta icoană aș cumpăratu Potacu Ștefanu, și soața lui, Măriuța.

30. Pe ușa împărătească, jos : 74.
 Ač[a]sta s[fin]teî dverile aũ cumpărat Codre Gheorghie,
 și cu soța lui, Tetiena, hie pîntru sinătate și ertare de
 păcatele sale ; 1759, luna lui Avgust 19 zile.
31. De-asupra ușii de-a dreapta : 75.
 Ač[a]sta porta D[o]mnului : driptiî între într'inși.
32. Pe cea din mijloc : 76.
 Ușa asta încueta va fi, și nu s'a [de]sc[h]ide, și ni-
 mene nu va trece printr'insa.
33. De-a stînga : 77.
 Pă ușî, porți Edemului, între, și pă ușî lui eși.
34. Pe o cruce de lemn : 78.
 Ač[a]sta s[fântă] cruce aũ cumpărat Manoila Nicoră, și
 soța lui Marica, și maica lui, Mariuța ; 1758, Dechemvrie 28.
35. Pe un sfeșnic de lemn : 79.
 Acest sfeșnic . . . Pașcul.
36. De-asupra ușii de intrare : 80.
 Sam. Andreas fecit eclesia. Anno Domini 1758.
37. Pe un clopot în turn : 81.
 Petrus Literatus. Anno Domini 1757.
38. Pe altul : 82.
 Acesta sf[ă]ntu clopotu aũ cumpăratu zugrau Alexa
 și soța sa, Elena.
39. Pe cel mare : 83.
 Petru Lirtatusin ; 1757.
- Tot acolo, săpat mărunțel : 84.
 Ajutat-aũ Goje Mihai dinn Ferești cu 10 zloți, pomană
 să-î fie. Acesta colopotu s[făn]tu l-aũ făcutu satulu Ber-
 bești pe vremea lui popa Toaderu Codre.
40. Pe un potir de lemn, inscripție rusească : 85.
 «ИМЯ КСНЦЕТ (?) КРЮКЪ МОЯ НОВАГО ЗАКЪТАЖЕ ЗА КНИЗАНКАМА-
 И ЗА МНОГИ, КО ОСТАВЛЕНІЕ ГРѢХОВ [= Singele mieu, al Noului
 Așezămînt, vărsat pentru mulți, întru iertarea păcatelor].»
41. Pe o luminare de ceară, foarte groasă, săpat : 86.
 O am făcutu aia lumină preutu Ananie în anul 1794,
 Dechemvrie 27.
42. Pe alta : 87.
 Aiasta lumină o aũ făcutu Codra Grigor, în anul 1795,
 Făurar 16 zile.

88. 43. Pe un manuscris :

Păstorićasca teologhie, care cuprinde în sine propoveduire cuvîntului celui d[umne]zăesc, adeverința d[umne]-zăeștilor t[ai]ne, într'acesta rînd așezată și alcătuită prin usteneala și sîrgueala c. d. Toma Haina, în che-sariu-împărăteasca fundație a episcopii Muncaçului, pe parte rumînească profesor a teologhii în Ungvar.

De propoveduire cuvîntului celui d[umne]zăesc, de taine de obști, de taine deosibî, acuma întie oară într'acesta rînd scoasă pentru folosul neamului rumînească, la anul Domnului 1785.

S'aũ scris de Ioan Stanca, în seminariumul Ungvarului alumnus, și int'al 3-lea an teolog.

V.

BÎRSANA.**A. Biserica de piatră.**

1. *Antologhion* din Iași, 7263.

89. 2. Pe un *Apostol* din Iași, 7264 :

În numele Tatălui și-a Fiului și-a Duhului Svîntu, amin. Aćasta sfîntă carte Apostolu, s'aũ dat în oarmeghea Maramurășului, în erașul Cosoului, în satu în Bărsana, unde este hramul aceluï dintru sfînți părintele nostru arhiepiscopul Nicolae dela Mira Lichiei, făcătoriul de minuni, și nime să nu o fure, saũ să o vindă din besereca, și nime să nu o ducă, nice pă la casele sale să nu o porte; și cine a zminti ce am scris, s[ă] fie judecat [de] Domnul Nostru Is[us] H[risto]s la ziua județului, ca un prădatori de beserecă. Anii del[a] Adam 7268, iară del[a] H[risto]s 1760.

90. 3. Pe un alt *Apostol* din Blaj, 1802 :

Bine-î omul cu soție,
Apostol cu 'vanghelie,
Al mieũ, dar, adevărat
Că treizăci de zloti am dat, —

Ca să-mi fie pomenire
Într'a vieției zile,
După moarte bucurie,
Sufletului spăsănie.

Fie Domnul lăudat,
Că mie mi aŭ ajutat,
De dorul mieu mi-am plinit,
Voinția mi-am săvîrșit.

Primască-și Domnul danie
Ca și bani văduvei,
Cu glasul Evangheliei
Fie pomenire ei.

Nu din gură lăudăroasă
Și inimă nesățioasă,
Ce din drag sufletul mieu,
Cum place lui Dumnezeu.

Apostolul să nu tacă,
Ce el tot să glăsuiască,
Mărire lui Dumnezeu,
Dela tot sufletul mieu.

C'aŭ zis Domnul lui David,
Acela-i mie destoinic,
Care-ș face slujba plină
Și cu inimă sănină.

Amin, amin, amin,
Și două cupe de vin,
Carele scrietoriului să cuvin.

4. *Biblia* lui Bob, Blaj, 1795.

5. *Catavasieriü* fără titlu.

6. Pe alt *Catavasieriü* din Blaj, 1762:

Întru numele lui Is[us] H[risto]s acestu *Catavasieriü* iastei a cinstitului părinte popa Dumitre din Bârsana, ce ține parohie în Nănești. Anul Domnului 1786, Ianuarie 28 de zile.

7. *Cazanie* rusească, manuscrisă.

8. *Evanghelie* din Blaj, 1817.

9. *Efhologhion* din Sibiiü, 1849.

10. Pe un *Liturghieriü*, fără titlu:

. . . ș'a Sf[i]ntului Duh; amin. Eată ačasta sfintă carte, anume Leturghier, o aŭ cumpărat Lupulu lui Anișure din Nănești, și cu soțe sa, Frosină, pi[n]tru păcatele sale și-a părinților săi, să le fie pomenire în veci; și cine va măradui a săminții dintr'înuși, să fie slobozi a o da la care besereca va mai trebui. Iară, alții streini, de voru ind[ră]zni a lua fără de știre, a o fura din beserică, să fie afurisitu de sfinți părinți, dela sfintele sabora, să fie trecleți, procleți și anatemă. Iară, cîndu o amu cumpăratu, aŭ fostu cursulu aniloru dela H[risto]s 1767.

Pe altă pagină:

Ačasta s[fântă] carte, anume Liturghie mare de Iași. o aŭ cumpăratu șerbul lui Dumnezeu anume Cosooan Chrira (?) și Anisoare din Nănești, [și cu soața dumisale] Frosină, drept 12 florinți, pîntru fericita viața amin-

91.

92.

93.

dorura fecăriloru lui Nemişu Grigoru . . . , şi pîntru er-tare păcateloru sale, moşiloru . . . , Iacovu şi Mărie şi Grigorie şi Năstafa.

94. 11. Pe un *Octoih* din Blaj, 1760 :

Aăasta să să ştie, de cînd au început a sluji popa Di-mitrie în Bîrsana, a popora, în zilele prè-inălţatuluî Înpărat Iosip, şi Ecseleñţii Sale Andrei Becenschi, vica-riş Gheorghie Chinsegi ¹, protopop Teodor Rednic ; 1785.

Aăasta carte, pe nume Octoihu, este a cinstituluî pă-rinte popa Dimitrie din Bărsana, cumparată deupu dreptiî banii Sfinţii Sale : 8 zloţi nemţeşti. Decî oricine o va fura, se fie afurisu de cele 7 soboară ; la anul 1774.

95. Pe pagina din urmă :

Aăasta să să ştie, ca, în anul 1800, în 28 de zile a lui Agustu, s'au clătît pămîntul, şi iară, 1812, în 15 a lui Făurar, s'au clătît în multe zile, şi iară, în luna lui Marţ, în 12 zile, s'au clătît. Iară fecăorul popa Dumitru încă s'au cununat în anul 1812, în luna lui Făurar în 15 zile, şi-au fost de 22 de anî. Iară Batin Ştefan cu Nemiş Călină s'au cununat în anul Domnuluî 1817, şi-au fost Călină de 20 de anî, în luna Iulie în 12 zile.

96. 12. Pe un *Orologhion adecă Ceasostovu*, fără titlu :

Aăasta carte anume Porostavul rumînescu a lui Borca Tader din Brebu, au luatŭ cu 5 florinţi ; . . . de n'or fi, car[tea] se fie pa sama beserecei, şi cine o va fura, să fie blăstămatu.

13. *Orologhion* din Blaj, 1766.

97. 14. Pe un *Penticostarion* din Bucureşti, 7251 :

Din îndemnul Duhuluî şi umvrirea Sfantei Troiţe amu cumparatu ačas[tă] sf[ăntă] carte anume Sfindaniţe, cu Răhnicu Ghiorghie . . . sale Tohtora, pîntru . . . du-milor sale, şi-a mărădiculuî cariî vor rămîne dîntre . . . milor sale, şi pîntru păcatele moşilor şi părinţiloru dumilor sale ; se fie pomană în veci ; ş'am dat la be-serica în Bărsana, la hramul lui Sfintu Nicolae, ca ni-mene să n'aivă putere a o depărta dela besereca aăasta,

¹ Pentru Köszeghy, v. vol. XII, p. LV.

suptu mare certa a sfinților părinți trei sute și optsprezece din Nichea. Anul 1766, mes[ița] Ian[uar] 3 zile.

15. *Penticostarion* de Blaj, 1780.

16. *Psaltire* de Blaj, 1808.

17. Pe un *Strastnic*, fără titlu :

În numele Tatălui și-alu Fiului și-alu Sfintului Duhu, aminu. Aăasta sfintă carte, anume Strastnicu, o aŭ cumpăratu jupîneasă Hodoru Marica, rămasă luî Hodoru Nicoara, răposatuluî întru Domnulu, dreptu 13 florinți, pentru ertare păcatelor ei și văcinica odihna, și-o aŭ lăsatu la sfînta besereca în Bărsana, unde este hramulu sfintuluî arhirău Nicolae, ca să-î fie pomană în vecii cei netrecuți. Cine o varu lua fără de dreptul, saŭ o aru fura, să fie anatemisatu de toate sfintele soboară ale sfinților părinți Beserecei Răsărituluî.

98.

Pe pagina ultimă :

Popa Stoica Iacoviciu tipograful ot București, ostentoriu scrisorei numeluî omuluî celuî ce aŭ cumpăratu carte aăasta, iaste cucerniculu între preoți: preot popa Ionaș, parolușul satuluî Bîrsaniî, din neamu bîrsănescu; în a 17-a luni luî Martie, aniî dela Mintuirea Lumii 1778.

99.

18. Pe un *Triodion* din Rîmnic, 1735 :

. . . [șters] deptu 19 florinți, și-o aŭ datu pomană în sf[ăn]ta beserică, pîntru sufletu său și pîntru a toată rudeine luî. Cine o va . . . și o va vinde . . . , să fie anafitimă, proclat. treclet de 318 de oteți, și Domnulu . . . ; 1733, mes[ița] Ianvarie în 14 de zile.

100.

Mai jos :

În numele Tatălui și-a Fiuluî și-a Duhuluî Svîntu; amin. Aăasta svîntă carte, anume Triod Postilea, o amu cumpăratu eŭ, Hodor popa Grigorie, și cu Hodor Mărica, pentru păcatele nostre, și am datu eŭ, popa Grigorie, 12 florinți. iară Hodor Mărica 10 florinți, și o amu [dat] în Bărsana, unde-î hramul luî S[fintul] Nicolae, pentru păcatele părinților noștri, Văsiu, și fratele mieŭ, Pavel Nicoară, și maica mē, Anuțe, și soața mē, Marie; Marie, Ion, Ștefan. Hahie. Todosie iprocai; Hodor Marii, Hodor Toader, Vasoc. și părințiŭ ei; Pricop . . . , Părasca,

101.

Irină, Toader, Ilieș, aceste tot D[umne]zău să-î pome-nască. Iară cine să va afla să o vinza aŭ să o fure, acela să fie treclet ca Iuda și ca Arie, de 318 de oteți. Anul Domnului 1746.

19. *Triodion*, de Blaj, 1804.

102. 20. Pe frontispiciul bisericii, cu litere latine :

Luî Domnedieu lauda, și mărire în veci vecilor.

103. 21. Pe o icoană :

Ač[a]stă svîn[t]ă iconă aŭ cumpărat Olariu Strometchi, și cu soța sa, Nastasia, pintru ertare pacatele sale; 1751.

104. 22. Pe alta :

Ačasta sfîntă icoană este a luî Ion Hodor Toader, zu-gravu, se-î fie pomană; 1808.

B. Biserica din Joseni.

105. 1. Pe o *Evangelhie* de Sibiiŭ, 1806 :

Zis-aŭ Donnul oarecînd

.....
 .....
 ..... (rupt)

Și din mamă Todosie,
 A luî Birsan familie,
 Să-ți aduc un dar frumos,
 Și să-l primești bucuros.

Și dă bani la săraci
 Ceî ce-s de sărăcie arși,
 Că-ți vei dobîndi comoară
 Carea furi nu o fură.

Ce-î pre nume 'vanghelie,
 Primit darul meu să fie.
 Așîderea scrietoriul,
 Preot Birsan, popa Ionaș,
 Ce-î la împotrivire foarte gingaș. —

Și ieŭ fica ta, Virvară,
 M'am socotitu-mă asară,
 Ce-s din tată Toderășî,
 Al tău slugă și ostași.

Am scris și am așezat
 Cum Duduh [Duhul] m'aŭ luminat,
 În anul cel de mîntuire,
 O mie opt sute și al optule,
 În luna luî Dechemvrie,
 În șasesprezece zile.

106. 2. Pe un *Liturgieriu* de Iași, 7267 :

Ačasta carte, anume Liturghie, o amu cumpăratu pă-rintele popa Ionaș Balțanu, din Bărsana, parohușul sa-tuluî, cu călugării sfîntei minăstiri a Bărsaniî, dându-le loru alta Liturghie rusască mare, în anul Domnului 1786, în 25 a luî Iulie.

Pe altă pagină :

107.

În numele Tatălui și-a Fiului și-a Duhului Sfânt; amin. Aastă sf[ântă] carte Evanghelie s'a dat in oarmeghea Maramurășului, în sat în Bârsana, unde este hramul lui Sfinti Nicolae, și nime să nu o fure, saŭ să o dec, saŭ să o vîndă, fără numai eŭ, popa Nechita . . . Iară altul nime, nice mărădicu meŭ, sup[t] afurisanie; și cine aru zminti ce amu scris, să fic judecat de Domnul Nostru Is[us] H[risto]s ca un prădător de beserica, la zua județului. Anii dela Adam 7268, iară dela H[risto]s 1760.

3. Pe un *Octoih*, fără titlu :

108.

Carte s'aŭ dat pe sama beserecei din . . . Tanasie pentru prohodul a lui Ștesc Tanasie, care l-aŭ . . . cinstitul părintele preot, popa Dumitrul . . . l-aŭ petrecut pomană . . . ; carele tocmala au fostu [cin]stitul părintele preot Costan, părintele preotul popa Ion din Văleni și cu preotul popa Opriș Petru . . . .

4. *Strastnic* de Blaj, 1804.

5. Pe părete, la strana dreaptă :

109.

Anul Domnului 1806, aŭ zugrăvit ačasta s[fintă] beserica . . . taiat pentru fereastă.

VI.

BISERICA-ALBĂ.

1. *Apostol* din Blaj, 1766.

2. Pe un *Ceasoslov* dinu Tîrgoviște, 7223 (1715):

110.

. . . . 1769, indictu 2, crugul soareluŭ 25, manna anuluŭ 3, crugul luni 19, temilie lunei 2, slova pășăliei: Naștere luŭ H[risto]s Joi, mă[n]care de carne săptămana 8 zile 4, Triodul să începe Fevruaru 8, lăsatul de carne Fevruar 22; Blagovištenie Miercuri săptămana 4. în postu leğuita făcu April . . . Sfintele Paști Aprilu 19, Ghiorghie Joi in săptămina luminată, postul Apostolilor săptămină 2, zua lor, Lună. (Să află pascălia de pe mai mulți ani.)

Maŭ jos :

111.

1838 esztendöben cantora let N-ș. Cziple Mihály és

ezen könyv azö szorgalmatosága által igazítatot, mivel N-ş biro és curator is volt 1840.

3. *Catavasieriu* de Rădăuţi, 7252 (1744).

4. *Evangheliu* de Blaj, 1776.

112. 5. Pe un *Minologion* din Blaj, 1781 :

N[eme]ş Cziple Mihály n[eme]ş biro, cantor és curator gyorsasága alsal igazítatot 30 júliusba 1840.

113. 6. Pe un *Octoih* de Blaj, 1783 :

No. 4. Ex libris ecclesiae gc. fejéregyháziensis noviter reparatus hic, opera et aere comunitatis, sub praesidio Ioannis Batin, parochi, die 19-a Juni 1841. Si vis amari, ama.

(Apoi, ca la *Minologhion*.)

7. *Penticostariu* fără titlu.

8. *Strastnic* de Blaj, 1773.

9. *Triodion*, rupt, fără titlu.

10. Icoanele vechi, din biserica de lemn, slujesc de pod în turn, de-asupra clopotelor.

11. Înaintea bisericii pe o cruce de fier, cu litere latine, data de 1898.

VII.

BORŞA.

A. Biserica-din-jos (de lemn).

1. *Apostol* din 1683.

2. *Apostol* de Blaj, 1878.

114. 3. Pe un *Apostol* manuscris :

. . . [rupt] *МОЛДОВСКОИ ЗЕМАН, КОРОЛ РАКОЦИИ ГЕОРГИЕ СО-КЕЛТ[НИ]КЪ МОЛОДИН И ПРОЧЕАА; КЪ АКТО ЗРХД, УТ РА. ХВА АХНД, СИН ПЕНЕКЪ ПИС МЦА НОЕКРИА IS ДНА, НА СГГО ЕВГЛІСТА НАПАА МАСЕА, АМИНЪ.* [al țeriî Moldovei, al Craiului Rákóczy Gheorghe sfetnic mic și altele; anul 7164, dela Nașterea lui Hristos 1654, această scrisoare s'a scris în luna lui Noemvrie 16 zile, după sfântul Evanghelist și apostol Matei, amin].

115. Pe altă foaie :

De această scriu și d[au] de știre, Domn, boere, de ranudul [rîndul] aceștei cărți. Acăsta ca[r]te au . . . adecă

s'au gitrianitū (?) Decī o'ūdasta să o derega, ci n'au bani s'o platesca. Meșterul aū vr[u]tu să o duca, popa Pinte nu oo datu, ce oou platu; au data 2 florinți, și oou spus în beserecă.

Alta :

116.

УТ МОВАДАКСКОЮ ЗЕМАН, УТ ГРАД СУЧАВСКІИ, КЕЛАТ РД. ХСТ. ЗРѢС, МЦА ГЕН. В ДНЬ [din țara Moldovei, din cetatea Sucevei, la anul dela Nașterea lui Hristos 7169 (1661), luna lui Ghenar 2 zile].

4. Pe un *Ceasoslov* din Rădăuți, 1745 :

117.

Scris-am eū Lupu Iausco, în ani Domnului 1748, meța August în 9 zile.

5. *Catavasiariu* de Blaj, 1793.

6. *Evanghelie* de București, 1742.

7. Pe o *Evanghelie* manuscrisă, românească :

118.

În numele Tatălui și a Fiului și Sfintului D[u]hu. Acastă sfî[n]tă carte, anume Ev[an]ghelie, a cumpăratu Albu Toder cu soțul dumisale Parasca, să fie pomana pentru tot rodul dumisale, și pentru ispășenie sufletului său, și nevoit de aū dat 12 florinți, să fie pomana în veci netrecuți, amin; și o aū pus în besereca că vechea în sat în Borșe, unde este hramul lui arhistrat[i]ghia Mihail, pentru ruga lor; Dum[ne]zeu Dom[nul] să-î spășască, H[risto]s; amin. Vlt. 1696.

La capăt : Vleat 1701.

8. Pe un *Efthologhion* fără titlu :

119.

Să să știe că acasta Trevunnicu aū fost anume a lui Stețco popa Petre, pe ai săi banu gata cumparata; aū dat pă dansulu 8 florinți vonașu, ai săi bani gata. Iară după, ce aū răpăusat Stețuco popa Petre, dară preutasa dumisale, anume Palaghie lui Stețuco popa Nchita din Borșe, dară dumneei, ca o destonca, și cu fečori dumisale, anume Stețuco Ion și Stețuco Gheorghie, decī ei aū dat acasta Trevunicu pomana în sfinta besereca cè noa în Borșe, unde este hramulu sf[in]țiloru îngerī Mihail și Gavril, și o aū dat în mina cumnatului dumisale, preutului Mihai popa Istratie, și aū cumpăratu și o fațu de masă pe prestol, și l'eū dat să le fie pint[r]u

sufletele lor și a părinților, și a toată familie dumnilor sale. Iară cine aru îndrîzni să o fure, aŭ să o și [s]chimbe, aŭ preutu, aŭ diiacu, sa[ŭ] cineva din familie dumilo[r] [sale], unulu ca acela să fie suputu blăstămulu legei, și să fie drecelet, proculetu, anafŭtema, mara[na]ta, neertat de Dumnezeŭ, și afurisit de 318 de oteți ce aŭ făcut saborul în Nichiea, și să fie piriș aruhanghelu Mihail și Gavrilu la înfricoșatul lui H[risto]s județ; anul 1771, meseța Iulie în 13 zile.

120. 9. Pe un *Minologhion* de Blaj, 1701 :

Să se știe [că] această sf[ă]ntă carte, anume Mineiŭ, precum l-au cumpărat în varmeghe Maramoreșulu, în erașul-de-sus, în sat în Borșe, anume Bota Vasilie, cu soața sa, cu Dotie, și cu fecori lor, pre anume Lupu și Marie, Grigorie, Marie . . . ; pe această sf[ă]ntă carte 3 și 2 de florinți vonaș, și o aŭ dat în sf[ă]nta besereca cê veche, unde este hramul sf[i]nților îngerî, arhanghelu Mihail și Gavriilu, se le fie pomana . . . părinților și a tot neamul lor. Iară cine s'aru găsi, orî preutu orî diiacu, orî cîrznicu, orîce vre om, să o ee din sf[ă]nta besereca, unul ca acela să fie supt blăstămulu sf[i]nților îngerî, a carora este hramul sf[i]ntei besereci, unde s'aŭ dat și de 3 sute și 18 sfinți părinți, cari aŭ făcut soborul în Nichie; și s'aŭ cumpăratu această sf[ă]ntă carte în zilele parohușa popa Istratie, cu alu său îndemn, ca să-î fie și lui pomana; și am scris această scrisoare eŭ, Miha[i] pop[a] Gheorghie, parohușul Borșii-de-sus, în anul 1794. Ianuarie în 9 zile.

10. *Octoih* din București, 1746.

11. *Octoih* de Buda, 1846.

121. 12. Pe un *Octoih* slavon, manuscript, fără titlu :

Scris-am eŭ, Ștefan diiac от [ЗЕМЛЕ] МОНАХАКЪСКОЮ от мoнастире ХУМОРЪЕСКИН, въ днѣ . . . от създаване мира, . . . къ летъ 7242 [din țara Moldovei din mănăstirea Homorului, în ziua . . . dela Zidirea Lumii în anul 7242: 1734].

122. Pe altă foaie :

И съ братом сконм Тимнш Даміан и съ подрѣжа его Калн и съ чадн сконми Дан и Истатіе, и положиша къ црккк

wt село Пврштк. надеж ест храм съввор архангла Мнхна[а], да бѣдет им памѣ[т] . . . и родителен; раб ежін Тимиш Тодер и подрѣжіа его Татіана, и кто сѣ покусит кѣзати нан продати wt сѣа стаа цркви поп нан днаак сѣа книга, да бѣдет непрощен wt га ба и прѣстѣя его мѣре и wt тнѣ шѣць ижкѣ Никен, и да бѣдет прокѣт и трнкаѣт, анаѣема, марасе нада, и . . . к лѣт 7139, а ха 1631, мѣа ман в дни, и купилѣем wt нона Дѣмитров от Мосін, да сѣ знае. [Și cu fraatele lui Timiș Damian și cu soția lui Calea și cu fiii lui Dan și Statie, și s'a dat la biserica din satul Borșea. unde este hram soborul arhanghelului Mihail, să-i fie spre pomană lui și părinților lui, robii lui Dumnezeu Timiș Toader și soția lui Titiana, și cine ar îndrăzni a lua sau a înstrăina această carte dela sfinta biserică, papă sau diacon, să fie blestemat de Domnul Dumnezeu și de Precista maica sa, și de cei 318 părinți de la Nicheia, și să fie anatema, maranafta, . . . anul 7139, iar dela Hristos 1631. luna lui Maiu în 7 zile, și am cumpărat-o dela popa Dumitru dela Moiseiu, să se știe.]

13. Pe un *Penticostarion*, fără titlu :

123.

Ačasta sfintă și dumnezească carte, ce s[ă] chiama Pentecostar, o am compărat eū, popa Radul, dela juplănu Cinaire dascalul, bogasieril[orū] din București, în banī gata tl. 5, deīpreun[ă] și cu alte cărți, anume: un Ohtoī rumenescu, Ostmoglasnicu cu opște, în banī gata 337 tocma, o Psaltire rum[ă]nescă de cele marī, în banī gata tl. 2 tocma, o Liturghie rum[ă]nească veiche, care mi-eaū daruitu vāru mieū, popa Radu, cā-i dela Min[ă]stire dintr'un lemnu, 1769; și amu eū popa Radu; la care mina care aū scris va putrezi, iar hartie cē slabă va rămāne.

14. Pe alt *Penticostarion*, slavon-romānesc, Buzău, 7272 :

124.

ИЗВОЛЕНИЕ ОЦА И СОКРИШЕННЕН СВЕТАГО ДУХА, АМИН. [Cu voia Tatălui și cu ajutorul Fului și cu săvîrșirea Sfintului Duh; amin]. Cumpărat'aū ačasta svinta carte, anume Pentecostaru, o aū cumpărat: Rusu Ioanu, dreptu 8 florinți, și o aū pusu în besereca cē vete în Borșe, unde este hramulu arhanghelulu Gavriil și Mihailu; ca să-i

hie pomana părinților dumisale. Eară cine o va fura din besereca, saŭ preut, și să o vi[n]za, saŭ diiacu saŭ mir[e]jan, unulu ca acela să hie afurisu, trecletu și proclētu, maranata, de trei sute și 18 de oteți, și să nu să al[e]agă nemică de unul ca acela. An[i] D[o]mnului, 1772, meseța Noe[m]vrie 30 de zile.

125. 17. Pe un alt treilea *Pentecostarion* din Blaj, 1808 :

Să se știe că ačasta sf[ă]ntă carte, anume Penticostari, aŭ luotu-o pomană, anume Hai Grigorie diiac, împreună cu soața lui, Timiș Iparae, și aŭ datu pentru dinsa 32 de zlodî, împreună cu unu pruncu alu săŭ, Ionu, și prunca, Marie, și una, Ionă, și aŭ datu-o în besereca cê de după riŭ, unde iaste hramul sf[i]nților îngerî și [Mi]haila și Găvrilă, să le fie pomana pintru sufletu loru, și-a părinților, și-a prunciloru loru, și-a totu neamulu loru, în veci, și cine aŭ indrizni să o fure, saŭ să o schimbe, saŭ preutu saŭ diiacu, unulu ca acela să fie afurisu și blăstămatu de tri sute sfinți părinți, ce aŭ făcutu soboru în Nichie, și de sf[i]nți îngerî Mihailu și Gavriilu, și de Maica Precurată, la înfricoșatulu judi[t] a lui H[risto]s D[u]mnezeŭ; anul 1837, în luna lui Aprile în zua dinutie.

20. *Strastnic*, fără titlu.

126. 21. Pe un *Triodion* din București, 7255, 1747 :

ИЗКОЛЕНІЕ ОУЦА И СЪ НОСПАШЕНІЕМ СНА И СЪКОРШЕНІЕМ СКРГО ДХА, cumparat-am ačasta svintă carte, anume Triod postnic, Timiș Grigorie, și cu soața sa, Părasca, pintru sufletul săŭ și părinților săi, să-î fie pomană în veci, și o aŭ dat în biserica ča veache în Borșa, unde este hramulu soborul soților îngerî. Iară cine s'aru afla să o fure saŭ să o ee din beserecă, fără de bl[a]g[o]ș[lo]venia preuților, unulu ca acela să hie treclet, proclét, anatema maranafta și afurisit de 318 de ot[e]ți **ИЖЕ ВЪ НИКІА** [= cari aŭ fost la Nicheia], și sv[ă]ntul arhanghel Mihail și Gavril să-î fie piriș la înfricatulu lui H[risto]s județu, și rugăm cinstiți părinți preuți, să facă ruge pintru noi nevrednici, și pintru părinți noștri, anume: Buzură, Dumitru, Vasile, socru-

său Mihaî, Chițor și Ilana, să le hie pomană în veci. Valat 7255, dela H[risto]s 1747, m[re]șta Iunie în 28. Писаніи Никита от Ялсо Борша. [am scris eu popa Nechita din Borșa-de-jos.]

22. Triod slavon, manuscript, fără titlu.

Pe scoarță :

Întru tot cinstit și de Dumnezeu cu bunu dar dăruitu părintele popa Toader înt[r']a a face bine . . .

Pe o foaie :

Сіа книга рекомаа триод поеник кѣпна рабъ бжии Івѣкни кра и съ подрѣженіе его Маріе и чедъ Василие, Євнашко, Мирон, Доумитрашко, Андриешъ, Аспаса, Василие, Иланъ и отцъ его Прикоп и съ дрѣжи его Маріе, Цсръце хотре (?) Євнашко и късем род их . . . и положише къ цркви стара от Ялсо Борше, идеже ест храмъ съборъ архангела Михаила и Гаврила, да бѣдет имъ паметъ къ кѣкки, и кто, іе покѣситъ къзети или продати ѡт сіа стаа цркви . . . діакъ сии книга, да бѣдетъ непростет ѡтъ гѣ ба и прчстие его мотре и отцъ ижъ къ Никен, и да бѣдетъ проклетъ, триклетъ, анадема, маранада въ сии векъ и къ вѣдетиімъ в летъ 7190, рокъ бжии 1680, мѣца декакрїи д. [Această carte anume Triod postnic a cumpărat-o robul lui Dumnezeu Arbăni(?) Cria(?) și cu soția sa Marie și fiii Vasilie, Ionașco, Miron, Dumitrașco, Andrieș, Lupul, Vasilie, Ilana și tatăl ei Pricop și cu soția lui, Maria, Giurgea și . . . Ionașco și tot neamul lor și . . . l-au dat la biserica cea veche din Borșa-de-jos, unde este hram soborul arhanghelilor Mihail și Gavril, ca să li fie lor pomană în veci, iar cine, etc. — ca la no. 12; la anul 7190, anul Domnului 1680, luna lui Dechemvrie în 9.]

23. Pe *Cazania* lui Varlaam :

Ačasta carute o'ŭ cunperat popa Lupul чеи (?) cu soața sa, Nastacă, dăreputu sufletul său.

Maî jos :

изколеніе отца и поспѣшеніе сна и съкрѣшеніе стаго дѣа. Ačasta carte, anume Ucitelnă, o'ŭ cumpăratu Mihaî popa Lupul și cu jupineasa sa Nastahie, fečorul Dumitru, Ion . . ., Lupu, Marie, și pentru pacatele loru și-a [p]ărințiloru săi, Ștefan, Ionu, Simion, Toader, Ilana, și o au datu

127.

128.

129.

130.

în bisereca ce[a] bătrână, unde este hramulu savorul Arhanghel Mihail și Gavril. Iară cine o va fura saū o va vinde, fie preut, hie diiacu, hie mirean, acela hie afurisit, treclet și procllet, anațema, maranafta de cei 318 o[te]ți č-au făcut sobor în Nechei, acee toți să hie păriș înfricatul a lui H[risto]s județu, *рокс бжін* [= anul Domnului] 1720. Velăt 7225 (1717); și am datu 12 florinți bani, nu alta.

131. Și mai jos :

Să se știe că acasta carte o aū legat Mihaī Nețu Nituchi, și cu soața sa, Grad Ileana, și prunci loru, Sava, Marie, Nuțu, Dumitru, Docă și Ionă, să dè la sf[ăn]ta beserecă de pomana în vec, lor și părinților loru, și aū platit pentru ce aū legat-o 5, adecă cincī zloți, și aū legat-o în anul 1836.

132. 24. Pe un *antimis* românesc din 1700 :

Acestu d[u]mn[e]zeescu jertvennic pre carele se săvirșește d[u]mn[e]zeiasca jeartfă de singe și sf[i]nțita slujbă, s'aū bl[a]g[o]s[lo]vit și s'aū sf[i]nțitu cu mână preasfi[n]țituluī Mitropolitu chiru Anthimu; leat 7200 (1692).

25. Alt *antimis*, slavon din 1718.

26. Și al treilea *antimis*, rusesc, din 1723.

133. 27. Pe crucile de pe altar, de-a dreapta :

Acasta sfintă cruce aū cumpăratu Gradulu Ștefanu, cu soața sa, ca se le fie pomană în veci de veci; 1777, luna August 25.

134. 28. De-a stînga :

Acasta sf[ă]nță cruce, aū cumpăratu Vasilie a Popi; 1772, August.

135. 29. Pe o icoană :

Acasta sf[ă]nță icoană aū cumpăratu Mațan Grigorie și cu soața sa, cu Odochie, ca se le fie pomană a toată rudenia în veci, amin; 1771.

136. 30. Pe alta :

Țaara Lembiisca și în cetate Săleninacta sfi[n]tul mare m[u]č[e]nic Ghiorghie minune aū făcu[t], că pă balaurul aū bătutu.

137. Mai jos :

Ač[as]ta icoană aū cumpăratu Gradu Demitro, și cu

soața sa, Gafia, se le fie pomană în veci de veci; 1709..., luna lui Iunie 25 de zile.

31. Pe a treia :

138.

Ač[as]ta sf[ă]ntă [i]coană au cumpăratu Grad Ștefan și Domitro și Gafie, ca să le fie pomană în veci de veci. Dila Nașterea lui H[risto]s 1772, Dechemvrie 30 de zile.

32. Pe a patra :

139.

Ačasta sf[ă]ntă] icoană s'aũ zugrăvit cu cheltuiala părintelui Mihaï popa Ștefan, și a soați sale Ilica. Pomeneste, D[oa]rnne, pre Nechita, fiul lor, și soața lui, Docă, împreună și pre tot neamul loru în veač, amin; 1782.

33. Pe a cincea :

140.

Aceste sf[i]nte icoane doavo aũ cumpărat Gradu Domitro și cu soața Gafie, și ca se le fie pomană cu tot rodu seũ în veci de veci; amin. Anul dela Naștere lui I[isu]s H[risto]s 1770, luna lui Martie.

34. Pe alta, tot ca mai înainte.

35. De-asupra uși în biserica bărbaților, supt pajure :

141.

Acesta sf[ă]ntu hramu a sf[ă]ntului arha[n]ghel Mihailu aũ plătitu Mihaï Dumitrași, Gradu Dumitru, pîntru zugră[v]itu, pi[n]tru tota rudeniei loru, ca să le fie pomană în veci. În vreme ace[a] aũ fostu preutu Mihaï popa Ionu, Mihaï popa Ștefan, în anul 1775, în luna lui Noemvrie, în zua 3.

36. Pe ușa de-a stînga, pe chipul Sf. Nicolae :

142.

Ač[es]te sf[i]nte doavo uși aũ cumparat Gradu Ștefan și cu soața lui, Acsene, și ca se le fie pomană în veci de veci, amin; dela H[risto]s; 1770, luna lui Iulie 23.

37. De-a dreapta :

Grad Ștefan și cu soața sa, Parasca.

B. Biserica-din-sus (de piatră).

1. Pe un *Antologhion* slavon, 1638 :

143.

Изволеніе отца и поспешеніе сна и съвършеніе стаго дха повѣленіемъ благочѣстннмъ корола нашего Ипаѣи Михаі, архієпископ и митрополіт Гава Бранковіч, шпань Погань Мишикеръ, вишиніи ераш, цоурат Петрованъ Илиешъ, петропоп попа Василане от Кішек нижніи [= cu voia Tatălui și cu

ajutorul Fiului și cu ajutorul Sf. Duh, cu porunca Craiului nostru Apafi Mihaï, arhiepiscop și mitropolit Sava Brancovici, șpan Pogan Minicher (?!) al erașului-de-sus, gurat Petrovan Ilieș, potropop popa Vasilie din Vișăul-de-jos.]

144. Pe altă foaie :

Într'acele zile aû cumpărat această carte, anume Trifoloï, Timișu Romanu, cu soțe sa, savu, Cațahenie, dreptu 25, și a dat în besereca că din sus, drep[t] sufletul savu și rodul a toot, Timișu Ignatre și Marie, untiu sevu, și tatel sevu, Ivanu, Marie, Afira, Nichita, Mateï, Vasilie, Iona, Tetiana, Grigorie, Mihaï, Eremii, Varuvară, Nastafia, Ioanu, Eudochia, Savul . . . .

... Dacă o pus în svânta baserica drep[t] sufletul său și a tot rodul pana șeptele rod. Iare cineva a vre se è dan svante besereca, ovaru popa, avar diiacu, avar călugăr, aver frate, aver soră, aver fiçor, aver fata, ca se fie treclet și proklet, maranata, și se nu fie ertat de H[risto]s, și de cela trei sute și optusprezece de oteți de Nichei, 7 sobara; carele a fi preut, dator se pominiască sufletele cele câte scrise aice; D[u]mn[e]-zău poomenasca [în] Înpereție Ceriului. **Въ летоу зрне, рокоу ахоу, мсеца юлиа к** [= în anul 7185, anul 1675, luna lui Iulie 20]. An[n]o D[omi]ni 1675 . . .

... **писах и Пепел** [= am scris Pepelea] Timotei, diiacu ot Moldova, dă la Hotin, în sat Boorlanoveți, fiçor a lui popa Vasilie.

145. 2. Pe un *Apostol* de Blaj, 1766 :

Cumperare aceștii cărți ni-am întimplat și eû, Gherasim . . . , și m'am aflatu cu un mărieș, și Simeon Ardelean 2 mărieși, Ion 1 mărieș, Ion a lui Vasie a Cuchi, 1 mărieș, Luca lui Ilieș.

3. *Biblia* lui Bob, 1795.

146. 4. Pe o *Cazanie* din Iași, 1643 :

ИЗКОЛЕНІЕ ОТЦА И СЪ ПОСПАШЕНІЕМ СИНА И СЪВЪРШЕНІЕМ СКТРО ДУХА [cu voia Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvirșirea Sfintului Duh]. Cumpărat-am această carte ce se chiama Ucitelenă, Ionuț Cataramascu, cu soțul său,

cu Lupa, frate-său Petrea, soru-sa Ana, și o au pus în besereca ceè noă în Borșe, unde este hramul, soborul svănteï arhanghel Mihail și Gavril, ca se e fie pomana în veci, și au plătit de legat nepotu-său Timiș Dumitru, cu soțul său, Ionă, ginere-său, Zat Nicoară, soțul său.

Maï jos :

147.

Aăsta sfântă carte au legatu-o a tria oară Ion a lui Pavel a Petri, și cu soața sa, Părască, căci le este mărădic Catarama Cataramascului, și Petri, fratine-său, și tatăl său, Pavel, și fratele lor, Pavel . . . , să le fie pomana acestora ce au plătit. și au datu-o în besereca ce din sus în sat, în Borșe, unde preutul Mihai popa G[h]eorghie, și cine va îndărzni, au popa, au diiac, au mirean, să o fure sau să o vândă, unul ca acela să fie afurisit, anatima, maranata, treclet, proklet, sub blăstămum 318 de părinți sfinți, și la înfricoșatul județ a lui H[risto]s să fie păriș arhanghel Mihail și Gavril. Velat 1790, Feor 15. Scris-am eu, Timiș Ion dascalul, și depu ce au lecatu-o, 10 fl.

5. Pe un *Ceasostov* din Rădăuți, 1745 :

148.

ИЗКОЛЕНІЕ ОТИЦА . . . Să se știe că aăsta carte, anume Ciaslovu, au cumpărat anume Gheorghie a lui Lupan, și cu soțu-său, Gahie, și au dat pre dănsa 16 fl. și jumătate, bani gata, și au dat în sf[ân]ta besereca ce noo din Borșe, unde este hramul arhistratig Mihail și Gavril, maï mari Voevozi îngerești, și au dat pentru sufletul părinților lor și-a moșilor, și-a strămoșilor, și a . . . sămînție, ca să le fie pomana în veci. Iară cine ar îndrăzni să o fure, sau să o schimbe, sau preut, sau diiacon, sau diiac, sau mireanu, unul ca acela să fie afurisit, treclet, proklet și amaranata . . . Scris-am acest zapis. . . ; vițe-protopop popa Nechita din Borșe; 1759.

6. Pe un *Chiriacodromion* din Bălgrad, 1699 :

149.

Ani D[o]mnului 1729, luna lui Maiu 4 zile, am avut legatur de optuce de florinți pentru carte, se nu fie svada ca aăsta carte au fostu a lui popa Mihaiu.

Pe altă pagină :

150.

ИЗКОЛЕНІЕ ОТИЦА, etc., să știe că am cumpărat această sfântă carte anume Ucitelna, o am cumpărat anume cu Danci Găvrilă, dinpreună cu soțul mieu, Tomoiagă Sofronă, și dându noao ajutor unchiul mieu, Ionița Mandril, Moldovan, și am dat amă[n]doi 10 florinți, pentru această sf[ăn]tă carte, și o am dat în Borșe, în sf[ăn]ta besereca cè noao din sus, unde este hramul sfiților îngerî, arhanghel Mihail și Gavril, să fie pomană noao și părinților noștri, pre anume: Dancu, Ion, Nastasie, Grigorie, Erină, și părinți gazdi mele, anume Tomoiaga Dumitrașco și soțul lui, Ioană, și pentru sufletul părinților lor, și pentru sufletul părinților: a lui Ioniț Moldovan, Simion, Vărvară, și moșii: Istratie, Marie; și se fie pomană noao și la tot neamul nostru. Iar cine seru afla să o ee, să o fure din sfânta besereca care mai sus am numit, să fie suptu afurisenie și blăstămul 318 de oteți, și să fie părăș hramul sfi[in]teî, sfântul aranghel Mihail și Gavril, și suptu totu blăstămul lui Dumnezeu. Iar noo se ne fie pomană în veci de veci. Și aũ fostu parohuș popa Istratie într'acee vreme, stăpin sfi[in]teî besericî. Anu D[omnului] 1786, 'unie 20. Și am scris ai[cî] Șandor sin popa Lupu ot Borșe.

7. *Euhologhion* de Blaj, 1789.

8. *Evanghelie* slavonă din Galiția, 1622.

151. 10. Pe un *Liturghieru* din Blaj, 1776:

Începutul dela Tatăl și împlinire dela Fiul și săvârșire dela Duhul Svântu, să se știe precum aũ cumpăratu această sfântă Evanghelie în varmeghe Maramurășului, în erașul-de-sus, în sat în Borșe, anume Bota Vasilie, cu soața sa, Doche, și cu feçori lor, Lupu, Marie, Grigorie, Marie; și aũ dat pe această susa carte, Evanghelie, 24 de florinți vonași, și aũ dat în sfânta besereca cè noo din sus, unde este hramul sfi[i]nților îngerî, arhanghel Mihail și Gavril, se le fie lor pomană și părinților lor, și a tot neamul lor. Iară cine s'aru afla să o ee saũ să o mute, saũ să o fure din sfi[in]ta besereca, orî din neamul nostru, orî preutu, orî diiacon, orî

diiac, orî cărsnicu, orîce om, să fie suptu blăstămul sf[i]nților ingeri, a cărora este hramul sf[in]teî besereci și suptu blăstămul sf[in]ților părinți, cari aũ făcutu săborul în Nichie, 318. Și tot să se știe, ca c. nd, aũ cumpăratu această sf[ă]n[tă] Evanghelie, aũ cumpărat și 2 Minee; unul la besereca cè noo și unul la besereca cè veche; că aũ dat Bota Vasilie în mâna parohușului său popa Istratie Mihaî o sută de florinți vonaș, și aũ datu pre aceste trei cărți 88, și aũ remas 12 florinți, și i-aũ dat în policandru. Ačasta scriem, să se știe, 1794, Ianuarie 9. Scris-am eũ, parohuș Gheorghie din Borșa.

11. Alt *Liturghierii*, fără titlu.

13. *Liturghierii* fără titlu, slavon.

14. *Minologhion* de Blaj, 1838.

15. Pe un *Minologhion* din Blaj, 1781 :

152.

Începutul dela Tatăl și împlinire dela Fiul . . . Și carte tot să fie a sf[i]nteî beserici, și s'aũ cumpăratu această sf[ă]n[tă] carte cu îndemnul parohușului satului Borșii-de-sus, Mihaî pop[a] Evsetratie, să-î fi și lui pomană în veci de veci. Și am scris eũ, parohușul Borșii-de-sus, Mihali Gheorghie, în anul 1794, 9 zile, și să știe că aceste sf[i]nte cărți, doao Minee și Evanghelie dela besereca cè noao din sus, în anul 1778, Dechemvrie 24; în zilele parohușului Mihaî pop[a] Istratie s'aũ cumpărat, și, când aũ murit parohușul Mihaî popa Istratie, aũ fost în anul 1783.

16. Pe un *Mineiü* slavon, manuscris :

153.

ИЗКОЛЕНІЕ ИТЦА, etc., КРИ СНА ЕС . . . И ЖЕНА ЕГО МАРІЕ, СЫНЪ ЕГО СІМІОНЪ УСТЕНОС (?), НІКІВРА, ВАСІЛІЕ . . . И ДАДЕ ССТРАЖС (?), ПОПА ПИНТЕ И ПРОДА ИМ И АЛІВ (Малир?) ГРИГОРИЕ . . . [= Cu voia Tatălui, etc., a cumpărat această . . . și soția lui Maria, și fiul lui, Simion, . . . Nicoară, Vasilie, și a dat-o . . . ; popa Pinte și a vîndut-o lui Maler (?) Grigorie].

Pe altă pagină :

154.

ИЧЕСТ МІНИС А АШН БОГДАН ВОДЪ.

Acest Mineiü a lui Bogdan-Vodă.

Dacă e bine cetit, ar fi a lui Bogdan Movilă, fiul lui Ieremia-Vodă.

155. Mai jos :

M[ese]ța Iulie 15 zile, Procopie, am fost eū, Viscar Ștefan, am scris; să se știe pe ce vreme s'au scris, să să știe când am șezut în casa lui popa Ion și a popoia; venitu tomna fečorul popei în casă, și am fugi[t] eū; an[ul] 1655.

17. *Octoih Mare* din Buda, 1846.

156. 18. Pe alt *Octoih* din Blaj, 1760 :

ИЗКОЛЕНІЕ ОТЦА, etc., să se știe că 'casta carte sfântă, anume Ohtaï românescu, aū cumpărat anume Hanțacu Ionmelu, și cu soțul său, Gafie, și un fečor al său, Petre Hanța Mateiū, altu Hanțico Ion, — aceste aū fost fečor lui Hanțico Ionmelu; și aū datu pe acasta sfântă carte 10 florinți bani gata, în zilele Mihaï popa Istrate, la besereca cè noo în sat în Borșe, unde iaste hramul sfinților ingeri, mai marilor Voevozi îngerești, și aū dat pomană pentru sufletele loru și a părinților loru, și a moșiloru și a strămoșilor și a toată sămănție lui, să fie pomană în veci de veci; amin. Iară cine va îndărzni să o fure, saū să o schimbe, saū preutu, saū diiacon, saū diiac, saū cărznicu, saū mireanu, unul ca acela să fie afurisit, treklet, proklet, și maranata, și să fie afurisit de 318 de părinți sfinți, ce aū făcut soborul în Nichie, și să fie unul ca acela die arhanghel Mihaï și Gavrilu părăș la înfricoșatul a lui H[risto]s județ, când să vor judeca toată lume. Anu Dom[nulu]i 1785, meseța Ghenovar în 5 zile. Scris-am acestu zapis în zilele fiișpanuluï Ferenți de Buda, span de varmeche . . . Dengufal, vițișpan Sopanții Pal de Maramoris, solgabirău Magheri Laslo ot Șeeū, vicareș Maramureșuluï Chiuseghi, protopopul popa Vasile ot Hozavle, viții-protopop Grad popa Ion ot Vișeu-de-mijloc. Scris-am eū, păcătosu Ion Timiș, dascal satuluï în Borșe, dieci lângă preutu Șandro-Lupu Mihaï . . . a popi Istrate Mihaï Ilie, a popi Șandro Ivan, Stesco Ion a popii; Timiș Toder și alți cinstiți dieci; parahuș Mihaï popa Istrate ot Borsa.

157. 19. Pe alt *Octoih* slavon, manuscris :

Acasta carte aū cumpărat Nalina Nicoră, cu soțul său,

Ilena, tată-său Ștefan, [m]ama-sa Ana, Cozma, Dotie, Parasca, Dan, Ghervasie, un fecor, Vasie, Iacobu, Ion, Iosip, Toader. Dece au dat-o dehoanicul său, popa Pinte, de trei saracuste, și au pus în besereca ce noo. Valeto 7181 (1673).

20. Pe al treilea *Octoih*, din Rimnic, 7258 (1750):

158.

ИЗКОЛЕНІЕ ОТИЦА. Să se știe că amu cumpăratu această sf[ăn]tă carte, anume Ohtaiu, amu cumpărat eu, popa Lupeni din Borșe, și am dat pentru dinsa 24 de florinți, și-o am dat pomană la besereca ce nooa în Borșe, unde este hramul Voevozilor îngerești Mihail și Gavril, și o amu dat pîntru sufletul meu și a părinților mei. Mateiș și Solomie. Decî nime se nu îndărznească a o muta undeva . . .; unul ca acela să fie blăstămat și afurisit de 318 de părinți sfinți, cari au făcut soborul în Nichie, și să-i fie unue ca aceleu părăș Mihail și Gavril, cari sânt hramul satului acestue, și simt mai mari preste toate cetele îngerești, se fie părăș la înfricoșatul a lui H[risto]s județ; și o am dat ca se fie pomana pentru sufletul lui popa Nechita și gazda dumisale Axenie și fecorul Ivan. Valeat 1752, m[esi]ța Ianuar 3 zile. În zilele episcopului dela Mo[n]caș, Emanoil, șpanul varmeghieș Maroti Frenți, vicaruș Andreiș Bacenschi, jurat erașului-de-sus Soplânțaș Vasălie din Cuhne, protopop Bale Lupul din Eudu. Scris-am eu, păcătosul Șturze Ștefan. Să se știe când au răpausat preutul Istratie, în anul 1788, Ghenvar 5 zile.

21. Pe un *Pentecostarion* din București, 7251 (1743):

159.

Această sfântă carte ce-i chiamă Pentecostarion, s'au cu[m]părat de Chifor Herștu, de ginerele lui; Grigorie Buzură, denpreună și soația lui, Parasca, și s'au dăruit sfînteii besericii, unde să preznueste hramul ingerilor, în sat, în Borșe, pentru vecinica pomenirea,— însă la besereca cea noao; 7254 (1746).

22. Pomelnice multe, din anii 1771.

23. Pe o *Psaltire* din Iași, 7256 (1743):

160.

ИЗКОЛЕНІЕ ОТИЦА, etc., să se știe cine au cumpăratu această carte, anume Psaltirea românească, și au cumpăratu

anume Danci Andri Cutuna, și cu soțu dumisale, Vasăle, și aŭ dat pă dănsa 6 florinți, baniŭ gata, și o aŭ dat in sf[ă]nta besereca cè noo, unde este hramul arhistratig Mihaŭ și Gavril, maŭ marilor Voevozi îngerești, și am dat pentru sufletul loru și-a părinților loru, și a moșilor și a strămoșilor, și a toată semănție, ca se le fie pomană în veci. Iară cine ar îndărzni să o fure, etc. . . Scris-am acest zapis în zilele fiușpanului Aponi Grofu, șpan de varmeghe Bale Mihaŭ, solgabirău Magheri, vicariș Andre Iatchi, protopop popa Ionașco ot Săcel; 1770, m[esi]ța Ianuarie 20 zile.

161. 24. Pe o *Cuzanie* slavonă, manuscrisă :

Изколеніе отца . . . и по начертаніи стѣмъ дсѣа. † Се аз рабъ ежиа, Анна, изколихъ багымъ моимъ промышленіемъ и ни жашіимъ оумомъ изколихъ, и кѣнихъ сіа книга на имѣ зовма Тетрѣвггеліе пртсѣкноеное (!), и дастъ еѣ къ стѣмъ црковъ оу село Борша, идежъ естъ храмъ стго архгггла Михаила и Габриила, за свое отпущеніе грѣхомъ. † Яще ктооры . . . сіа книга възвати отъ стѣмъ црковъ, отъ родителен, или отъ црконихъ кто, или попъ, или діаконъ, или діаккъ, или братъ, или сестра, но не рѣшимо отъ храма стго къ кы; аще кто покѣситъ еѣ, да бѣдетъ проклатъ, и трнкалатъ, ападема и отъ стѣхъ отцъ ти иже къ Никен. И бѣдетъ съ много сѣдмѣкти на страшномъ сѣдѣ хѣѣ. И даде ѣ къ рѣкѣ попа Пинтѣ, къ село Борше. Въ тоє вѣѣма быстъ епискпъ Марамурѣишескинъ Михаѣа Молодецъ (*sic*) ипрочъ, земан оугорскіа. Писла Іоанъ діакъ отъ нижнего гарашѣ, и сѣтвори сна книга. Бе лато зрѣдъ, а отъ рож. хѣа захндъ, мѣца Ноєвріа и днѣ, хѣала бгѣ изколикшемъ тако, амин.

Cu voia Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvîrșirea Sf. Duh, adecă ei, roaba lui Dumnezeu Ana, am voit cu buna mea aplecare și cu mintea mea umilită și am cumpărat această carte anume Tetravanghel . . . , și cu mintea mea umilită și am dat-o la sfînta biserică din satul Borșa, unde este hramul Sfinților Arhanghelii Mihail și Gavriil, pentru iertarea greșelilor mele. Iar cine va lua această carte, etc. [blestem]. Și a dat-o în minile popei Pintea în satul Borșe. În acel timp era episcop al Maramurășului Manuil și

a toată Țara Ungurească. Am scris eu, Ion diac, din erașul-de-jos; am făcut această carte. Anul 7264, ani dela Nașterea lui Hristos 1754, luna lui Noemvrie, 8 zile; slavă Domnului . . . ; amin.

Аpoi, mai jos :

И сѣа книга съкръши сѣ рѣкою мног грѣшнаг Іван Дѣкс, от село Нанкова, рок аѹнг, 1653, меца ноєвриа нѣ днѣ [= și această carte s'a săvîrșit cu mîna mult-greșitului Ioan diacul din satul Nancova; anul 1653, luna lui Noemvrie 18 zile.]

Pe altă pagină :

Сă se știe căndу s'ау cutremurat пământу; 1715.

Рѣк бѣа аѹн [= anul Domnului 1715].

Pe altă foaie :

Къ акто з отъ създаниа мира. Изколением отца, etc. . . . испсана къмет сѣа книга нанперкѣ нача сѣ Григорие Стр. иским и съкръши сѣ рабом бѣим и роукою мног грѣшнаг Іванна дѣака Нанковскаго, и съкръши сѣ в сѣлѣ Нанковѣ при цркви храма прѣдѣнои лутре нашѣ Параскиен в покѣтѣ хогдскон(?), при нанс етма(?) Рѣдан Ференцс, при еписк Мараморьском Михаилѣ Молодѣци; в тоє время бѣи наречени вѣдка Мѣкачокский Станко . . . Сѣ еугае съкръши сѣ рок аѹнг, 1653, мца ноєвриа 11 днѣ, на стро елѣет и аспл. Матѣеа [= în anul 7000 dela Facerea Lumii —, cu voia Tatălui, etc. S'a scris această carte așa: la început de Grigorie Striischi, și a săvîrșit-o robul lui Dumnezeu, și cu mîna mult-greșitului Ioan diacul din Nancova, și s'a mîntuit în satul Nancova, pentru biserica cu hramul Prepodobnei maicei noastre Paraschivei, în Ținutul . . . , supt șpanul Rhedey Ferencz, supt episcopul de Maramurăș Mihail Molodeț; pe acea vreme a fost Vlădică de Muncaciū Stanca . . . Această Evanghelie s'a săvîrșit la anul 1653, luna lui Noemvrie 11 zile, la Sf. evanghelist și apostol Mateiū.]

25. Pe un *Strastnic*, fără titlu :

ИЗКОЛЕНИЕ ОТЦА, etc. Сă să știe cine ау cumpărat această sfânta carte, аnume Strastnic, Danci Ion Cătuna, cu soșul său, Nastasia, și ау dat pentru дăнса 5 florinți, și ау

162.

163.

164.

165.

dat la besereca cè din sus, în sat, în Borșe, unde iaste hramul . . . , etc.

Aceluia ce o va fura saŭ va vinde, saŭ o va știnuba, nimene să nu hie slobozu, ce să fie pomană noa și feçorilor noștri, Danci Grigore, Erina, Dani Găvrilă, nepot, și Șofronă, în veci, amin. 1788, Feor. 26, când amu scris, iară cu[m]păratu-s'a mai de de multu, în zilele lui Șandro popa Lupei ot Borșe, parohus.

166. 26. Pe un *Triodion* dela Iași, 7255 (1747):

ИЗКОЛЕНІЕ ОТИЦА. Cumparat-aŭ această carte, anume Triod, popa Albu Ionașco și frate-său Albu Mateiŭ, și văru-său Albu Găvrilă și Albu Crăcunu, cu banii moșu-său Albu Nicoară, și soțul său M[a]reea, și feçorul său Vasile, noru-sa Dotie, Ionașco, Marie, Miron, moșu-său Priçop, și aŭ dat 20 de florinți, ca se le hie pomană în veci, și aŭ dat în sfânta besereca cè noo în Borșe, unde este hramul Sfîntului Arhanghel Mihail și Gavril. Iară cine o va fura saŭ o va vinde din sf[ă]nta besereca, unul ca acela să fie treclet și proçlet, maranata, neertat de Dumnezeŭ, și afurisit de 318 de părinți sfinți, ce aŭ fost la soborul în Nechea, și Sf[ă]ntul Arhanghel Mihail și Gavril să-i fie părăși la înfricoșatul a lui H[risto]s județ; год 1784. Întru acele zile în Maramoriș fiuspan Herili Laslău, viițișpan Serecii Frenți, solgabirău Soplântai Vasile din Cuhne, V[l]ad[i]cu aŭ fost Manoila Olșauschi, vicaruș Andrei Bacencenschi, protopop, popa Lupul Bale de End, popa Nichita din Borșe; să să știe . . . Ștefan dascal din Borșe.

167. 27. Pe un *Triodion* rusesc, 1699:

ИЗКОЛЕНІЕ ОТИЦА . . . , etc. КЪПИНА СНА КНИГА, ЗОВЕМА НА ИМЪ ТРИОД ПОСНА, РАБЪ КЪЖИ ЗАТЪ СРЕМНЕ И СЪ ПОДРЪЖКИ ЕГО ИЛИАНА [= a cumpărat această carte, anume Triod de post, robul lui Dumnezeŭ Зат Ieremia și cu soția sa Ileana] și cu frate-său, cu Grigorie, și cu soțul său, cu Marica, și cu fratele loru, cu Măcsim, și o'ŭ dat în svânta besereca cè noo în Borșa, unde este hramul lui sv[e]ti arhanghel Mihail și Gavril, și-aŭ dat drept sufletul pă-

rinților săi, a moșilor săi, ca să le fie lor pomană în veci. Iară cine o va fura sau o va vinde, adecă cineva din sămânța noastră, sau altul cineva, sau preutu, sau fiecine unul ca acela, să fie tre[c]let, proklet, anatema, maranata, și să fie neertat de D[umne]zeu, și afurisit de 318 oteți *НЖЕ КЪ* Nichei, și Svântul arhanghel Mihail să-î fie părăș la înfricatul a lui H[risto]s județ; și o au cumpărat dreptu 15 florinți. Veleat 7200 [1702], m[e]s[i]ța Avgust 52.

28. În alt loc :

168.

Zăvoî de țintirimul besaricii din sus, în Borșa: velat 7333 [1725], Iunie 21 dna. Findu potrupop T motei din Moisei, s'au dat țintirimurile pă gazde sup număr. Zab Grigorie o rudă, Popa Lupeiû portița, popa Nechita, Albu Mateiû, Timiș Ursul, Timiș Mihaiû, Timiș Ionu, Hanțic Lazor, Hanțic Costin, Hanțic Nicoară, Timiș Dumitru, Grebul Lupul, Mălina, Găvrilă, Calian Grigor, Grec Lazor, Grec Ionașco, Grec Luca, Mihaiû Dumitru, Zab Grigore, Zab Toader, Zab Macsim, Timiș Toma, Timișu Lupul, Timișu Ion, Timișu Luca, Timișu Vasalie, Timișu Nicoară, Timișu Nechita, Ruscuțul, Buculaiû, Dolodan Ion, Timiș Ionaș, Timiș Toader, Mihaiû Găvrilă, Mihaiû Chiforu, Grec Găvrilă, Bota Luca, Bota Nistor, Bota Luca, Hanțic Dumitru, Holoçoe, Crăcun, Bobani, Zab Danu, Zab Nicoară, Mihaiû Eremiu, Malina Iosip, Albu Ionașco, la Cotețan Iștanfin.

VIII.

BOTIZA.

1. *Antologhion* dela București, 1782.

2. Pe un *Apostol* din Blaj, 1766 :

169.

1771. Acestu sf[ă]ntu Apostol l-au cumpărat robul [lui] D[um]nezeu Trifoî Grigorie cu soța sa, Marie, părinți săi, Nicoară, Todosie, ca să le fie loru și moșilor lor pomenire, dreptu sufletele loru, și l-au datu pomană la sf[ă]nța besereca în Boteza. Iară cine s'aru ispiti ca să o

fure saŭ să o strămutate de aice airea, acela om să hie afurisit de 3 sute și 18 de părinți dela Nechea; și s'aŭ scris în casa a lui popa Vasiliu, și s'aŭ scris de Radu Munteanu.

170. 3. Pe un *Ceasosloc* din Iași, 1777 :

Acestu Ciaslovu l-amu cumpăratu eŭ, Petricu Ifimie, dinu Brebu, dascalu, pentru 6 lei, baniî, adecă să-î cossască 4 fălci, și să-l și adune, adecă să le căpițască, și să-mî mai dă 20 de parale.

4. *Catavasierii* din Blaj, 1769.

5. *Chiriucodromion* de Bălgrad, 1699.

171. 6. Pe o *Evanghelie* din Blaj, 1766 :

Ačasta sfă[n]tă Evanghelie ao cumpăratu jupănu Mihaî, cu soța dumiisale, Ana, dela Botiza, și cu fi dumiisale, împreună cu măsa, stè în beserecă pomană, și se nu aibă nime a o fura dinu beserecă, nime să o ee, și, de a strica, să o togmască fečori dumiisale, și cine o a fura dinu beserecă, să fie afuritu de tri sute și optsprezece de sfinți părinți și de mine; lasu cu afurisănie eŭ, Mihaî denu Botiza, și cu fičori mei, ca să nu o ducă dinu beserecă nime . . . Ani D[o]mnului 1767, eŭ amu scrisu, dascalu Grigorie dela Ardelul.

172. 7. Pe un *Liturghierii* fără titlu :

S'aŭ găsit în besereca Botizi o Evanghelie și o Uci-telenă și un . . . și un Triod *посна* [postnic] și un Miniŭ și 2 Octae cu mână și 2 Trevnice, unu rumănesc și unu sârbesc.

173. Mai jos :

Cu vrerea Tatăluî și ajutoriu Fiuluî și indemnarea D[u]huluî Sfă]ntu amu cumpăratu ačasta carte ce [să] chiamă Liturghie, și o am închinat la sf[ă]nta beserec[ă] aice în Botiza, la hramul prepodoamnei Par[a]schevei, și cine s'aru ispiti a o streină dela sf[ă]nta beserecă, aŭ din preuți, aŭ din cilici, aŭ din mireanî, să fie blăstămat de 318 sfinți părinți dela Nichiea, și să-î verse mațele ca luî Arie, și de mine să fie proklet, și o am luat robul luî D[u]mnezeŭ Vartolomei, și soța mea, Ioană, și fečor mieŭ Ștefan, Vasile . . . ; și s'aŭ cumpărat leat 1750 . . .

și s'aũ cumpărat in zilele pop[a] Ion, și o Liturghie sãr-beascã, și una romãneascã, și on Mineũ cu mãna, și a tria Liturghie cu mãna, și un Otaĩ și un Triod și un Strasníc și o Psaltire și o Propovedanie și un Polistavu și un Ohtaĩ rumãnescu cu mãna, și s'aũ aflat de toate 8, și una, și un rãnd de veșminte, și fie dator tot preutul care va ceti pe acãsta Liturghie sã pomeneascã acãste nume: Vartolomei, Ionã, Ștefan, Costin, Vasãlie, Alecsa, Paul, Anã, Vasoc, Parasca, Andrei, Floarea, Anisie, Porfir, Gligorie, Marie, Tahie, Todosie, Ionu, Titian; D[u]mnezãũ sã-ĩ pomeneascã la Înpãrãția Sfi[n]ții Sale.

8. Pe un *Octoih* dela Blaj, 1760 :

174.

Acãsta sfã[n]tã carte, anume Oftaiũ, aũ cu[m]pãratu, anume Trifoiu Nicoarã, anume feçoru lui Trifoiũ Simionu, cu soța dumisale, fata a lui Idofila, sã le fie pomanã lor și pãrinților lor, și a totu rodulu lor, sã le fie pomanã; și a datu inu sfã[n]ta besereca, anume in Botiza, la hramul Pa[ra]scovei, inu erașul Izei. Iarã dascali besereci, cari voru ceti pe acestu sf[ã]ntã carte, mã rog dumilorsale forte binișoru, sã o poarte saũ sã o pice cu luminã. Iarã care preutu, saũ diacu, va indrãzni a o vinde, se fie unulu ca acela afurisit [de] 3 sute și optsprezece de pãrinți sfãnți dela Nichea. Scris-amu eũ, Balicu Dumitru, diacul dinu Budești. Ani D[o]mnului 1775. Scris-am in luna a lui Mai, in 16 de zile.

9. Pe un *Pentecostarion* din București, 7251 (1747):

175.

Anul 1783. Aũ fost diiacu Iacob Rișco, feçoru lui popa Chirila dinu Comorzana, adecã diaacu de aia grecu, și aũ fostu și podudiaconu in oșucolã la Muncaçuluĩ, și apoi n'aũ vrutu sã sã facã popã, și așe s'aũ lãsat numai diacu. Iacob Rișco, ipodiacon.

Pe altã foaie :

1785. Komorzányi Iacob Risco volt Batizan dijak vagy kantor, popp Kirilának ar fia Iacob Rișco [= Iacov Rișcu din Comorzana a fost diac in Botiza, saũ cantor; a fost fiũ al popei Chirilã, Iacov Rișcu.]

10. *Polustav* de Blaj, 1793.

11. *Psaltire* din Blaj, 1780.

12. *Strastnic* dela Blaj, 1817.

176. 13. Pe alt *Strastnic*, fără titlu :

Anii D[o]mnului 1789, eă, Marcoși D[u]mitru, amu fostu di[i]acu în Botiza, dila Paști până la [A]durmire Precuratei. Marcaș Dumitru scris-am în luna lui Iunie, 21 de zile.

14. Pe un *Triodion* de Blaj, 1771 :

Când aă fostu anu dela Naștere lui H[risto]s 1783, luna lui Mai 24, Sima Toader, îndemnatu fiindu dela D[u]mnezeu, și dela inimă având daru sufletescu, și cu frate-său Olecsa și Matei, și cu soața sa dumisale Trifoi Părasca, Trifoi Ursul, Toader, Grigorie, Ionu și surorile ei Marie, Palaghie, amu cumpăratu ačasta sfântă carte, anume Triodu, și aă dat 17 florinți, și o aă datu în Botiza, la sfânta besereca, unde este hramul Sfintei prep[o]d[oa]mnei Paraschevei, fiindu preut Bale Toader; și cine să va afla slujitoriū sfintei besereci, să aibă a pomeni pre acești oameni: Sima Toader, Alecsa, Matei, Trifoi Părasca, Ursu, Toader, fečoru ei, Ionu, Marie, Palaghie, și părinții loru: Indrei, Ionu, Vasalie, Acsenie, și, n'avându Trifoiu Părasca al doile soțu a dumisale, Tămaș Tira, încă să fie pomenitu în sf[ă]nta beserecă. Iară cine să va afla fără frica lui D[u]mnezău, să o fure, să o mute dela ačasta sfântă beserecă, să-l lovască bubele lui Ghiezi și tremurul lui Cainu, și să fie blăstămat de 7 saboară ce s'aă făcut în toată lume. Scris-am eă, Trifoiū Ilie, cu zisa acestoru mai jos numiți. Anul D[o]mnului 1783.

177. 15. Pe o tablă, la ușa de intrare :

Ačasta sfântă b[iserică] renoit[ă] la ano 1899, [cu] spesele popo[rului]: George Petrovai preot, Sidău Dumitru, Brumar Ion curator[î], Suci Alexandru, jude com., Dionisiu Iuga zugrav dela Nicula, fica, Aurelia.

IX.

B R E B .

178. 1. Pe un *Antotoghion* de Rîmnic, 1745 :

Cu îndemnarea Duhului Sf[ă]nt, și cu ajutoriul lui Dumnezeu, am cumpărat ačastă carte sf[ă]ntă în preț de

30 de florinți, în anul Domnului 1746, am cumpărat eu, Chirilă, fecorul lui popa Lup[u] din Breb, și cu a sa maică, Flo[a]re, și fecorii mei, Ștefan și Timofie . . . , și Fătuțe Călinută, Măricuța, Anuțe; se hie pomană și în sfânta biserică în Breb, unde ieste hramul lui arhanghel Gavriil și Mihail. Scris-am în luna lui Iulie în 26 de zile. Am cumpărat eu, Chirilă, cu a mè putere. Dară s'aũ întors dintr'aceie banî dumisale, lui Hirină 1 florinț, a lui See Oana Dumitru hie 2 banî, 1 mărieș dela Năstăfuțe Bledeî, 2 mărieș[î] ai Mariei Potosco[a]jie, pentru păcatele lor. Decî, de s'a năvirni cineva a o despărți de biserică Brebului, să fie afurisit de Dumnezeu și de s[f]ânta beserecă.

2. Pe un *Apostol* de Blaj, 1767 :

179.

Apostol l-aũ cumpărat pe sama s[f]inteî besereci din Brebu, în oarmeda Maramorișului, fata lui Tocaçu Vassalie, anume Părasca, drept 14 florinți, să fie pomană; ca nimene dela această biserică se nu o înstreineze; în anul 1801.

3. Pe *Biblia* lui Bob, 1795 :

180.

A) În anul, 1810 aũ fost potop în marhele cele cu coarne, preste totu ținutul; B) în anul 1881, în luna lui Septevrie, în întâe zi, la opt ciasuri de zi, aũ fost cutremur de pământ într'acee zi, de 3 orî; C) iară în luna Octovrie în ziua . . . tot într'acee lună 24; D) tot într'astă lună s'o ivit și o stea minunată, ce se [zice] cometă... Tot într'acesta an, aũ fost scumpe de totũ, fiind on felder de mălai și grîu, în preț de mai sus, aũ fost în 20 de florinți, era în preț mai de jos 17, și totuși foamete n'aũ fost, nici oameni n'aũ murit.

4. Pe un *Liturghieriu* de Iași, 7267 (1759) :

181.

În numele Tatălui și a Fiului și a Duhului sfânt; adevăr. Eată că noi, Brebeni, cu ajutoriul sfânt Dumnezău amu cumpăratu această sfântă carte, pe dreptî bani[î] noștri 14 florinți. Întăe aũ dat Oane Toader 1 mărieș, Nicoric Grigorie 1 pătac, Petran Ștefan 1 mărieș, Gruan Iacob 1 mărieș, popa Roșiu 2 mărieș, Andraș, lui Roman nepot,

1 mărieș, Ardelean Onuț 1 mărieș, Rusca, muierea lui Todor, 1 pătac, Mihaï Nemțșorul 4 potori, Hilip 2 potori, Petric Ștefan 2 potori, Cătrin 2 potori, Cotețoe . . . grăitari, Ursul Mărtulencei 2 potori, Petric Ghiorghie 10 potori și 2 bani, Crăcune Pătruț 1 mărieș, Tocaciul Ivan 1 mărieș . . . , Timofie lui Chirilă 1 pătac, Bedelean Vasalie 1 pătac, Tițoae 2 potori, Scovazu Andrieș 1 mărieș, Onu lui Mihoc 1 pătac, Ionu lui Roman 1 potor, Sima Mihoc 2 grăitari, Dumitreț 1 grăitar, Șeeoan Ionu 2 potori, Gancul 1 grăitar, Dale 1 grătar, Dancul 1 pătac, Stoica Țiganul 2 potori, Turcul 1 pătac, Nechituș 2 potori, Bota Timofie 10 potori, Rus Cosma 4 potori, Paul 1 potor, Tobic 2 potori, Borca Toaderu 2 potori, Petric Lazor 1 mărieș, Marica lui Todorul Ileï 1 pătac, Haina 1 mărieș, Malanca Lupul 1 mărieș, Pătran Vasalie 1 pătac, Petric Mihaï 1 mărieș, Molduvan Ionu 2 potori, Chirilă 3 mărieși, Petric popa 1 mărieș, Vlașin Grigorie 1 pătac, Ceterașul 2 potori, Sanhiru Dumitru 2 grăitari, Răgul Pătruț 1 pătac, Îndrie 1 mărieș, Pătru 2 grăitari, Rus Iosip . . .

182. 5. Pe un *Mărgăritar* fără titlu :

În numele Tatălui și-a Fiului și-a Duh[ului]; amin. Aăasta cinstită carte, anume Mărgărit, o aă cumpărat popa Grigorie din Maramurăș, din sat din Bărsana, drept 11 florinți, și am mărș și am dat în ormeghe Chiocarului, în sat în Șasa, pre mâna nepoților lui popa Griga Pănachi, familie curtular din ei . . . , să nu fie a patra cum va vrè acè și cu cinste; o am dat pomană pentru păcatele mele, și a părinților miei—și a tot rodul meu; și nime să nu să afile om ca acela a o vinde saă a o da aire nicī cum; că supt blăstămul acelor 7 soboră să pee va hi acela om. Anul Domnului 1751, în luna lui Octomvrie în 5 zile.

183. 6. Pe altă foaie :

Aăastă carte o am cumpărat dela Petric Toder din Nănănești. În numele Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, amin. Aăastă săntă carte, anume Mărgăritu, o plătit ju-

păneasa Nastafușe a lui Crețune Petruț cu 11 florinți, și o au dat în beserecă în Breb, în care hramul sfinților îngerii Mihail și Gavriil, să fie pomană ei și soțului ei, și părinților ei, și a tot rodul ei, până a șaptelea rod. Scris-am dela Hristos 1770, mes[i]ța Martie 21, în zilele acestor cinstiților preuți: popa Teodor și Ieretheiu și popa Ștefan, și nime de[la] besereca Brebului să nu o despărte sub(?) afurisanie.

7. Pe un *Molitevnic* de Rimnic. 7276 (1768):

Iată această carte de multe treburi de-o îndemnarea lui Dumnezeu și a creștinilor din Breb, ce i-a fost îndemnat spre acest lucru d[um]nezeesc și de cinste s[fântă] carte, să le fie de pomenire vecinică. Deci, întâi, au dat bani întru această carte: Coman Gheorghie 1 patac, Bale Pavel 2 potori, Constantin 1 pătac, Mociran Onuț 1 pătac, Hotea Mihaș 8 potori, Bud Ion 4 potori, Oanie Todor 2 potori, Bosga Iosip 5 potori, Mălauca Gabor 1 pătac, Năstafa lui Moise 2 potori, Roman Văsăiu 10 grăițari, Rus Cătrină 2 potori, Suciuc Grigorie 2 potori, Lup[u] 2 potori, Bala Ilieș 4 potori; Pătran Iacob 2 potori, Bud Îndriaș 1 mărieș, Seeioan Ion 2 potori, Bogdan Onuț 4 potori, Vlașin Luca 4 potori, Corbaciuc Mărie 2 potori, Guțe Dumitru 5 potori, Mărica Crăciuni 3 potori, Vlașin Grigoraș 1 pătac, muere lui Bota Ștefan 2 potori, Craiu Lupu 2 potori, Craiu Ion 2 potori, Bireu 2 potori, Cărje Iacob 2 potori, Pătran Vasalie 3 potori, Rus Iosip 6 grăițari, Sacanăș Simion 1 potori, Sacalăș Pinte 1 potori, Sacalăș Dumitru 2 potori, Anaine Gheorghie 1 pătac, Petric Vasalie 4 potori, Pop Ion 2 potori, Moraru Timocu 2 mărieși, Roman Loghin 4 gră[i]țari, Mălanca Chirilă 1 potori, Suțu Ionul 8 potori, Moraru Nechita 2 potori, Borca Grigorie 1 potori, Anuțe Rusca 2 potori, Morar Chirilă 1 potori, Tămaș Ilieș 1 pătac, Hitli Todor 4 potori, Bărtoc Docă 1 potori, Marica Oanii 2 potori, Sima Mihoc 4 potori, Chiran Olexa 8 potori. Și s'au pus această cinstită carte: Tibil 4 grăițari, Doca Ioane 2 potori, Doboși Petre 2 grăițari, muere Lupului Timoc

2 potori, Oane Pricop 1 pătac, muere lui Borca Nicoară 2 grăitari, muere lui Pop Ștefan 5 potori, Morar Iosip 2 potori, Petran Îndrieș 2 potori, Chiran Ștefan 4 grăitari, Dumitru lui Mone Ion 1 pătac, muere lui Mone Lup 1 pătac, Rus Cosma 5 potori, muere lui Petric Gheorghie 1 patac, Bota Timochie 1 mărieș, Sacalăș Nechita 1 patac, Pop Iacob 1 pătac, Morar Grigorie 1 pătac, Mălanc Îndreî 1 mărieș, Tibil Grigorie 1 ban de 13 potori, Petric Andraș 8 potori, Crăciuni Ștefan 4 potori, Bleda Nustafă 8 potori. Și s'aŭ pus ačasta carte de multe trebî in beserica Brebului, unde e hramul maî Marilor Voivozî Mihail și Gavril, și cine o va despărți din beserica ačasta sfintă, saŭ o va fura, acela așe să fie afurisit de 318 de părinți sfinți dela Nichea. Scris-am eŭ Bălin, Lup, din Sărbî, în anii Domnului 1780.

185. 8. Pe un *Octoih* (fără titlu):

Acesta Ohtoih eŭ, popa Lupul, în luna Iunie 4 de zile, acestu răvaș l-am pus ceeie să să știe, că acest Ohtoih l-aŭ adus Dumitru Tăba din Sibieli, și o am cumpărat eŭ, popa Lup, și cu a mieŭ fecior, Chirilă . . . , și Odotie, și a sa soațe și fecori, Ștefan și Timochie, și a mē preotiasă, Flore. o am cumpărat cu 9 florinți vonaș, în anu 1738, luna Iunie 4 zile.

186. 9. Pe un *Penticostarion* de București, 7251 (1743):

Cu îndemnarea Tatălui și cu vrerea Fiului și cu sfirșire Sfintului Duh am cumpărat ačasta sfântă carte, în anul Întruparea Domnului H[risto]s 1747, în ce zilele iera preuți popa Lupul cel bătrîn și popa Todor Goje, și Todor feciorul lui popa Lupul, făt de beserică Crăciun Pătruțe . . . rupt . . . i-aŭ fost puteare și s'aŭ îndurat de aŭ dat, și o aŭ dat în s[ț]ănta beserica aič[ea] în sat, în Breb, unde este hramul a lui arhistratigu Mihail și Gavriilu. Crăciun Pătruț 1 mărieș, Rus Cosma 1 mărieș, Porfira 2 potori . . . , Moltea Matei 1 pătac, Ștefan 2 potori, Sofie Balneaca 2 potori, Lupu lui Vlașin 1 mărieș, Dumitru lui Marie 6 potori, Simionul Hotenci 2 potori, Cosmie Macovei 1 pătac, Bărsan Dumitru 2 potori, Tă-

maș Lupu 2 potori, Hotean Ionu 1 mărieș, Potosca 1 mărieș, Costinaș Temoc Ileşutoie 2 potori, Hilip 2 potori, Irina Sărbanca 2 potori, Sima Mihoc 1 pătac, Coteț Îndrieș 1 pătac, Țigan Grigorie 1 mărieș, Pătran Îndrieș 1 pătac, Cărje Ionu 2 potori, Borca Marica 4 potori, fata 1 pătac, Hăma Vascoc 23 bani, Ștefan lui Găvruş 1 mărieș, Oane Toader 1 mărieș, Chiran Griga 1 mărieș, Petre Timocai 6 potori, Todoru 1 pătac, Sirban Vasalie 1 pătac, Mălanca Lupu 1 mărieș, Cărje Dumitru 1 mărieș, Părasca 1 mărieș, Sima Călina 1 pătac, frate-său Ion 1 pătac, Goje Vasalie 1 pătac, Gruaș Iacob 1 mărieș, Anisie Puchen 1 mărieș, Sosie Berindei 1 pătac și . . . potor, Goje Marica 1 pătac și . . . potor, Petric Tasiu 1 pătac, Todor Ile 76 mărieș, Goje popa Todor 8 mărieși, Porfira lui Samoilu 2 potori.

10. Pe o *Psaltire*, dela Iași, 1757; pe foaia 1:

187.

În anul 1852, August în 5 zile, zio Joî, aș călcat Împăratul Iosip Franțisc în hotarul Brebului. Cine vrê acasta să știe ceî mai în jos. A scris Batran Todoru.

11. Pe altă pagină:

În numele Tatălui și-a Fiului și-a Sfântului Duh; amin. Iată eă, popa Ștefan . . . acasta sfântă *Psaltire* . . .

12. Pe un *Triod* de Iași, 1747:

188.

A[nul] D[omnului] 1813 aș fost scumpete de fân în Maramorăș, și bani încă aș fost foarte puțin întru acest an. Scris prin mine, mai micul între frați Lazar Florian, parohușul locului. Dat în Breb, în 24 Martie.

13. Pe alt *Triod*, tot de Iași, 1747:

189.

În numele Tatălui și-a Fiului și-a Duhului Sfânt; amin. Iată, de acasta înștiințăm că cine este lăcuitoari Pop Chirilă, în sat în Breb, în erașu Cosoului, în casa lui Pop Chirilă, fiind protupop Andraș în Breb, rugat de săten[i] să scrie zăpis, decî, având în beserica o Catelnă scrisă cu mână, și o aș findut dept 6 florinți, și i-aș dat în cartea acasta apoî 6 florinți, i-aș dat preuții, popa Todor și iară popa Teodor. În cătă acasta apoî hă mai dat 3 mărieși, apoî Crăcun Pătruț un mărieș, Ile Todor un mă-

rieș, apoi Petric Grigor un mărieș, Saboū Vasalie un mărieș, Palaghie lui Ionel un mărieș.

190. 14. În partea rezervată pentru femei, săpat în părete :
Aicia s'aū îngropat popa Petru ; anul 1702, luna Iulie.
191. 15. Afară, către Miazănoapte, săpat în părete :
† E în Tatăl, Fiul ; și popa Bălin.
192. 16. Pe portița țintirimului, săpat :
An dela Adam 7298, iară dela I[isu]s H[risto]s 1790.

X.

BUDEȘTI.

A. Biserica din Josani.

193. 1. Pe un *Apostol* din Blaj, 1802 :
Iată că această carte, anume *Apostol*, l-am cumpăratu eū, Feiru Toader din Budești, cu soța mē, Popu Ioană, fata lui popa Ionașu, și o am pus în besereca-din-josu, în Budești, cu s[făn]ta evanghelie d'împreună, care evanghelie o aū cumpăratu Onița Anișoară, mama mē, pîntru a noastră muncă de dreptu ; nime să nu îndrăznească a le zminti dinu s[făn]ta beserică această, de unde-sū numite, la hramul s[făn]tului arhereū Niculaī, suptu blăstămulu acelora 318 de părinți sfinți dela soborululu celu din'ntăe din Nechie. Scris-am eū, Feiru Toaderu din Budești, fiindu diacu a beserici în Budești. Anul Domnului, 1804, luna lui Aprilie, de 7 zile.
194. 2. Pe o *Cazanie* dela Iași, 1643 :
Cu îndemnarea Tatălui și cu puterea Duhului Svint, cumpărat-aū această carte, anume svinta *Evanghelie* romînească, aū dat trei[s]prăzece florinți pre dinsa. Dec de jumătate de prețul acești svinte *Evangheliī* a dat 6 florinți și 8 de bani, anume : șerbu lui Dumnezăū Oprișe Tămaș, și cu jupineasa sa, Oprișe Hafie, din Vințești, să le fie pomană lor printru păcatele lor, și părinții lor, și moșilor și strămoșii, și tot rodul lor, să le hie pomană. Și aū dat popa Manul din Budești într'ăcastă svintă

evanghelie: 100 de bani, să le hie pomană dumisale, și cu jupineasi Anuțe, și-a părinților săi, și-a moșilor și-a strămoșilor. și-a tot rodul său, se le fie pomană. Și [a] dat popa Grigorie din Budești: 100 de bani, să-î hie pomană într'acasta svintă Evanghelie, domnisale și jupinesei, Ialeana, și părinților sei, și moșilor, și strămoșilor, și tot rodul, să le fie pomană; și a] dat Dunca Gabor cu jupăneasa sa din Budești: 100 de bani într'acasta svintă evanghelie, să le fie pomană lor, și părinților, și moșilor, și strămoșilor, și tot rodul său, să le fie pomană. Din Rusu dela Beclean; Marin Ion a dat: 100 de bani, să-î fie pomană domisale, și din Nemitea Rumînească, Luca Ion: 10 de bani, să le hie pomană lor și rodului a tot. Și a] dat Marinca Ioncea, cu jupineasa sa, cu Anuță: 100 de bani. Prin greșala loru, ce le-a] murit un coconu nesocotit; de a] noi am erutat să dea într'acasta svintă evanghelie, să le fie și lor pomană, și părinților, și morților, și strămoșilor, și tot rodul, să hie pomană. Și a] dat Bud Luca 18 de bani, și Bud Îndriaș 10 de bani: să le fie pomană lor și jupineaselor sale, într'acasta svintă Evanghelie, și părinților, și moșilor, și strămoșilor, și a tot rodul să le fie pomană. Și a] dat acești boeari ce simtu scriși aice într'acasta svintă evanghelie din Budești și din Vințești, într'aceste doao biserici, din Budești și din Vințești, și o a] făgăduit la hramul lui S[fe]tîi Niculae; iară cine va fi slujitor la aces[t] svinte preastol datoriu a sluji și-a ruga D[u]mnezău, printru păcatele lor, și a rodului a tot. Iară cine o va lua dela preastolul la D[u]mnezău, de o va duce și o va pierde de-acolea, el să fie blăstămat de trei sute și optsprezece de oteți svînți din va Nicheiu, și să fie procleat, anatema, amin Scris popa Grigorie ot Budești, рск бож [ame lui Dumnezeu] 1647, amin.

3. Pe un *Ceasoslov* din Viena, 1793:

195.

Precistite frate Iacov, cistește pre cil mai b[ăt]rîni, și nu fi neasculturiu; fiu neasculturiu întezteza [întristează] pe tată-sa și pre mamă-sa, iară fiu înțeleptu vesălește

pre tată-său și pre mumă-sa; miri la furnecă, o leneșule! Bulu Simion . . . varmida Sonocului; Bulu Simion . . . și nu vi nebunu, care om nebu[n] și n'are minte, precistite...

196. 4. Pe o *Evangelhie* de Blaj, 1776 :

Cu ajutoriul S[fintei] Troița s'aă cumpărat această s[fântă] carte, anume *Evangelhie*, cu cheltuiala Onița Anișoră, să-î fie pomană pîntru sufletul ei și a soțului ei, anume Feir Vasalie, și a fecorului ei, Feir Tooderu, și a tot niamul lor. Ceî morți, moși, strămoși, și moșe, strămoșe, până la al șeptele niam. Și aă dat pre această s[fântă] carte 17 florinți și un husoși, în anul dela H[risto]s 1797, luna lui Ianuarie în 6 zile, și o'ū datu-o în Budești, la besereca din jos, unde e hramul s[fântului] arhierău Nicolae, fiind stăpînitori besericilor atunce Exelenția Sa Andrei Bacinschi, dela episcopia Ungvar, fiind în Sighetî vicareș Alecsandru Bacație, și potropop erașului Cosoului Rădnic Teodor, și parohuș satului fiind eū, Șimon Ștefan din Vișeu-de-mijloc. Iară stăpînitori și crai Țara Ungurești fiin[d] Franțascus al doile. Iară cine o va vinde saū o va înstreina dela această s[fântă] beserecă, să fie anatemisit de 7 sfinte și a-totă-lume soboră, amin.

197. 5. Pe un *Mineiu* slavon, manuscris :

Cu vrerea Tatălui și cu îndemnarea Fiului și cu săv[i]rișire D[u]hului, bine a vrut Vinteșteniî, satul tot, cu tare și cu mare, de aă cumpărat această s[f]intă carte, Mineial, drept 4 florinți, și Cupce Lupul 3 florinți însușu; și s'aă pus în beserica că bătrînă în Vintești, să le fie pomană. Iară cine vor fura din s[f]înta beserecă, să fie procleat, teacleat, anatema de 318 de sfinți părinți, amin. Anul 1684.

198. 6. Pe un *Minologhion*, fără titlu :

.... nemiș din erașul Cosoului, din sat din Budești Zrilis(!), 1 anume Pinte Ștefan, și cu a sa jupîneasă, Bud Mariuța. Iată noi amîndoi ne-am vorovit, ca soț cu soț, să cumpărăm o carte; dec ne-am îndemnat Lupu lui Orboe, adecă Ciceu Lup[ul], și diacu Zrilis(!). Dec Ștefan

și cu Măriuțe au dat în mîna diiacului Lupului, au dat 30 de florinți vonaș, diiacul și cu Ștefan au mersu la mînăstire[a] Bîrsaniî, și au dat dreptu carta ačasta 30 de florinți prilis (*sic?*) lui popa Grigoraș, pentru păcatele lor și a tot rodul lor, să le fie pomană pînă în veci. Și o au făgăduit la hramul lui S[fe]ti Nicolae la beserec[ă] în Budești, și o au dat în mîinile preuților: a lui popa Ionășel, și a lui popa Lup[ul],—preuții să aibă a ruga pre D[u]mnezău pentru păcatele lor și a tot rodul lor. Iară cine aru vrè a o zminti, sau într'altă formă să se pîiarză, sau să o vinză de unde-î numită, dela beserec[a] din Budești, să fie unul ca acela afurisit. Dec de aceste înști-
[i]nțăm pre toți cinstiții boier, că în zilele acestora stăpînescu țerile, adecă, întie: 1) Pătriarhu dela Roma, Benedictu, a doa; 2) iarăș mai mare stăpînitoare pre țerile aceste este Crăiasa Marie-Terezie; a 3) Vlădicul dela Mocač, Mihaiu Manuil Orșlavschi; a 4) vicariș în Maramurăș, Daniil Gavrilovič: în Sighet lăcuesțe; a 5) în erașul Cosoului, protopop Andraș din Gulești; în erașul Izei protopop Ionaș din Săcel. Apoi iarăș mai mare d[io]mnul în Maramurăș, fiușpan Barcoți Imvre. Vițe-
ișpan Budaî din Sighet; apoi în erașul Cosoului jurat Dunca Șimon din Sîrbî; într'a Izei, eraș jurat, Bale Mihaiu din Eud. Dec de aceste am scris, că pe aceea vreme acea D[o]mnî stăpîniè țările; și s'au cumpărat ačasta; și am eu scris, un păcătos și greșit în multe valuri a lumii aceștia: și mai păcătos decit toți păcătoși: popa Ioneșel, fečorul lui Pop Mateiu din Budești, am scris. Anul 1757, m[esi]ța Ian[uarie] 28.

7. Pe un *Octoih* dela Rîmnic, 1742:

199.

Ačasta carte *Octoihu* o am legat eu, Cointe Arimie din Sușești, în anul Domnului 1848. Și ačasta carte *Octoih* o am dat eu, Coite Erimie din Șușești, lui Avram Lupuț din Chizbae, cu 2 zloți în argint în zălog, pînă Pogoșan Danilă o va scoate, și, cînd bani va da, cartea sa va slobozi în înapoi, și s'au dat ačasta carte în anul 1853, în luna lui August în 8 zile.

8. *Polistava* din Blaj, 1808.

00. 9. Pe o *Psaltire* rusească :

Cu îndemnarea Tatălui și a Fiului și a Duhului Sfint, aceste 2 cărți, anume Polista și Psaltire, eă popa Grigorie a scris acestea, pomana a lui Cice Ștefan din Budești, să-î fie pomană — pîntru păcatele sale și-a părinților și-a tot rodul, să li sa iarte păcatele; iară cine o va lua dela sf[ăn]ta minăstire, dela hramul . . . ; iară ci[ne] o va perde dela minăstire, să fie blăstămat de 318 părinți sfinți, și se fie anatema, amin.

01. 10. Pe un *Triodion* din București, 7255 (1747) :

În numele Tatălui și Duhului Sfint, amin. Iată că dăm a ști tuturor că, cine aă fost lăcuitar nemiș în Budești, anume Marinca Toma, aă avut un fișor, anume Ion, și în anul 1747, în luna a lu Feurarie de unsprezece zile, aă fost feșor ca de 20 de anî; și, fiind un pohoî mare, adecă apă, s'aă înecat feșorul în Onța, și nefiind spovedit și cuminecat; iară noi, preuții satului, am ertat, și l-am provodit, și i-am cetit deslegare; și am ertat toate, ca să ne cumpere carte aăasta, anume Triod, pînă și Strasnicu, și, adavăr, că Toma s'aă făgăduit că o va cumpăra, și aă dat la popa Ionășel 18 florinți vonaș; și am, eă popa Ionășel am, dat 12 mărieși, cu soța sa, anume Iura Măricuța. Și aă dat popa Ionaș cel bătrin 5 mărieși, și atita este prețul cărții aceștie, și noi acest[ia] 3 omin[i] o am făgăduit la hramul lui S[fin]tu[l] Nicolae la beserec[a] în Budești. Că cine vor fi slujitor[i], să aibă a pomeni și a ruga pre D[u]mnezău pentru păcatele lor și a tot rodul, pînă în vecu. Iară cine s'a afla a o zminti dela hramul lui S[fin]tu[l] Nicolae, adeca dela besereca din Budești, unul ca acela să fie blăstămatu de 3 sute și 13 de oteți sfinți din Nchie, și să fie treklet și procleat ca Arie și ca Iuda, unul ca acela ce aru vrè să o vinză saă, într'altă formă, să să piarda de unde s'aă numit. Dec de aceste dăm a ști tuturor, în zilele căruî D[o]mnu și biruitor: fiind atunce Crăiasa Mariei-Tere(re)zie, în Beč fiind; în zi-

lele vlădicului dela Mocač Manuil Oroșlanschi, și vicarius în Maramurăș, în Sighet Andreiș Bacinschi, și în Giulești protopop Rănicu Vasile, și apoi în Maramurăș fiind mai mare d[om]nu flușpan Haler Laslău, și vițe-ișpan Serenci Frențiș din Siget, apoi în erașul Bosoulvi jurat de ormeghe fi[in]d, în Budești, Rădnicu Nicoră, iară în erașul Izei, în Cuha, Săpintan Vasilie; în erașul Sighetului jurat Popovič, iară într'a Hustului jurat Renti; iară ačasta am scris, să să știe, că în zilele acelora s'a cumpărat carte ačasta; și am scris eș, mai micul și mai păcătoșul decit toț păcătoși, popa Ionășel din Budești, asutor de sabor; și rog pre dumile vostre, ci[n]știți preuți și cetitor[i], cari vi s'a timpla a ceti pre ačasta carte, vă rog, o frațiloru, ca să siliți să nu o preputați rău și grozav, ce vă rog binișor se nu o picați cu lumina, ce să siliți frumușel, ca și voi să aflați milă și dar dela milostivul D[um]nezeu și dela Împăratul Ceresc, ca să aflați și voi după moarte voastră pomană în vecie vecului, amin. Anul 1748, luna lui Fevruarie de 5 zile.

11. Pe icoana Sfinților Vasile, Grigore și Ioan :

202.

Ačasta s[făn]tă icoana aș plateat Marinca popa Lupul, Marinca, Marie, Todor, Marie, Ionaș. D[oa]mne Is[use] H[ristoa]s[e], primește ačasta jertva [în] împărație sa, amin. 1756, luna Noemvrie 29.

12. Pe alta, în altar :

203.

Acest oltar, cu icona la olaștă, pă prestol, aș plătit Draguș Matei, și cu so[a]ța sa, Marica, și cu fiiul său Ștefan, să le fie pomană loru în veci, amin. Ani dela H[risto]s 1812. Aș lucrat Opriș Ianoș, pictor.

13. Pe iconostas, de-a stînga :

204.

Din mila lui D[um]m[ne]zău, și din darulu D[um]hului Sf[i]nt, ne-aș învrednicit D[um]menezău de amu înoit aceste sf[i]nte icone într'acesta besereca, în zilele acestora omin: întie, popa a satului, Marinca popa Lupu, Budu Grigorie cîrnicu, Chindriș Mihaș, Marinca Costanu,

Budu Matei, Budu Ursulu, Dunca Palcu, Feru Vasalie. Dila H[risto]s 1762, Fevruarie 28.

205. 14. De-a dreapta iconostasului :

Dunca Cițcău, Vanda Ștefan, Popu Nechita, Popu Grigorie, Popu Toderu, Bud Mihocu, Popu Matei, Ciceu Cosma și cu frații lui. și cu totu satulu împreună, să le fie pomană în veci vecilor, amin. Zugravul Alexander, Pop Dumitru, Bud Ciceu, Opriș Toader, Tibil Toader, Marinca Timoc, Bud Ciceu, Lupu diac atunci.

206. 15. De-asupra ușii de intrare, săpat :

Ačasta beserica, în zilele lui popa Tin[c]ulu și lui popa Grigorie, a făcut Nemiș Ștefan Atansie, Budești, 1643. Lupea șu c'Ana . . . Renic Ionaș, Onița Marinceaș; aū fost gazda din Budești.

Se păstrează, după tradiție, cămașa și coiful vestitului Pinteza Viteazul.

B. Budeștii din Susani sau Vințești.

207. 1. Pe un *Anghelist*(?) rusesc, manuscris :

Cînd aū fost sușig de fin de m'am descotrit eū, popa Ianoș din Vințești, sura(?), după S[ă]n[tu] Gheorghie, aū fost anul 1740, și aū infrunzit pe la 8 Mai codrul, și pre pămînt era bai(!); era pe la acea vreme și era nevoie mare la omini.

208. 2. Pe altă foaie :

7127 [1619]. Cumparat-aū ačasta carte, anume Anghe-
listu, Matsuța Gavriila dănu Budești, cu jupîneasa dom-
niisale, fecorulu său, anume Taiul, ca să fie de po-
mană domniilor sale : de va vrē D[u]mn[e]zău să fie preutu,
să-ī hie de triabă în vahī; iară, să nu va hi preutu, ia
să hie svîntii besereci, Svîntul Sîmnicoară, ca să ne
hie pîntru păcatele noastre și pîntru a lui A^tanasie, și
pîntru a rodului tot. Iară cine să va ispiti a loa-o dela
svîntul hram a lui S[ă]n[tu] Nicolae, să o vînză, aū dinu
fecori miei, aū din fraț cineva, să nu fie volnic nime,
nece dăn rodul nostru să n'aibă a o lov[a], numai să ce-
tiască dintr'insa la svînta besereca. Iară cine să va

ispiti a o depărta dela sv[ă]ntulu hram a lui S[fe]ti Nicolae, el să hie procleat și trecleat de 300 și 18 părinți dintru Nichei, și să hie anatema, amin, amin, amin. Vleat 7128 [1619—20].

3. Pe *Biblia* de Blaj, 1795 :

209.

Dr[a]guș Maftie, 183 33-4. Ačasta S[fântă] Biblie o am cumpărat eū, popa Petru parohușu din Budești.

4. Mai jos :

210.

La Cieū Solonie am dat doi zloți de argint și un husoș, și, pentru cununie. doi zloți de argint.

5. Pe un *Ceaslov* de Rădăuți, 1745 :

211.

Din vrerea Tatălui și sirguire Fiului și obrișirea Duhului S[fânt], cumpărat-am ačasta carte, anume Polistap [=Polustav] rumînesc, de rugăciuni, și de umilință, și de alte treb[i] frumoasă, de mângăere sufletului, anume șerbiū lū Dumnezăū tăi din Budești și din Vințești, cine cu cāt [i-a] înputerat milostivul D[u]mnezăū, cite un mărieș, și cine un pătac, și cine doi potori[i], adecă cu toți. Ce, cine dintre dinși, cine aū făcut și de alte ori bine dintre dinși, așe aū făcut și aceste, cariū nu i-am pus numele lor, a tuturor, pentru că s'aū făcut mulți, dară Dumnezăū să le scrie numele lor în carte vieții; și aū făgăduit la hramul lū S[făn]tu Nicolae, în Budești și în Vințești, ca să le le fie lor și a tot rodul lor pomană în veac, preuții ca să roage pre Dumnezăū de pre ačasta sfintă carte. Iară carele o aru zminti, saū să o piarză, saū să o vindă dela beserica din Budești, unu ca acela să fie treclet, proklet ca Arie și ca Iuda; anul 1745. Prețul cărți: 10 florinți aū dat pre dinsa. Scris-am eū, smeritul și greșitul și păcătosul și mai multu greșit și păcătos decit toți. eū, preut popa Ionaș, fecioru lū Pop Mateiū din Budești; am scris, că cine va ceti pre dinsa, ca să nu o pice cu lumina, aū să o poarte răū, ce precum o ar afla, de mine biciuluită și ferită și socotită, așe să sil[ea]scă și ei, ca și după moartea lor să afle și ei loc de odihnă, în vecie vecului, amin.

6. Pe un *Chiriadromion* din Bălgrad, 1699 :

212.

Eū, popa Gherasim din Homorodul-de-jos, daū ačasta

carte, Ucitelna, suptu lăgătura de 40 de florinți, cîndu hi-voiū di bini, să-m slobază carte la mînă. Scris-am în Terebești, dinaintea lui . . . Ion și fecorul lui popa Gliga, Atria diacul.

213. 7. Pe altă pagină :

Eū, popa Dirasin, scriū de rîndul socro-mea anume, și mi-erea pre[o]teasa lui popa Petre, su ti[m]platu murtea. . . în vrem[ea] cūmi, anume în Hueaesî, laseat-[a]m în na (?), ce amu luat fata ei, anume Ionă, decî, socro-mea fiindu neispovedeta, totu vomu cuminecatu și amu grijit, ca o ma[i]c[ă], înși deslegarea nu amu cetitu atu[n]cî, ce m'amu dus la sabor, și amu spus rîndulu socro-mea; soborul aū fostu . . . la popa Văsiū, și aū fostu popa Ion de Juji, și popa Costin din Jeraoșa, și alți maî mu[l]ți; decî aū aflat așa toți, să-î facu seredaru și să o deslegu. Decî l-amu făcut însucu, și deacu, amu adus pre nepotu Văsiū, săborul m'aū [imputernicit] și tote se le facu, ce să cade, bine, deplinu . . . și așa amu făcut prin cumă[n]dări; și, copîșăul, î[n]că amu dat 4 mărieshî . . . , și aū trebuit socro-mea tote di n 'amu (?), numa[i] noe potorî amu aflat; știū înțelepți cu ce să facu acăla(!). Decî eū, popa Dirasin, le ertu tote, pe doezecîde florinți maî sus m'aū, mă sști Dumisău(!), ști și muerea mea, Ionă; pî[n]tr'acea scriū aici, la acăsta sfîntă carte cu totu. Decî, de s'av afla cineva după moartea mea, din fecorii și fete a socru-m[i]eū, săcotă rămași la pro[n]cîi mei, nemica n'aū rămas alta, fără numaî 4 cărți. Acăsta și Molitanicu și o Sa[l]tire și Dasvejiu(!). Decî, daca oru da acei 20 de florinți în mina pru[n]cilor mei, apoi să fie slobozî a părți acăsta patru cărți. Dară, de se va scula cineva să ee cărțile fără . . . dela prunci mei, fără bani, să fie afurisit cu acă[le]a 40 de Leturdiî ce am făcut, și cine va face acea dreptate, să paemu(!) că ma(?) ajugă[n]du la înțelept; eū, popa Dirasin, așa lasu, aducă[n]du-mî aminte de morte în tot časulu. Cine nu . . . , să dae samă în ea județuluî.

214. 8. Pe o *Evangelhie* din București, 1760; pe p. 1 :

Iată eū, Matei Drag(r)uș, din Desești fiind de loc, m'am

căsătorit în Budești, și am luat pe Bud Mărie, fata a lui Bud Vasile, și, din mila lui Dumnezeu, preut fiind, am stat în parohie în Vințești, în anul D[omnului] 1807, în sfînta luminată zi a Învierii, Matei Draguș, parohuș în Vintestî.

9. Pe altă foaie :

215.

Milostivitu-s'au Domnul I[su]s de aũ trimis noua lumina lumii, ačasta sfîntă Evanghelie, în satul nostru Budești, și, aflîndu-să un om, anume Vinț Vascu, de aũ cumpărat ačasta sfîntă carte, drept 14 florinți, și o aũ dat pe sama sfîntei biserici în Vintestî, să le fie po-mană pentru sufletul dumilorsale, pentru anume: Nastafie Vinț și răpăusata Ileana, și pentru cei răpăusați părinți și moși a dumilorsale, pre numele lor; și nime să nu fie slobod a o vinde; la cine o aru vinde, și cine o aru cumpăra de la cel ce o vinde; să fie afurisit de 3 sute și 18 părinți, c'au făcut săb[o]rul întie la Nichiea, făr' nu mai de s'ar afla din sămînța dumilorsale; de s'aru strica ačasta sfîntă carte. să o întărească cu legătură. Iară, de nu vor fi din sămînța lor, să o întărească cine a o stăpîni. Scris-am eũ, Ungur Ioanu dela Ungurenî, și aũ fost acolo în casa dumisale de față, anume popa Lupul dela Cirnești și dumialuĩ cirsnicul din Vințești, Opriș Vîrtic, și dumialuĩ Vagren Petre, și dumiealuĩ Bude Eoan dela Ungurenî; și o lăsatu în mina Molitvi Sale popa Lupu dela Budești, — dumialuĩ să o stăpînească pină unde va trăi, lîngă ačasta carte. Aũ mai luoat dumieluĩ și alte iosaguri în sfînta bi[se]rică, anume sfeșnincul prestoluluĩ pentru 4 florinți; și aceste eũ le-am datu Vințu Vascu, în veci să fie. Anii Domnuluĩ 1766, Dechemvrie 6 zile.

10. Pe un *Penticostarion* din Rîmnic, 7251 (1743):

216.

În numele Tatăluĩ și a Fiuluĩ și a Sfîntuluĩ Duh. Iată de ačasta înștiințăm că, cine-ĩ lăcuiitorĩ nemiș din sat din Budești, anume Bud Mihoc și cu a sa muere, Todîșca Gafie, apoi alta poreclă: Zimbrul Mihoc. Decĩ eĩ, fi[in]d omin[i] bătîrîn[i], ca de 70 de aii, aũ mai bine, aũ

fost un omor de cîmă, cînd aŭ fost anul 1742, și avè 5 feçor[î], toți holtei, și o fată măritată la feçorul lui Baioș Gabor, la Vasalie, și cîma i-aŭ luat pre toți, și aŭ murit, și aŭ rămas numai bătrîni amîndoi sîngurî fără de fiçor[î]. Ce s'or face ei! Zice: o, rău s'aŭ miniat Dumnezeu pre noi! Iară ceŭ așe îndrăgisă besereca: cum auzisă clopotul, ei numai ce sosisă la beserecă amîndoi: sara, la veç[e]rnie, deminața la utrene, și la sf[ăn]ta Liturghie. Decî eŭ, popa Ionășel, find păcurar și păs-tor turmei lui H[risto]s pe acea vreme, și văzîndu-le bunătățile lor, l'am zis: nu vă obiduiet, dragii mei, pentru ce v'aŭ luat D[u]mnezău fămea și coconi, că Dum-nezău aŭ vrut așe. Decî eŭ, find[u]-le duhopnicu, popa Ionășel, i-am îndemnat și am zis: iată, dacă vă pare rău, dară iacum iuța vedeva [=iată cum îți vedea] feçorii voș-tri aice pre pămînt: adecă, ne cumpără carte cè lumi-nată, care să începe din zua de Paști, pînă la Dumineca Mare ține rînduiala ei. Decî Mihoc și cu Gafie aŭ zis: noi, dragul nostru părinte, cum ne a dzice, așe om face. Decî eŭ, popa, am știutu că aŭ lasat nește dieci. acei ce purta cărți, la popa Gheorghie în Daneș, și aŭ tremis popa Gheorghie în Băițe, la Morar Ion, și am mersu eŭ, popa Ionășel, și cu Mihoc, în Băițe, și aŭ dat pe carte acăsta 12 florinți vonaș Mihoc și cu Gafie, pentru păcatele lor și a tot rodul lor, să le fie pomană pînă în vecu, amin; și o aŭ făgăduit la hramul lui S[făn]tu Nicolae în sat în Budești, în anul 1752, în luna lui Martie, în 8 zile. Iară cine aru vrè o zminti de unde-î numită, să fie afurisit unul ca acela, și blăstămat de 318 sfinți părinți din Nechie. Decî de aceste inștiințemu pre toți cinstiții boer, se să știe în zilele căror biruitor stăpînescu pămîntul acesta, adecă: mai mare stăpînitore este Crăiasa Marie-Terezie, în orașul lui, în Beç, lăcuind a doa: vlădicul dela Mocaç, Mihail Manuil Oroșlavschi, a 3, vicarius, lăcu[i]nd în orașul Sighetului, Andrei Bacinschi; în [erașul] . . ., protopop Andraș; în erașul Izei, în End, protopop Lup; iarăș mai mare d[o]mnu și flușpan în Ma-

ramurăș, Barcoți Imvre doa, în Sighet vice-ișpan Maroti, a 3-e, în erașul Cosoului jurat aŭ fost Rădnic Nicoră, și s'aŭ atunci pristăvitu-s'a; a 4, în erașul Izei, Săpînțan Vasilie din Cuve; a 5, în erașul Sighetului, jurat Simon Laslău, adecă ginerele Săpînțanului, a 6, în erașul Hustului, Bale Mihaiu. Dece aceste am scris, să să știe, că pe acea vreme inbla produțiile, adec[ă] cerca nemisigul in Maramurăș. Dece acē să știți că așē să rădicasă zăpodiile și se așezasă dealurile, cit s'a facut-să minune mare. Eŭ am scris, un păcătoș, popa Ionășel din Vințești; anul îi scris mai la mijlocul scrisoarei, și luna.

7. Pe un *Triodion* de Blaj, 1771 :

215.

Acasta sfintă carte, Triodu, l-aŭ cumpărat pe sama sfintei beserici dinu Vințești, dinu în satu Budești Maramorișu; baniŭ i-aŭ datu oameni, și din josu, și dinu susu, cariŭ ce aŭ avutu, pătacu aŭ mărieșu, av 2 potori; cine o ar fura, saŭ lua din beserică, să fie afurisit, anatină, procleatu de 318 de s[finți] părinți. Scris-am eŭ, Marinca popa Dumitru, popu Vasilie diiacu.

8. În altar, pe dosul iconostasului :

216.

Iată de acasta din mila milăstivului Dumezău cine-ŭ lăcuitoș : Nemiș Berinde, popu Nechita și cu a sa jupinease Birtocu Năstafă, Duhul Sf[i]nt i-aŭ luminatu și i-aŭ îndemnat, și aŭ zugrăvit oltariulu cu a lor putere drepta, di 14 florinți, pentru păcatele lor și a părinților, a Nechitei popu Ionaș, tată-său Birtoc Griga; D[o]mnu D[u]mnezău nostru, cela ce prin pocăință aŭ dăruit ertare oamenilor, și aŭ arătat noua pilda cunoștinței de păcate și a mărturisirei, pocăința prorocului D[a]vedu, spre ertare, însuțu, Stăpîne, pre noi cei căzuți in multe și marī păcate, ne milucaște după mare mila ta; și, într'acasta vreme fiindu preutu în satulu popa Ionaș, se-ŭ fie și lui pomană pină in veci, amin, amin; 1760, luna lui Noemvrie 4 zile.

9. În tinda femeilor, săpat in părete, de-a stînga :

217.

A[nn]o 183°, 16 Iunie, R[everen]dus d[omi]nus Matheas Dragos.

218. 10. Pe icoana Maicei Domnului :

Ač[as]tă [i]conă s[făn]tă aŭ cumpărat Cupce Ivonă, Tamaș Nastafie, pentru sinătate și ertare de păcatele a morților săi. Anul dela Naștere lui H[risto]s 1755, luna April 8.

219. 11. Pe alta :

Bud Toader ; 1755.

220. 12. Pe iconostas :

Din mila lui D[u]mnezău și din darul D[u]hul[u]i Sf[i]nt s'aŭ milostivitu D[u]mnezeu de s'aŭ făcut, și s'aŭ îndemnatu, din îndemnul lui popa Ionaș, de s'aŭ zugrăvit besereca, de zugravul Alexandru Ponehaschii, și s'aŭ zidit această sfintă beserică, spre lauda lui D[u]mnezău și spre isvăbire sufletelor creștinești, și a satului tuturorora, noi, titorii, eu, popa Ionaș, preutul satului, și cu a sa jupineasă Iura Măricuța, și feciorii lor, Vasilie și Toader și Grigorie, și fătute Ionă, și Bud Toader și Opriș Virtic și Bata Ștefan. Anul 1760, m[esi]ța Noemvrie 8 zile.

221. 13. Pe ușa din a dreapta celei împărătești :

СНИ ДВЕРИ КСНИИ МАРІШ ВАСИЛ СЪ ЖЕНОМЪ СКОЕМ И СО ЧАД СКОНИИ, ЗА СКОЕ ОТПУЩЕНІЕ ГРЕХОМ. РОК ЛУКИ, 1628. [=aceste dvere le-a cumpărat Mariș Vasile și cu soția lui și cu fiii lui, pentru iertarea păcatelor sale; 1628].

XI.

CĂLINEȘTII DIN JOSANI SAU CĂIENII.

222. 1. Pe un *Apostol* din Blaj, 1767 :

În numele Tatălui și a Fiului și a Sfintului Duh, amin. Iată această carte, anume *Apostol*, l-aŭ cumpărat Irinca Nastafa, și cu soțul său, Vasalie, din putere lui D[u]mnezău și a Maicei Precurate, ca să fie pomană la tot rodul, și a părinților săi; pîntru acé s'aŭ plătit cu 12 florinți. Iară cine să va afla să o fure, sau să o vinza, să fie afurisit de 318 părinți sfinți din Necheea; și s'a dat în besereca, în Căeni, ca să fie acolo, la hramul Nașteri Născătoareii de D[u]mnezeu.

2. Pe o *Evangelhie* de Blaj, 1776 :

223.

În numele Tatălui și a Fiului și a Sfintului Duh, amin. Aăastă s[fă]n[tă] *Evangelhie* aă cumpărat Șerba Năstafă, pentru ertarea păcatelor ei, și a părinților ei, și a fraților, și a surorilor, și a moși și strămoși, și aăsta Șerba Năstafă aă cumpăratu și Apostolu și aăsta s[fă]n[tă] *Evangelhie*, și aă dat pentru amîndoe 27, douzăci și șapte de florinți, și le-amu numitu pre amîdoe la s[fin]ta besereca în Căeni, la care este hramul Naștere Prea-sfintei Născătoare de D[u]mnezău, și cine din preuți saă dieci o va vinde, și o va da dinu sfînta be[se]recă, să fie afurisit de 318 (de) părinți sfînți. Anul Domnului 1784, luna lui Iulie 29 de zile, în ziua Sfinților Apostoli Petru și Pavelu. Scris-am eă, diacu Ilie Ionacu diacul.

3. Pe altă *Evangelhie* slavonă, manuscrisă, pe scoartă :

224.

Scris popa Pătrașu din Călinești, 1713, miseța Iunaru 12 de zile.

4. Pe un *Liturghieriu* din București, 1746 :

225.

Aăsta sfîntă și dumnezăiască și sfîntă Liturghie o am cumpărat Sivur Nichita, și cu soția lui, Lupă, ș'o aă dăruit aice, în sat, în Călinești, la beserica că din jos; cine s'ar ispiti a o instreina dela aăst[a] sfîntă beserecă maă sus numită, să fie de toți sfînți cari din veaciă bine aă . . . Dumnezău I[su]s H[risto]s . . . și afurisit, pentru că o aă dăruit sfîntei biserici; 1745.

5. Pe alt *Liturghieriu*, din București, 1746 :

226.

Philippus Opriș, parochus kalinfalvensis, cuius erat haec s. Liturgia, meus praedecesor, ordinatus fuit in regno Moldaviae, in Metropoli, in civitate [Iași], per Antonium, totius Moldaviae Metropolitan¹, anno 1733, et obiit anno 1795; vixit ergo qua ordinatus . . . annos 62, hoc [est] sexaginta duobus, sicut clare apparet ex investitura supra fati Metropolitanae, ipsi data, quae hic est apud me, testis est etiam liber matricula, scribendo annum quo est sepultus. Diaconatum accepit a Dosotheo ep[isco]po

¹ Mitropolitul Antonie cărturarul.

Körtvelesensi¹, e[t] fuit diaconus septem annis, e[t] deinde duxit uxorem Pelagia, Nicolai Sandor filiam, et ita uxoratus ivit ad regnum Moldaviae pro suscipiendo praebiteratum. Ignatius Opriș, parochus Kalin[alvensis], successor Philippi huius.

227. 6. Pe un *Octoih* din București, 1746 :

Iată eū, Țiple Gabor, împreună cu soața mē, Năstafă, am cumpărat această sfintă carte, anume Ohtoih, și-l dau pomană sfintei besereci, ca să nu o poată lua nime ca să o vîndă, neč din sămința mē, neč din preuți, ca să nu o poată vinde nime. Iar cine o va vinde, or[i] din preuți, ori din sămința mē. aū o va fura, acela preut, sau și acee mină, ca să fie afurisit, și omul, și și mina acee, de tre[i] sute 18 de părinți sfinți, dela Nechie. Cine o va lua, ca să fie blăstămat, și eū o dau la beserică în Căeni, ca să fie pomană în veci, amin. Cu rugă să roagă dumniealu[i] așe, ca, cine o va purta, să o poarte bine, și ca să mă pomenească și pre mine, împreună cu pre soața mē, ca să pomenească Domnul Dumnezău și pre dinși în veci; amin. Și am scris-amu păcătosul, anume Ion diacul, și aū dat pre această carte 10 florinți, ca să le fie pomană în veci; și aū lăsat-o să poarte Porga Olecsa, de rei[n]du să o porte tot[i] co[co]ni[i]; 1756.

228. 7. Pe un *Pentecostarion* din Rîmnic, 1767 :

Iată eū, preutasa lui poptrupopu, amu luat u această sfintu, pîntru ertare păcatelor mele și a părinților mei, și o amu datu la besereca în Căeni, și cine o va lua sau o va vinde, să fie afurisit de 318 de părinți sfinți din Nichie, cari sotbor[i]le; și am dat 15 florinți, anume preutecasa lui popa Ursu din Văleni, anume Eudochie.

229. 8. Pe o *Psaltire* din Iași, 1743: ( ) nu 44.

Iată eū, Țiple Gabor și împreună cu soata mē, Năstafă,

¹ De Curtuieșel. Acest Dosofteiu, care resida în Curtuieșel, e Teodorovici. Îl întilnim până pe la 1728 (v. vol. XII, p. LII).

aŭ cumpărat ačasta [P]saltire, [cu] 17 mărieși, și o'ŭ datu-va în s[fin]ta beserecă în Căeni, ca să nu o pată luva nime ca s'o vindă, neč din sâmința mè, nici din preuți, ca să nu oa poată vinde nimăru, aŭ cine o va vinde, saŭ din preuți, saŭ alți oameni, să fie afurisit de 318 de sfinți părinți dela Nichea, și oara cine o va lua, să fie blăstămatu, să-î fie, și ca să le fie pomană, și lui și la totu neamul, și loru; amin. 7272, 1764, luna lui Mai 23 de zile.

9. Pe un *Triodion* din Iași, 1747:

230.

Iată ačasta s[făn]lă carte, aŭ cumpărat anume Șerba Ionașu, fecorul Mateiu a lui Cozacu, și o'ŭ dat besereci în Căeni pitru ertare păcatelor lui și a părinților săi.

10. Pe altă pagină:

231.

Dinu [în]demnare lui D[u]mnezău și acelor preuți, în orașu Cosoului, în Călinești, popa Echim Radu, la besereca în Căeni, anume popa Echim și popa Ialexa, an[ul] dela H[risto]s 1748, Martie 21.

11. Pe scoarta cărții:

232.

Iată la petrecania lui Cuhan Ionu i s'o dat să cum-pere Trioda lumat, care [în]gădui[n]d muere lui înainte a 7 preuți, find de față protupop Andrei; 1748, Agust; popa Iochimu Radu, popa Alexie.

12. Pe o icoană:

233.

1772. Ačasta icoană aŭ cumpărat lui Pătrica Mihaș și soața sa Palaghie, ca să le fie pomană în veci vecilor, amin.

XII.

CĂLINEȘTII DIN SUSANI SAU BĂNDRENI.

1. Pe un *Antologhion* din Rîmnic, 1737:

234.

Iată eŭ, popa Filip din Maramurăș, din Călinești, de șapte oră amu îmblat în Ardel pintru acesta s[fin]tu Trifolon, iară prețul cărței dedese 40 de florinți. D[u]mnezău să nu-î piiarze osteniiala; mai întru an aŭ îmblat după el.

2. Pe altă foaie:

235.

Acest sfint Mineiŭ l-am cumpărat eŭ, popa Filip din Călinești, pintru ertarea păcatelor mele, păcatele soțului

său, Paladie, și-a fiilor săi, și-a părintelui său Dumitrie și Oană, și mătușe-sa monahe Marta, și a tot rodul lui, și vă rog, iubiți frați și cetitori, să vă aduceți aminte și de noi. Iară prețul cărți ei am dat patruzăci de florinți. D[um]nezău să aibă știre. Scris-am eu, popa Filip din Călinești, că-î a mè carte aceasta, în ormije Maramurăș, din sat Călinești.

236. 3. *Apostol* dela Rîmnic, 1747.

237. 4. Pe un *Ceasoslov* din Iași, 1750 :

În știință să fie ca acest Ceslovu iaste al dumisale Iurca Vasilie dela Călinești, și l-am cumpărat drept cincî vonași și un mărieși, și aũ mai datu la unu Ovrei unu zlot, de l-aũ legat cu piroane, pogînește, și, fiind lipsă 4 hîrtie, le-am scris eu; decî pîntru acee scrisoare ce aũ fost lipsă, și în locul piroanelor am pus peceti cum să cade, creștinește, mi-aũ dat 2 mărieși. Iară peste tot 7 vonași și 7 potori, și o găină la poganu. Anu [dela] Facerea Lumi 7274; anii, dela Mîntuirea Lumi 1766, luna lui Noemvrie 16 zile. Ionița Voița Mold[oveanu], Sucevanul, fiind în casa preotului Teodor Petricu.

238. 5. *Catavasieriu* de Blaj, 1777.

239. 6. Pe o *Evanghelie* rusească, manuscrisă :

Fost-aũ ani dela H[risto]s 1710, cîndu aũ murit de ciumă în Călinești.

240. 7. Pe altă pagină :

Atu[n]ci fost-a diacon Pătrașu din Călinești întro 1712.

241. 8. Pe altă *Evanghelie* rusească, manuscrisă :

Cînd am ținut parohie popa din Cornești, anume Ștefan, focorul lui Fuior Cosma, cînd m'am căsătorit, aũ fost anii dela Nașterea lui H[ris]tos 1696; cînd am scris-am, aũ fost anii 1719, luna lui Martie 16 de zile.

242. 9. Pe altă foaie :

În numele Tatăluș și a Fiuluș și a Duhuluș Sfint; amin. Acasta carte, anume Tvenitu, o aũ cumpărat șerbul lui D[um]nezău, anume Bandre Simion, pen[tru] păcatele sale, și-a dat rodul, și aũ dat la besereca cea bătrînă, să le hie pomană. Iară cine să va afla cineva, din ro-

dul, saū [a] popi[ȳ], să o vînză, să fie treclet și procleat de 318 de părinți, și ca Arie blăstămat; 1650.

10. Pe un *Euhologhion* de Blaj, 1757:

243.

Aăasta carte aū cumpăratu-o Ionu Aredelanu; 1760.

11. Pe altă foaie:

244.

În numele Tatăluș și a Fiuluș și a Sfintuluș Duh, amin. Iată, tîmplindu-să un fecor anume Ion, din Rus de peste dial, și aū slujit la Șerba Alexa în Călinești, s'aū [in]timplat moarte acolo, iată că, din cită muncă aū rămas, aū cumpărat aăasta sfintă carte, anume Molitevnic, drept 7 florinți și 2 mărieși, și aū dat pomană în besereca în Căeni, în Călinești, unde este hramul Nașterii Precestia, ca să-ȳ fie večnica pomană. Iară cine o a lua din beserica, să fie afurisit de 318 de părinți sfinți și procle[at], anatenă.

12. Pe un *Apostol*, fără titlu:

245.

Nemiș Vasalie a dat un felder de mălai, o dat 4 dutce, o dat 16 dutce. Nemiș Ion Co[d]ra, 1 zlot și 1 hosoș de argint. Popo Deorghie, 1 husoș de argint. Popu Simion 1 feldier de mălai.

13. Pe altă pagină:

246.

Cu îndemnătura Tatăluș și a Fiuluș și a S[fin]-tuluș Duh, amin. Aăastă s[fin]tă carte, anume Testament, s'aū togmit și aū legat cu putere luș Dumnezăū, și din agonisita a luș că direaptă, anume Berč Ștefan, pi[n]tru ertăciune păcatelor luș, și a frașilor luș, și a moșilor luș, și a părinșilor luș; și aū dat 3 zloți și 3 mărieși, amin. Scris-am eū, popa Filip, și înpună cu Ioach[i]m, în Călinești, la hramul unde este a preas[fin]-teș Născătoare de D[u]mnezăū.

14. *Liturghierū* rusesc, tipărit în 1647.

247.

15. Pe un *Liturghierū*, fără titlu:

248.

Carte luș popa Filip Opriș, dată luș de mătușe-sa monahe Marta, în Călinești, fiind soră tătino-săū.

16. Pe un *Mineiū* românesc, manuscris:

249.

Aăasta carte, 'nume Mineiū, l-aū schimbat Caenariș cu Băndreniș, cum să hie cartea aăasta la beserica cea bă-

trină, și a Băndreanilor la că din Căeni; să hie unul dreptu alaltă. Valeat 1712, Fevr[uarie]. Scris Popu Ștefan.

250. 17. Pe *Noul Testament* din Bălgrad :

De mine s'aŭ scris și s'aŭ legat, Ionița Voița Sucevanul, și, de veți găsi greși, îndreptați cu a blindețelor duhu; 1767.

251. 18. Pe un *Octoih* din Rîmnic. 1742 :

Aăasta carte îi dată în Călinești, în Maramurăș, și noi fiind credincioși într'aăe]st lucru, popa Filip și popa Daniil.

252. 19. Pe un *Penticostarion* de Rîmnic, 1743 :

Aăasta sf[in]tă carte s'aŭ cumpărat din binele lui Șerba Nechita, pomană în vecie, și s'aŭ dat în Călinești, în erașu Cosoului, la besereca D[o]mnului, care este în mijlocul satului, care să numește hramul Precistei Naștere. Scris-am eŭ, Opriș popa Filip, și nimene să n'aibă trabă a o lua, că sf[in]teii bisericii aŭ închinat, și fiind vicareș Îndrei Bacinschi, Maramureșului; anul D[o]mnului, lată 1768, iară prețul cărț[i] aŭ fost treisprezece florinți.

253. 20. Pe un *Strastnic* fără titlu :

Iată Șeruba Nechita, și cu jupineasa dumieii sale, Lupă, aŭ cumpăratu aăasta sfintă carte, și aŭ datu în besereca că mare în Călinești, erașu Cosăului, penutru cartare păcateloră părinților și a morților. Cine s'ar afla să o fure sa[ŭ] să o vînze, să fie afurisu și anaftimă. Scris-am eŭ, popa Danilu și cu popa Filipu. An[ul] D[o]mnului 1748.

254. 21. Pe un *Triodion* de Rîmnic, 1761 :

Iată eŭ, Opriș Filip, popa Călineștenilor, fac înștiințare că aăasta sf[in]tă carte a cumpăratu pe casa lui Șerba Nichita [ca la nr. 14].

255. 22. La tinda femeilor, în părete :

Nicolaï Cepschin, zugrav; 1788.

256. 23. De-asupra ușii de intrare :

Să se șt[i]e atunce vreme s'a făcut aăasta sfintă beserecă, anul Domnului 1784.

XIII.

CORNEȘTI.

1. Pe un *Apostol* de Rîmnic, 1749 :

257.

Iată această carte, anume *Apostol*, l-aș cumpărat Ion-ăcau Simion, cu 12 florinți și 2 mărieși; și aș datu cea în Cornești, în beserica, la hramul lui S[fe]t[i]i Nicolae, ca se le fie pomană la tot neamul lor, cîți așteaptă. Scris-am eu, dieac Miron; și l-aș cumpărat în luna lui Maiu, și 26 de zile.

Velet 7270 [1762].

2. Pe un *Ceaslov* de Blaj, 1766 :

258.

Ăastă carte o aș cumpărat Valian Ion, ginerele lor, pentru patru florinți vonaș. Popa Ieochim Raad; 1766.

3. Pe un *Evhologhion* fără titlu :

259.

În numele Tatăluși în [a]l] Fiuluși Sfintuluși Dub, amin. Ăastă sfintă carte Molitevnicu o aș lăsat răpăusatu părintele poapa Costan la s[finta] beserică [la Sfeti] Nicolae, pentru că aș fost și S[fin]ția] Sa slujitor la acă s[fintă] beserică, și, văzînd că este foarte mare lipsă de ăastă s[fintă] carte în s[finta] beserică, la moartea sa o aș lăsat în s[finta] beserică de pomană, ca să fie ctitor și pomenit de preuți și slugitori s[fintei] beserică, și pentru ertare păca[te]lor Sfinții Sale și a tot rodul și neamul Sfinții Sale... și a celor morți, ca să afle toți ertare de păcate înainte înfricoșatulu Dumnezău, a Domnulu nostru...; toată lume, vii și morții, să afle toți ertare de păcate; și cine o a zminti saș o va fura saș frăție de a lui, saș strein, să fie afurisit de s[finta] beserică și de s[fin]ți] părinți din Nichea 318, pentru (*rupt*) Născătoareș de Dumnezău în veci, în anul 1778; atunci aș slujit popa Goja din Iocicești.

4. Pe pagina ultimă :

260.

Era un starețu lăminat cu Duhul în mînăstire Pecersca, la Chievu, în Țara Rusască, anume Matteu; ziua, var[a], stîndu-ș în sfînta beserică la locuși, s'aș rădicatu

ochii de aŭ căutatu spre frați la înmbe strane, la cantore, și văzu pre dracul în chip de Leahu, cu poala plină de flori lipicioasă, și îmbla pre la frați de arunca de acele flori spre dînși, și, de care să lipiea, sta puținel și-șu făcea prileje de eșiea afară, și să ducea de dormiea. Iară la care nu să lipia florea, acela sta virtos la slujbă pînă la opustu. Ačasta deacă văzu starețul, spusă fraților, și aŭ zisu să întăriră, să nu mai iasă din beserică pînă la opust.

261. 5. Pe un *Octoih* de București, 1746 :

În numele Tatălui și a Fiului și a S[fin]tului Duh, amin. Eată ačasta carte, anume Octoih, l-aŭ cumpărat Raad Mihaiu cu soața sa, Mărica, cari fiind (*rupt*) și a preutului popa Eachim Raad, și aŭ datu hrumului Sf[în]tului Niculae în Cornești, în erașu Cusăului. Anii Domnului 1758.

262. 6. Pe altă pagină :

În numele Tatălui și a Fiului și a Sfintului Duh, amin. Scris-am eu, Lupu diacu din Cornești, în anul 1846.

263. 7. Pe alt *Ohtaiu*, manuscris :

În numele Tatălui și a Fiului și a Sfintului Duh, amin. Ačasta carte aŭ cumpărat, anume Ohtaiu, Rișco popa Miron, din Cornești, direptu 4 florinți, anul Domnului 1793.

264. 8. Pe altă foaie :

Să credeți, iubiți mei, că Vineri, în noapte Rusaliilor, aŭ căzut omătu preste tot Maramurășul, în anul 1776, iară, de la Facerea Lumii, 7284.

265. 9. Mai jos :

Să cade a ști, iubiți mei fr[a]ți, că aŭ fost iarnă mare, și gheața pînă la Blaguveștenie, în anu 1808.

266. 10. Pe foaia ultimă :

Învățătură foarte de folos la fomezia care nu poate naște prunc: să bee vin veti, și untură de iepure, ca să încălzască, și așe el du la născătoare, și așe va naște prunc. Saŭ care să va îndimpa a ved[è] în ce mădulare: de este dedesupt, să le leja d'asupra, și așe va eși.

De mă însurăi.
 Și eă, cînd m'am însurat,
 Fost-am și can supărat;
 Mă lăs (?) de muiare,
 Tocma' de însurare.
 La Un[g]ivar m'am înturnat,
 Preuția o căpătat.
 Și pe la Înviere,

Mă întorsăi la muere.
 Și să fim văsăloși,
 Că sintem cinătoși.
 Amă zic condeului,
 Să facă capăt verșului.
 Zice-i-ași și: amin,
 Să fie și deplin.

269. 13. Pe all *Octoih* mic, manuscris :

Scriptit Wolfgangus Keresztény, somfolviensis cantorus (*sic!*); 3 junius 1824.

270. 14. Pe un *Penticostarion* din 1743 :

Aăsta s[fi]ntă] carte o aă cumpărat Ri[s]co popa Ion din Cornești, Ion diac a beserici, pe sama s[fi]ntei] besereci din Cornești dript 10 zloți, să fie pomană, și aă cumpărat de la popa Atanasie Gherman, din satu Rohna, în anul 1813, în Iulie.

271. 15. Pe pagina din urmă :

Aăsta sf[fi]nt]ă carte, anume Penticostarion (*rupt*), să fie biserici (*rupt*), și cine o ar fura saă ar da la un ceva, aă frate, aă șogor, saă fieștecine, să fie blăstămat și afurisit de Domnul I[su]s H[risto]s și Maica Precista, și 12 sfinți Apostoli, și 318 de părinți sfinți arhiereu de Nechea. Gherman Iosip [aă] scris aăsta.

272. 16. Pe o carte de versuri alese la prohoade :

Începutul cu ajutoriul lui D[u]mnezău cel sfînt, de verșur[i] alese la prohode, și la mese de veselii, și multe feliiuri de trebă, scrietoriu și ustinitoriu fiind eă, Botezat Lupul din Cornești, lăcuiitor în erașul Cosoului. Scris-am în anul Domnului de la H[risto]s 1821 și de la Zidirea Lumi 7329, în luna lui I[u]lie 24 de zile.

273. 17. Apoi :

De se se va înti[m]pla într'aăsta carte de verșur[i] vre-o un cuvînt greșit, saă vre o slovă nepusă, s'aă un pont, saă o comă, la vre-on cuvînt, să le îndreptați fără vre-o îndoială, că, cum nu-î ceriū fără de nori, așe și cantoriul fără de greșală, care ce scrie.

274. 18. Pe pag. 1 :

Bogatu și săracu.

Frunză verde de dudău,
 Colo jos la fogodău,
 Biè stăpînul cu argatu,
 Biè săracu cu bogatu.
 Earü bogatu' să mindrè,
 Și din gură poruncè :
 — Măi cirjmarî,
 — Măi fogodarî,
 — Adăm mie vin de-un ban,

— Ca să beu cu estü sārman.
 Earü sāracu imü ridè,
 Și din gură poruncè :
 — Măi cirjmarî !
 — Măi fogodarî !
 — Adă-mî mie vin de-un zlot,
 — Să beu cu bogatu' tot.
 Măi sārace sārăcilă,
 De ce vreî să faci mie silă¹ ?

După multe versuri, se află, la capătul cărții :

Învățătură de multe feliiuri de boale.

De veî să cunoști furul :

Se scrii pe pită dospită : eța, stra, fă, ariga, eriafa,
 și să dai aceluia pă cine te veî căi, că să va vădi.

De albață :

Mestecă mnere cu fere de epure, și te unge la albață.

De tusă :

Morariu pisaze cu sāmînțe de ciapă și orz, fierbe cu
 oțet și vin, beî zama.

Cînd intră vermele în om :

Oțet cu unt de vacă se picure pre un fer, și să bee
 omul, că va eși.

De tusă cu strînsoare, și-l doare în piept :

Se fiarbă vin cu smochine, și să beie vinul acela.

Iară de tusă :

Să fiarbă sāmînța de nalbe cu apă, și se beie demi-
 neața.

De ambrici :

Corn de cerb să-l radă cu pila, și sāmînță de in, să
 le fiarbă cu apă, și se le beie pe nemîncat.

De măsele, pe cine-î doare :

Se fiarbă rădăcină de pelin cu vin, și să beie.

Care om ne să poate pișè :

Rădăcină de nalbă să fiarbă cu puțină sare și să beie
 pe nemîncat.

¹ Poesia e cunoscută.

Pre care-l doare înima :

Rădăcină de rug să puie la inimăș și coje de naraz.

De ambrici :

Fere de păun să mestice cu mnere, și să-î puie la buric.

De fulgărătură :

Să culegi în trei Vineri de deminiață troscot de p'ingă drum cu amindoue minile, și să te scalzi în tri Vineri.

De nădușală :

Să sapi radacine de perî prăsat, se o fiarbe o săptămînă în vin alb, și se beî în trei Dumineci.

De vătămătură :

Rădăcină de iarba lui tatiu și mușt de corn de la rădăcină, să le fiarbă cu apă, și să beie.

De turbătură :

Vermuș de paltin, bou lui Dumnezeu și petrijei, fierbe bine și beî.

De se înflă țita :

Rădăcină de brusturi fierbe în lapte, și te liagă, că să storce.

Buricul țiti de se va înfla :

Farmă teglă, cu apă fierbinte udă tegla, și unje pe o hirtie albastră, și o liagă, sau lăptucă cînească, o fierbe în lapte dulce, și te liagă, sau, de-î cu rană, unje cu oloî de nuc[ă]. Bună-î și cerniala, să o ungi pe o rantie și se te legi.

Pe cine [il] scutură frigarile a tria zi :

Sapă rîme, și le usc[ă], și dă să beie cu ud de a lui.

Cine amortește :

Mnere de trestie roșic și cu șofran și gălbînuș a oului, și le mestică în lapte dulce călduț, și să beî.

Cutremur [de] mîna :

Să sape rădăcină de pelin negru cu ruje albe, să le ferbi și să te unji.

Care-î bureșos :

Pepini de pămînt ungureșt farmă-l, și cu apa mestică-l, și te spală de tri ori dimineață, sau sfarmă ceară și albușu oului mestică cu oțet, toate într'un loc, și te unje.

De gușă :

Sfarmă var nestîns mîințel, și fă cîr cu mnere strecurată, și te liagă pe noapte.

De rîe :

Sîmbure de nucă, care-î de mult, pune unt de vacă, și-l herbe bine, pune tămie și piatră acră, și piatră puçosă, și te unje la foc, să fie can ferbinte; saū: moare de cureți, să puî gunoî de găină și căpă, și să le ferbî, și se te unjî.

De dure[re] de pîncete la pru[n]č[i] mič[i] :

Frunze de tufă să o ferbî și se-l scalz coconul, și nu l-a durè pîncetele.

Betiagu de nu poate durmi :

Semița de căpă și mac cu apă, bine să rijnești, și la cap se te leji.

De n'are femeea țîță la cocon :

Să dee să culiagă bureți de soc, și să-î uște, apoi să-î sferme mîințel] ca fărina, și vin să bee, că va avè lapte.

De muscătură de cîne turbat :

O liacă de aluat acru întru păhar de apă să-l mestic, și să-l bee tot, de multe ori.

Coconu, de nu poate pișè :

Să înpuște o sarcă, și să ee clii capu[lui], și să-î de[e] în [a]pă rece se bee.

În casă nouă, postav roșu să coși laolaltă, să faci jațcov, să puî argint viū, cui de potcoavă, o dutcă de argint, piperi, griū și sare, puî în tuspaturu cornuri a căsui, saū să puî o găină și o miță să miie in trei nopti acolo.

Togmele de multe treb[î] și liacuri de filosofî împărătești.

Întie :

Vulturul împărat a pasirilor. Decî să-l eaeî să-l junghî cu o trestie, și să scoți fere, și să zici: Adam, Mihail, Babilon, și să eaeî criiri capului dintr'însul, și să te unji pe cap cu creiri, și nu di teme de nicio boală.

A doua :

Ochiul lui să-l porți cu tine, și slăvit vei fi de toți, cînd vei merge cătră împărat, și ti-a vedè, și minie lu[î] iutie vei o inblinzi de cătră tine.

Maî incolo e ruptă cartea.

275. 19. Pe părete, la strana de-a dreapta :
 . . . Și o am zugrăvit eū, zmeritul zugrav Hodor Toader, din Vișeu-de-mijloc. Dumnezeu să-l pomenească.
276. 20. Se află maî multe icoane din 1755.

XIII.

CRĂCEȘȚI.

277. 1. Pe un *Apostol* din Buzău, 1743:
 Aăasta sfîntă carte cumpărat în numele Tatălui și a Fiului și a Sf[ăn]tul[ui] Duhu, amin, pentru sufletele părinților și pentru a lor, și aū cu[m]păratu anume Ionu Tupiță a Grigu, și o dăruit sf[in]teî beserece în Crăcești, să fie pomană, și cine s'aru afla să o fure, saū să o mute intr'altu parte, de acè să fie afurisit și anafătima. Aăast'amu scris la 7256, 1748, Ma[î] în 14.
278. 2. Pe un *Ceasostoc* din Blaj, 1778:
 1834, în Octomvrie, în 7 zile, Mercuri, s'aū cutremurat pămîntu foarte tare, și cu mare groază. Grigorie Lomeî, paroh.
279. 3. Pe altă pagină.
 Aăasta carte o daū. . . eū, Lomeî Grigorie, 1837, August 18 de zile; anume Ciaslov bogat.
280. 4. Pe pagina ultimă:
 Aăasta carte, Caslov, să dă în mina lui Paul Grigoraș.
281. 5. Pe o *Evanghelie* din Iași, 1762:
 Aăasta sfîntă Ev[an]ghelie iastă cumpărată de sătenii din satulu Crăcești, și dată pomană besericii aicea, în Crăcești, cu voea a totu satulu, ca să fie pomeniți la sfîntul jertăvnicu aicea, la aăasta sf[in]tă biserică, și, așa, de aicea, dela biserică, Crăceștenii, nimenea să nu o fure, saū să o streineaze dela acestu locu ce s'aū datu. Că oricine o aru fura, saū o aru instreina de aicea, dela biserică Crăceștinilor, să fie afurisit și blăstămat

de sfi[n]ți părinți 318, cari au fost adunați în Nechiea. Fierulu, pietrile, lemnulu să putrezască, iară trupulu celui ce aru fura ačasta sfi[n]tă Ev[an]ghelie, să fie legatu și afurisit, trecletu, prokletu; să aibă parte cu Arie cela i s'au vărsat mațile. Scris-amu cu zisa a tot satulu, cu Ioniță Voița Moldovanul, din orașul Seuçava. Ani dela Facerea Lumi 7274, iară dela Mintuirea Lumi 1766, August 14 zile.

6. Pe *Liturghii*. fără titlu:

282.

A[nul] 1798: în anul 1808, T[e]pei Todoră. a lui Tepei Mihaï soți, au cumpărat ačasta s[fântă] Liturghie cu opt zloți, Iulie 4; după dinsa (*rupt*), anume Tepei Tasie, văzind că, după cumpărare acești Liturghini, după anu mai susu, 1808, 19-a a lui Iulie, fiind Liturghie ponosită, înștiințându-mă cu Lomei Grigorie și parohuș, cine va ave ca acee cunoștință, să o togmască, nu s'au aflat, numai anume: Tepei Tasie au plătit legătura acești s[finte] Liturghi, cu patru zloți, az az [adecă] 4 for., an[n]o 1820, în luna a lui August 22. Lomei Grigorie, parohuș.

7. Pe alt *Liturghieriü*, iarăși fără titlu:

283.

. . . Ionea Dumitru în zilele luminatului și biruitrolului Leopoldu, D[o]mnu a părților Țerii Ungurești, și fiușpan ormedeei, Beclin Iouje, vițeșpan Segheti, solgubirău Sepența Vaselie. Iară cine o llua, sau fura, și oa zmenti del ačasta svintă besereca, să fie treclet și proklet, și negru ca Iuda, că a vindut pă H[risto]s; amin. Scris-a popa Pinte din Eud.

8. Pe un *Triodion* din Iași, 1747:

284.

Cu indemnul Tatălu și a Fiulu și a Duhulu Sfint, au îndeminat pre Tupița Ionu și pre Tupița Timocu, Mața Ionașiu și Frăsinie, și fi lor, Ștefan și Nicoră, și o cumpăratu, pentru sinătati vi[i]ilor, și pentru sufletul morților, anume: Griga și Vasocu, Iacob și Irimie, Anasinie și Virvară, Ionuța, Ionu, Vasile, Coman Lupă, Ștefan Cotac, și o datu la Safinta în sfinta biserică, să le fie pomană tuturor rodenilor pină alu șiptele semința, și o datu la sfanta biserică, anume în Crăcești, unde este

hramulu a sfîntului arhistratic Mihail, și cine o ar s[t]rămuta dela 'casta sfîntă biserică, să fie afurisit și nafûtemat; la 7256, 1748, Mai în 14 zile. S'au scris de Sandul Sărûbul, dela Naștere lui H[risto]s leat 1748.

10. *Antimise* rusești din 1700.

XIV.

C U H E A.

285. 1. Pe un *Antologhion*, fără titlu :

În numele Tatălui și a Fiului și a Duhului Sfînt, amin. Iată acasta sfîntă carte, anume Trifoliu, adecă Floare Cuvîntelor, o au cumpărat eu, Șesaru Sion, dreptu 37 de florinți vonași; Dechemvrie 25.

286. 2. Pe alt *Antologhion*, tot fără titlu, slavon :

...și a Maici Precurate Feçoari Mariei. Iată eu, boerul Vasilie, locuitoriu în varmeghe Maramurășului, în erașul de sus, din sat din Săcel, precum am scris și mai sus, eu, b[o]ერიul Vasilie, împreună cu părinți miei, anume Toader și Nastafie, și cu soața me, cu flica, am cumpărat aceste sfînte cărți, acest Mineiu, adecă Floare Cuvîntelor, care slujește pe sîrbie, și am mai cumpărat un Octoih, care slujește pe rumînie, și un Trebnic și un Strastnic, tot pe rumînie, și le-am cumpărat dintr'a noastră cheltuială și agonisală, dreptu tri stupi; Dechemvrie.

287. 3. Pe un *Apostol*, fără titlu :

Acasta carte o au cumpărat Cucu Grigor, de la Rus Ivan din Varole, dreptu 6 florinți: 3 au dat el Rus Ivan, ca să aibă și el, adecă pîntru păcatele morților și pîntru tot rodul; și o au dat în beserecă; și cine o va fura, sau o va vinde, să hie afurisit de 318 de părinți sfînti; și datat în Trip, în luna lui Septemvrie 7 de zile, anul 1795.

4. *Ceasoslov* din Blaj, 1766.

288. 5. Pe un *Catavasiariu* de Blaj, 1762 :

Acesta Catavasieriu este cumpăratu de mine, robul

lui D[u]mnezău Virva Ștefan, pe bani buni, și dau pe sama sf[i]ntei besereci a hramului Sf[i]ntului Nicolae din Cohe. Iară cine s'aru afla să-l fure, să fie afurisitu și anaftemă, care eă las cu limbă de moarte, amin, [de se va] întimpla să să strice, din sămința ačasta care mai susu s'aă scris, să fie datoriă a le tomni; 1777. Care frați mei sîntu aceșta: Vi[r]va Alexa, Virva Simion, Virva Anișoară, care rămîn vi, amin; și, dintru ačasta sămința, pentru înoirea lăgături, aă plătit Verva Ion din Băcșcoiel, ca să-î fie pomană, în anul 1820, și aă dat doi zloți pentru legătură.

6. Pe o *Evanghelie* din București, 1760:

289.

1768, mis[i]ța Iulie 13, ai D[o]mnului. Ačasta cinstită carte din ajutoriul lui D[u]mnezău, și dintr'a sfinti Maici Precurate, ačasta sf[i]ntă Evanghelie o aă cumpăratu boeri din Cuhe, și cu lăcuitori a tăt satulu, și o aă datu-o [în] sf[i]nta beserică, pină unde va fi la hramul lui S[fin]tu Nicolae, și cine o va lua din sf[i]nta besereca, să fie afurisitu de 318 sfinți părinți dela Niichea.

7. Pe altă *Evanghelie* rusească, fără titlu:

290.

Ačasta sf[i]ntă carte, ce este dată de pomană sf[i]ntei besereci din Cuhne de Mariș Ștefan . . . și cu fečorul dumiloor sale Mariș Vasoc, ca să fie pomană la ačastă besereca în sat în Cuhnie, cum nime să n'aibă a o vinde, a o cu[m]păra. Iară cine are strica ačasta pomană, acela om să fie anatemă, amin.

8. Pe o *Evanghelie* rusească din 1636:

291.

Во имя отца и сына и сего духа крсти сию книгу стое еугелие азъ рабъ ки Стефанъ женою своею Феодосиѣ самъ дѣтанъ сконими Басилі, Індриѣ, Настисиѣ, Мар., Романъ, Телага, Мар., Махен. . . , Ѡгафнью, Ягафнѣ, Іванъ, Індриѣ, Івнъ, Григориѣ, Лвнѣ, Ішковъ, Іванъ, Ілиѣ, Нестека, Злиѣниѣ, Іванъ, Ѡгафнѣ . . . , Феодора, Хриснѣ, Прокопнѣ, . . . Григорѣ, Феодра . . . , Нестека, Басилі, Пелага, Стефанъ, Настасиѣ, Басиле, Мартинѣ, Злиѣниѣ [= În numele Tatălui, etc., a cumpărat această carte, sfînta Evanghelie, eă robul lui Dumnezeu Ștefan și soția sa . . . [Blestem], 1659].

292. 9. Pe alt *Euhologhion*, fără titlu :

Aăasta carte, anume Trebnicu, o aŭ cumpăratu boari din Cuhne, de la popa Ionu Vahniță, dreptu 11 florinți, ca să le fie pomană, în anul 1774, în luna lui Inuarie 10 zile.

293. 10. Pe un *Liturghieriū* din Iași, 1759 :

În numele Tatălui și a Fiului și a Sf[î]ntului Duhu, amin. Aăasta sf[î]ntă Liturghie o amu cumpăratu eŭ... cu jupineasa mea, Călină, și cu fečoru Ionaș, pentru sinătate și pentru ertare păcatelor, Adormiri, ca să fie pomană în veci la sf[î]nta besereca a Cuhei, unde este hramul Sf[î]ntului Nicolae, ca nime să nu vindă de la sf[î]nta besereca sup[t] blăstămu.

11. *Octoih* din Rîmnic, 1750.

294. 12, Pe alt *Octoih* slavon, manuscris :

Eŭ, Ștefan Moldovan, anume din Comănești....

295. 13. Pe alt *Octoih* rusesc, tot manuscris :

1715 din Ocicești e, i dascalul și cu a pope învățu' osmog[as]ni[c]ŭ la dascalul ăstue, anume....

296. Pe altă pagină :

.... unuî fečor alu său, anume Dolu, în 3 florinți și 30 de bani, cind am șezutu ina Cuhne, de am i[n]vățat coconi în casa lui Mariș Vășiiŭ din joc pistoril (!), diiac Ardel levon..., din vidicul Sunucului...; 7232, 1724, m[e]s[i]ța [A]pril 12 zile.

14. *Pentecostarion* de Blaj, 1768.

15. *Polustav* de Blaj, 1793.

16. *Psaltire* de Sibiiŭ, 1847.

297. 17. Pe un *Strastnic* de Blaj, 1773 :

1778, m[e]s[i]ța Fevruarie 26. În numele Tatălui și a Fiului și a Sf[î]ntului Duh, amin. Aăasta sf[î]ntă carte, anume Strasnici, o aŭ cumpăratu Grigorie Vacaril, drept 4 florinți vonaș, cu jupineasa sa, anume Gahie, și fiu-său Vacari[l] Toderu, Ionu, Măricuța, Năstaca, Docă, Timiș, Costan gineri-[său], și aŭ datŭ în sf[î]nta besereca în Cohe, unde este hramu Sf[î]ntului Nicolae, ca să fie pomană lui și a tot neamul. Cine s'aru afla să o fure saŭ să [o] vinze, saŭ să o ascunze, acela om să fie de besereca

afurisu și de D[u]mnezău. Eă, Radu, o amă vindut, și, fiindu de față parohușul satului, anume Diacu Nistor, preutul Cuhne, în veci de veci, amin.

18. *Triodion* din Blaj, 1771.

19. Pe alt *Triodion*, din 1664:

...Simeona, Todosiea, Filip, Todoru, Demian, Maria, Andrei, Vasilii, Anna, Parascheviia, Gripena....

298.

XV.

DESEȘȚI.

1. Pe un *Antologhion* din Rădăuți, 1745:

299.

În numele Tatălui și a Fiului și a Duhului Sfint. Iată eă, popa Ion Dragu din Desești, fiind parohușu satului în Desești, decî, cetîndu ca un duhovnicu, decî aflîndu-să anume roaba lui Dumnezău Popu Hafie a lui Nicoară ai Sofie, aă datu 17 florinți și 2 mărieș, pîntru păcatele a tot rodul său: părinți, Olecsa, Sofie, Nicoară, Ion, Părasca, Dumitru și Năstafă, Pal[a]die; și iară aă dat Roman Șimon 5 florinți, pîntru păcatele a tuturor răpusașilor, și a tot rodul său, părinți și frați, părinți: Tămașa și Todosie, și fecoru: Ion, Ilie. Iară aă dat Hote Gheorghie 5 florinți, pîntru păcatele a tot rodul său; și iară aă dat satul 5 florinți, pîntru păcatele a tot rodul său; și iară aă dat satul 5 florinți, pîntru a tuturor răpăusașiloru, ca să-i pomenească Domnul D[u]mnezăul întru împărăție sa totdeauna, acum și purure și în veci vecilor, amin. Și o pus la hramul precuvioasă Parascheva în beserică în Desești, fiind slujitor în sfînta beserică popa Ion Draguș, a lui Draguș Ilieș fecior, și s'aă [pus] în beserica și cu popa Samson, fiind într'acee vreme popă în satu, vînit de după deal, jinere lui Vasalie Lucan. Decî cine aru îndîrzni a o fura, aă o a vînde, dela acel sfînt hramu, să fie treacleatu, procleat, anatema, ca și Arie: cum aă fost afurisu de 318 de părinți sfînți din Nichie, acela blăstăm să cază pre acie-ce o ar fura saă oaru vînde, și varu avè județu cu mine la înfricoșatul județ, amin. Anul Domnului 1756, Iunie în 8 zile.

300. 2. Pe altă foaie :

Acasta sfintă carte Mineiū aū plătit de legat 3 mărieși. Șirom Simion, iarăși trei mărieși dumialui Romanu Gheorghie, feçoru lui Roman Șirom aū dat, și iarăș Grigaș Todor trei mărieși, acești fiind mărădicu lui Papu Hafie, în veci pomana loru ; 1766, Oct[omvrie] 1 ; și s'aū legat de Ionița Voița Moldovanul . . . , cu cine aū fostū ajutor frați ai lor în anul de sus.

301. 3. Pe scoarța cărții :

În 1820, Dechemvrie în 25, a murit Pop Olecsa, curaturul.

302. 4. Pe un *Apostol* din Buzău, 1743 :

În numele Tatălui și a Fiului [și] a Sfintului Duh, amin. Acest sfint *Apostol* l-aū cumpăratu boeri satului din Desești, cu cheltuiala satului ; [s'aū] cumpărat cu 20 de florinți, și s'aū cumpărat în anul Domnului 1744, și cine îl va luva, saū îl va despărți de la hramul Precuvioasei Parascheve, saū îl va despărța de la acasta s[fin]tă beserica, să fie afurisit de 318 de părinți sfinți.

303. 5. Pe un *Ceasoslov* din Rădăuți, 1745 :

În numele Tatălui și a Fiului și a Duhu[lui] Sfint, amin. Cumpă(ra)ratu acasta sfintă carte, anume Polostavu ruminesc, anume șerbul lui Dumnezeu Toaderu, și o aū datu în beserică în satu în Desești, la hramul Precuviosăi Paraschevei, și aū datu drept dînsa 19 florinți și 2 mărieși, și cine aru vrè a o depar[t]a dela sfinta beserica, aū preutu, aū mirean, să o vînzi, să fie anatema, trecleatu și procleat, pîn[ă] a șaptea sămînție, și care preut va fi slujitor în beserică în Desești, să aivă a pomeni așè. Căci preutu, numele saū, cumu-i scris mai jos, de n'a pomeni, acela preot să dee sama la Dumnezeu ; și să se pomenească numele omului așè : Toader și Ioană și Marica, Lupul și Mihaï ; și o amu datu pentru un sărîndariū, iereiū Ihnat Anadreï, amin. An[ul] d[ela] m[întuire] 1747, luna lui Septevrie 14 zile.

304. 6. Pe altă pagină :

În numele Tatălui și a Fiului și a Sfintului Duh, amin.

Eară a doa oară aŭ plătit de o a legat . . . cu Popu Ionu, aŭ dat 4 mărieși, ca să le fie pomană, fiind parohus Veerdeș Petru din Bărsana, și o a legat în ani Domnului 1798.

7. Pe o *Evanghelie* din București, 1742 :

305.

În numele Tatălui și a Fiului și a Duhului Sfânt, și a Maicei Preciste. Iată eŭ, popa Ionu Draguș din Desești, și cu roaba lui Dumnezeu, Ioană, amu cumpăratu această carte, anume sfînta Evandeliie ruminească, și o amu dat în sfînta beserică pomană, la hramul sfînteii bisericii Precuvioasei Parascheva, pintru păcatele părinților noștri și a moșilor și a strămoșiloru, pină la al șeptele rodu, Pinte, Todoru, Mihaiu, Parasca, Ilie, Ileană, Ion, Toader, Griga, Mărica, Toaderu, Samulu, Hafie, Ștefan, Palaghie, Grigorița, Ionu, Năstafa, Vasilie, ca să-î erte din păcatele lor Domnul Nostru Is[us] H[risto]s, amin. Și cine o a fura dela acel sfîntu prestolu, să fie trecleat, procleatu, anatemala, cu știre a trei sute și 18 de părinți sfînți din Nichie, să cază suptu afurisenie, ca și Arie necredinciosul, și va avè județ cu mine la înfricoșata și a doua venire a Domnului Nostru Is[us] H[risto]s, amin, luna Iunie în 10 zile, anul Domnului 1755.

8. Pe alta *Evanghelie*, fără titlu :

306.

Ën Roman Vaszok, feleségemmel Roman Titianaval és fiammal együst, Roman Timothival, Demeterrel, Vaszaliaval és Todorról az oltárt köböl csináltattam tiz rhenes forintokkal, és az oltárra obroszt egy vonás forintal, harmincz négy krajczárokka. Ën, is Roman Timothie, Roman Vaszoknak figa, vettem az oltárra cziboriumot rhenes forintokkal, melyre vettem négy réz gyertyatartokat ezenkivül az betegkekhez való cziboriumot 15 rhenes forintokkal, ésar deák számára egy éneklőszeket, az oltárra egy abroszt 2 rhénes forintokkal vettem. Anno 1795, 4-to Aprilis.

9. Pe un *Liturghieriu* din București, 1754 :

307.

În numele Tatălui și a Fiului și a Duhului Sfînt, și a Maicei Sfînte, amu cumpărat, cu Cupcenco Grigorie, și

cu jupîn[e]asa mē, Ileană, ačasta sfintă Liturghie rumînească, și o'ŭ dat la sfînta beserică în Desăști pomană, pentru păcatele a tot rodul său, să fie trăclet, proclēt, afurisitu, anatema, nime să o smîntească dela sfînta beserică din Desăști; popa Ion din Desăști, fiind popa Ștefan din Giulești de față, și popa Andraș Rădnicu din Giulești, și cu Codre Toder.

10. Pe un *Octoih* fără titlu.

308. Pe pagina 1 :

Blăstămu-te pe tine și te afurisăscu cu scaunu celu înaltu a slavi tale, carele-î încunjurat de toată putere cerească. Blăstămu-te cu viața lui H[risto]s de pă pămînt; dacă rele n'au pututu suferi, pîntr'acē v'au topitu ca čara de focu.

Blăstămu-te cu Înălțarea lui H[risto]s de pă pămînt la ceri.

Blăstămu-te cu 9 cete de ingeri. . . .

309. 11. Pe altă foaie :

Acestu Ohtaî este a lui Verdeș Pătru, a parohului din Desăști, cumpăratu cu 8 florinți, bani drepti. Tipărit la ani 1750, de Petru Sibian; scris în anu Domnului 1804.

310. 12. Pe un *Pentecostarion* dela Iași, 1753 :

În numele Tatălui și a Fiului și a Sfintului Duh, amin. Ačasta sfintă carte *Pentecostarion* l-au cumpăratu Romanu Danu, cu soța sa, Odochie, și fečor a lui, Timohie, și fata, Mărie, și Gahie, și Todor, și Ion, dept 12 florinți, și au datu în biserică la hramul Paraschevei în Desești, ca să fie pomană pîntru păcatele lor și a părinților săi, și a tot rodul său, și care preut va fi slujitor în biserică, ca să-î pomenească tot rodul lui, și, de să va strica, s'o arăstuiască la cine a mărădui din elu, ca să o togmască; și eŭ, Roman Danu, o las cu afurisenie, cine a vrē să o deperte din beserică din Desăști, să fie afurisit, anatema, treclēt, proclēt, cu prunci lui, 318 de părinți, amin. Și amu scris eŭ, Popa Ion, în luna lui Aprilie în 12 zile.

311. 13. Pe un *Strastnic* din Blaj, 1773 :

În numele Tatălui și a Fiului și a Sfintului Duh, amin.

Iată, eū, Roman Danu, cu soațe mē, Odochie, și fecōrii Timohie și Ion și Teodor, și fete: Gahie și Mărie, am cumpărat ačasta carte sfintă, anume Strastnic, pîntru ca să nie fie pomană, lor și a tot rodul loru, să fie pîntru sinătatea cestor ce trăiescu, și pîntru sufletulu celor ră-păusați, Dumnezăū să-ī erte păcatele și a toată sāmînța pînă la o mie sāmînță. Și cari preotu va fi slujitori la sfi[n]ta beserică în Desești, să fie datorī a pomeni pă robul luī Dumnezăū Ion și roaba luī Dumnezăū Năstafă, robul luī Dumnezăū Simionu și soța luī, Frăsînă, și robul luī Dumnezăū Grigorie și Mihaī și Palaghie și Năstafă, și Dumitru, și robul luī Dumnezăū Ion și Mărie, ca să-ī pomenească slujitori biserici în toată vremea, și la toată slujba, amin. Iară cine va vrē a o duce, saū a o fura, să fie trecletu, proclētu, anatēmă, și afurisit de 318 de părinți sfinți, și, de să va ciunta cîndva sāmînța din Danu Roman, să fie datorū a-ī pomeni sāmînța luī Roman Odochie, cine va fi, supt datorie și suptu afurisenie. Scriind ačasta în anul Domnuluī 1774, luna luī April 5 zile.

14. Pe altă foaie :

312.

Ačasta carte, anume Strastnic, și Triodul și Pinticostariul, aceste sfinte tri cărți, li-aū cumpărat robulu luī Dumnezăū, Roman Danu, și cu soața luī, Odochie, și acestu să fie dator de pomenire, cine va mărădui după fetele luī Danu, saū dinu feciorii luī, saū din frații muerii luī, să fie datorī ačasta carte, fiind de față [l]a luī ginere, Popu Gheorghie și Roman Ionu, și scriind eū, Popu Teodor ipodiiacōnu, să fie așē, și fiind popa Nchita slujitor în biserica în Desești, amin.

15. Pe altă pagină :

313.

De se var întimpla Blagoveștenile Precesti în ziua de Paști, încape rînduiala lor, atunci mai 'nainte demineața să face a lor rînduială. Atunci să se caute tipic la Mineiū. . . . .

16. Pe un *Triodion* de Blaj, 1771 :

314.

În numele Tatăluī și a Fiuluī și a Sfintuluī Duh. Iată

aăasta sfină cartea, anume Triodu, l-aă cumperat Romanu Danu, cu jupineasa luă, Odotie, depe 17 florină, și l-aă datu la beserica în Desești, la hramul precuvioaseă Maici Paraschevi, ca să le fie lor pomană și părinăilor loru pi[nă] la o mie sămînă și pină la al șeptele rodu. Și care preutu să va întimpla la sfinul prestolu, ca să-ă pomenească și pre dumilorsale, ca să fie și elu pomenitu înainte luă H[risto]s. Iară, de s'ar afla cineva ca să o fure, saă să o deperte, etc., și să i să verse maăele ca a luă Arie necredinăosul. Scris-am euă. Pop Ion ipodudiacon, fiindu în luna luă Inuarie în 20 [de] zile, anu Domnuluă 1773.

315. 17. Pe foaia din urmă :

A[nul] D[omnuluă] 1815; și fiind diiac cu Pop Onuă a luă Larionu în beserică în Desești, și fiind diacu satuluă.

316. 18. Maă jos :

Celu ce va învăăa și va face mare, să va chema acela om. Iară celu ce va învăăa și nu va face, ca neăte aramă răsunătoare să va chema.

317. 19. În altar, pe părete, în jur :

În zilele . . . luă Bacinschi Andreă, vicareș fiind Gheorghie Dioseghă, protopop fiind Răhnic Teodor, preot fiind Dunca Moiseă, diac fiind Drăăus Todor, i pentru zugrăvitu aă plătiti boerisa Tulun; zugrav: Radu Muntean și Gheorghie.

318. 20. Pe o icoană :

Irod împărat pe H[risto]s tare s'aă supărat, și taboră aă minat, și coconele aă tăeat, și Elesaveta s'aă speriet, și cu pruncul seă, Ioan. peste dealu aă scăpatu.

319. 21. Maă jos :

1777, luna luă Dechemvrie 4 zile. Aăasta sf[î]ntă icoană aă cumperat Popu Dumitru, și cu soaăa sa, Roman Nastasie, și Pop Ioan, și cu Pătricu Măria, ca să le fie pomană în veci de veci; amin.

320. 22. Pe altă icoană :

Maximean împărat pă demonu aă minat la Sfinul Nechita, aă pus mina pă elu, și aă bătut.

23. Pe icoana lui Isus :

321.

Aăsta icoană aŭ cumpărat Popu Ioan și soața sa Pa-laghie; 1778.

24. Pe iconostas, de-asupra ușilor, de-alungul :

322.

Anii Domnului 1780; acestu [s]fintu fruntarî l-aŭ platit Pop Eanoș Părșinar, și cu jupîneasă dumisale Marica, fečor[ul] lor, Ștefan, și cu părinții lor, Pop Grigorie, Acsene, ca să le fie pomană lor în veci de veci; amin, luna lui Iunine 7 zile; de 35 de florinți.

25. În tinda bisericii, pe pătate :

323.

1780; aŭ plătit aăsta tindă de o aŭ zugrăvit jupîneasă satului; аза писана [=eu am scris] Radu Muntean, zugrav.

XVI.

DRAGOMIREȘTI.

1. Pe un *Antologhion* din București, 1766 :

324.

În numele Tatălui și al Fiului și a Sf[i]ntului D[u]hu, amin. Iată eu, șerbul lui D[u]mnezău Zubașcu Ilca, și cu jupîneasă dumisale, Safta, dinu îndemnul lui D[u]mnezău amu cumpăratu aăsta sf[i]ntă carte, anume Miniî, deptu 24 de florinți vonașu, ca să le fie pomană a tot rodul dumilorsale, fiindu dumilorsale vii, anume: Ilea și jupîneasă dumisale, Safta; Luca, Luchiana, Gheorghie, Ionu, Ștefan, Găvruș, Mihaî, Acsenie, Ilitofie, Zaharie, Acsene, Pricopu, Anisie, Alecsa, Anuțe. † Morți: Ionu, Hilimonu, Grigorie, Pinteă, Lontie, Șofie, Porufira, Văsie, Alecsa, Nastasie, Gasie, Vir[var]jă, Gahie, Ionu, Girpina, Gheorghie, Zubașco Măriuțe. Iată anu 1767, în luna lui Dechemvrie 22 de zile. Iară frați și măradicul să n'aibă a zice că-i a loru, fără numai a sf[i]nti besericî în sat în Dragomirești, unde iaste hramul Adurmirii Precistiî, în zilele prea-înălțatiei Crăeși[i] noastre Marii-T[e]rezai, fișpan Aponi Gheorghie, șpan Bale Mihaî, juratu Magari Penteru, vicarăși Andrei Iachtin, protopop Bale Ionașcu din Săcel, preotu a satului popa Lupu Gogota, popa Danu, popa Chiforu, diiacu Grigorie. Iară cine să va

afla să o fure, sau să o mute, să fie anatămă, treclet și proklet și blăstămat de 318 de sfinți părinți dela Nichia, amin. Iară cine va fi îndestulat și vrednicu a sluji pre această sfințită carte, să fie datorî a pomeni pre aceste suflete mai susu numite, ca să-î erte D[u]mnezău pre toți în veci, amin; și s'a cumpărat această carte dela mine, Moldovan Costan dinu Tăuți dintre băi, fiind lăcuiitori.

325. 2. Pe altă foaie :

În numele Tatălui și a Fiului și a D[u]b[ului] S[fin]t, amin. Aăasta carte o am cumpăratu eă, Zubașco Ileă, cu soața mē Safta, pentru 30 de florinți, ca să-mă fie de pomenire mie și la tot neamul meu. Iară cine să va afla să o strămute din s[fin]ta beserecă a Dragomireștilor, să fie afurisit de 318 sfinți părinți dela Nichie. Iară nemul meu să aibă a griji de această sfințită carte, de s'a deslega, să aibă a o lega supt blăstămu. Anul 1767, Martie 5.

326. 3. Pe un *Apostol* de Buzău, 1743 :

. . . o aă cumpărat popa Samoilă și cu preateasa Mo[li]tvei Sale, Palaghie, să le fie pomană, și pentru crutare păcatelor loru și a părinților săi, pină a șapte sămință, a luă Girboă popa Ionaș, și cu soție sa, Marie, și a preutesei părinți, Șimon Grigorie și cu soție sa, Parasca, și fiiloru: Vasilie și Gata și Ileană și Ionaș, și suru-sa Odochie și Mărica, și pentru ertarea păcatelor și a Odoche și Ursul, și a tuturor neamurilor de înbe parțile, pină a șapte sămință. Cătră această înștiințăm, că'ă cumpărat popa Samoil lîngă această carte și o Ev[a]nghelie scris[ă] cu mina, rumînească, drept 14 florinți, și Ap[os]tol drept 16 florinți, și un Triod, lîngă aceste rumînești, dreptu 18 florinți. Decă aceste 3 cărți rumînești trebui[n]coasă astei besereci, le'm datu în s[fin]ta besereca în Dragomirești, unde e hramul Adurmirei Precistei. Decă cine să va ispiti să le fure, sau să le vînză aire, unde [sint] date, acela să fie anatema, proklet de 318 de părinți svînți, și de 12 ap[os]toli; voi, cetitor[î], să spoiti: dela H[risto]s, amin.

Scris-am eū, mult amăritu în D[o]mnul, popa Grigorie din Bărsana, să vă rugați D[o]m[n]ului și pentru mine, amin, și am dat, cătră ac[e]ste 3, și alta, un Triod. . . , la minăsti[rea] Eudului, nime să nu aivă putere a o lua di acolo.

4. Pe alta pagină :

327.

Une treș(!) aducindu-l aminte. cu preuteasa Palaghie, că am o nepoată de sor[ă] in Pătrova, anume Marerie, Dom[ne]z[e]ă să o pomeniască. Cumpăratu-s'aū in zilele biruinți[a] luminatului Vlădicu Ioanu Ghiorghie Blajovschi și vicariuș Andrei Bacenți, și pătrupopu Bale Lupul din Eudu, vițeșpan Maroti Șandoru, și juratu Bale Mihaï de Eudu, și a lui Gorzăū Gahoron dinu Eudu jureție, in anul 1752, m[e]s[i]ța Ianuarie in 6 zile; Turcuș dinu Dragomirești și Iuga din Săliște.

5. Pe altă foaie :

328.

Cinsti[tul] și al nostru stareți intru preuți Samuil, și cu soțu său, Palaghie, facemu inștiințare la totu milostivei biserici, precumu că aū'jutatu milostivul D[u]mnezeū, și am văzutu lipsa la svînte besereci de cărți carile nu se aflatu, l'am cumpăratu o Iva[n]gh[el]ie și un Ap[os]tolu și un Triodu, să rămie svîntei besereci; l-am și inchinatu la s[fi]ntul jertvenicu, unde am și slujit pină la sfirșit[ul] vieți mele, ca nimene din frați cari să află, să nu cuteze a le clăti din clejea svîntei besereci.

. . . cu Samoil și cu jupineasa mē, Palaghie, ca să pomeniască Dum[n]e[z]ăū p[ă]rinți noștri, ca noi am avu[t] fecori, ca fără aceste svinte cărți să rămie pomenire veșnic[ă], și l'am cumpărat in domnie prè-luminatului domnu s[fi]ntul sobor, Imanuil arhiepiscopul.

6. *Apostol* rusesc manuscris.

7. Pe alt *Apostol* manuscris :

329.

Cu îndemnarea Tatălui și cu vrerea Fiului și cu săvirșirea Svîtului Duh, bine aū vrut robul lui D[umne]zăū anume Maneailo Grogorie, de aū cumperat această carte, anume *Apostol*, pă direpți peninți săi, și o aū pus in biserica in Dragomirești, la hramul prè svîntei

stăpîne noastre de D[u]mnezeu Născătoare, și pururea Feçoară Maria, pentru pacatele sale și a părinților și a tuturor fraților săi, pînă a șapte sămîntie, iară care preotu său mirean să va ispiti să [o] depărteze dela această beserică această carte, sau să o vinză aine unde va, acela să fie afurisit de D[umne]zeu, și de tri sute și 18 de părinți svinți din Nichea, și să fie trăclăt, proclăt, anatema, și sufletul lui să fie stăpîn Belzebub în veci. Scris în anu D[omnu]lui 1698. m[e]s[i]ța Noemvr[ie] 26 zile.

330. 8. Pe altă foaie :

Pomeneste, Doamne, șerbi lui D[umne]zău. Aăsta carte, anume [A]postol, cumpărată de soțul meu, Grigorie Turcuș, cu Calină, și cu fičorul meu, Turcuș Gheorghie, Simziană; văzînd stricată, am plătit noi cu a noastră sărăcie, cu ce am put[ut], se aibă D[omnul] D[umne]zău știre, și am inoit, să ne fie de pomană pînă al 7 rodo, . . . *рокс ткеи* [=robul tău] Călină, Gheorghie, Sinzioană, Mărica, Simion, Gafie, Șofie, Andrei, Nastasie. Veleatu 1729, m[e]s[i]ța No[em]v[rie], legător de cărți. . . Ieroftie ot Moldova.

331. 9. Pe scoartă :

Ermonah Lavrantie, legător de cărți, campu[r]jetor.

10. *Ceasoslov* fără titlu.

11. Pe alt *Ceasoslov* fără titlu :

Frigurilor, vâ sorocesc cu putere lui D[umne]zău, cu putere Maici Precisti, și cu puteria celor 318 de sfinți părinți, și cu putere celor 12 Apostoli, să-mu țineți lege, să mă părăsi[ți] cu voi, ca, de nu m'îți ținè lege, să lesați numile omu[lu]i, omu lui D[umne]zeu, amin.

333. 12. Pe o *Evanghelie* românească, manuscrisă :

În vreme aăsta, în cursul anului D[omnului] H[risto]s, m[esi]ța Aprielu 25, popa Samoilă, Tu[r]cuș Garbo, cu soțu său, Șimonu Pelaghia, aflîndu-să ei sterpi și pentru aceea cu bănat mare, văzînd svînta besereca sușigatu de aceasta sv[î]ntă Ivanghelie rumenască, pre iuțele, prin izvodu dela Săliște, din besereca nistorască, cu vrere D[u]hului Svînt, s'au îndemnat de o aŭ scris dela mina

lui Nicolaï dasca[lu]lui din Țara Montenegro, cu cheltuiiala nostre, dreptu citu o aũ scris, de doisprezece florinți, și noi o închinem svîntului pristol și svînteï besereci din Dragomirești, unde este hramul Adurmireï Svînteï Preciste, pîntru păcatele noastre și a părinților noștri, și a moșilor, să fie pomană, cu mai mare doru, și pîntru cei mai de-aprope părinți ai noștri, prietu Ioanu Gîrbo, și soțu-său, Marie, care m'aũ fostu mumă, și, al doile, părinți cari aũ fost: Șimon Grigorie, și cu soțu-său, Parasca, și pîntru soața, rodenie noastra, să le [fie] pomană; amintrile nime să nu să găsască, din rodenie a[ũ] din frați, să o depărteze dela svînta besereca nostre, nici om strein, saũ popă, saũ diacu, pîntru ceva neputințe aũ sușig, să nu îndir[z]neze; amintrile cine s'aru găsi, aũ din frați, aũ din preuți, să o porte cumu nu se cade, aũ să o fure, aũ să o deperteze de ceva sușigu, noi lesem blăstemu pre unu ca acela și afurisanie, de cele trei sute și optusprezece de părinți svînți dela Nichie, — ca noi cu drapta credință o inchinemu svînteï besereci din Dragomirești.

13. Pe altă foaie :

În numele Tatălui și a Fiului și a Svîntului D[u]hu, Troiței Sv[i]nteï, amin, pîntru simătate și ispășanie sufletescă, lingă acasta sf[i]nta Evanghelie am(?) mai [dat] un Apostol rumînescu cu 17 florinți, un Triod postna cu 18 florinți și un Strastnicu cu 7 florinți. [Pe vremea] stăpinireï luminatului vladicu Franțușu Manuila, vicarișu Andreï Bacenschi, pătrupop Bale, popa Lupu dănu Eudu, vițașpan Maroti Șandor, juratu ierașului-de-sus Bale Mihaï din Eudu; D[u]mnezău să-ï po[mi]nască, amin.

14. Pe altă *Evanghelie*, din Blaș, 1776 :

În numele Tatălui și a Fiului și a Sf[ă]ntului D[u]hu, amin. Acasta carte, anume *Evanghelie*, o aũ cumpăratu Zubașco Simionu, să-ï fie pomană, pîntru sufletulu lui și a părinților lui; și o aũ dat pomană la besereca în Dragomirești, unde să prăznueste hramulu Precisti Adurmiri, și cine s'aru afla să o strămute dinu besereca, să

334.

335.

fie afurisu de 3 sute și 18 de părinți sf[i]nți dinu Nichie. Iară eū, Zubașcu Simionu, lasu așe la deregători besericești, ca totudeauna nemul mieū să aibă a socoti de cărțile aceste, să le lege și să le socotă. . . și mărădicu Zubascu Dumitru și muere lui, Bocdanu Palaghie și Zubașcu Gheorghie, și muere lui, Bocdanu Palaghie, și Zubașcu Gheorghie, și muere lui, Plohodu Mărie, și Zubașcu Paulu și Zubașcu Erină; fi[in]du preotu popa Dumitru, și diiacu Petruvai Grigorie, in zilele prè-luminatului Împăratu prințupatu . . ., in anu 1794, Mai 6, și lîngă ačasta carte mai amu unu Strazinicu și o Psaltire; și Maunailu Danu aū ajutorit întru ačasta carte cu 6 florinți, să-ı fie pomană.

336. 15. Pe o *Evanghelie* din București, 1742 :

Ačasta s[fântă] *Evanghelie*-ı [a] părinte[lui] Pop Toader, sa[u] Avram, preot fiind s[fin]it de Bacenschi Andrei; aū slujit in Leordina până la moarte sa, și avînd soță de căsătorie pă Turcuș Parasca, avînd fečori Pop Ianoș, Pop Gabor, Pop Mărie, și o dăm și o făgăduim cu totă inima la s[fânta] beserecă in Dragumirești . . ., și cine ar despărți, să fie anatemă de 318 de s[finți] părinți, fiindu v. arhid[iacon] Ioan Mihali, iară vicariș Anderco Pătru, episc[op] Alexie Poci.

16. *Echologhion* din Iași, 1764.

17. *Echologhion* fără titlu.

337. 18. Pe *Liturghii* fără titlu :

Cu îndemnarea Tatălui, cu lucr[ar]ea Fiului și cu săvîrșire Sfintului Duhu, amin. Iată eū, Șușca Matei, și cu soața mè, Todora, și cu prunci miei, Lovin, Ion, Pătru, Maricuța, Titiana și Aniță, fiindu lăcuitoři in varmeghe Mararamureșului, in ereșu-de-sus, in satu in Săcel, am cumpăratu ačasta sfintă *Liturghie* din driapta agonisita a noastră, precum amu zis mai sus, eū, Șușca Matei, cu mărădicul mieū, și o am cumpăratu cu 8 zloți, și o am închinat in besereca noastră din sus, in Săcel, unde să cinstește hramul mai marilor Voivozi Mihail și Gavrilu, să fie de rugă in sf[ă]nta beserecă cătră D[u]mnezău, pentru păcatele . . .

19. Pe un *Mineiù* slavon, manuscris :

338.

Aăsta carte aũ cumpărat și o togmîit Girbo Matei, și cu fečorul său Paul Gîrbovu. . . , și aũ dat sf[în]tei besereci în Dragomirești, [la] hramul Sf[ăn]tă Măria Mare, și aũ dat-o așe, cine va lua saũ fura, sa[ũ] să oa porte cum nu să cade, saũ va . . . (*rupt*), să hie blăstămat de trei sute 18 de oteți ce era în Nichei, și dela noi . . . (*rupt*) Belzeul¹ să biruească cu trupul celui om, cela ce va oa lua acè carte din sf[ă]nta besereca. **Къ кѣккѣ кѣкком** [=în vecii vecilor], amin. Ioan diac scris-aũ cu mina sa adeverat. Vletu 7163; dela întrupare lu H[risto]s 1655, în luna lui Dechemvrie în 30 de zile.

20. Pe altă pagină :

339.

Cu vrerea lui D[u]mnezău, și cu ajutoriul Fiului și cu vrașirea D[u]hului Sf[î]nt, aăsta carte o aũ tocmîit Grabov Matia, pe bani săi, drept sufletul său, și soțu său Matia, se fie pomană lor, și a robul ei; Dumnezău [să-î] pomenească, amin.

21. Pe altă foaie :

340.

Къ нмїа отца и сна и стаю духа, амин [=în numele Tatălui și al Fiului și al Sfintului Duh, amin]. Aăsta carte întie dată, anume Mineiù, cu Triodile, aũ cumpăratu Gîrbovu Matei și cu soțu său Anna, și după ~~o~~nsa s'aũ găsit mărădic popa Samoilă, și cu soața saũ Pelaghia, și văzîndu că-î sf[ăn]ta carte și spartă, și s'aũ găsit meșter de s'aũ legat, și o'ũ tocmîit în cheltuiala loru, acmu să fie pomană ș'aceloru bătrîni ce o aũ cumpăratu, și noao acmũ ce am tocmîit, pentru păcatele nostre, a tuturor rodenie, numai să nu să găsască să o deperteze dela besereca din Dragomirești, unde este hramul Adormire Precistei; cine va fura și o aũ vinde, să fie blăstămat, anatemă, și soțulo a lui popa Samoelo părinți, anume Grigorie și Părasca, să fie și a lor pomană, ș'a tuturor rodenie, și carele n'are cine pomeni, amin.

22. În alt loc :

341.

1615, ms[ă]a --, eũ Gîrbov Matia, anume Virvara, [am cum-

¹ Belzebut (?).

părat] această carte, anume Mineiă, eă o am cumpărat, ca să fie slobod cu această carte aă a oo da pomană.

342. 23. Pe un *Octoih* din București, 1746 :

S'aă îndemnat Zubașco Ilie, cu soău săă, Pop... (*rupt*), și aă cumpăratu această carte Oftai, pentru păcatele sale și a moșiloru, și a totu namul lor, și o aă datu și o a numitu svinteă besereci în Dragomirești; dară cine o va lua din bese[recă] (*rupt*), la sine, la casa sa, aă să o vindă, să fie acela om afurisu de cei 318 [s]vinți părinți, și treclet, proklet să fie unul ca acela, și o aă cumpăratu din Iodu, dela popa Lupu, în luna lui Iulie 20, 1765.

24. *Octoih mare* de Buda, 1846.

25. *Octoih mic* de Blaj, 1825.

343. 26. Pe un *Penticostarion* de Rîmnic, 7251, 1743 :

Ani D[o]mnului 1753, amu cumpăratu eă, popa Samoila Turcușu, cu soaăa mē Palaghie Iuga, această Pentecostarion, și unu Strastnicu, și unu Triod, și unu Apostolu, și o Ievanghelie ruminească, întru numele lui D[u]mnezăă, și pentru ierta[r]le păcatelor noastre, și a moșilor, strămoșilor, și a toată rudenie despre înbe părțile. Alalte sf[i]nte cărți, că-să mai din nainte, sîntu date și menite la besercca Dragumireștilor, unde să prăznueste hramul spresfinteă M[ai]cei Preciste, a Adormirei. Iară această Pentecostarion l-amu dat la minăstire Eudului, unde să prăznueste hramulu a trei sf[i]nți, Vasilie cel Mare, Grigorie b[o]goslovul și Ion Zatoustu,—nime să nu îndriznească a-lu înstreina de acolo pina va [sta] minăstire în locu, suptu blăstămu, neiertat; și aă fost în vreme biruină Crăesei Țerei Ungurești Mariei-Tereziei, Vl[ă]dicul Trațuj(!) Manuila, și vicariușu Andrei Bacenschi, fiușpan Barcoți Imvre, vițeșpan Maroti Șandor, solgabirăă Bale Mihaï din Eudu.

344. 27. Pe o *Psaltire* din Sibiiă, 1791 :

În numele Tatălui și a Fiului și a Duhului Sfânt, amin. S'aă cumpărat această carte sf[in]tă, anume Psaltire, [de Bogdanu Șofronă, soaăa lui Turcuș Toader, și o aă dat la beserica în Dragumirești, ca să le fie pomană în veci,

unde-î hramu Adurmiri Precisti, anu D[o]mnului 1799, în luna lui Martie în 6 zile, și au fost parohuș a satului popa Dumitru; de s'aru afla cineva din preoți sau dieci sau batir cine ca să o strămute, a[ũ] să o fure, să fie afurisit de tri sute și optsprezece sf[i]nți părinți dela Nichie. Scris-am eũ, Pl[o]hod Ghiorghie; eũ, Bogdan Șofronă, las cu a mè limbă, de s'ar deslega, iară din a miè să-mînță să aibă a lega.

28. *Psaltire* rusească din Lemberg, 1658.

29. Pe un *Strastnic* de Blaj, 1773 :

345.

În anu 1817 au fost Bunăvestire în zioa de Paști, și era foamete mare, și au stătutu omătu pă Tarniță și pă Rusca, ca și în mieză-iarnă, și pă la sf[ã]ntulu marele mucenicu Ghiorghie. Timiși Ștefan.

30. Pe altă foaie :

346.

În anu D[o]mnului 1852, Iulie 23, o trecutu înălțatu În-păratu Franțisc-Iosip pă la Coștuï cel nou, și o mas o nopte în Sighetî.

În anu 1839 a fostu Blagoveștenile în Si[m]băta de Paști, și au fost greutate de iarnă, cit n'au putut omini a duce finu dip[ã] Pintenî și dipă Tarniță, că au fo[st] omătu bătrinitu numai susu dăla briũ, și pînă [în] satu încă era, unde era u[m]bră, și indefa; numai nu sta morile; și au fost mare întirziere de plugurî, și au fost Sf[ã]ntu Ghiorghie 4 săptămîni după Paști.

31. Pe un *Triodion* de București, 1747 :

347.

Ani D[o]mnului 1743, amu cumpăratu eũ, șerbu Turcuș popa Samoilă, cu soața mè, Iuga Palaghie, anume Triod posne, Strastnicu, Penutecostar, Ievanghelie ruminească, scrisă cu mina, și un Apostol, cu dreptu agonisita a noastră, și le-am datu pomană intru numele lui D[u]mnezăũ, și intru iertare și a părinților, moșilor, strămoșilor, și a toată rudenie noastră, pînă a șapte sămînție, să ne fie, amin. Văzindu lipsa de une cărți ca aceste, le-mu pus în sf[ã]nta besereca a Dragumireștilor, unde să preznuește hramul Adormirei presf[in]tei Precistei, cu legătura nedezlegată și cu blăstămu neiertatu, oricine s'aru timpla să le fure sau să le instreineze dela așa

zvintă besereca, ori preot, or diiacu, or mirean, sau frate, sau strein, să fie blăstămatu de cei 12 Apostoli, și de părinți cei sf[in]ți; amin.

348. 32. Pe o cruce de lemn :

Aăasta svintă cruce aă cumpăratu Axenie, jupînesa lui Ostași Mihalu, și o aă dat în sat în Dragomirești, în s[fi]nta besereca, întru numele. . . . pentru păcatele sale, unde este hramul **Спение преч. бц., въ лкта** [=Adormirea Precistei Născătoarei de Dumnezeu, în anul] 1697, dni 1 Iulie.

349. 33. Pe o icoană :

Aă cumpărat Cedreci Ianoș, cu soața sa; anu 1765, luna lui Fevruarie 19 zile.

350. 34. Pe alta :

Кспилъ сію нко. раке бож. Еасиане, жена иг Настасие, Иван, Настасие, Тодора [=Aă cumpărat această icoană robul lui Dumnezeu Vasilie, soția sa Nastasia, Ivan, Nastasia, Todora].

351. 35. Pe a treia :

Aăasta svintă icoană aă cumpărat . . . ca să fie po-mană în veci; amin. 1764, Ianuarie 2 zile. Catelina, Gafie, Simionu, Todoră, Andrei, Mihaï.

352. 36. Pe a patra :

Și s'aă pus în aăasta svintă besereca, în Dragomirești, la hramu Adormirei Precuratei . . . ; s'aă cumpărat pentru iertare păcatelor lor și a părinților lor. . . ; ani 1723.

353. 37. Pe a cincea :

Ani D[o]mnului 1765, Octomvrie 26 de zile.

354. 38. Pe a șesea :

Aă plătit Fițăgan Mihaï, 1822.

39. Pe părete afară, de-a stînga ușii de intrare e săpat un rind slavon, cu data de : 1722.

355. 40. Pe un sfeșnic mare de lemn, în pod :

Grigorie zugrav. Ani D[o]mnului 1800, din mila lui D[u]mnezău s'aă făcut aăasta făclie de Butte Pricop, și de jupăneasa dumisale Mara și Năstaca, ca să le fie de sănă[ta]te și de iertare de păcate a moși și strămoși, și în iasta lume și în ceealalta.

41. Pe celalalt :

356.

În anu dela H[risto]s 1801, din mila lui D[u]m[ne]zău și din îndemnul lui Bufta Pricop s'a făcut ačasta făclie: Grăl Iuonŭ aŭ teltuit ačasta făclie; Mara ș[i] Gafie, Nastaca, Vasilie, Năstuță, Năstacă, Nechita, Danu, Măricuța, Pelaghie, și pentru ca să-î pomeniască D[u]mnezău împărăția Sfinții Sale, pre cei vii de sinătate, pre cei morți de ertare de păcate: Grigorie, Ileană, Mărica. Grigorie zugrav.

XVII.

F E R E Ș T I .

1. Pe un *Apostol* de Blaj, 1802 :

357.

În numele sfintei Troițe, Tatăl, Fiul, Duhul Sfint, să fie ačasta sfintă carte, și întru pomenire și ertare păcatelor. Iată eŭ, Țiple Nechita, cu soața mē, Irină, am luat ačasta sfintă carte, anume *Apostol*, pentru lipsa sfintei besereci, cu 8 zloți, adecă cu 8 zloți, ca să ne fie de pomenire și ertare păcatelor în veci, amin. Lomei Grigor și parohuși în Ferești, în luna lui Martie în 26 zile, anu 1803. Încă și întru pomenire fiilor ș'a fetelor, pină ce se va sfirși lumea, să fie de pomenire și ertare păcatelor: Țiple Vasalie, Țiple Ioan, Țiple Mărie, Țiple Vafumie.

2. Pe o carte slavonă, manuscrisă :

358.

Scris-am eŭ Șimon diac din Bootiza . . . , alu vo[s]tru cumu putot învăța, m[esi]ța M[a]rtu 20 dnă. Mihail Molo-d[e]ța, arhie[p]is[c]o[pa], dat-am ca[r]te nooastra lui Ivan din Pătroova ca să'ŭ lăsat cumu erea, și a pusa legatura 8 de florinți. 7265, l[ea]tŭ 1657 (*sic!*).

3. Pe un *Catavasierii*, fără titlu :

359.

Sfinta carte o am cumpărat din Moldova, anume Ieaș, drept am ma datu banî moldovenești doi lei.

4. Pe altă pagină :

360.

Ačast *Catavasier* mi l-aŭ datu Oanța Ion din Ferești, când aŭ muritu mumă-sa Odochie, pentru ce o am prohodit; altă nu me-aŭ datu nemica pentru prohodul acela,

fără această cate, fiind eu atunci parohușu în Ferești, popa Ionaș Goje din Oancicești, 1781.

361. 5. Pe o *Evanghelie* fără titlu :

Iată această sfântă carte, anume *Evanghelie*, aș cumpărat-o Radu Ionaș cu 11 florinți și 2 mărieși, și aș dat-o la besereca, la hramu lui Sfântului Nicolae; iară cine să va afla se o ea din sfinta beserica, sau din neamul lui Radu Ionaș, sau alți oameni streini, și să o deie afară din sfinta beserica, pentru bani, sau pentru alt[ă] nevoie, să fiea afurisit de 3 sute și de optsprezece părinți sfinți ce aș fost la savorul în Nichea. Iară care rugători să vor timpla la sfinta beserecă, se roage pre D[um]nezeu pentru cele ce făcu bine în sfintele biserici. Scris-am eu, Rișcu pop[a] Miron din Cornești, m[es]l[ia] Fevruarie în 2 zile.

362. 6. Pe un *Euhologhion* din București, 1741 :

În numele Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, amin. Această sfântă carte, anume *Molitevnice (rupt)* besereca în Cornești, unde este hramu Sfântului Nicolae, și cine o va lua fără știre din beserecă, să fie tricleat, anatemă și priclet, ca Arie, și rugăm pre cine va fi slujitor sfintei besereci ca să roage D[um]nezeu p[an]tru aș cu[m]p[ă]rat carte această.

363. 7. Pe un *Mineiü*, fără titlu :

Această sfântă carte, anume *Mineiü*, s'aș fost răntuit din trătăși, și se poate strica, și jupănul Țiple, cu [soția] dumisale, Țiple anume—, i-aș îndemnat D[um]nezeu ș'aș plătit de o aș tocmit, adecă legat, și aș dat opt mărieș, se le fie pomană la tot rodul dumilorsale. Anu Domnului 1789, în luna lui Fevruar în 22 de zile, atunci s'aș legat, dară nu-ı scris tot într'acela an, în luna lui Iunie în 2 zile, când am îngropat pă Gheorghie, pă Ion.

Scris-am eu, Țiple Dumitru, parohușul din Besereca-albă.

364. 8. Pe altă foaie :

În numele Tatălui și a Fiului și a Duhului S[f]ânt, amin. Iată această carte aș cumpărat în îndemnul marelui Dumnezeu și a Maicei Preacurate, și ale tuturor sfinților, s'aș t[ă]măduit satul Fereștiu, și aș cumpărat,

ca să le fie pomană până la al 7 rod; și aŭ dat Onța Grigorie 6 mărieși, și toți cine cît l-aŭ tras înima, și o aŭ plătit cu 30 și 2 mărieși de florinți, și o aŭ dat în sfânta beserecă în Ferești, la hramu Sfintului Nicolae, și cine o va lua saŭ o va fura saŭ o va vinde, acela o să fie procleat și anatema cu toată casa lui și cu tot rodul lui, și se li se verse mațele ca a lui Arie pogănul, și se fie afurisit și blăstămat de 318 de părinți sfinți. Slavă Sfintei Troițe: Tatălui, Fiului, Duhului Sfint, amin.

9. Pe o *Psaltire* rusească, din 1629 :

365.

În numele Tatălui și a Fiului și al Sfintului Duh, amin. Iată această sfântă carte, Pentecostarion, o aŭ cumpărat Goje Marica, și cu fiul dumisale, Atanasie Goje, și o aŭ dat în sfânta beserecă în Ferești, unde este hramul Sfintului Nicolae, pentru ertarea păcatelor dumilorsale, și a părinților, și a moșilor și a strămoșilor, și a tot neamul dumilorsale, să le fie pomană în veci, dreptu ai săiŭ bani, dreptu 15 florinți vonaișu. Și cine o va zminti, saŭ o va fura, să fie afurisit și anatema de 3 sute și 18 sfinți părinți, cari aŭ fost la sfintul sabor în Nichie, și o aŭ cumpărat în anu dela Nașterea lui Hristos 1780, Martie 15 de zile, pentru acee, ca să fie și dumilorsale ciitor și pomeniți de preoți și rugători, cari îi va... în Dumineci Domnul Nostru I[su]s H[risto]s a fi slujitori s[ffintei] besereci, ca să primască Domnul nostru I[su]s H[risto]s darul dumilorsale în veci vecilor, amin. Atunci aŭ fost parohuș popa Ionaș Goje din Oncicești.

10. Pe o *Psaltire* rusească din 1629 :

366.

Iată această s[ăn]tă Psaltire o aŭ intarit a doua oară în legătură Răhnicu Ștefan din Ferești, și cu soție sa Gafie, și cu fi săi Nechita, Mihaï, Ion, Toader, Todorosie, Todoră, pîntru sănătate dumielsale, și pîntru sufletele rodului lor, să le fie pomană pînă ial șepiele rood; și aŭ dat pîntru cătu o aŭ legat, trei mărieși. D[omn]ul Sfint să le facă parte și dumilorsale în raï, unde toți sfinți să odihnăsc; amin. Scris-am eŭ, multu

greșitul și păcătosul Țiple Nechita din Ferești. Vleat 1755, luna lui April 2 zile.

367. 11. Pe un *Strajnic* din Blaj, 1753 :

Iată această carte, anume Strajnic, aș cumpărat șerbul lui Dumnezeu Cozma, cu jupâneasa dumisale Acsene, și cu fii lor : Simion, Grigorie, Palaghie. Iliiană, Măricuța, și iarăși ertarea păcatelor și odihna sufletelor a lor să-î fiu : Matei ; și aș dat la besereca în Cornești, hramu S[ă]ntului Nicolae, în anul cel de Măntuire 1755, în 4 zile a luni lui Martie. Scris-am în Cornești, în anu 1755. Gavrilă.

368. 12. Pe un *Triod* de Blaj, 1771 :

În numele Tatălui și a Fiului și a Duhului S[făn]tu, amin. Di mila lui Dumnezeu, și din îndemnu lui părintelui popa Ionaș Goje, parohușul din Ferești, și a dumisale Țiplea Îndriaș, titor sfinteii besereci, noi, boeri din Ferești, amu cumpărat această sfântă carte, anume Triode, dăptu patrusprezece florinți vonașu, și aș dat Pop Macove[i] din Racșe, carele aș fost slugă la Țiplea Îndreaș din Ferești, aș dat șase florinți, Oanța Nechita aș dat on zlot, Rădnic Ion aș dat tri mărieși, Pop Grigor au dat doi mărieși, Oanța Ion, fecorul lui Robotin, aș dat doi mărieși, Țiplea Ionaș o dat un mărieș ; Oanța Iuon aș dat un mărieș și o dutcă, Oanța Toma aș dat un mărieș, Oanța Gheorghie aș dat un mărieș, Mănăilă Îndriaș aș dat un mărieș ; Bornea Găvrilă un mărieș, Vlașin Timocu aș dat un mărieș, Ardelean Toader aș dat un mărieș, Pintelei Ursu aș dat cincî potori, Pop Mărica aș dat un pătacu, Tema Ionaș aș dat un pătac, Ivancuc Matei aș dat un mărieș, și din Cornești o dutcă, și o aș dat în sfînta beserică a lor, în Ferești, la hramu Sfintului Nicolae, și cine s'a ispitit să o fure, sau să o ascunză, sau să o ducă încătrova fără de știrea preotului besereci și fără de știrea slujitorilor besericeii, și fără de știrea boearilor satului, cari o aș plătit, decî acela ce o va zminti din sfînta beserecă din Ferești, să fie supt afurisaniea sfînșilor părinți și a sfîn-

telor canoane, precum poruncește Pravila. Anu Domnului 1780, în luna lui Dechemvrie 27. Scris-am eu, Matei Ivancuc din Cornești, diacul, carele-î și în Ferești diac.

13. Pe alt *Triod* slavon, manuscris :

369.

Aăasta carte, anume *Triod*, a înooit Farcaș și cu frați lui, anume Iană și Lupșe, Vasalie și cu soțu său Axenie, și maica lor, să le fie pomană până a șapte seamînție, și a toot roodul loor, să le fie pomană, dîndu-o la sf[ăn]ta beserecă în Ferești, la hramu lui Sf[ăn]tu Nicolae; într'o mie 699 de an s'a înooitu; iar cine o ar fura dela sf[ăn]ta beserică, să fie proclea[t] și anatema de 318 [de] otețî, amin.

14. Pe scoartă :

370.

Văleat 1699, m[esi]ța Ionie 5.

15. *Antimis* rusesc din 1700.

XVIII.

GIULEȘTI.

1. Pe un *Antologhion* de Rîmnice, 1745 :

371.

Aăasta carte, anume *Antolido*, cu tieltuiala lui Bărci Timoc, nemiș din sat din (*rupt*), pentru ca [să] fie pomană în veci de veci; a[nul] 1807.

2. *Liturghieriū* de Tîrgoviște.

3. Alt *Liturghieriū* tot de Tîrgoviște, 1713 :

372.

Aăasta sfîntă Leterghie o a cumpărat Pomanu Ole[c]sa, și o aū datu în sfînta beserecă în Șugătag, și o lăduță și o clita de pus sfînta cuminiecătură; nime să nu le zmintească din beserică, sup[t] blăstămu. Scris-am în zilele popi Chifor, 1768, în April.

4. Pe altă pagină :

373.

În numele Tatălui și a Fiului și al Sfîntului Duh, amin. Să știe că o am cumpărat eu Pomanu Olecsa, cu 13 de florinți aăasta sfîntă carte, în sfînta besereca în Șugătag, se fie pomană pină a 8 samînție. Chifor (*rupt*).

5. Pe altă foaie :

374.

Scris-am eu, dascalul dela Țara Ardealullui, din var-

meghia (*rupt*), ca să fiu și eu pomenit . . . oraș al meeū; Brașov, 1768.

375. 6. Pe un *Molitvenic* de Blaj, 1784:

Aăasta carte, anume Tebnic, o aū cumpărat Rednic Ivan, cu fečorul săū, Rednic Gheorghi, părintele lui Rednic Todor, fiind parohuș în satu lui și protopop a erașului, și o aū cumpărat sfinte[i] beserecī a Giuleștilor, în anu 1787, în care an, în boală ce erea, aū murit trei sute de suflete în satu acesta.

376. 7. Pe un *Octoih* din București, 1720:

Poftesc voe bună și sīnătate dumitale diece (*rupt*), din Băiușu; 1750, Ungvar. Scris-am eu, Stoinco (*rupt*).

377. 8. Pe o *Paraclitichī*, fără titlu:

Aăasta sfintă carte, anume Ofta[iū], l-aū cumpărat Nemiș Ionușu, din preună cu soția mea Mariea, și Ilana, și Iona, Dumitru, Iacov. Stăpănu să ne pomenească, ca Dumnul să-l miluiască; și am dat bunī florinți 11.

378. 9. Pe un *Penticostarion* din Rîmnic, 1767:

Aăasta sfintă carte, Sfeatniță, aū cumpărat Marica, preoteasa protopopuluī Rednic Andraș din Giulești, drept 12 florinți, și aū dat în beserică în Giulești, pentru sufletul protopopuluī, și a neamuluī lui, și a preuteasi, și a sāmînției ei pină la 7 sāmînției, iară cine o va fura saū o va vinde fără de știre ei, să fie afurisit; 1764, Martie 13.

379. 10. De-asupra ușiī de intrare, inscripție nouă:

ADeVerVLVI. VeChIV presantei Tre | Me Pr | n a | VtorIULO santei VergVra a VotatV poporVLV SeV zelosV.

380. 11. Pe icoana lui Hristos, în pod:

Ač[as]ta s[făntă] icoană aū plătit Regnic Ilieī, Nastasie, Panaghie, Vasocu, Ivončuc. I[su]s H[ristoa]se, primește ač[a]sta jertva Înparația sa, amenu; 1756, luna lui. . .

381. 12. Pe un clopot:

РОКС БОЖІА [=anul lui Dumnezeu] 1679.

382. 13. Pe altul:

Gyulafalvi ecc. számára ezen harang öntödet, 1824. [=acest clopot s'aū turnat în 1827 la Bălgrad, pe seama besericī (?)].

14. Pe a treia :

383.

Pre. s. Maria Maica creștinilor rogate pentru noi peccatoșii la Fiul teŭ, și Ddeul nostru: Pre tine viu, te chem la salute, — mort — te petrec la repaos etern.

15. Pe cealaltă lature :

384.

Sântâiul apostole lui Cristos deschide noe ușia raiului patrônei sale: zelosului popor gr.-cat. Giuleșcei. M'a tornat fiii lui Frid. Seltenfofer; Sopron, 1888¹.

XIX.

GL O D.

1. Pe un *Antologhion* de Bucureșți, 1767 :

385.

Iată eŭ, Roșca Nechita, cu Roșca Alexa, amu datu în Mineiŭ 2 florinți și doazăci de potori, cee înșă a satului, cine citu l-au ter[ui]t Dumnezăŭ; ci[ne] s'aru afla să o fure saŭ (*rupt*).

2. Pe altă foaie :

386.

În numele Tatălui și a Fiului și a Sf[ă]ntului Duh, amin. Iată înștiințăm cui să cuvine a ști, eŭ, popa Ioan (*rupt*), în Maramurăș, în sat în Glod, și umblă vâleatu 1767, văzând că este foarte lipsă de această sf[ă]ntă carte, anume Mineiŭ, la această besereca, sat Glodul, erașul-de-sus, am îndemnat pre sătenica să cumpere, și aŭ strinsu din sat 13 florinți, și aŭ dat Roșca Cozma cu 3 fecori ai săi, Nechita, Alexa, Iacobu, 14 florinți, și o aŭ dat în besereca sat Glod, ca să le fie pomană lor, și părinților lor, moșiloru, strămo[șilor], hramu fiindu Sfintul Nicolae; iară cine să va afla omu fiindu fără frica lui D[um]nezăŭ, ca să o ee, să o fure, saŭ să o vânză dela acestu hramu Nicolae, să fie blăstămat de 318 părinți sfinți cari aŭ făcut întiul sabor în Nichèa, și de toți sfinți lui D[um]nezăŭ, să fie afurisit și să i să verse mațele ca și a lui Arie necredinciosul. Iară cine să va afla din boeri satului, tot să le fie grije să nu lese să să deslege, pentru ca tot să dobîndească ertare de păcate.

¹ Se reproduce pentru ciudățenia limbii.

Iară eă . . . mă rog mărădicului mneă, cu mila lui D[u]mnezăă, ca să nu o lăsați să să strice, pentru ca să dobîndiți ertare păcatelor. Scris-am eă, Costantin das-calul], fiind de față Rad popa Ionu, și dieac fiind Tujne Găvrilă, dieac Vasilie, cîrznic Roșca Nechita; m[esi]ța Dechemvrie 5 zile.

387. 3. Pe un *Apostol* de Rimnic, 1747:

Acastă sfintă mărită, anume Apostol, aă cumupărat Roșca Lup din Glod, dipt 9 florinți, cu fiçori dumisale, și tuturor rodului dumilorsale, și aă dat în sfinta besereca în Glod, și ceine aure st[r]ăină cu viclenie, să fie supt blăstămulu sf[i]ntelor saboară dela Nechăa, trisute și optusprezece de părinți sfinți car' aă afurisit și pre Arie necredinçosulu. Scris-am eă Bălin Ștefan din Sîribi, în Ianuarie 14 de zile, 1760, și aă cumpărat o icoană a lui H[r]isto]s deptu 5 florinți Roșca Alecsa; Nechita aă cumpărat și 1 prapor dreptu 6 mărieși, a lui Sf[ă]ntu Nicolae, și unu stihari depu 5 mărieși; și antimisulu deptu 7 mărieși Roșca Alecsa l-aă cumpăratu; și aă cumpărat și o făclie totu aești boeri, deptu 15 florinți, — să le fie pomană rodului loru din neamu în neamu; și cine s'aru afla să le fure, sau să le vîndă, să hie suptu blăstămulu sf[i]nților părinți, și diavolul să stea de-a dreapta lui, și întru neam să să zmîntă să-mința lui, și să rămie prunci lui săraci și muere lui văduvă. În zilele vicarușului Andrei Gătchei, în varmighe Maramurășului și suptu eparhie protopopulu Pleșu Bale, popa Ionașcu din Săcelu, — să le hie pomană în neam de neamulu loru, ani Domnului 1762. Scris-amu eă diacu Grigorie ot Poiana lui Ilieș.

388. 4. Pe *Biblia* lui Bob:

În numele Tatălui și a Fiului și a Sf[i]n]tului D[u]hu, amin. Iată acasta carte aă plătitu-o Crăcun Vasocu, și gineri săi, Tîjne Grigorie și diacu beserici, soața Maricuța, și Romanu Ștefan, soța Ana, și cu nepotul săă, Crăcunu Ilica, și cu soața sa, Năstacă, dela omeni dela Ardelu, din satu Tiuza, dela Opre Găvrilă și Opre Îndrei,

deptu trizeci de zloți, ca să le fie pomană loru și părinților și marădicului, și o datu în Glod, în besereca, hramu Sfi[n]tului Nicolae, popa Mariranu, Cozma diiacu, Tijne Grigorie, și Roșca Dumitru, cîrznicu Roșca Găvrilă; și cine s'aru afla să o fure, saŭ să o mute, să fie blăstămatu și afurisu de 318 de părinți sfinți, cari aŭ făcut savorulu în Nichie, și să i să verse mațele ca lui Arie. Scris-am eŭ, Tujne Grigorie, în anu D[o]mnului 1799, Iulie în 4 zile.

5. Pe o *Cazanie* din Bălgrad, 1699 :

389.

Din îndemnarea Părintelui și sîrguire Fiului și obîrșire D[u]hului Svînt, și din b[l]a[goslo]venie praosvîntului chir arhiepiscopului Iosifu Stoicaî al Maramurășului, cumpăratu-aŭ ačasta carte, anume Evanghelia Ucitelnă, în zilele pea-luminatului Craî Iosifu Leopoldu, a Țări[i] Ungurești; cumpăratu-a ačasta carte Tușnea Nechita, și cu jupîneasă dumisale Marie, și cu fečoru dumisale Iacobu și Griga, Văsiî, Ionu, cari is lăcuitar în Glod Slatincă, în varmiga Maramurășului, în erașul-de-sus; dat-aŭ 22 de florinți, și o aŭ dat pomană în Glod Slatinca, la besereca u[n]dea este hramul lui Sf[in]tu Nicolaî, pîntu păcatele sale și a părinților săi, anume Hilip, Acsenie, Dănilă . . . ; nime să nu să afle a o lua de-acolea; cine să va afla a o lua vr'u om, blăstămat să hie, anatimă, maranafta, și cine o va fura, să hie neertat de H[risto]s; amin. 1700, m[esi]ța Dechemvrie 17 zile, protupop Ștefan Petrovaî.

6. Pe o *Evanghelie* din București, 1766 :

390

Iată eŭ, Roșca Netita, cu Roșca Alecsa, amu cu[m]păratu ačasta carte cu soța sa Todoră, deptu 24 de florinți, și cu soța sa Odotie; cine s'ar afla, saŭ să o fure, saŭ să o zmintească, să fie afurisit de 3 și 18 de părinți sfinți. Iată acești oaminî aŭ cumpăratu Leturghie și Oh-toihu și Tremnicu și Apostol și Triodu și potir de cositor, deptu 60 de zloți, și Piticostaru și Leturghie și Pravila și Alfavita și clopotu de o sută de florinți, să le fie pomană, aminu, și potiru de argint suflat cu auru, mai

scump, l-au luatu Iacobu, frate dulcă cu Alexe Ne[ti]ta, deptu 56 de zloji.

391. 7. Pe altă foaie :

În ști[i]nța să fie tuturor cui să cuvine a ști, cînd era ani dela Mintuire Lumi 1767, Roșca Nechita, din sat din Glod, varamighe Maramureșu, erașu-de-sus, văzînd că este mare lipsă de ačasta sfi[n]tă Ev[an]ghelie, am rugat pre boeri satuluī, că să o cumpărăm, și am strins din sat 8 florinți, un patac, o dutcă; Roșca Alexa 6 mărieși a dat, Roșca Nechita aū dat 10 florinți; și o am dat la beserecă în Glod, unde-ī hramul Sfi[n]tuluī Nicolae, ca să le fie pomană lor și părinților, moși, strămoși. Iară eū, Roșca Nechita, mă rog tuturor boerilor de sat, și mai tare mărădiculuī mneū, să poarte grije de ačasta sfi[n]tă Ev[an]gh[e]lie, ca să nu o lasă dezlegata, pentru ca să aibă plata ertări; iară cine-a fi cu fire, de o va fura saū o va vinde, să fie blăstămat de 7 soboară ce s'aū făcut în toată lume. Scris-am eū, Costantin das[ca]lul, cu zisa celor mai sus numiți . . ., fiind preut Rad popa Ionu, diacu Vasilie a popiu și Tufne Găvrilă, cir[s]nic Roșca Nechita.

392. 8. Pe altă *Evanghelie*, fără titlu :

...Ačasta carte o'ū cu[m]părat Danu și muere luī Anuță, anume Ivanghelie престола, apoī aū fostu stricat[ă] forte răū, și s'aū găsit acest creștin bunu, anume Vasocu a luī Îndreiū Timișoe, maca sa Marica, și soța sa . . ., și socri săī, Meleilă, și muere luī, Vîrvară, Marie, Odeichie, Chira, să le hie pomană pă hiru, pă mărădic, pină la a șapte sămînție; iară cine s'a găsi din sămînța luī Dan, n'aū ce a-l uita aēște, n'a dat banī împrumut, ce cu acee banī să o tocmască înt'altu rindu. Sc[ri]se popa Lupu din Glodu, рскс божие [=anul Domnuluī] 1741, m[esi]t[a] Gh[enuarie] 24 de zile.

393. 9. Pe altă pagină :

Во има оца и сна и сватого дсха, амен. [=În numele Tatălui și al Fiuluī și al Sfîntuluī Duh, amin]. Ačasta carte, anume Evanchelie Prestolna, aū cumpărat popa Lupuțu,

și cu socru său, Rogovanu Danu, și a dat 12 florinuțu pre è, și cu socră-sa Anuța, și cu preuteasa, Lupă, și o lesă pre manule mele, de să li pomenescu pînă voi (*rupt*) feçori și nepoți, de să-lu pomenesucă, și să-î facă pomană în veci de veci, amin.

10. *Liturghii* de București, 1741.

11. Pe *Mărgăritare*, fără titlu :

394.

Aăasta sf[î]ntă carte, numită Mărgărit a lui Ivan Zlataust, o a cumpărat Roșca Dumitrie și Tujne Onica, dept 6 zloți de argint, adecă o parte 3 zloți și alta parte 3 zloți, și o a dat pomană în sf[ă]nta beserică în sat în Glod, anu D[o]mnului 1836, Ianuaru 24. Iară cine aru muta-o dela aăasta sf[ă]ntă beserecă, să o fure, să fie anatemă și afurisit de toți sfinți lui D[u]mnezău.

12. Pe un *Octoih* din Blaj, 1792 :

395.

Roșca Grigorie a lui Roșca Alecsa, fiind lăcuitorî în sat în Glod, umilindu-mă pentru sufletul meu, am cumpărat aăasta carte, numită Ohtoih, și am dat beserecei, pentru sufletul meu, în besereca în Glodului pomană. Anul D[o]mnului 1806.

13. Pe un *Penticostarion* de Blaj, 1768 :

396.

Aăasta carate o aŭ cumpăratu Roșca Nechita și soță-sa Todoră, și cu feçori, Lup și Ioană, anume Penticostar, dept 12 d[e] florinți, ca să le fie pomană, și l-aŭ dat pomană în besereca în Glodu, și cine s'aru aflat să o fure, saŭ să o zmintească, să fie afurisi[t] și blăstămatu de tre[i] sute și 18 de părinți sfinți; ani Domnului 1778.

14. Pe un *Triodion* de Blaj, 1771 :

397.

Iată eŭ, Roșca Nechita, și cu Roșca Alexa, și cu soața sa dumisale Todoră, aŭ cumpăratu aăastă carte; ce[ne] se află să le fure, se fie afurisit de 318 de părinți sfinți; deptu 18 de florinți.

15. În lăuntru altarului, pe spatele iconostasului :

398.

Acest sf[î]nt altar, cu iconă laolaltă, cu toată cheltuiala sa, l-aŭ zugrăvit cinstitul părintele Tivodar Vasilie, parohușul Glodului, pentru vecinica lui pomenire, a mărădicului și a neamului. În anul Domnului dela H[risto]s 1829.

XX.

HĂRNICEȘȚI.

399. 1. Pe un *Antologhion* din Iași, 1755:
În numele Tatălui și a Fiului și a Sfintului Duh, amin. Aăsta carte, anume Mineiu cea Mare, aă cumpărat Ștefan Manuilă cu soțul său Odoteia, să ierte păcatele sale și cu feătorilor săi, Gheorghiu și cu nora sa Paladia și cu tot celea d'a sa (?), pîntru păcatele sale și pîntru strămoși săi, Minăilă, Vasaleia, Mină[ilă], Ilenă, Ioană, Ivonu, D[u]mitru, Pom[e]nește, D[oa]mne, și pe Iacobu, Dumitru, Pătru, Șufronă, Ivonu, socrul a lui Manuili, Ștefan. Vasalie, Todora, soacra lui Ștefanu Manuilu; pomenește, D[oa]mne, pre toți pă numele carea n'aă pusu la aăsta carte.
400. 2. Pe altă pagină:
Aăsta carte aă cumpărat Ștefan Manuilă cu soțulu său, Odoteia, pîntru păcatele sale: 4 de florinți, și aă dat la besereca în Hărnicești, in hramul Nașterei Precistea Născătare de D[u]mn[e]zevu; dară cine o var depărta, saă a fura, să fie afurisit de Du[u]m[ne]zevu și de sfinți părinți 318. În biruința Crăieși Mareia-Terezia, anul Domnului 1763, luna lui Ianuarie ziua 6. Aă scris Ianoșu dascalu Cultncovică Cosovchiă, la casa lui popa Grigorie.
401. 3. Pe o carte rusecă, manuscrisă, fără titlu:
(*rupt*) anume Tepicu dela Hărnicești, la hramul Svintei Naștere Precisti, precum carte al noastră, și am fost eă, popa Simionu, și Matei Cîrznicu, am ostenitu și am îndemnat satul de am tocmit, D[u]mnezău să aibă știre. Vleat 7236, anu Domnului 1728. Pop[a] Merentie dela Călinești, legător de cărți.
402. 4. Pe o *Evanghelie* fără titlu:
În numele Tatălui și a Fiului și a Duhului Svint. Iată eă, Opre Luca, din vidicul Săcmariului, anume din Vereșmorțu, eală eă, Opre Luca, și cu jupîneasă mea, Năstafă, amu cumpăratu aăsta sfintă carte, anume *Evanghelie* Uciteanu, amu cumpăratu, pîntru păcatele noastre

și pîntru păcatele părinților noștri, anume Mihaiu și Simion, și feçori noștri, Nechita și Anna, și a fraților me Petre și Dumitru, și moșilor mele, Nastască, Măriuță și Ana, și pîntru unchi mei, Toma și Griga, Nicoară, și mătușele mele, și feçori ei, Nicoară și Toaderu, și a feteloru, Ionă, și moși mei, Luca, Siadrulu, și ai Năstafei părinți, din Călinești, Brindou Gorghie și Năstafă, și frați ei, Găvruș și Ivană, Ionu, și a moșiloru săi, Brindău Ionaș și Marincușă și Perese și Dumitru. Să știe că amu datu-o la besereca în satu în Hărniicești, unde-î hramul Nașterei Precestei, să ne fie pomană noă și feçorilor noștri, și a fetelor, și a părinților și moșilor și a strămoșilor noștri, și a fraților noștri, a toți pînă al 7 rodu, să le fie pomană. Iară cine va fi preutu, ca să aibă a-î pomeni la sfintul pristolu, ca s'avu (*sic?*) și pre voi H[risto]s, amin. Iară de o va fura, sau o vinde, se aibă județu ca și Iuda; anu Domnuluî 1707, luna Aprilie în 13 zile. Scris diacul Grigorie ot Hărniicești.

5. Pe altă pagină :

Începătura de viață lui Alecsandru Împăratu din Machedonia, din cetate Filipuşu, cum lua lume totă, și cite războe facu și batu cu tote dihanile, cite fura pre pămîntu de D[o]m[n]o făcute, și cumu fu împăratu preste toți împărați, în vreme ce era anul anilor 1200 din ceputul Lumi. Atunce împărăte la Indie Poriu împăratu, și împărăție la Roma Tarachenie împărat, și împărăție la Machedonia Filipu împărat, și împărăție la Eghipetu Eftinava împărat și Erce filosofu forte mare vrufigono(!) și fără macatoriū și de stele cetitoriū, și era atita de măestru, cit cu fărumecele sale luò dinu tolte țeră din 4 diun prejurulu lui toată omîna în țara lui, și bunătate loru, și tota бага în țara sa, in Eghipet; era în cele 4 țări din prejurulu lui ia fomete și scumpătate, iară în a lui țară, in Eghipet, iara tote bucate destule și biușigu destula, iara in celealalte 4 țera din prejuru lui fomete și scumpete și boale grele, și împăratu Neftinava împărat. . . .

403.

404. 6. Pe altă *Evanghelie*, rusească, manuscrisă :

În numele Tatălui și a Fiului și a Sf[î]ntului Duh, Sfint, eū, Pop Simion din Hărnicești, amu cumpăratu ačasta sfîntă carte, anume *Evanghelie*, și o amu datu la beserecă în sat în Hărnicești, unde-î hramul Naștere Preciste: Pop Simion și Anghelina și fečori lor, Găvaruș, Ion și Călină, nurori lor, Ilean[ă] și Anița, și fečorilor săi, și a nepoți și a moșilor și a fraților, și a tot rodul pină 7 rodu, să fie pomană. An[ul] 1706, Aprilie 13 zile. Pis diacon Grigorie ot Hărnicești.

405. 7. Pe a treia *Evanghelie* slavonă, fără titlu :

ИЗКОЛЕНІЕ ОТЦА, ПОСПАШЕНІЕ СНА, СЪВЕРШЕНІЕМ СТАГО ДХА, РОК . . . 1665. ГНЕА КНИГА РЕКОМАЕА *Evanghelie*, cumpere anume Fodoroț Criga, depu păcatele sale și a pări[n]ți . . ., anume Todor și Ilieană, frați: Grige, Teana, anome Eonaș, Năcheata, Ivon, Farige, soța-sa Mare, Marie femee Titiana, Toma, Ignat, Gahie, Gafiuța, Ile; cumpăat Todoruț Grigor ačasta carte, lingă carte cumpee și felon dreptu un cal, și potraff[ir]ul și Psaltire, pletit jumătate și feșnic, și de ținere tropotului (!) Dumnezăū pres[fintul] prestol, și avu datu la svînta besereca, înu sat Gărnicești, hram Naștere Sf[in]te Preciste, de acolo să n'aivă nime a clăti; cine aru cuteza a clăti, să fie clat și procleat, anatema, și de iaste lume și de cee lume . . . Atunča (*rupt*) Crai Epafaï Mahal, în Custul Ridaï Freñți, șpan era tot Mahal, cîrsnic era Sacaliș Șiman, popă era din Țara Leașască, din Cosma, Ioan Acripe, soro-rele: Tama, Făsina, Tile, Solomea. Atonce custa Macsin, Sas, Luca, Felimon, Diurdea, Groze, Ștefan; s'a cumpărat sarindo Iacobu, Andreeșu, Diordea nemేశ, Anghilina, în custul acelor ominu; cine va fe preut, tot să pomenească numele: Grige i Custul Toder, Gaje, Saul, Lazaru, Ștefan, Netetea: Dumnezăū i primască. Scris-a popa din sat, din Cosma, cu mîna sa, la casă și mase (*rupt*), și a dat. . .

406. 8. Pe un *Mineiū* slavon, manuscript, fără titlu :

Acest *Mineiū* este al nostru, a Hărniceștenilor, la hramul svîntei Naștere Precisti, să ne fie slujba svîntei be-

serici (*rupt*), am ostenit eū, popa Simion cel din sus . . . , cîrnic, de am ostenitu, de am îmblatu pre la săteni, de am plătitu meșterulu; vleat 7236, anul D[o]mnuluī 1728, Ian[uarie] 14.

9. Pe altă pagină :

ИЗВОЛЕНІЕ ОЦА СЖ ПОСПЕС[ЕН]ІЕ СНА И СКАРАШЕННЕ СТГО ДХА, АМЕН.

Aăsta carte, anume Mineiū, o am cumpărat, dat pomană în sfânta besereca, anume popa Nicoară, să hie dreptu păcatele sale și a preutese, și a părinților și a feătorilor lor, și a rodul tot, și o aū dat la moartea sa pomană, anume în sat în Noghifalău, cea este hramul maī marilor Voivozi Mihail și Gavril, să hie în sfinta besereca de treabă. Decī eū, popa Nicoară, o daū cu totă inima, și o daū cu știrea feătorilor la moartea mē, și ști satul tot. Decē să nu aibă nime a o lua din sfinta beserecă, niē fečor, nice sor[ă], nice frate, niē popă, nice diac; ea o am dat pentru să mă pomenească la sfintul jertovnic. Iară cine o va lua din s[făn]ta besereca, să fie treclet și procleat și blăstămat de 318 de sfinți părinți, de 12 apostoli, și se fie osîndit ca Arie, ca Iuda, și anaftema, anatema, anatima; amin.

407.

10. Pe o *Psaltire* din Lemberg. 1634 :

Aăsta carte Pslutir aū cumpărat Ghiorughie (*rupt*) și eū, Nănașcu Griga, Iloena, în besereca în Hărnicеști, la hramul Precistei Marī; cine va fura, hie treclet și procleat de 318 de sfinți părinți.

408.

11. Pe un *Triodion* de Rîmnic, 1761 :

În numele Tatăluī și-a Fiuluī și-a Sfintuluī Duh, amin; aăsta carte o am cumpărat eū, Oanța Pătruța, pentru alu mieū neam, dela Adam pină acum, maī alesu pentru cari-ī știū: moșu-mieū, D[u]mitru, și moașa mea, Marica, și tatălu mieū, Necoară, și muma mea, Odochie, și eū, Pătruț fiind, am cumpărat aăsta carte în viața mea, să fie în besereca aice, în satul Hărnicеști, în erașul Cosouluī, și o amu cumpăratu în întie dreptu 23 vonașu, a doauă oară o am legat eū, Ionița Voița, fiind dreptate, și popa Mihi și Nechifor, nemeastniculu protopopuluī

409.

Rednic Andrașu din Gfulești, drept 11 mărieși, care să facu 26 de florinți și 2 mărieși, și cine o va desrădăcina, saŭ o va vinde dintru această sf[ăn]tă besereca, să fie blăstămat de 318 de sfinți părinți. Dat-am în luna August 24, a[nul] 1768.

410. 12. În altar, pe părete :

. . . șters . . . Ionu, să le fie pomană.

411. 13. În fundul altarului :

Acasta s. țiboria o aŭ făcut Rădnic Grigorie, să fie pomană în vecu, ami[n]. 1809.

XXI.

HOTENI.

412. 1. Pe un *Antologhion* din Iași, 1755 :

Acăsta sfintă carte, anume Mineiŭ, o aŭ cumpărat Hotea Ioan, cu flu-săŭ Ursu, și fica sa Mărie, ca se le fie pomană în veci, și aŭ dat pi[n]tru è șase galbini, și aŭ dat sfintei beserici în Hoteni, la hramul sfinților ingeri Mihail și Gavriil; (*rupt*) cumva ca să o strămute, pina cînd D[u]mnezăŭ singur va vrè, ca să ne cază supt șterjere de sf[i]nte(?), și supt blăstămulu sfinților părinți amin.

413. 2. *Catavasieriŭ* din Blaj, 1762 :

Iată că acăstu Catavasieriŭ l-am cumpărat eŭ, Gavrince popa Atanasiea din Cetetele, drept 11 mărieși, să rămie pruncilor mei; ani D[o]mnului 1762.

414. 3. *Chiriacodromion* din Bălgrad, 1699.

4. Pe un *Mineiŭ* slavon, manuscript, fără titlu :

(*rupt*) Gota Iacob, cu boreasa sa Părasca, și feçor-seŭ Tomaș, și Ilicia și Lupul și Griga și Văsi, și Ionaș, Mariuca, Vecla, Anisia, Erină (*rupt*), și carte iasta luat drept 6 frori[n]t, și за отпштенне, drepu păcatele sale și drepu păcatele rodului ei . . . ; anul 1660, m[esi]ța Dechemvr[ie].

415. 5. Pe alt *Mineiŭ* rusesc, manuscript :

Acăsta svintă carte am cumpărat Hoteani peste satu, și o dăm svintei besereci în sat în Hoteani, în erașu

Cosoului, unde este hramul lui arhanghel Mihail și a lui Gavril. Dat-am întie Erimiei Cotoiū, a sa soață, Marica, 3 florinți, Ionu Griguși 6 florinți, tată-său Grița Todoru 10, de 6 ani, Lazoru 60 de bani, și fata Năstafa 60 de bani, Cotoiū Iacob 30 de bani, a juraței fecăor Grigor 40 de potori, cu a manca sa Axene, Mateiū și Marica 60 de bani, Ionă și Axene 60 de bani, a lui Dănuț 3 florinți și cu Titea, Ursu și Axeine 3 florinți, Pintece Eremeiū și Cretina 10 de bani, și Lupul și Mariuța 10 de bani, Ion și Marica a lui Eremeiū 60 de bani, a Pinteii Miron și Palaghie 30 de bani, pîntru a lui Toderașu suflet, pintr'o serocuste 3 florinți, aū dat Prodan și Marica și Acsene, maica sa, și Vasa[lie] și Părasca 3 florinți, a lui Eremei, Maricuțe 30 de bani, Pintece Griga 30 de bani, Vasalie 60 de bani, și Nastasie, Frăsină cu ai săi fecăori Grigaci și Pătruț și Marica, 2 și 40 de bani, a Pinteii Lucaci și Erină 60 de bani, Nechita și Nasta 60 de bani, Chiirilă și Vasilea 10 de bani și Nastea 60 de bani, Nicoara Pinteii și soțea 60 de bani, Anpite Nicoară și Odochie 10 de bani, Antafie Puțul și Marica 80 de bani și 1 floren,—atița aū dat, cine mult și puținelu; să le fie pomană și loru și părinților loru, și a tot rodul, și o daū onude scris întie, adecă svinteii besereci; iară cine s'a ispiti să o fure, aū să o desparte de sv[i]nta besereca, streinat și acela de Înpărăția lui H[risto]s, amin; 1760, Mai 22 de zile; popa Lupul din Brebu, mai mic șerbu.

6. Pe un *Triod* rusesc, manuscript, fără titlu:

416.

Cu îndemnarea Tatălui și cu vrerea Fiului și cu svruseirea Duhului Svînt, am cumpărat noi, Brebeni, această carte sfîntă, anume *Triod* . . . , pe direpți paniinți noștri, în 8 florinți; eū, Pătraș popa, am da[t] 4 florinți și cu jupineasa mea Marie, Bota Toader aū dat 10 bani și un florintu, Bota Vasilie a dat 8 de bani, Rus Lupul aū dat 8 de bani, Rus Iliea aū dat 8 de bani, Cristea Icnat aū dat 8 de bani, Sima Grigorie aū dat 8 de bani, popa Ion . . . de bani, Bleadea Ionaș aū dat 24 de bani, Malanca Dumitru aū dat 37 de bani, Galbinu Grigor aū

dat 24 de bani, Groseș Dumitru aŭ dat 24 de bani, Rus Dumidru și mă-sa aŭ dat 24 de bani, Sima Cozmoae aŭ dat 24 de bani, — ațița aŭ dat, cine multe, cine puține, toți aŭ dat pentru păcatele sale, și a părinți dumilorsale, și a totu rodul pină a șaptea sămînță, iară noi o dăm sfintei besereci în Breb, unde este hramu lui arhanghe Mihaï și lui Gavril; iară cine o va despărți dela sfinta besereca, saŭ o ar fura, acela să fie treclet și procleat de 318 de sfinți părinți, și să fie anatema, și însuși dracul să fie județu aceluea om, amin. Scris-am în luna lui Faurar în 29 de zile, ani dela Întruparea lui H[risto]s 1680.

XXII.

I A P A.

417. 1. Pe un *Antologhion* de Rîmaic, 1737 :
Aăasta sf[i]ntă carte, anume Trifoloiu, l-amu plătitu eŭ, popa Vasilie, și cu soțul meŭ, Mariuța, cu tată-meŭ cela popa Ion, dreptu 4 sārindare, și eŭ, popa Vasilie amu plătitu aceste toate, cu ce s'au căzut; și cine va vrè a ști, să știe; ani D[io]mnului 1755.
418. 2. Ia capăt :
Aăasta să să știe, cum că, in anu 1817, Apri[li]s 11, eŭ, măi jos iscălitul, mărturisescu cum că, in anu 1817, Apri[li]e 8, pină la acee vreme într'o săptămînă aŭ fost jer, și aŭ tot ninsu; Blagoveșteniile aŭ fost în 25 Martie, în zoua de Paști; scris Oniș.
419. 3. Mai jos :
Că la anul 1767 aŭ fost Sîngorsu Lună, a — zi de Paști, și aŭ început a ninge în ziua de Sîngorzu, și aŭ nins zoua și noapte și a doa zi, și aŭ picatu omătu pina (*rupt*).
4. *Apostol* de Blaj, 1801.
5. *Evanghelie* de Blaj, 1817.
420. 6. Pe *Faptele Apostolilor*, manuscript (?):
În numele Tatălui și alu Fiiului și alu Sfintului D[u]hu, aminu. Acestu sf[i]ntu Apostolu iaste a beserici din satul Iapa, unde iaste hramul Sfinti Paraschivei; cine o

va înstreina dinu sf[în]ta besereca, să fie afurisitu de 318 de părinți sfinți; anu D[o]mnului 1782, Fembruarie 1, în varmeghe Maramorișului, în erașu Sighetului, în sat în Iapa.

7. Pe altă foaie :

421.

În anul 1772, Ghenuarie, acesta Apostolu s'aŭ legat, și scara s'aŭ scris de mine, Ionița Voița Sucevanul.

8. *Octoih*, fără titlu.

9. Pe un *Penticostariu* de Rîmnic, 1767 :

422.

În numele Tatălui și-a Fiului ș'a S[fin]tului Duhu, cu ajutoriulu lui D[u]mnezău aŭ cumpăratu acestu Penticostariu Vadiču Dumitru, nep[o]tu li Hain, și cu soața mè Flore, sora Titiana, o fiică a lui Dumitru Șari, și o dat în beserică, în sat în Iapa, să le fie pomană loru și a părinților loru, tatălui D[u]mitru și mamă-sa Marie, tata li Flore, Șimonu, maică-sa . . . Flore, Vasiiŭ, Mihaiŭ, Alecsa, Ionă și tot rodul loru pînă a șapte se-lițenie (*rupt*), și un Oftaiŭ celu rominescu . . . , Ioanu, Petre, Șimonu morți, frați lui Dumitru. Și cine a ispiți inble a o fura, saŭ din satu din Iapa, si fie afurisi[tu], trecle'u, anatimă, și întru județu cu Arie necredinciosul. Scris-amu eŭ, mult păcătosul popa Iacobu Bleda, parohușu satului, dela H[risto]s 1768, Fevruarie 28 de zile.

10. Pe un *Triodion* fără titlu :

423.

Iată ačasta sf[ă]ntă carte, anume Triodu, o aŭ cumpăratu Morîșan Andrei cu jupînesa sa, anume Pelaghie, dreptu 17 florinți vonași, și aŭ slujit popa Iacobu 2 să-rindaru, ce aŭ tribuit, și učara, ca să-î fie pomană și lui și părinților săi, pînă a șeptelea rodu și pînă mie sămînțe; ani D[o]mnului 1748, mes[i]ța Martie.

11. Pe altă pagină :

424.

Iată noi, fecori lui popi Iacobu din Iapa, damu ačasta carte, anume Triodu, lui popa Iacobu din Iapa din Maramoriși, drept 25 de florinți vonași, ai D[o]mnului 1771, luna lui Ghinoare în 22 de zile.

12. Antimis rusesc, din 1700.

13. Pe o cruce de metal, rugăciune slavonă.

XXIII.

I E U D.

A. Biserica din deal.

1. *Antologhion* din Rîmnic, 1736.

2. *Apostol* de Iași, 1736.

425. 3. Pe un *Ceasoslov* din Rădăuți, 1745:

În numele Tatălui și a Fiului și a Svintului D[u]hu, amin, adecă pecete alaltora cuvinte. Ačasta sfintă carte aŭ cumpărat satulu, ca să le fie zapisu sufletelor . . . sale pînă a șeptele niam, și ie dată în sama biserici cē bătrîne, și-î luată drept șasă florinți, în anu 1745.

4. *Catavasiariu* din Blaj, 1824.

5. *Liturghii* din Iași, 1759.

6. *Octoih* din Blaj, 1760.

7. *Penticostarion* din Iași.

426. 8. Pe un *Strastnic*, fără titlu:

S'aŭ cumpărat ačasta svintă carte, anume Strastnic, 1743; o am cumpărat eŭ, popa Samoila Turcuș . . ., cu soața'm Palaga, și încă un Triodu Postna, și unu Penticostariu, un Apostol, și-o levanghelie scris[ă] cu mîna, și l-aŭ pus în besereca Dragumirăștilor, unde să prăznueste hramu Adormirei Maicăi Preciste, si le'ŭ datu întru pomenire loru și pîntru iertare lor, și depu înbe părțile, a părinților lor, moșilor și strămoșiloru loru, și a toată rudenie loru pînă a șapte sămînțe sale, fie de pomană și întru iertare păcatelor, aminu; și l-aŭ pus aceste sfinte cărți cu legatură, ca acee car[te] nici preutu, nici diiacu, nici miren, nici frate, nici străin să nu îndrîzniască a le vinde, saŭ a le fura, saŭ or în ce chipu a le înstreina dela acē sfintă besereca din Dragumirășți, să nu fie iertatu de D[u]mnezău la judecata a tota lume și de sfinți părinți, și de noi amin, unul ca acela, amin.

427. 9. Pe altă pagină:

În numele Tatălui și a Fiului și a D[u]hului Sf[î]nt, să să știe că ačasta sfintă carte, anume Strastnicu, s'aŭ cumpărat în zilele înălțatei Crăese Mariei-Terezei, și s'aŭ cumpăratu de acești boeri și creștini din sat din Eudu,

anume Chindriș Dumitru, și Chindriș Ivanașcu, pîntru ertare păcatelor sale, și a părinților săi, și o aŭ luat din mina lui popa Samoil de Dragomirești, și aŭ dăruitu în sfînta besereca cè bătrînă din Eudu; iară cine s'aru afla, on blăstămat, se o mute de acolo, sau să o vînză, sau să o fure, sau să o poarte rău [cum] nu să cuvine, să fie blăsta[mat] de sf[ăn]ta besereca și de sfintele sabare, și să aibă parte cu Iuda, cel ce aŭ vîndut pe H[risto]s; și într'acè vreme aŭ fost slujitor besereci Bale popa Alecsa, la cè noa, Flore popa Toader de Eudu, deregători varmeghi: fuușpanu Barcoți, iară ordișpan Budai Frenți, vițu-ișpanu Bale Mihaiŭ de Eudu, solgabirou Șepințan Vasilie de Cuhe, iara doile jurat Magheri Laslo; ani dela Zid[ir]e[a] Lumi 7271, dela Naștere lui H[risto]s 1763, m[es]jița Fevruarie 17 zile.

10. Pe altă foaie :

428.

Ačasta sf[î]ntă carte, anume Strasnicu, s'aŭ cumpăratu de jupînu Chindriș Dumitru, cu fratele dumisale Chindriș Ionașco, dreptu optu florinți, pîntru ertare păcatelor sale, și a tot niamul dumilorsale, pînă la al șaptele neam, se le fie pomană; și s'aŭ cumpărat anu Domnului 1763, și s'aŭ dăruit besereci cèi bătrîne în sat în Eudu, unde să cinstește hramul Nașterei Născătoarei de D[u]lmnezăŭ, fiind pă aceia vreme slujitoru acei sfînte besereci Bale popa Alecsa din Ieudu; după aceia, slăbîndu-să carte din legătură, și stricîndu-să, o aŭ datu să o lege jupînul Chindriș Dumitru, cu pele roșie, pîntru care legătură aŭ dat sînguru dumialui zece mărieși, pîntru păcatele dumisale și a niamului dumisale, ca să-i pomeniască carei preoți sau învățători se voru învrednici a ceti pre dînsa, și s'aŭ legatu anul D[omnului] 1700, Dechemvrie 17 zile, fiind slujitori besereci pă acee vreme Mihailu Mihaiŭ din Apșe-de-mijlocu, paroh de Ieud.

11. Pe un *Triod* din Blaj, 1771 :

429.

Ezen könyvet az felségos Ur Istennek nagzobb discsöségére és Szentésnek nagzobb tiszteletére örök em-

lekezetül uragas istenes kölcségén vette tekinte[te]s n[em]zetes és v[até]zlo Ioodi Bálya Mihály ur tekin-tetes nemes Máramaros vár[me]géttek emeritus ordina-rius viceispanja, hitves társával tekintetes nzetes Pap Anna aszszonyal, az Ioodi templom számára 1781 ilz esztendőben[=.

430. 12. Pe altă pagină :

Cinstiți clerici [a] bas[e]rici, rugindu-mă voa ca să cinstiți pre dascalu vostru, adecă pă Neofetu Ioan; de carile lucru Eclisiastulu așe scrie : nemica să nu vă zmin-tască a vă ruga, și singuru Mintuitorul nostru I[su]s H[risto]s de multe oru aduce aminte uceniciloru și sin-guru cu sine le arată chipu să sa roage purure, mai vritos pîntru care patima cè de bună voie aŭ suferitu pentru spășăniie noastră, cum și svîntul Apostolu Da-vidu zice: nepărăsitu vă rugați; decî vă rugați unulu pentru [altul] aminu. Scris-am iuŭ, Neofitu Ioan, în luna lui Octevrie 8 zile, Neofitu Ioanu dascalu și Tudor Va-sile eclesiarh, porte'n bine cu ajutoru lui I[su]s H[risto]s, amin.

431. 13. Pe o iconă :

Ačasta sf[ă]ntă iconă aŭ plătit Șimonu Ștefan, și cu fičoru lui, ca să fie pomană loru în veci de veci, aminŭ; 1782, luna lui Ianuarie 12 zile.

432. 14. Pe alta :

Ačasta sf[ă]ntă iconă aŭ plătit . . . Ștefan și Danu. ca să le fie pomană.

433. 15. Pe un diptic aurit :

Lad. Szaploneczay, Cecilia Sz[aploneczay] curarunt; a[nn]o 1791.

434. 16. Pe un pomelnic de lemn :

Întru ačasta pomelnicu Dunca Ioanu și Marie, Toder, Marie, Gavriil iproč, Domitro, Gavrilu, Grigorie, Nas-tasie, Pantilimon, Ioanu, Gavriil, Anna, Toder, Parasca, Grigorie, Domitro, Nastafie, Gafie, Iacov, Anna, Gheorghie, Todoră, Nastasie, Ivonă, Ioanu, Anna, Șimon, Mihaŭ, Gafie, Marie, Nastasie, Sava, Ioan, Virvara, Todoră, Marica, Marie, Anna, Călină, Parasca.

17. La strana de-a dreapta, pe părete : 435.
 . . . care era întru începutu, care amu auzitu, care văzutu cu ochii noștri la ceea ce și mîinile noastre aū pipăitu . . . arătat ș'am văzutu și mărturisit cu sămnulu a tuturor sf[i]nților.
18. De-a stînga : 436.
 . . . împotriva svînteî . . . s'aū zugrăvi[t] pravoslavica besereca aceștie, să nu fie cumu cinstiților și întru H|risto|s sf[i]nțiî preoți și dascăli și mirenî ačasta dumnazăescă . . . , să nu cumvă hulim împotriva ei, și mai bene să îndreptaze pre noi, mult este Jitie a sf[i]nților părinți.
19. În pod, pe o grindă, e săpat : 437.
 Maitări C[î]oca Alecsa, cu Iușco Ionu, cir[s]nic, în anul D[o]mnului 1827.

B. Biserica din șes.

1. Pe un *Antologhion* den Rîmnic, 1752 : 438.
 În numele Tatăluî și a Fiuluî și a Duhuluî Sfînt, a sfînteî de Dumnezău Născătoare și purure . . . le slujba sf[in]teî besereci ceî noa din șăsu, la care beserecă fiindu proslujnicu părintele Flore popa Toaderu de Eudu, în care cheltuiala amu ajutat și eū, Gorzău Demianu Gaboru de Eudu, cu trăizeci și patru de bani, pîntru pomenire sufletelor părinților mei, deregătorindu varmighii Maramurășulu domnul Marie Sa baronu Barcoți Imvre de Sala, fiușpan întie jupînul Darvai Peteru de Darva, al doile jupînulu Bale Mihaî de Eudu, vițișpan și jurat erașuluî de susu jupînul Sepînțaî Vasilie de Săpînța, pîntru pomenire sufletelor tuturor careî ajutat și aū chiełtuitu a cumpăra ačasta carte, și a părinților lor, drept acee cu . . . Gorzău Gaboru, cu totu cliroslu aceî sf[in]te besereci scriem, nime dela acē sf[ăn]tă besereca să nu aibă a o instreina pre airile, nice suptu un feliū de lucru pre airile, ca să rămie neclătită, întregă, nezmintită, în trebuința slujbei sf[in]teî besereci și mai dinu susu scrisă aci, noa, a Euduluî dinu

şăsu, suptu glopba blăstămului, anatimei de cele sf[in]te şapte săboară, în sf[ă]n]ta Pravilă scrisă.

439. 2. Pe altă pagină:

În numele Tatălui şi a Fiului şi a Sf[ă]n]tului D[u]hu, şi a sfintei D[u]mnezeu Născătoarei şi purure Feçori, şi tuturo[r] sfinţilor, amin, întie eū, Chindriş Aneşor, am aflatu de cheltuiala şi lipsa ace[s]t[e]i sf[in]tei cărţi, anume Trifoloî; am cheltuitu şasă mărieş, pentru pomenere şi sănătate noastră, a fiului meu, Martei şi Palaga, şi întru pomnere tuturor neamului meu, şi amin; anul 1788, mesiţa Mai 28, fiindu aice, Eudu, slujitoriū parohuş Vinţu, arhidiaconi Vasilie şi Dumitre din Rozavle şi Dragu-mereşti.

440. 3. Pe un *Apostol* rusesc din Lemberg, 1686:

Nemzetes és vitézlő Bálya György uramnak, nehaj bizodalas, Eedves jó sogór uramnak ö kegyelmede becsüllettel adassek Iood[=].

4. *Apostol* din Iaşi, 1736.

5. *Ceasoslov* din Tîrgovişte, 1715.

441. 6. Pe un *Catavasieriū*, fără titlu:

Anul 1796, Mai 22, aū fost însurenţie¹ întie, şi aū fost nemnişigul din Maramorişi şi din toată Ţara Unguriască în cătane. Iară al 2-le rînd aū fost însurenţi anul Domnului o mie opt sute, şi reghementi-pater la nemişig aū fost Vlad popa Mihaî din Apşe-de-mijlocu.

442. 7. Pe altă pagină:

Ano D[omini] 1759, Octomvrie 24 zile, m'am născut eū, Mihail Mihaî, în Apşe-de-mijloc.

443. 8. Pe o *Evanghelie*, din Bucureşti, 1742:

Să să ştie că ačasta sf[ă]ntă carte, anume Strasnicu, saū cumpăratu cu toată cheltuiala au Hotco Vîrvară şi o soţului Nechi(chi)ta din Eodu, şi aū datu în sf[ă]nta besereca cè noa în şesu, pîntru păcatele loru şi a părinţilor, a totu neamulu loru; iară cine s'aru afla om ca acela blăstămatu, să o ee de acolo, saū să o vînza, saū să o fure, să fie suptu blăstămulu sf[in]tei besereci, şi

¹ Insurecţie.

ca Iuda cel vindutu pe H[risto]s, amin, și să le fie în veci pomenire loru,—fiindu într'acee vreme slujitoriū sfinței beserecī Flore popa Toaderu de Eudu, anul 1776.

9. Pe o *Evangelhie* slavonă, manuscrisă :

444.

ПОМѢНИТИ МАДЕМЪ ИВННА, ЯННОУ, НИКОРА, ПАРАСКА, МИКОУЛА, ПОМѢНИ ГИ МОШІС ПО ИМЕННЕН ЯНДРЕМЪ, ГОЛОМНИА, ИОАНА, СТЕФѢНА, МАЛАНІЮ . . . , ПАРАСКОУ, ГАПКАО, ГРИГОРІА, МИКОУЛОУ, ГАРАСИМА, ДОУКЪ, ТЕОДОРА, ФЕДЮ . . .

Cum se vede, e un simplu pomelnic.

10. Pe altă foaie :

445.

Începera înțelepciuni este frica D[o]mnului, și înțelegere bună este tuturora celora ce o fi cătră dinsa.

11. Pe altă pagină :

446.

БЕЖЕ ПИСАНІЕ ПИСАЛ . . . КА МАРАМУРЕШ, КЪ ДНЬ КРАЛЕ НАШЕГО МИХАИЛА ЯПАФИ, ТЧЕЧЕНІА ЗСА, ЛЕТА СЪ СЪЗДАНИА МИРА. [=Această scrisoare a scris-o . . . în Maramurăș, în zilele Craiului nostru Mihail Apaffy, la anul de la Facerea Lumii 7304 [1695-6].]

12. Apoi :

447.

БЕЖЕ ПИСАНІЕ ПИСАЛ ДИАКЪ ИАНА, РОКЪ БЖИИ ЗСА. [=această scrisoare a scris-o diacul Ian, la anul lui Dumnezeu¹ 7204 [1695-6].]

13. Pe o *Evangelhie* slavonă, fără titlu :

448.

Aăasta sf[ăn]tă Tretivanghelie aū fost la popa Grigorie, în Lăpușul Romînescu, și am învățat dintru dinsa cum am putut, și o am ținut foarte bine, în anul Domnului 1718, m[esi]ja Faurar în 12 zile; scris-am eū, Pop Alecsa din (*rupt*).

14. Pe un *Evhologhion* din Iași, 1749 :

449.

Să să știe că aăasta carte s'aū cumpăratu în zilele Creesei Mariei-Tereziei, și aū cumpăratu satul, anume Iodu, drept 11 florinți, și a pusu-o la besereca cē noa în șesu, să fie pomone, cine aū cumpăratu; ar cine s'aru afla să o fure, să fie afurisu de 3 și 18 părinți ce aū fost în Nechea; și într'acee vreme aū fost preutu Bale popa Ștefan, și anul D[o]m[nu]lui 1745.

¹ Un alt rînd slavon, neînțeles, dă data de: 1695 dela Hristos.

450. 15. Pe un *Liturghierii* slavon, manuscript :

ПОМЕНИТИ ДШ. СКОИ РАБ [=pomeneşte Doamne, sufletele robilor tăi] ДСМИТРОУ, КРИСТИНА, ІWAN, МАРИКА, МИХАН, а cumpăratu аcăsta Liturghi, сă fie slujitoare la hram РОЖТКО КЧИ [Naşterii Maicei Domnului].

16. Alt *Liturghierii* slavon, fără titlu.

17. *Octoih* slavon, fără titlu.

18. Alt *Octoih*, din Blaj, 1760.

19. *Penticostarion* din Bucureşti, 1743.

20. *Psaltire* din Sibiiu, 1847.

451. 21. Pe un *Strastnic* din Blaj, 1753 :

Să să ştie că аcăsta sfintă carte, anume Strasnicu, s'ау cumpărat cu toată cheltuiala au Hotco Virvara şi a soşului, Nechi(chi)ta din Eodu, şi ау datu în sf[ă]nta beserecă cè noa în şesu, pîntru păcatele loru şi a părinţilor, а tootu neamulu loru; iară cine s'aru afla om ca acela blăstămatu să o ee de acolo, сау să o vinză, сау să o fure, să fie suptu blăstămulu sf[in]tei besereci, şi ca Iuda celu vîndutu pe H[risto]s, aminu, şi se le fie în veci pomenire loru, fiindu într'acee vreme slujitoriū sf[in]tei besereci Flore popa Toaderu de Eudu; anu 1776.

452. 22. Pe alt *Strastnic*, fără titlu :

Anno D[o]mnului 1742, Martie 19, аcăsta s[fintă] carte Strasnic o ау cumpărat Chindrişi Dumitru, Titianu, drept şase flor[in]i, pentru păcatele sale, şi a soşului dumisale, şi a totu niamului dumisale, şi o ау дăruit sf[in]tei besereci cèi noao în sat în Eud, şi de acolò am acee (*sic*) besereca nime, nicі frate, nicі altul din rodenie mè să nu indiznească а o muta: unul ca acela ticălosu să-lu facă Dumnezăū părtaş la unu locu cu Arie şi Iuda, care ау vîndutu pre H[risto]s, în veci vecilor, Apoi, străcîndu-să carte iară, jupînu Chindrişi Dumitru o ау datu să o lege, şi ау plătitu 9 mărieşi, аdecă noao mărieşi, fiindu pe aceia vreme slujitor acei sf[in]te besereci Flore popa Toaderu, în satu în Ieud.

23. *Triodion* din Bucureşti, 1747.

453. 24. Pe o icoană :

Căsta icoană ау cumpărat Şofran Piintea, cu soaţa sa Parasca, feçorul Lupu; să-і fie pomană.

25. Pe „Troiță“ :

454.

Acesta sfântă Troiță a plătit Dunca Erina, și a zugrăvit în anul 1818, în luna lui Iunie 28.

26. Pe ușa din lăuntru :

455.

În anul D[o]mnului 1841 s'a zugrăvit.

XXIV.

LEORDINA.

1. *Antologhion* din București, 1766.

2. *Apostol* din Blaj, 1767.

3. Pe o *Cazanie* din Iași, 1643, pe pagina 1 :

456.

Acesta carte este a besereci Răsăritului de lege grecesc[ă] din Leordina, și cine s'aru afla să o fure, să fie afurisit de cei patru sprezece Patriiarși și de cei doisprezece Apostoli, și de pręcinstita și viața făcătoare Troița.

4. Pe altă pagină :

457.

Изволение отца и поспѣшеніе сна і совершеніем стаго дѣла кс-
пианско сію книгѣ глаголемое вугаіе ст: свѣтелное діалектѣ
молдавскаго священно іерейі мног грѣшнѣи Ігнатии бывшии
на тои час ке сакъ Левсрдникъ і с подрѣжіемъ своим на
има Фенною і з сномъ своимъ священно іереемъ Григоріемъ і д-
щерією своєю Аннісцєю, а дрѣгсью частъ синж книги члвкѣ зацнѣи
(sic?) на има Касиа Цапъ, і с подрѣжіемъ своимъ на има
Аннісцєю, і з снами своимъ на има Лазоръ і Шимономъ и з
дщерями своимъ Аннісцєю і Ахенією і Настасією, за свою пра-
идіксю(?) снасъ за сѣмъ зомти ні згорскон личкѣ(?), і приданіемъ
ен до храма ст. соборѣ архистратига Хва Михаила і Гавриила,
за отпѣшеніе грѣхѣв своихъ і престаріишѣхъ родителен своихъ
отца і братии своихъ . . . , мѣсѣцъ поки бѣдетъ ежѣа . . . , рокѣ
бжжїа дхпе, 1685, мѣа декемвра во г день, в Мараморини
в грднѣс кѣишемъ, в селѣ Левсрдникѣ [blestem]. [Adecă: Cu
vrerea Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvîrșirea
Sfîntului Duh, a cumpărat această carte, anume Evan-
ghelie sfîntă cu învățătură, în dialectul moldovenesc
Sfînția Sa preutul cel mult greșit Ignatie, care a fost în
acel ceas în sat în Leurdeni, și cu soția sa, anume Iona,
și cu fiii săi, Sf. Sa preutul Grigore și cu fiica sa Anuța;

iar a doua parte din această carte oamenii, anume: Vasile Țap și cu soția sa, anume Anuța, și cu fiii săi, anume Lazăr și Șimon, și cu fetele sale Anuța și Axinia și Nastasie, pentru . . . , și au dat-o la hramul Sfintul Sobor, arhistratigii lui Hristos, Mihail și Gavril, pentru iertarea greșelilor sale și ale răposaților părinților săi, tați și frați ai lor, în luna cînd a fost anul lui Dumnezeu 1685, luna lui Dechemvrie 3 zile, în Maramurăș, în ierașul-de-sus, satul Leurdeni.]

5. *Ceasoslov* din Iași, 1777.

6. *Catavasierii* din Blaj, 1824.

7. *Evangelie* de Blaj, 1776.

9. *Liturghierii* de Sibiu, 1798.

10. *Motilvenic* din Rîmnic, 1747.

11. *Octoih*, fără titlu.

458. 12. Pe un *Pentecostarion* din Rîmnic, 1742 :

Cade-se a ști de cîndu au înblatu cursulu anilor dela Naștere lui H[risto]s 1772, ačasta să să știe, în anul acesta cumu au fostu iarna și primavara : la soborul Îngerilor, au căzut zăpadă, și au statutu zapăda 2 săptămîni, apoi s'a dus zapada, și au mînat oile la pădure, și au zăbovit pînă în săptămîna Nașteri lui H[risto]s, apoi pe la Naștere lui H[risto]s au lovit frigu mare, și au ținutu pînă dupa Botezul Domnului totu frigu mare, apoi au lovitu căldură mare și s'au dusu zapada toată și pe apa Izei au eșit plugurile în săptămîna hîrților, pe apa Vișeuului au eșit în săptămîna cîrnelegi, și au fost totu căldura, și în Dumineca a c. postului mare, cînd au eșit preutul din besereca, s'au cunoscut roa pe iarba în țințirim, apoi la oi n'au dat finu [pin]ă [în] săptămîna înainte Bunelor Vestiri, și cucul au cîntatu înainte de Bunelor Vestiri, și frunza codrului au eșit pe la Dumineca stîlparilor, și dinu Dumineca stîlparilor au lovit mare ploe și frigu, și în Joea Mare au fost ploe și vîntu, și Vinere cè mare au căzutu zapadă și vîntu mare, și în Simbăta cè mare totu așe au fostu, și codrulu au fostu întietu pela zuaa Învieri.

13. *Psaltire* din 1857.

14. Pe un *Triodion* de Rîmnic, 1761 :

459.

În numele Tatălui şi a Fiului şi a Sîntului D[u]hu, amin; [în]tru această carte sf[i]ntă, amu datu şi eū, Dermanu Vasilie, ajutoriū 5 florinţi vonaşu pomană pîntru ertare păcatelor şi pîntru sănătate viilor şi sufletulu morţilor; pomenişte, D[o]mne, pre robi lui D[u]mn[e]zeū, careleşu pre numele lor : părinţi, fraţi; Dermanu Netiţa, soţu, Cătălina.

15. *Antimis* slavon din 1723.

16. Pe spatele altarului :

460.

Auxilio divino, auspiciis A. R. D. V. archidiacon. Ioannis Mihályi, A. R. D. Ioan. Sándor loc. parochus utraque communitas Leordinae pingi cura vit per Philippum Schaitzner, 1830, curatore Nob. Basilio Leorgyan, Nob. Ioan Leorgyan a lui Iacob, curat., Nob. Ioan Leorgyan a lui Grigor curat. Ioan Doltsán, curatore.

17. Pe un făclieriū de lemn :

461.

1782. Aăsta făclie, după răpăosarea jupinului Leordean Ioan o a făcut soaţa sa Măriuţa şi eū, fiul dumielor, Leordean Ştefan, ca să le fie pomană în veci, amin.

XXV.

MĂNĂSTIREA GIULEŞTILOR.

1. Pe un *Antologhion* de Rîmnic, 1737 :

462.

Mineiu acesta apertinătoriu bisericeii gr[ec]eşti filiale dela Mănăstirea Giuleştilor, numita biserica l'au căpătat în scaimbu pentru unu Mineiu rutenescu dela parochia Napkor în comitatul Szabolcs, care oreându de Români era înlocuita, cari însă s'a rutenisat, anul 1860, fiindu preotulu locului Petru Salca, asessoru consistorialu şi protopopu.

2. Pe un *Catavasieriū* din Blaj, 1769 :

463.

Aăsta carte, anume Catavasier, este a minăstirei. Iată pop Toderu amu scrisu ĉ-am apucat; în anunu dela I[su]s H[risto]s 1803, în luna lui Iunie în 20 de zile s'aŭ cutremurat pămîntul.

3. *Molitvelnic* de Sibiiu, 1853.

4. *Psaltire*, fără titlu.

464. 5. Pe un *Testament nou* din Băilgrad, 1648 :

Aăcasta sfintă carte, anume Testamentu, aū plătitu Popu Ionu a lui Demitru, ca să-î fie pomană a totu namu lui; anu 1823.

465. 6. Pe o icoană :

D[oa]mne I[su]s H[risto]s, erte pre ceî ce iubesc chipulu tău celu sf[i]ntu, și erte pre titorii cari aū zidit sf[i]nta minăstire, și primaște, D[oa]mne, jertva și dila ceî ce aducu la sf[i]nta minăstiru, și erte, D[oa]mne, și zugrau, Alexa celu păcătosu, și Elena, ca să le fie și lor de folos; 1777, luna lui Iulie 29 zile.

466. 7. Pe a Maicii Domnului :

Maî sf[i]ntă decitu heruvimii și serafimii te-î aratat, prè-curată, născîndu pre Ziditoriul Făpturii, pre care-l roagă-l pururea să miluească pre robie tăi care te mărescu pre tine : muerile ceale ce iubit pre H[risto]s, pre tine cea ce negrăit pre dinsul, prea-curată stăpîna, cu cujet de bucurie încunjurîndu-te, dănțuesc. Aū plătit icoana Ardileanu Vasilie, ca si le fie pomană în veci; 1779, Iuni 27 de zile.

467. 8. Pe un pomelnic :

Помани ги душа стѣла обители сїѣ, ерїи Маковїи, и под. Настасїѣ, монахъ Антонїи, монахъ Тофан, монашъ Тодосїѣ и чадъ ихъ Іовнашъ и подрѣж. [=Pomenește, Doamne, sfînt lăcașul acesta, pe preotul Macovei și soția, Nastasia, și monahul Antonie, monahul Tofan, monahia Todosia și copiii săi Ionaș și soția]. Acest pomelnic a lui boeru Vasilie din Săcel, pentru sufletul său . . . Поменїкѣ монаха Васїана: помани ги раба своего монаха Васїано, Петраша, Янїсїи. [=Pomelnicul monahului Vasian; pomenește, Doamne, pe robul tău, monahul Vasian, Petraș, Anisia].

468. 9. Afară, pe părete, e săpat :

Зде погребенѣкъ іеромон. Іеротїѣ, монахѣ Іосїфѣ [=Aici e îngropat ieromonahul Ieroteiū, monahul Iosif].

XXVI.

MĂNĂSTIREA MOISEIULUI.

1. Pe un *Acaftist* slavon, manuscris : 469.
Vleat 1696, Simon Ienigăiiea(?).
2. *Antologhion* dela Iași, 1726.
3. Pe alt *Antologhion*, cu titlul rupt : 470.
. . . svint Trifoliu l-am cumpărat eū, Ion Erhan capitan, drept 12 taler[î], să fie luī pomană și soțuluī dumisale Anastasie, și fecorilor lor și părinților și moșilor și strămoșilor lor, ca să le [fie] drept pomană, și o aū dat la s[fin]ta besereca unde este hramul Sv[in]tu[luī] Ghiorghie; iară cine s'aru scula să-l è, saū să mute pă'ire, fără de slo[bo]zenie, să fie afurisitu și treclet și procllet de 318 de oteī; și s'aū cumpărat ačasta carte în zilele Mari Sale luminatul și Domn Ioan Mihaī Racovi[ță] Voevod, și în zilele presvințitulu chir Gheorghie, Mitropolit ot Sučava, leat 1727, Sept[emvrie] 14.
4. Pe un *Apostol* din București, 1683 : 471.
Acesta Apostolu cunoașteī, frațiloru; prinu ačasta carte multe d[u]mnezeești sf[i]nte cuvinte s'aū tipăritu într'insa cu ajutoriu luī D[u]mnezeū și cu blagoslovenie celora mai mari, și anume în Mitropoliea în București, și așe iaște porunca dela întemeeara minăstir[i] la cetitorī; și să știī, frațiloru, că tot cela ce o va fura, saū o va bajocori pe ačasta sfintă carte, acela iaste afurisitu de . . . călugări și de Maica Sf[ă]ntă, și se fie afurisitu, să nu mai fie luī ajuto[r] de nicăire parte dela sf[i]nți, și să i să verse mațele ca luī Arile, și se fie ca Datanu și ca Avironu, ceī răī pre care i aū înghițitu [pământul].
5. Pe pagina din urmă : 472.
Scris-am eū, dascălu Ioniță Faga.
6. Pe un *Ceasoslor*, fără titlu : 473.
Eclesia haec aedificata est sub Episcopo Transylvaniae Sabba, circa annum Domini 1672, quod testantur litterae fundationales.
7. Pe un *Catavasierii* din Blaj, 1776 : 474.
Acesta Catavasiariū l-am cu[m]păratu eū, Pente Pro-

copie, cantorile din Săcelu, ca se'm fie de lauda cătră D[u]mnezău, și pentru toți sf[in]ți, și l-am cumpărat dela popa Gherasim din Maerul, drep 9 mărieși; 1783.

8. *Catizme* slavone, fără titlu.

9. *Cazanie* slavonă, fără titlu.

10. Altă *Cazanie*, manuscriptă, rusească.

11. *Evanghelie* din București, 1682.

12. *Euhologhion* fără titlu.

13. Alt *Euhologhion*, din Tirgoviște, 1713.

475. 14. Pe un *Liturghieriu* din Blaj, 1775 :

Pome[l]nicu : Mărie, Ionu, Il[e]ană, Marie, Nastacă, Ionu, Titiana, Palada, Ionu, Toderu ; pomeneste, Domne, și pe preutu Gheorghie, și pe tăți buni credincioși . . . păsătorii noștri . . . .

15. Alt *Liturghieriu*, din Sibiiu, 1798.

476. 16. Pe al treilea *Liturghieriu*, rusesc, fără titlu :

Și într'acea vreme ce s'aũ dat acasta sf[ă]ntă Liturghie sf[i]nteĩ [mănăstiri] Moiseului aũ fost arhiepiscop și mitropolit Belgradului chir Ioasaf, samanta aleasa, și în sf[ă]nta m[ă]nestire aũ fost egumen popa Timoftei Brașovanul de poiprit (?) dela Berezunțu ; să [să] știe ani dela H[risto]s 1682 ; s'aũ scris în luna lui Noemvrie în 15 zile.

477. 17. Pe un *Mineiu* rusesc, din Lemberg, 1642 :

Eũ, diiacu Iunta din Eudu, am scris cĩndu am șezut la menestire, an[ul] dela Facere Lumiei 7205, și dela H[ristos] Naștere : 1697.

478. 18. Pe altă paginã :

Primit de părintele Vl[a]d[i]ca chirio chir Varlamu ot Rădăuți.

Eramonah Gheorghia, sf[ă]nta mănăstirea Neamțulu, din Moldova, vle[t] 7245, iară dela H[risto]s 1737, April 7 ; scris-am eũ, Ioanu diiacu, am scris, cĩnd amu șezut aice la mănăstire.

479. 19. Pe un *Minologhion* din Blaj, 1781, pe scoartă :

Fraților, luați pilda de patima ră și de răbdare nelungata pre proroci, care a grăit cu numele D[om]nului....

20. Manuscript moral, din 1787.

480. 21. Pe un *Octoih*, fără titlu :

. . . a mea la mănăstire Moiseului, la s[fin]t[ul] pris-

tolu, iera șase florinți, aŭ datu pomana la mînăstire; iară cine aru fura dela s[fin]ta mînăstire, se fie proclētu, anatema, saŭ preot, saŭ diacon, saŭ diacu; se fie proclētu înpreună ca Arie . . .

22. Pe un *Pentecostarion* din Blaj, 1768 :

481.

Ačasta s[fin]tă carte, anume Penticostarion, o aŭ cumpăratu Tomoiagă Pelaghiă, Tomoiaga Vasile, Tomoiagă Garpiian, Tomoiaga Văsi, să le fie pomană lor și moșilor și strămoșilor întru veci, netrecuți și nesfirșiți, amin, amin, amin, și din neam și pînă în neam, pentru ertare păcatelor, și aŭ dat în sfinta mînăstire Moșiului, unde-î hramul Bunei Vestiri și Intrare în beserecă și Adormire S[fin]tei Născătoare de D[um]nezău; dar cine s'ar găsi să o fure saŭ să o înstreineze dintr'ačasta mînăstire, se fie afurisitu și anatema, și se fie ștersa din carta vieții, și, la a doile vinire de D[um]nezău H[ristos], se fie lepedat, amin, amin, amin; și prețul cărții aŭ fost dereptu în 12 zloți; și s'aŭ scris de mîna smeritu[lu] Procopu, ani D[o]mnului 1787, O[c]tomvrie 17.

23. Pe altă pagină :

482.

Carte mînăstiri Moiseului, anume a mînăstiri Moiseiului dela Maramorișu . . . .

24. Pe scoartă :

483.

Minei, Ivanghelia, Triodu, Apostolu, Lăturghie, Oftai, Molităvnicu, Ciaslovu, Catavasi, Prolog, Sfenida, Psaltire, — aceste sfinte cărți cine să va afla să le fure, să să afurisască.

25. Pe o *Psaltire* din Iași, 1743 :

484.

Carte Psaltire s'aŭ primit în sf[ăn]ta m[î]năstire Putna, la schitu aceste mînăstire la Maramoroș, ce să numește schitul Moisei. ani dela H[ristos] 1751, Oc[tomvrie] 5.

26. Pe alte pagini :

485.

Ačasta . . . o cumpăratu popa Gheorghe . . .

Ačasta carte o face Lupuțu dela mînăstire Moiseiului. Pomelnic: Găvrilă, Toderu, Paladie, Icnatu, Nastasie, Agafta, Marie, Mărie, Marica, Dumitru, Marie, Todosie.

27. *Psaltire* slavonă, fără titlu.

28. *Strastnic* de Blaj, 1817.

486. 29. Pe un *Triodion* din Blaj, 1771 :

Dinsuga Ion, Ion Simeon, Sava, Marie și pîntru toți... din niamu loru, s'aũ întinat la sf[ănta] mănăstire aĩ Moisaũlui, în anul 1809, supt Vlădicie Ecselenți Sale Andrei Bacenschi, episcopu Scaunului Muncaciului.

487. 30. Pe un *Triodion* slavon, fără titlu :

СНЕ ПИСАМ [aceasta scriu] diiacu Seliștei; СНЕ КНИГА [= această carte] o aũ dat Vlonga Lupul ot Moisei la svînta menestire Moiseului, să-ĩ hie pomană și lui și cui l-a făcut pre dînsu; decĩ cine o va fura saũ o va vinde dela svînta mînăstire, acela se hie neertat de D[u]mnezeu, și să hie afurisit de 3 sute și 18 de oteți svinți dela Nechêa. Scris-am eũ, diiacu Grigore dela Ardelu.

488. 31. Pe altă pagină :

Eũ, monah Tanase . . . , să [să] știe când am șezut aici [la] mînăstire, la Moisiĩ, jumătate de an, în zilele prè-luminatului Domn Ion Ion Necol[ae] Voivod [Mavrocordat] și . . . lui H[risto]s chir Nechifor, Mitropolit țara Moldovi; apucîndu-mă iarna aice, în țaria Maramurăș, am șezut aice în țaria Maramurăș, a[m] șezut aice la mînăstire, la Moiseiũ; dila Zidire Lumie 7253, del[a] H[risto]s 1745, m[e]-s[i]ȝa Martie 25 de zil[e].

489. 32. Pe scoartă, la capătul cărții :

Е аз смернѣ [=adecă eũ smeritul] Andrei, arhimandrit ot Молдокице приходима до манастир Монсеа, идеже са ктита(?) иерен Ионаш сынъ попа Михан [=din Moldovaȝa am venit la mănăstirea Moiseiũ, unde e ctitor preotul Ionaș fiul lui popa Mihaĩ], тижре Ектимар веприхти (?), дмин. Кал. зспн [1779-80], m[esi]ȝa—15.

Acasta corte a cuinparatu Iofla Ciinpoașu dela Eudu, să-ĩ fie pomană în veci de veci.

490. 33. De-asupra uși de intrare :

Anu Domnului 1802.

491. 34. Pe un *Pomenic* în altar :

Pomen[eș]te, D[oa]mne, titorii mînăsti[r]i acestia: cinstitu părintele Bale popa Iona, cu soaȝa sa, Ileană; cinstitu părintele ierei popa Ghiorghie, cu soaȝa sa, Titiana;

cinstitu părintele popa Toader, cu soața sa, Gafina; Tomoiaga Toma, cu soața sa, Sava.

Simion lui Baltan, cu soața sa, Peter Lupă, dau în ovirșie văi Plaiului un laz de finuț, fin tri fărtae, zălog, cinzeci de vonaș; obirșie văi Pomnișorilor: 7 fărtae, cinzeci de vonași; în Poiana Făgetului, zece fărtae, zălog, în cincizăci de vonași, în poiană, în veci de veci să fie; somsig din sus: Brnari Larior; gloabă cinzeci de zloți se dee la oa[r]mede cine a vrè a zminti lucrul acesta. Și aũ fost la togmala ačasta: Tomoiaga Toma Nemiș-Birău, Peter Istrate, popa Ghiorghie; anu Dom[nu-lui] 1775.

Pomenește, D[oa]mne, titori s[finte]i min[ă]stiri acestia: Cozma Bota dinu Vișăul-de-susu, Gradu Ioanu, gazda Cozmi Bota Dumitru, fečorul Cozmi. Iată eũ, C[ă]linu Damaschin, am datu doĩ galbinĩ, pentru păcatele mele și a părinților mei, și acei doĩ galbinĩ i-am datu cĩnd s'o cumpăratu falonul în minăstire.

Iată eũ, Pleș Filip, amu datu pe 8 icoane pe sama minăstiri Moiseiului pomana; Ilieșu, Maricuța; în anul 1754.

Pomenește, D[oa]mne, titori s[finte]i minăstiri acestia: 1680, episcop[ul] Sava Brancovicĩ . . ., Ștefan, Parasca, Nastasie, Ghiorghie, Nastasie. Gafie, Ghiorghe, Titiana, Ionașco, Stanca, Ionașco, Marica..., Grigorie, Marie, Grigorie, Anna, Sofie, Petrea, Ilafie, Vasilie, Mariea, Lupu, Anuța, Petrea, Hafie, Dumitru, Vasilie, Nastasie, Virvară, Simionu, Anna, Vasilie, Gaboru, Ionaș, Nastasie, Ionașco, Dochie, Andre, Văsiu, Anna, Ionașco, Vasilie, Luca, Cirstină, Simionu, Marta, Marie, Ștefan, Matei, Sava, Lazaru, Sava, Ionașco, Anuța, Petrea, Dumitru, Ionașco, Atanasie, Mariuța, Ionă, Virvară, Părasca, Ionașco, Pinte, Ștefan, Alexa, Solomie, Todoră, Ștefanu, Ionă, Ionașco, Marie, Alexa, Toma, Matei, Nastasie, Mihaĩ, Marie, Ionașco, Porhiră, Nicoară, Istrate, Porfiră, Ioan, Filip, Vasilie, Marie, Alecsa, Ioan, Erină, Petrea, Nicolae, Iacobu, Nechita, Nastasie, Ghiorghie, Frăsină, Eremie, Ghiorghie, Marica, Ilieșu, Hafie, Ilie, Pavel, Sava,

Mihaï, Titiana, Nicolae, Titiana, Grigorie, Ionu, Ionașco, Lupă, Nechita, Maria, Toader, Matei, Gavrilu.

Pomenește, D[oa]mne, pe titori sfințeî mînăstirî acestia : Tomoiaga Petrea a bačuluî, cu gazda, Părasca; Ioana, Mihaï, Virvară, Ionu, Porfira, Anna, Grigorie, Ghiorghie, Petrea, Mironu, Mangratië, Toma, Ionașco, Porfira, Toma, Niucoară, Ionă, Ilie, Ionașco, Savva, Mariuța, Grigorie, Marica, Vasilie, Marie, Dumitru, Ghiorghie, Anuța, Todora, Măriuța, Ilana, Ioană, Grigorie, Nastasie, Ioană, Marie, Mihaï, Găvrilă, Părasca, Marie, Vasilie, Ștefan, Ionă; Docă, Grigorie, Axene, Toaderu, Iosipu, Vasilie, Damianu, Ustinu, Romanu, Alexa, Todorie, Iosip, Cupa, Lavrentie, Grigorie, Anna, Gafie, Marie, Lupă, Ionă, Timohie, Marica, Ghiorghie, Vasilie, Dumitru, Vasilie, Marie, Ioană, Ionașco, Ghiorghie, Ionu, Văsiu, Titiana, Petrea, Marie, Toader, Simion, Marie, Erina, Vasilie, Ștefan, Ionu, Luca, Marie, Gafie, Nicoară, Marie, Anuța, Marie, Ionă, Ionu, Marie.

XXVII.

BISERICA DIN MOISEIŪ.

1. *Antologhion* din Iași, 1726.

2. *Apostol* din Iași, 1756.

3. *Biblia* lui Bob.

4. *Evanghelie* slavonă, fără titlu.

492. 5. Pe altă *Evanghelie*, fără titlu :

Iată eū, Nicolae preutul din Vișeu-de-mijlocu, amu lătu dela Lupșe Găvrilă din Sučava unu serindar să-î slujesc, și asupra mē să rămie acestu; eū să daū sama înainte luî D[u]mnezăū pentru Lupșe, Găvrilă, Naste, Marie, Toader, Mitre, Simon, Ionu, Pătru ot Brașov, de țara ung[u]ri[es]ca; 1662.

6. A treia *Evanghelie* din Blaj, 1765.

493. 7. Pe a patra *Evanghelie*, din București, 1750 :

Ačasta s[fin]tă *Evaghelie* aū cumpăratu-o Comanu Papu Simion din Moiseiū, a cinstiti . . . varmeai Maramoroșuluî assesoru, cu jură[m]untu, cu soața sa,

Mihalu Palaghie, în lauda lui D[um]nezeu și cinste Propodobniî Maici Parascheviî, a cui preznuire să săvârșește în biserica ačasta [a] Moiseului, pîntru ertare păcatelor sale, aședere moșiloru, părințiloru și frațiloru loru, în anul dela Naștere Mesii H[ris]tosu 1768, Dechemvria 4.

8. *Liturghieriu* din Lemberg, 1691.

9. Pe un *Mineiü* fără titlu, pe scoartă :

494.

Scriem într'ačasta carte sfîntă cine can(?) datu pîntru dînsa ci[n]d o aü cumpăratu: Tomoiag Grigorie 1 vitu, Tomoiag Vasilie 1 vitu, Tomoiag Gheorghie 1 vitu, Tomoiag Vasilie 1 mărieș, Pop Toader Coman 1 vit, Coman Șimon 1 vit, Coman Iștvan 1 vit, Popu Vasilie Coman 2 mărieși, Ivașca Gheorghie 1 vitu, Coman Timohie diiac 1 vit, Grad Ștefan 1 vitu, Coman Grigorie 1 vitu, Vlad Găvrilă 1 vitu, Vlad Nace 1 vitu, Hojda Nechita, 1 vitu, Coman Matei 1 vitu, Coman Ioană 1 vitu, Coman Ștefan 1 vitu, Hojda Petre 1 vitu, Coman Găvrilă 1 vitu, Coman Vasilie a Petri 1 vitu, Vladu Ion a Naci 1 vitu, Costantin Ion 1 vit.

10. Pe un *Minologhion* din Blaj, 1781 :

495.

Ačasta carte Mineiü o aü cumpărat Coman Hojda, popa Timotei, cu soața sa, Coman Pop Ileană, fata lui Coman Pop Istrate a lui Ghiorghiță, ca să le fie pomana la besereca Moiseiului-din-jos, la anul 1782.

11. *Antimis* slavon, din 1718.

12. Altul din 1700, rusesc.

13. În dosul altarului, pe părete :

496.

S'aü aedificatu și zugrăvit cu bani composesoratu și sub presidiulu prea onoratorii Domni Basiliu Mihalea protopp. emer. și cavaleru al ordulu F. J. I., Alesiu Anderco homorodeanu protopp. surogatu alu tractului Vișeiului, sub preoția și înșpecțiunea m. Onor. Domnu Andreiu Comanu. Sub curatoria a lui Tomojaga Pricopu, și Tomoja[g]a Cozma.

14. Pe o icoană :

497.

Ačasta svîntă icoană aü cu[m]păratu Vasilie a Țuculuî, ca să le fie pomana în veci, amin; 1775, Iulie 1 zile.

498. 15. Pe icoana Maicii Domnului :
Aăasta icoană aŭ cumpărat Vlunga Ştefan şi cu soaţa sa Lupă, ca si le fie pomană în veci amin, şi Vlonga Lupulu şi Ivoană, luna lui Iulie 9 zile.
499. 16. Pe podul bisericii :
Anno MDCCCLXXI pinxerunt F. W. Koutnik kuklenensis cum suo filio Ottocario hoc templum.
500. 17. Pe un pomelnic :
Pomeneşte, Doamne, pe s. Çoman Mihaï arhimandrit, preot[e]asa lui, Mar[i]uţa . . . şi alt.
501. 18. Un altul din 1641, Octombre 13.
19. Pe al treilea :
1778, luna lui Mai 22 de zile, s'aŭ scris, prin cheltuiuala lui Coman Vlonga Ştefan, de Voiţa Filip comectorul şi dascalu în MoiseiŢ.

XXVIII.

N Ă N E Ş T I .

502. 1. Pe un *Antologhion* din Rîmnic, 1745 :
Cade-se a şi cuî să cuvine, că asta sfintă carte, anume Minei, o aŭ cumpărat anume robilor Dumnezău diacul din Bae-Mare celu rumunesc, anume Leurdian Grigorie, Cuţa Tănasanie, Petricu Marie, ca unde ne vom răpăusa noi să ne rămie pomană în veci, şi cari preuţi s'ar văji se slujască de pre ea, să ne pominească şi pre noi nevrednici la sfinta liturghie. Andraş jupîneasa dieciţă Anastasie s'aŭ răpăusat şi s'aŭ îngropat, lăsind aăasta s[fintă] carte pe sama s[finteî] besereci de Bae-Mare, prin cinstitul preot Pop AndreiŢ Boitor, anul 1760, şi cine ar cuteza să o deperte de aci numita sf[înta] carte, să fie blăstămat de 318 părinţi sfinţi.
503. 2. Pe un *Apostol* dela Blaj, 1766 :
În numele Tatălui şi a Fiului şi a Svîntului Duh, amin. Iată aăasta svîntă carte, anume Apostolu, o aŭ cumpăratu Goje Mihaï şi cu soaţa dumisale, Urda Odote, pentru păcatele dumilorsale şi a tot rodul lor, şi o a dat în svînta beserecă în Năneşti, iar, de s'ar afla cineva să o

fure, sau să o vinze, acela să fie afurisit a 318 de părinți sfinți din Nichèa, și să i să verse mațele ca a' lui Arie hulitoriul.

3. Pe alt *Apostol*, manuscript, foarte frumos :

504.

Și am scris eū, robul lui Dumnezeu și mult-păcătosul întru toate popa Vasile Moldovanul, dascalul obișnoelnic]. Dela Zidire 7200, dela H[risto]s 1700.

4. Pe o *Evanghelie* din București, 1742 :

505.

Aăasta carte este a dūmisale Oanșa Vasalie, cu a soțului dumisale, Irina, și fečorul, Timocu, și cu fica loru, Hafie, se le fie de pomană în viața dumilor sale și pomană celoru [morți] din aceste vi[a]t[ă], moși și strămoși și pariți și fi a domisale, și se fie pomană tuturor; eata a da[t] în sfinta beserica a domilorsale, în Nănești, la hramul nostru, a Nașter[e]a Maici Preacuratei, și cine a depărta aăasta sfintă *Evanghelie* dela beserica cu neștire lor, să fie anatema de 318 de părinți, amin.

5. Pe *Liturghă* din București, 1759 :

506.

Anul Domnului . . . 18 . . . amu îngropatu pre Leordanu Ilesie, pentru 6 florinți vonașu, eū, preotulu Pașco Vasile, parohușul Leurdini; era tot parastasul 3 mărieși, deslegare cu leturughie, 3; *Evanghelie* lui Lazaru 5, Cazanie 3, o Sfeștenie cu patru stație 3 mărieși.

6. Pe scoartă:

507.

Buli 24 greițari, Hotnojulu 4 potori, Nastafa 1 desader(?) Todoro 1 desader, Titieana 4 potori, Moșea încă 2 potori, Șogoriți 4 potori, Nastafuca 4 greițari, Habaglu 4 potori, Bliran Ion 4 greițari.

7. Pe un *Octoih* din București, 1709; pe scoartă :

508.

. . . care după orinduiala și așezămintu cu care pre aceste vremi grăescu teologhi . . . și s'aū așezat . . . înpărâteasa episcopi Muncačalu în Ungvar, la anu Domnului 1784.

După orinduiala și așezămintu dumnezăeștilor învățături în trii o împărțesc, adecă în Teolodiea, care pă limba rusească o zice Șpilava, adecă deslegare cel[or] adince, precum eū un Dumnezeu în trei fețe; de întru-

pare lui I[sus] H[ristos], Evanghelie, Moraliu, Dumnezăeasca Scriptură . . .

Fiindcă, după orîndueale și încă și după decretom econelor, care asta vreme sînt la această dirăgătorie . . . cită cunoaștere prezisăloru . . . preutul . . . spre totu . . . sa deregătorie și pîntru ce dară și folosul păstoriloru luota însă acestu dorînduelei (!) și așide[rea] acuma și totu-[deauna] și de lipsă învățătura cărțicele, o voi împărți în trei, care ce din 1 este de toate cite sînt Teologhiel Moralu[lu]i, sau despre deregătoria păstorului, toată S[fi]nta Scriptură și cap 7 . . . .

509. 8. Pe *Paracitichi* din Iași, 1748:

În numele Tatălui și a Fiului și a Sfintului Duh, amin. Aăsta sfintă carte, anume, aū cumpărat dumalui Glighira Ioan și cu fečorul său Ștefan, și cu soțe sa Anișora, și Hafie și toa[tă] seminție lui, pîntru a suflete celor morți, pîntru tată-mneū Ștefan, maica Părasca, și pîntru sāmînția, și o daū la svinta besereca la Nănești, la hramul nostru a Nașterei, și cine o ar depărta dela s[fi]nta besereca Ninăștilor, să fie anatema de 318 de părinți, amin.

510. 9. Pe *Pentecostarion* din București, 1743, pe pagina 1:

Prè-cinstite părinte, profesorul Papu Dumitru din Mintiu Sarmaziului poftesc tot fericitul de bine Sfinții Tale. Iată de ce te'i rugat Sfinția Ta de sfernița, iacă o trimiți și o daū, numai să nu i să facă p[agubă] cu è, nicī fazariū(?), ci numai o trimițu pînă voi vini și eū de oī putè. Sfinție [Ta] în palma streina se nu o daī, ci în mîna Sfinții Tale; 1768.

511. 10. Pe altă pagină:

Eū, Coman Ștefan, cu gazdoia mè, Oance Parasca, am cumpărat aăsta carte la beserica a Năneștilor, pentru vecinica pomenire a părinților noștri, în anul 1803, în luna lui 15 Mai, cu 15 zloți. Dator să fie fieștecine a o socoti.

Aăsta sfintă carte . . . al uī popa Iacobu, și o'ū lăsatu soțu-său cînd aū murit, și anume Marie . . . Pășculu pîntru sfemința . . . , să fie pomană loru pînă la al șeptea

și a mie sămînța, luna lui Octomvire 24 de zile. Scris-am eū, Pascul diecul, fečorul lui popa Iacobu, în anu Domnului 1766. Nime să nu o fure, cu blăstăm și afurisenie a 318 de părinți sfinți, a celor 7 saboară din Nichè; se fie anatemă.

11. Pe un *Strastnic*, fără titlu :

512.

Ačasta cinstită carte, anume Strastnic, l-am cumpărat eū, popa Grigorie din Bărsana, cînd am șezut în Poeni, drept 14 mărieși, pentru păcatele mele și a părinților mei și a fiilor mei și a tot niamul meū pînă la al șep-telea rodu. Anul dela Zidirea Lumei 7256, dela Nașterea lui H[ristos] 1748.

12. Pe un *Triodion* din Blaj, 1800 :

513.

În numele Tatălui și a Fiului și al Duhului Sfant, în anul 1810 ačasta carte, anume Triodion, o dat-o beserici din Nănești anume Rus Ion, cu fečorul său, părin-tele lor Nicoară și maica sa Nestafă, ca să le fie po-mană în veci, fiind preot a satului Popu Ion. Scris-am eū, Rednic Todor, protopop a erașului Cosău, în anu 1810.

13. La strana din a dreapta, pe iconostas :

514.

Și am zugrăvit ačasta sfintă beserica cu Hodor Toader, zugrav din Vișeu-de-mijloc, pentru o sută de florinți, fără de altariū.

14. De-a stînga :

515.

În anul Domnului 1809 s'aū zugrăvit ačasta sfintă be-serica cu chetuiala satului și cu purtarea de grije a prè-cinstitului dōmn Rednicu Thodor, protopop al ierașului-de-jos a Cosouli; 1809.

XXIX.

O A N C E Ș T I .

1. Pe un *Antologhion* fără titlu :

516.

Iată eū, Mihne Ghiorghie, amu cumpăratu ačasta carte, anume Mineiū, și amu datu în biserică în Văleni, unde-ī hramul sfinților îngerī Mihaī și Gavrilu, să îi fie pomană lui și părinților lui și a mueri lui, și, fiindu în Vălenii și

asta carte de acesta feliu, o amu datu în Oncicești, la hramul sfinților înegeri Mihaï și Gavrilu, pînă a fi lipsă în Vălenii; dacă a fi lipsă în Văleni, să fie datorî Oancișteni să o dee înapoi. Iată fiindu de față și părintele potrupopu Simion și ierodeacon Ioan Goje, Bunsura Costan clericu, Grigoru Ionaș și Grigoru Chira și Goje Ștefan cîrșnicul fiind de față. Aniî Domnului 1775.

517. 2. Pe un *Apostol* din Blaj, 1766 :

Aăcsta carte pe nume *Apostol* avu cumpăratu robu lui Dumnezeu Goje Dorde cu soțu sevu Nastafă; avu datu dovsprezece florintu pea[n]tru păcate . . . se fea 'farisitu mar[a]naatema; anul 1792.

518. 3. Pe un *Catavasierii* din Blaj, 1762 :

În numele Tatălui și a Fiului și a Sfintului Duh, amin. Să se știe aăcsta sfintă carte, anume *Catavasier*, aă cumpăratu Drăgușu Mihoc, cu soța lui. Acsenie, drepti bani 9 mărieși, să le fie deptu sufletulu părinților . . . dumilorsale, [la] hramulu sfintele besereci la arhanghelul (?) Mihailu, în Oancești, și cine o va să o zmintescă de acolo, anatema și proclat să fie, afurisit de 12 de apostoli și de 4 evandelist, anatemă să fie; și Unguru Vasalie aă îndemnat de a cumpărat int'a aăcsta sfintă carte; 1765.

519. 4. Pe altă pagină :

În anul 1813, în luna lui Dechemvrie în 18 zile aă născut Ioanu, fiind mare scumpete, citu fiind într'acee vreme mălaiul celu bunu cu 5 zloți și ovăsul cu 2 zloți și griul cu 7 zloți.

Iată de aăcsta instiităm că cine s'aă tîmplat, un Rus, Vasalie, în sat în Oncicești; și aă făgăduit în sat în Oncicești la beserica, hramul lui s[fin]tu arhistratig Mahail și Gavril, ca cine s'aru afla să o zmintescă de unde s'aă numit, să fie afurisit, saă preot, saă diac, saă mirean; de unde s'aă numit, s'aă cumpărat în anul 1752.

520. 5. Pe un *Molitvenic* dela Rîmnic, 1747:

Aăcsta carte aă cumpărat satul la sfinta beserica . . . Mihail și Gavril în Oncicești, se fie la sfinta beserică, și cine o lua, se fie afurisitu, saă preot, saă diacu, saă mireanu, de 318 părinți și de 12 apostoli.

6. Pe un *Noû Testament* fără titlu :

521.

În anul 1811, în luna lui Octomvrie în 28 de zile, aû fost mălaiu cel bunu cu 7 zloți și 2 husoși, iară grûu cu 8 zloți, era ovăsu cu 9 mărieși.

În anul 1806, în luna lui Pric în 17 zile aû căzut omăt mare, și aû fost jer mare.

Acesta legatul am plătit Mihaï Șofinor cu 2 mărieși și Leturghie cu 14 mărieși, să fie pîntru păcatele cui aștaptă, din mănile lui să le fie.

Acastă carte, anume Testament, aû înblat de aû legat Ungur Vasalie din Onucicești.

7. Pe un *Pentecostarion* din București, 1743 :

522.

Acasta sfintă carte am cumpăratu eû, preutul Ghiorghie, cu soața mē, Ileană, cu 12 florinți vonași, pentru păcatele mele și a părinților noștri din erașu Cosoului, anume din Bărsana; anu dela H[risto]s 1755.

8. Pe un *Strastnic* din Blaj, 1773 :

523.

În numele Tatălui și a Fiului și a Sfîntului Duh, amin. Acasta carte anume Strasnicu l-aû cumpărat boeri satului din Oanucicești, drepete bani loru 5 florinți, în satu la sfîntul arhistrateg Mihailu și Gavrilu, și cine o va zminti dela hramul acestor sfinți din Oancicești, se fie afurisit de 4 sfinți evanugheliști și de 318 sfinți părinți din soborul dela Nichie, și se fie anatema și trecleat; și aû dorit și aû înblatu și aû îndemnat de aû cumpărat Ungur Vasalie, cu aluți boeri din satu, în luna lui Martie în 2 zile, anu Domnului 1774.

9. Pe scoartă :

524.

În anul 1824, în luna lui Dechemvrie, aû fostu puhoi mare, cit aû umplut tota casele.

10. Pe spatele altarului :

525.

Гню чинборню соврѣжнлѣ рабѣ вжін [=acest ciboriu l-a dăruit robul lui Dumnezeu] Goje Dorde cu soțu seî, Nastafă, pentru ertare păcatele loru, și pentru [ră]poușat[i]loru, Domnu să le erte păcatele loru, neam și neamu; an[ul] 1802, luna lui Fevruarie, ziua 4. Niculaï Falinceviçu.

11. Pe icoana Maicii Domnului :

526.

Acasta aû cu[m]părat robul lui Dumnezău Negrea Mihaïu, pentru ertarea păcatelo[r]; 1800.

XXX.

OCNA-ȘUGĂTAG.

527. 1. Pe un *Apostol* din Blaj, 1802:

Întru 1836, în luna lui August în 15 zile, s'au sfințit biserica la Ocna-Șugătagului, suptu biruința marelui Împărat Ferdinandu, poftindu-î mulți ani să stăpăniască: până întua această vreme ca Crai în Țara Unguriască 6 ani de cînd stăpînește, iară ca Împărat în locul tătane-său într'o 1835, în luna lui Feurar 19 am scris.

Societatea din Pesta, după rugarea și cererea Șhönher, romano-catolic preotului, e-aŭ trimăs trei ronduri de veșminte besericești, și doi prapori, gata, cu rude cu tot, picturați cu icoana Vendel și Ecatarina și alți; întru aceiaș concredere, ca să slujască o 100, adeca o sută de liturghii, și, invoidu-să preotul Anoca, creco-catolic, aŭ luat din liturghii și el 50, adecă cincizăci, să slujască, și aŭ început a sluji August 31 călindari nou, și le-aŭ săvârșit în Novembrie 21, călindari nou, — invoidu-să preoți laolaltă ca să fie prapori de spre imbe părțile cînd va fi lipsă la servire: așa dară suna cei doi prapori verzi de spre ambe părțile, cari e-aŭ trimis societatea altarului din Pesta, și, servindu-le acele 50 de liturghii domnu preot Anoca Demetriu, cu cantorul Gheorghiu Fedac.

Acest *Apostol* l-aŭ cumpărat la Ocnă cinstitul tărșeșag [=obște] cu 15 florinți, ca să fie pe sama sfinti besereci tuturor.

528. 2. *Catavasieriu* de Sibiiu.

3. Pe o *Evanghelie* de Blaj, 1765:

Acasta sfintă *Ivanghelie* o aŭ cumpăratu Oance Mihăeș cu Borniču Simion, cu 11 florinți, ca să fie pe sama sfinti besereci, lăsînd pentru ertare păcatelor lor și a strămoșilor, și cine o va lua dela Ocnă, să fie afurisit.

529. 4. Pe un *Octoih* din Blaj, 1792:

Ezen könyvet a Purkeretzi egyház hasznára ajándékozta N. Tisztelendő Purkeretzi Lázár Florian volt parohus ur örök emlékezetre. [=Cartea aceasta spre folo-

sirea bisericii din Purcăreți a dăruit-o preotul Lazăr Florian, spre veșnica amintire a preotului ce a fost].

5. Pe un *Penticostarion* din Blaj, 1808 :

531.

Înu anul 1832, înu luna lui Aprilie înu tri, aū început a s[l]uji preotul Alecsander Lazar la Ocuna-Șugătagului și în Sirbî, și diiacu aū fost Neneșteanu Onuți și fatu, Neneșteanu Ioanu.

6. *Psaltire* din Sibiiū, 1847.

7. Pe un *Strastnicu* din Blaj, 1817 :

532.

Acăst sfânt *Strastnicu* s'aū cumpărat deodată cu sfînta Evanghelie, ș'aū slujit Alecsander Lazar preotul, prefe[c]tuș aū fost Trucs; samtartou [=socotitor] Abraham, întie curator al sfînti beserici Ioan Bobbrovici și mașatișter(?) crăesc; ațeștia dinit înu acee vreme oa Evangheliia inferecată cu arjînt în ani de H[risto]s 1835, în luna lui Faurar în 2 zile; înpăratul Franțisc s'aū răporsat în 18 Fevruarie; prățul cărților 45 de zloți în arjînt; și cantor aū fost Neneștan Onuț, is egyház fii [=și enoriașul bisericii] Nyemjestyán Ianoș.

8. Pe un *Triodion* din Blaj, 1800 :

533.

Acest *Triod* l-aū cumpărat la Ocnă tărșeșagul [=obștea] cu 15 zloți, pe sama sfînti besereci, ca să fie po-mană tuturor.

9. Pe un *Minologhion* din Blaj, 1781 :

534.

În anul 1848, în luna lui Fevruarie în 22 de zile, aū tunat; [celelalte, ca pe *Triod*].

XXXI.

PĂTROVA.

1. Pe un *Antologhion* din Rîmnice, 1766 :

535.

În numele Tatălui și a Fiului și a Sfîntului Duh. Acăsta sfîntă carte, anume Mineiū, îndemnîndu D[u]m-n[e]zău și avînd lipsa biserica acăsta bătrînă, s'aū îndemnat boeri satului o a cumpăra; căruî cărți i-aū fost preț[ul] doazăci și optu de florinți, fiind bani a boerilor satului noaosprezece și unu mărieș. Iară a boerilor,

anume Goje Ionașco, au fost opt florinți și doi mărieși, ca să-î fie zapisu neșters sufletelor părinților și a moșilor dumisale, fiind cumpăratu supt preuție luț Bale popa Alexa, în anul 1770.

536. 2. Pe un *Apostol* din Sibiiu, 1851 :

După ce besereca din Petrova, prin înfortuniu deardind, 1857, fără cărți au remasu, acestu Epistolariu din revna onoarei lui D[u]mnezeu a cumpăratu într'acelu anu onorata de nobil genu domna Ana Dunka, veduva a lui Iona Papp, proprietariu pămintescu din Petrova. S'au înscris inventariul beserecii din Petrova în a. 24 Decembre 1859 prin Vasiliu Mihalka protopopu sur. Vișovanu [cu litere latine].

3. *Catavasiariu* de Blaj, 1762.

537. 4. Pe o *Evanghelie* din Rîmnic, 1746 :

Cu vrerea Părintelui și a Fiiului și a Duhului Sf[î]ntu, aminu. A cumpăratu această sf[î]ntă Iva[n]ghelie, anume Tomoeaga Vasilie, cu gazda dumisale, anume Parasca, și o au datu în sf[ă]nta besereca în Vișeulu-de-susu, unde este hramulu precuvioasei Ma[i]ci noastre Parachivi, și să le fie pomană dumilorsale. Iară cine o va fura sau o va vinde dinu sf[î]nta beserecă, orî preotu, orî diiacu, orî mireanu, să fie afurisitu de 318 de oteți, trecletu, procleatu, maranata.

538. 5. Pe un *Octoih* din Blaj, 1792 :

Cu puterea Tatălui, cu ajutorul Fiului și cu luminarea S[î]ntului Duh, carta această, anume Ohtoihu, s'au cumpăratu cu bani besereci cei din șes, în sat, în Ieud, unde să prăznuește hramul Nașteri Născătoari de Domnezău, anume 14, id est patrusprezece zloți, cari bani s'au strîns din mucerile luminilor acei s[î]nte besereci, prin îndemnul și sirguiala mè, cucernicul între preoți Mihail Mihali din Apșe-de-mijlocu, fiindu pa aceie vreme parohuși satului mai sus numit, și s'au așezat întru această s[î]ntă beserecă, spre cinstea și lauda luț D[u]mnezău, a preasfinti Născătoari de D[u]mnezău, și a tuturor sfinților, ca nime să nu îndrizniască a o înstreina dela acè s[î]ntă beserecă supt blăstămulo rugăciunilor care

să cuprind în cartea aceasta. Iară care să vor îndvrednici a ceti saŭ a cînta pã aceasta carte, cerem pre Dum[n]ezău să le asculte rugăciunea lor. Cumpăratu-s'aŭ în anul D[omn]uluî 1805, Iuniu 12 zile. Scris-am ieŭ, Mihail Mihali, parohușul satuluî Ieuduluî.

6. Pe un *Pentecostarion* din București, 1743 :

539.

Cu vrerea Părinteluî și a Fiiuluî și a D[u]huluî Sfint s'aŭ 'ndemunatu Petrica . . . , și aŭ cumpăratu această carte pentru zece florinți, și o datu pomană la besereca Vișăuluî-de-susu. Iar cine s'aru afla să o fure saŭ să o și vî[n]dă, să fie afurisitu și anaftimă. Leat 7256, aî Domnuluî 1748. S'aŭ scris în Făurarie 18 zile.

7. Pe un *Strastnic* din Blaj, 1773 :

540.

Acăsta sfi[n]tă carte aŭ cumpăratu Vladu Pinteaa, soața sa, Ana, și maica sa, Anuță, și aŭ închinat-o sfintei besereci în Moiseiŭ, la că din susu, ca se le hie pomană lor și a totu neamu lor, amin. Afurisenie n'amu scris, că afurisit va li de sfi[n]ta be[se]rică cine o va fura; 1778, Ianoarie 8 zile.

XXXII.

POIENÎ.

1. Pe un *Antologhion* din Rîmnic, 1745 :

541.

Cu vrerea Tatăluî și cu ajutoriuil Fiuluî și săvîrșirea D[u]huluî Sfi[n]tu, amin. Am cumpăratu această carte ce să cheamă Mineiŭ, cu florinți 27, eŭ, Pătrăuș Ion, murea mē, Todochie, fiu-meŭ, Grigorie, Acsenie, nepotu-meŭ, Mihaî, ș'o am închinat aici, la sfi[n]ta beserec[ă] în Poenile luî Ilieș, la hramul preapodoabnei Paraschevei, ca se fie în veci aci. Iar care ar vrea a o strămuta de aici, sau din preuți, saŭ din clericî, saŭ din mirenî, saŭ și din rude saŭ semințiî, să [fie] procler și afurisit de 318 otețu dela Nichèa, și-i verse mațele ca luî Arie, și de noi pro[c]let, și o amu luat . . . , ca să fie pentru ertarea păcateloru mele și soțuluî mieŭ și moșilor și părinților miei, Florea, Măriea, parinți, muerî, ș'a tot neamul mieŭ,

Pătrăuș Nechita, soțul meu Măriuț[a], moș'mieș Pătrăuș, Dan, Acsenie, Alecsia, Ion, Acsenie, Anuța, ca ș[e] fie... pomană 7 săminție, în veci, pomană loru; și s'aũ cumpărat în zilele pop[a] Vaslie, s'a luat moș[u]-mieș Pătrăuș Ionuț: Triod, Sfenadret(?); 18 floren[î] i-a dat pomană la besereca, ș'a cumpărat tatu-mieș, Pătrăuș Nechita, Trebnicu rominescu drept 12 florenți; s'a dat pomană[ă] la beserecă aice, s'aũ făcut 4 icoane a D[o]mnului H[ris]to[s], 2 [a] Maicăi Precesti, a Tăiări lui S[făn]tu Ioan Botezăt[oriu] și 3 cruci și 2 făclii mari, ca [să] fie pent[ru] ertarea păcatelor a tot neamul.

542. 2. Pe un *Apostol* fără titlu :

În numele Tatălui și a Fiului și D[u]hului Sf[i]nt, amin. Iată ačasta carte, anume Apracseș, l-am cumpărat Muntean Miron, drept 12 florinți și un felderu de ovășu, pentru erutare păcatelor sale și a părinților dumisale, anume Nechita și Hahie, fecoru lui, Nechita și Îndreiuș, și soașele dumisale, Anisie și Marica, și pentru totu neamul lui pină la al 7 neamu, și o aũ datu la sf[i]nta besereca în Șeș-Poeana, unde este hramul pr[e]podobniș Paraschevi. Iară cine s'aru afla fără frica lui D[u]mnezăș și o a fura, saũ o aru vinde, saũ o aru muta într'altu locu, să fie blăstămat de 7 săboare carile s'aũ făcut în toată lume, și să nu-l primască pămîntul. Fieru să ruginească, elu să nu putrezască. Velato 1764, m[e]s[i]ța April 8 zile. Scris-am eș, mult păcătosu diacu Constantin din Poeni, cu cuvîntul lui Muntean Miron, fiindu preutu Iu[r]ju Vasilie, Muntean Olecsa clisiarhu, Ilieși Simionu.

543. 3. Pe un *Ceaslov* fără titlu :

Acest Ciaslovu să stăpinește de c[uviosul] părintele Teodor Roșca, parohușu din Șaio-Poiana. Anu 1812.

544. 4. Pe un *Catavasieriș* din Blaj, 1762 :

Ačasta carte, anume Catavasier, l-aũ dat Ilieș Dumitru sf[i]ntei biserici din Șaeu-Poeana, unde-ș hramul sfintei prepodoa[m]nei Parascheva, ca să fie pomană lui și a tot neamul, și cine s'ar afla să o mute, saũ să-l fure, să fie anatema. Scris-am eș, nemiș Muntean Vasilie, no-

tariș a satului Șaeu-Poeana, în annu D[o]mnului 1828, în luna Iunie 17 zile.

5. Pe un *Chiriacodromion* din Bălgrad, 1699 :

545.

Cînd aũ fost anul D[o]mn[u]lui 1747, m[e]s[i]ta Martie 15, aceas[ta] cinstit[ă] carte, anume Ucitelna, o aũ legat, mai pe urmă vreme aũ plătit Nechita Dănese drept 16 pot[or[i]], pentru păcatele sale.

D[o]mnul Domnilor grăește,
Toată lume să clătește,
Și pre toți D[u]mnezău strigă,
Cînd va aduna pămîntul,
De supt soare să să stringă :
Să auză toți cuvîntul.
Din Sion te vei ivi-te,
Cuvios D[u]mnezău sfinte,
Cînd vei veni cu pohoae,
Pentru că i vedè vo[a]e,
Pe dinainte feți se va încinge,
Și greșiți toți vor plînge,
Și vei judeca pămîntul,
Precum ț'ai răspuns cuvîntulu.

Atunci ceriurile toate vor res-
punde ;

Peste gloate (*șters*).
De județi le vei face în dreptate,
Și toți sfinți, cum se . . . vine,
Aduc [c]uvîntul tău cel dulce,
Pe toți sfinți vor aduce :
Așe ne grăește D[o]mnulu,
Ca să-l auzim tot omul,
Să-l ascultăm fără price,
Către Izrail cînd zice :
Nu ți-i altul fără mine,
D[u]mnezăi, și să știți bine
Că nemica nu-ți dau vină,
Pîntru jer[t]fă de fărină.

6. Pe o *Evanghelie* din București :

546.

În numele Tatălui și a Fiului și Svîntului Duh, amin. Iată ačasta svîntă și d[u]mne[ze]ească carte, anume Ev[an]ghelie romînească, o aũ cumpăratu poenarii din Poenile lui Ilieși din voea m[i]l[o]stivului D[u]m[ne]zău și din 'demnul smeritului și mai mic sluga a svîntului sabor creștinesc, popa Grigorie din Bărsana, în anul D[o]mnului 1743, în luna lui Noemvrie în 21 de zile. Dec am dat într'ačasta carte Pătrăuș Nechita 1 mărieș, Ilieși Luca 1 mărieș, Ilieși Lupșor 1 mărieș, preut[e]asa 1 mărieș, fecorul popei Vasilie 1 mărieși, Muntean Miron 3 mărieși, Sas Marica 1 mărieș, Botău Simion și cu Marica 12 mărieși, Gavril și cu Macovei, cu frate-său, 2 mărieși, Pătrăuși Mihoc 17 pot[or[i]], Pătrăuși Andrei 1 mărieș, Tenchiș Ion lui Andrei 3 mărieși, Buga Văsiu 2 mărieși, Pătrăuși Hahie 1 mărieș, popa Grigorie 2 mărieși, Pătrăuși Ion 1 patac, Muntean Gheorghie 1 mărieș, Pătrăuși Filimon 1 mărieș. Acește toți aũ dat, să le fie

pomană, pentru păcatele sale și a părinților săi și a toate neamurile pînă al șeptele rod. Dec cine să va afla să o mute această carte din Poenile lui Ilieș, unde-î hramul pr[e]p[o]d[a]vnei Paraschevei, sau să o fure cineva, acela să hie anatema, proclat, ca Arie și ca Iuda. Cine să va afla să ceteasca pre această svi[n]tă Ev[an]gh[e]lie, să nu ne uite și pre noi pentru . . . lui H[risto]s, aminu. Anul dela Zidire[a] Lumi 7251, 1743.

547. 7. Pe un *Euhologhion* manuscript :

În zilele lui Iosipu Împărat, în anul 1786, aū fost foamete, și atunce s'aū început și pămîntul a-lu măsură : și au ținut foame în 4 ani. Mărs-a dupa foamete foarte bine, s'aū întrămat țara, și măsurîșu[l] pămîntului aū stricat țara. Teoderușu Roșca, plebanuș.

548. 8. Pe altă pagină :

Ispiti cerneala și văzuî negreală. Aăasta să cîntă la sfințire căsi : Pre peatra credinți ai întăritu casa aăasta, bunele. Și într'insa îndreptează rugăciunile noastre. Primește pre nocrodul ce ai, ce strigă către tine cu credință : mîntuește-ne pre noi, D[u]mnezăule, și ne miluește pre noi.

549. 9. Pe altă foaie :

Iată aăasta carte, anume Molitevnic, o cumpărat Muntean Miron și muere luî, Marica, pîntru păcatele fecorului său Nechita și părinți săi, Nechita și Ahie, și soțul său, Anisie, și o aū dat în beserecă, în Poenile lui Ilieși. Iară cine a vrè să o fure saū să o vinză, si hie anatema, trecletu ca Arie ; și aū dat 5 florinți. ГИИ МАТ-ВНИКЪ ПИС АЗ МНОГО ГРЕШНИИ [=Acest Molitvenic l-am scris eu, mult. greșitul] ierodiacon Nicolae ot Cuhnie.

550. 10. Pe alt *Euhologhion*, din Blaj, 1784 :

În anul 1786 aū cumpăratu aăasta Trebnic drept 11 florinți ; i aū datu 5 florinți Ilieșu Hafie, Torje Ștefan 3 mărieși, Muntean Acsenie 3 mărieși, 2 mărieși Roșca Odotie, 2 mărieși Măehriș Lupu, 2 mărieși Pătrăuși Docă, 6 mărieși aū datu besereca, la hramul prepo-doamni Paraschevei în Poeni. Iară cine îndirzni a o

fura, să hie blăstămat de D[umne]zeu și d[e] s[fin]te]le so-boară; 1794.

11. *Liturghiă* de Iași, 1759.

12. Pe alt *Liturghierii*, din București, 1787 :

551.

În numele Tatălui și a Fiului și a Sfintului Duhu. Iată eu, Herea Anișoară, fata, i Herea Călină din Săliște am cumpărat această sfită Liturghie din dreapta agonisală a mea, și o am dat pomană în besereca în Săcel, drept sufletul meu și a tătine-meu și a maici mele Călina și moș[e] mele Năstuță, și a tot neamul meu... și pentru păcatele mele, Anișoara, și unchi[ul] mieu....

13. Pe un *Minologhion* din Blaj, 1781 :

552.

În numele Tatălui și a Fiului și a Sfintului Duh, amin. Iată această carte, anume Trifoliu, o am cumpărat Muntean Luca și cu soța sa, Marie, drept 29 de florinți, și o au dat în besereca în Poenile lui Ilieșu, unde-î hramul precuvio[a]seî Parascheveî, pentru ertare păcatelor dumisale și a soțului dumisale, și a părinților dumisale, Miron și Anisie, maiche-sa, și pîntru totu neamul, pînă a 7 sămînție, și feçori Muntean Ionu, Muntean Gheorghie, Muntean Simion, ca să aibă toți pomenire în veci. Iară cine s'ar afla ca să o fure, sau să o mute dela hramu acesta a precuvioaseî Parascheveî din Poeni, să hie blăstămat de 7 soboare ce s'au făcut a toată lumea, și să i să verse mațele ca a lui Arie, blăstămat. Iară cine a hi slujitoriū sfintei besereci, să-î pomenască pre celea sus numiți, și să o stă[p]inească cum se cade, fiind slujitoriū bisereici preut Vasilie, diacu Iuji Ion, clisiarhu Ilieșu Simionu; Iunie 24, anul 1785. Scris-am eu, multu. păcătosulu Ioanu di[n] Poenile lui Ilieșu.

14. Pe un *Molitvenic* din Rîmnic, 1730, pe pagina 1 :

553.

Rugăcune la sfințire hainelor besericești: Do[a]mne, D[oa]mne atotțietoriule, ascultă rugăciunea noastră, a celora ce aducem sfintului tău jertevnic și beserici tale podoabele aceste, și, binecuvîntîndu-le, le sfințește, că întru tine singur este curețenia, și de tine să sfințesc tote. Așa dar noi, zmeriți și nevrednici robii tăi, mulțime îndurărilor tale chemăm, ca să depărtez dela în-

brăcămintele aceste, care ți le aduc robi tăi, tot duhul neputinței, și cu binecuvintarea sa spre trebuința și slujba sfintului tău jertevnic sînțește epitrahirul, Feloniul, mîneacărele, aereonul și briulu. În numele Tatălui și a Fiului și a Sfîntului Duh, amin.

554. 15. Pe altă pagină :

În numele Tatălui și a Fiului și a Svîntului Duhu, adevăru. Iată aŭ cumpărat ačasta carte, 'nume Trevnicu, Pătrăuș Nechita și cu jupîn[e]asa dumisale, Măriuța, și fečoru lui, Ion, și Alecsă, și Ionă, și frate-său Ion, și fetele lui, Marie, Anuță, Acsenie, și cu părinți lor, Pătrăuș Dan, și cu soața sa, Acsenie, și cu socru-său, Ionaș, și cu soața sa, Acsenie. Deč ačasta carte o aŭ cumpărat pentru păcatele sale și a părinților și a tuturor pînă la 7 seminție, drept 12 florinți, din Lapușu[l] Romînesc, dela popa Dumitru, și o aŭ dat ia beserecă în Poeni, unde este hramul pr[e]p[o]domnei Paraschevei, ca cine să va afla să o vînză aŭ să o fure, acela să hie afurisit și blăstămat anatema de 12 apostoli și de 312 de părinți svinți č'aŭ fost la savorul dintie și cu alte saboară svînte č'aŭ fost din toată lume. Scris-am eŭ, multu amăritul preut Grigorie din Bărsana, în anul D[o]mnului 1743, în luna lui Feuraru 27 de zile.

555. 16. Pe un *Octoih* din Rimnic, 1750 :

Înștiințăm cetitori cînd aŭ fostu întratu Nemți în Maramorișu, fost-aŭ înainte postului Nașteri în anul D[om]nului 1687. Iară cînd aŭ fost anul D[om]nului 1711, adusu cruci, aŭ fost čuma cè mare, și aŭ fost un an . . .

Iară cîndu aŭ fost 1715, după ce aŭ trecutu Tatari prin Maramoriș, și aŭ fost bătutu la Borșa.

Iară cînd aŭ fost 1742, aŭ fost a doua čumă, și aŭ murit popa Toaderu și popa Gă[v]rilă; dela Facere Lumi aŭ fost 7251. Teodoru Roșca, parohușu; 1794.

556. 17. Pe pagina 2 :

Pintru toți te rogi cee ce ești bună, cari scapă cu credință întru acoperemîntul tău celŭ puternicu, că noi, păcătoșii, nu avemu cătră D[u]mnezeŭ întru nevoi și întru

scîrbe; asta izbăvește purure. Fiindu însărcinați cu multe păcate, Maica D[u]mnezăului celui de sus, pentru aceea cadem înaintea sa, să ne izbăvești pre noi, robi tăi, pururea de toate nevoile . . . Pomeni-voi numele tău. Tuturor scîrbiților bucurie și asupriților fololisitoare și flămînzilor dătătoare de hrană. Străinilor mîngăere, celor însăluți adăpostire, bolnavilor cercetare, celor neputincioși acoperemîntu și sprij[i]neală, to[i]agu[l] bătrînelor. Tu ești prea-curata Maica D[u]mnezăului celui de susu. Ție ne rugă[m], mai grăbește de mîntuește pre robi tăi. Stih: Ascultă, Feçoară, și vezi. . .

18. *Psaltire* din Blaj, 1780.

19. *Triod*, din Blaj, 1780.

20. Pe alt *Triodion*, din Rîmnic, 1761 :

557.

În numele Tatălui și a Fiului și a Sfintului Duh, cînd aș fost ani Domnul[ui] 1765, murîndu anume Iurja Vârte, aș lăsatu 40 de florinți pe sama sf[i]ntei besereci în Șeeu-Poana. Iară Nastahie, soața sa, și nepoții, și fetele, avîndu doru, aș înblatu și aș cumpărat 3 cărți: Tiodu, Sfednițe, Catavasie, și l'aș dat în sfînta beserecă în Șeeu-Poana, la hramul sfîntei Precuvioasei Paraschiva. Iară cine să va afla fără frica lui D[u]mnezău și le va fura, sau le va muta aire, să fie blăstămat de 7 sobo[a]ră ce s'aș făcut a toată lume; nevoitoriū aș fost întii Nastahie, soața Vartii, ca să să facă încep[ut] lucru bun, pe[n]tru sufletul lor, a moș strămoși lor, și Jurju Antonie, nepot de frate Muntean Ion, ginere fiind, aș înblat de le-aș cumpăratu, și aș da[t] patuzeci de florinți, Pomelnic: Simion, Titieana, Ștefan, Odochie, Virte, Nastafie, Otot, Damian; cine va fi slujitor sf[i]ntei besereci, să aivă a pomeni aceste nume mai sus numite. Într'acele zile fiind preut Jurju Vasilie, în mina dum[isale] s'aș dat să slujască și să le poarte de grije, m[e]s[i]a Septevrie 23. Scris-am eū, Constanti[n] dascal, cu porunca acestora mai susu numiți.

21. Pe o icoană :

Ačasta sf[întă] icoană aș cumpărat Pătrăuș Ion cu

558.

soața dumisale, Marie, și pruncu său, Vasilie, și soața sa, Năstafa.

559. 22. Pe alta :
1764, luna Mai 4 zile.
560. 23. Pe a treia :
Acast[a] sf[ă]ntă icoana aŭ cumpăratu Ilieșu Simion. ., Marie și soața lui, Todosie, se fie pomană în veci de veci, amin; 17. . . .
561. 24. Pe a patra :
Acasta pomană facut-aŭ Itieaș Ivonaș, Ștefan, Văsii, Iacob, Petru, Ileana, Mareuța, Anuța, Ivonă, Alecsa, Mareauța, Năstăță.
562. 25. Pe cor :
A Estelenție Sa episcopu Anudrei Baceschi și vicariș Alexander Șagari, viți-arhidiacon popa Vasilie din Rozavle, și s'aŭ zugrăvit de îndemnul, și cee cheltueala o aŭ plătit cu satu, iprocî . . . .
563. 26. Pe un *pomelnic* de-asupra ușii de intrare :
1789; Ionă, Iacob, Ștefan, Ionu, Ilana, Marie, Pohiră, Ion, Mihaî, Ană, Marie, Ion, Pelaghie, Vasalie, Marica, Ștefan, Găvri[lă], Toader, Odotie, Sofie.
564. 27. Pe ușile mesei de proscodie :
Pentru ertarea păcatelor vostre mi amu vărsatu sfîntulu mieŭ singe resticn[in]du-mă. Eŭ sîntu pînea vieții, ușa pocăinții.
565. 28. Pe ușorul ușii împărătești :
I: 1874 19/9 sz. R. s. B. L.

XXXIII.

RONA-DE-JOS.

1. *Antologhion* dela Blaj, 1766.
566. 2. Pe un *Apostol* din Blaj, 1766 :
Acasta s[făn]tă carte este cumpărată de robu lui D[u]mnezău Tivodaru Gheorghe, diaculu satului; fiindu 47 de ani, pintru isupesenia sufletului și de iertarea păcatelor este numit de cetanie pe sama beserecei, neavîndu nici o putere alta . . . spre carta acasta . . . de alți. Sig.

Alsorhona, die 1-a Augusti 1788, qua filius Ladislaus Ti-vadari.

3. *Apostol* dela Chiev, 1639, slavon.

4. *Evanghelie* dela Blaj, 1776.

5. Pe altă *Evanghelie*, din Rîmnic, 1746 :

567.

Aăastă *Evanghelie* este a lui popa Vaselie din Chiveşd.

6. Mai jos :

568.

Aăasta *Evanghelie* iaste a lui popa David din Bonţiza, o aŭ cumpărat în anu 1817.

7. Altă *Evanghelie* slavonă, fără titlu.

8. Pe un *Evhologhion* fără titlu :

569.

Изволение оца и са поспешение сн и са . . . стго дха.

[=cu voia Tatălui, etc.]

Iată într'aăasta carte a lui popa Ion, a ginereului lui popa Lupeŭ, am dat 5 . . . , ca se-mu fie pomană mie şi soţului meu, Palaghe.

9. Pe altă pagină :

570.

Cu vrerea Tatălui şi cu sporiu Fiului şi cu ajutoriu D[u]hului Sff[i]ntu s'aŭ îndemnat Rusu Marcu cu soţul dumisale Actimie din Rohna-de-josu, şi aŭ cumpărat acesutea Trebunic pîntru erutare păcatelor dumisale, şi, pînă la a şeptele neam a dumisale, să le fie pomană în veci, şi o aŭ pusu în sff[ă]nta besereca în Rohna-de-josu. Iară cine o va vinde, orî preut, orî diiacu, şi cine o va fura, unu ca acela să fie treclet şi proklet, mar[a]nata, şi se nu fie ertat dela D[u]mnezăŭ.

10. Pe altă foaie, o rugăciune :

571.

Ispovedescu-mă, D[oa]mne Dumnezăule a toate Ńiitoriule, şi prè-cinstitei Născatorei de Dumnezău, şi tuturoru puterilor cereşti, şi tuturoru sff[i]nţilor şi Ńie, părinte cinstite, de toate greşelele mele cu carele dela botezul mieŭ, pînă în zua şi časul de astăzu, am greşitu, cu lucrul, cu cuvîntul, saŭ şi cu gîndul, cu pohta, de voe, saŭ de nevoe, cu înţelegere, saŭ cu neprecepere mē, cu previre, saŭ cu morosire, saŭ cu gustare, cu tîndere, saŭ cu cuprindere, şi cu tote simţerile mele din afare şi din lontru, sufleteşti şi trupesti, în zi saŭ în nopute, ca carile pre tine, Dumnezăulu mieŭ, te-am minietu;

pentru aceste pîntru tote și alutele carile sîntu fără de numără păcatele mele, carile după mulțime și voința gîndului mieu voescu respunde, și me cunoscă pre mine că sîntu în păcate . . . și vinovatu mă află pre mine D[o]mnului D[u]mnezăului mieu, și'm voescu se'm erutare, și mă rogu precinstitei Feçoarei Născăto[a]re de Dumnezău ș'a tuturoră puteriloru ca să să roje pîntru mine multu-păcătosulu D[o]mnului D[u]mnezăului mieu, așe și ție, părinte cinustite, și mă rogu . . . date dela H[risto]s D[u]mnezău, și ai putere a-mu eruta păcatele și a mă dezulega, și se'm eruți tote păcatele mele, că ma celuescu și amu voe să mă pocăescu cu ajutoriu lui D[u]mnezău.

11. *Liturghierii* slavon din 1629.

572. 12. Pe un *Molitoenic* slavon, fără titlu :

Întru numele Tatălui și Fiului și Duhului Svîntu, amin. Cumpăratu-s'au această carte, anume Terevnicu, anume Creștina Acsenie . . . , drept 6 florinți . . . , la svînta besereca în sat în Rona-de-jos, unde este hramul *родетес. престен брѣдци*, adică Nașterea Maice lui D[u]mnezău, pîntru s[u]fletul unui fečor anume Toder . . . morte fără cuminecătură, de să fie de pomană acelu suțletu și a părinti[lor] și a frați[lor] și a suror[ilor] tuturor pînă aci. Ca să nu indrîznească nime a o depărta . . . , supt afurisenie a 318 de părinți sfinți de Necheia. Ce tot cine o va ceti (*rupt*), și pre alaltu rodu pre tot, de să erte D[u]mnezău pre rugător și cetitor în vecie vecilor, amin; 1755.

573. 13. Pe *Noul Testament* din Bălgrad, 1648 :

Acest Testament s'au înpănat și s'au legat de Ionița Voița Suceavanul, fiind în Cavnicu (?) Bae dascalu și dieacu Aninie . . . .

Acesta sf[ă]ntă carte-î a mè, a popi Toader din Corne[ști], vinită . . . dinpreună cu Ohtaiu celu rumînescu, la casa popi Pintilie, popi Vasilie . . . ; 1758.

14. *Orologhion* slavon, dela Chiev, 1716.

574. 15. Pe o *Psaltire* slavonă, 1692 :

Ruszkovai ember Orosz Demeternek vagyon ez az

könyv [=a unui om din Ruscova, Oros Dimitrie, este această carte, proscripto a Stefano Ronai scripta . . . et anno 1695.

16. *Penticostarion* din Blaj, 1768.

17. *Triodion* din Blaj, 1771.

18. Pe o icoană în iconostas :

575.

Anu 1817, în Aprilie 27, cu voea Tatălui și a Fiului și Sfintului Duh, amin. S'aă îndemnat cu drag(ve) Popovič Ioan și cu soați sa, Odotie, de aă plătit acest sfint fruntariu, de s'aă zugrăvit în sfînta beserica, ca se le fie de ertare de păcate și a tot neamul lor în veci, amin. Și am zugrăvit eă, Ioan zugr[a]vu din Dragu-miirești.

19. Pe părete, lângă drumul la clopote, e săpat :

576.

Ego Nobilis Ligset Samuel; ano 1720, die 22 Mai.

Tot acolo : 1655.

XXXIV.

ROZAVLEA.

1. Pe un *Antologhion* de Rimnic, 1745 :

577.

În numele Tatălui și a Fiului și al Sf[in]tului Duhu, amin. Aăsta sf[ă]ntă carte, anume Minei, o aă cumpărat Marie, a lui Pătrovan Gaboru fată, și Ivana, preoteasa a lui popa Simeon, și împreună cu ginerele săă, cu Pătrovan Nechita, și aă dat preoteasa Ioană și cu ginerele săă, Petrovan Nechita, 15 florinți vonași, și aă datu Marie, a lui Pătrovan Gaboru fată, 15 florinți vonaș, și o aă dat besereci în sat anume în Hrozavlea, unde este hramul sf[in]ților ingeri Mihail și Gavril, și să nu îndrizească nece preot, nice diacu, nece cirznicu a o depărta din sf[ă]nta beserecă, și cine s'ar afla să o fure aă să o tăgăduiască aă să o îstreineze din sf[i]nta beserecă, să-i fure diavolul sufletul lui și să i să prăpădiască casa și masa lui ca Sodomul și ca Gomorulu, și să fie afurisu de 318 de părinți sfînți; помени гди preutul Gavriil, Lupa, ierei Vasilie, Ion, Gheorghie, M[a]rie, Elena, ierei Simeon, и жена их [=și soția sa], Ionu, Grigorie diacon, ierei Vasilie,

Vasilie, Gheorghie, M[a]rie, M[a]rie, Toader, Ion, Ion, Gheorghie, Nechita, Nastafie, Ion, Simeon, Nechita, Pătru, Ion, M[a]rie, Gahie, M[a]rie, Acsenie, Marie, Grigorie și tot neamul lor; Marie, Anna a Marie; pomelnic: Gavril, M[a]rie, Nastahie, Gheorghie, Lupu, Grigorie, M[a]rie, Vasilie, Pantelimon, Simen, Toader, Lupă, Grigorie, Simeon, Ionu, Lupu, Pătru, Gavriel, Simeon, Calină, Dochie, Ion, Vasilie și tot neamul lor. Scris-am eu, mult-păcătoșul diiacu Dumitrie, ca să-mu erte D[u]mnezău și ale mele greșale.

2. *Apostol* din Iași, 1756.

3. *Calvasieriü*, fără titlu.

578 4. Pe *Chiriawodromion* din Bălgrad, 1699:

Cartea ačasta, anume învățătură creștinească și pravila . . . , s'au cumpărat aice de cătră Costa Gaborș, cu 42 Rf., care dela moșul său Gherman a rămas, care acum lăcuește în Orman, c[omi]t[a]tu Szolnok Inferiori; 1806.

5. *Evanghelie* din București, 1742.

6. *Echologhion* dela Iași, 1741.

7. *Liturghii* din Blaj, 1756.

8. *Molitvenic* din Blaj, 1815.

9. *Octoih* din Blaj, 1760.

579. 10. Pe un *Pentecostarion* din București, 1743:

În numele Tatălui și a Fiului și al Sfintului Duh, amin. Să să știe că ačasta carte sf[ă]ntă, Sfetniță, a cumpărat Tofan Lupu, cu soața dumisale, Ioană, și o a dat în sf[ăn]ta besereca, în sat în Hrozavle, unde este hramul sf[i]nților ingeri, soborul a lui arhistratig Mihail și Gavril, o a dat să fie de pomenire lor și părinților pină la al 7 sămință; și nime din frați sau din nepoți sau din semința sa sau a soței dumisale, nime să nu fie slobodu să o ee, nice să o deperteze din sf[ă]nta besereca; numai dacă să va învechi și să va dezlega, să o ee din nepoți miei sa[ü] din a soței mele nepoți, să o ee și să o tocască, și să dee iară în sf[ăn]ta besereca, să slujască pre ea cari preoți s'ar prileji să fie atunce; și cine s'aru scula să o fure sau să o deperteze din sf[ăn]ta beserecă din sat din Hrozavlie, să fie afurisit de 318 de

părinți sf[i]nți, cari au făcut savorul la Nichèa, și de Vled[i]ca H[risto]s, pentru pomenirea noastră: Precup, Ioană, Andrei, Alecsa, Parasca, Gahie, Ionă, Ștefanu, Ion, Gheorghie, Pătru, Maria, Matei, Ion, Todosie, Ilie, Titiana, Ion, Ion, Alecsa, M[a]rie, Titiana, Toader, M[a]rie, Vasilie, Grigorie, Ion, Părasca, M[a]rie, M[a]rie, Ilcana, Todosie, Ana, Gheorghie, M[a]rie și tot neamul lor; Dumitru, Cîrstină. V[e]ll[eat] 7262, 1754, m[e]s[e]t[a] Iunie 3. Scris-am eu, mult-păcătoșul diac Dumitru; pre masa lui Tofan Toader s'au scris, și popa Timotei fiind de față.

Pe altă pagină:

580.

Întru învoirea și tocuirea cărții aceștia, anume Pentecostarion, din mărădicu lui Hrușca Lupu care au dat cartia această în sama sf[inte]i besereci, au dat Hrușca Gheorghie un florin în valută, ca să-i fie pomana; anul 1857, Martie 27.

11. *Psaltire* din Rîmnic, 1746.

12. Pe un *Strușnic* din Blaj, 1753:

581.

Acesta carte s'au dat de pomana besericii din Rozavlea, unde este hramul sf[în]ților Mihailu și Gavriil, slujind într'acee vreme cinstitul părinte, părintele popa Vasilie . . ., vița-arhidiacon. Scris-am noi înainte, popa Vasilie. Ani Domnului 1754, Februarie 24.

13. Pe un *Triodion* din Blaj, 1771:

582.

Acesta svîntă carta, anume Triodu, s'au cumpăratu în anu 1775, fiindu preut popa Vasilie, în satu, în Rozavlea, întru acee vreme, și s'au cumpărat cu 18 florinți, în care bani au dat . . . ceealți i-au dat din bani satului, ca să fie spre slujbă d[u]mnezăasca în svînta besereca a satului mai sus numit, unde este hramul mai marilor Voivozi Mihail și Gavriil; iară cine aru îndrznii a o deperta sau o înstreina dela acee sf[ân]tă beserecă, se fie afurisit de 318 de svînți părinți care au făcut savorul în cetatea Nichiei.

14. În altar, de-asupra ușilor:

583.

Acest sf[în]t oltariu și pristol s'au zugrăvit supt stăpînirea și din sirguirea cinstitului domn Grigorie Roșca, parohușul Rozavlii și v[ite]a-arhidiaconului a ierașului

Izii, în zilele înălțatului Împărat Franțisc și a Mării Sale episcopului diețesanesc Alexie Paci, în anul 1823, prin Șanțner Filip, zugrav.

584. 15. Pe iconostas și împrejur, pe părete :

Întru acest fruntariu a dat Pătrovai Simion cu tot neamul său 90 de zloți (*șters*); cu ajutoriul lui D[u]mnezău s'aă zugrăvit această s[fintă] beserecă în zilele înălțatului Împărat Franțisc I și a Mării Sale episcopului diețezanesc Alexie Poci, fiind vicarăș Maramurășului precinstitul domn . . . . acoperit cu corul . . . zugrav din Dragumirăști . . . . cu soața sa, Odochi[e], și cu ginere-său, Ștefan, pe sama s[finte] beserece 30 de zloți; Ungurean Toader și cu soața sa Părasca, 41 de zloți; Pătrovai Simion și cu soața sa, Todosie, 24.

585. 16. Pe masa proscomidiei :

Acest jertavnic s'aă lucrat cu toata cheltuiala lui Pisălița Netita, și cu soața, Odotia, și a frate-său, Pisălița Vasalie, și cu soța i Măricuța: 1825.

Precum Iona aă eșit, așe Isus aă înviat din mormint.

586. 17. Pe păreate, de-asupra ușii de intrare :

. . . a lui Pătrovai Ursu și a Floarei, Pătrovai Simion, Pătrovai Iacob, Pătrovai Ștefan, Pătrovai Ioan, a lui Pătruț . . . , pentru zugrăvitu[l] șatri 8 zloți în valute (*șters*).

XXXV.

SĂCEL.

1. *Antologhion*, fără titlu.

587. 2. Pe un *Ceusostov* din Rădăuți, 1745 :

Aăastă carte amu cumpăratu eă, popa Ionașco, nepotu boerului din Săcel, și cu gazda sa, Ilana, și amu datu pe dinsa 10 florinți, ca se ne fie pomană, noa și părinților noșutri, și la doo cocone, Maricuța și (*rupt*).

588. 3. Pe o *Cazanie*, fără titlu ; pe scoarță :

Aăastă Pooucene cetindu-o și so[co]tindu-o întru chipul . . . , aă fostu cite ceva greșit și zmintit, o am îndareptat, pîntr'aceia ca se [po]ța vinde cui va putè, și să o cumpere

cine v'a datu slobozie, și, pîntru mai mare dreptate, ne punem iscălitura și pecete noastră cè obiçnuită. Scri-s-am în Sibii, m[ese]ța April 4 zile, 1733.

5. *Evanghelie* din Blaj, 1817.

6. Pe altă *Evanghelie*, fără titlu:

588.

Pomenește, Doamne, pre roobi tăi. Ačasta svintă carte, Faur Simion, cu soțu său, Năstafa, fata anume a lui Țulupe, aŭ cumpăratu la sfînta besereca în sat [Să]cel, la hramul svintului arh[an]gh[el]u Michail, să ne fie nesăvirșitu pomenire, și rodului noostu, se știe vltu; apoi, văzînd nepotă-sa, fat[a]. . . Stefanesi, cu soțul său, Buzău Grigorie, și cu jupîne[a]sa sa, V[i]rvară, văzînd perită. din voea lui D[u]mn[e]zău și din munca noastră amu plătitu meșterului de o înbrăcatu, să aiba D[u]mnezău știre; eŭ încă o închin la sf[î]nta besereca, să ne fie pomenire, și, pre urmă, cine să va afla de sămința Buzăvu Grigorie, să o va otălmăzui. V[e]l[ea]tu 7234, 1726, m[ese]ța Mai.

7. *Liturghii* din Sibii, 1798.

8. Pe un *Minologhion* din Blaj, 1781:

589.

Preutul Samson aŭ dat 3 mărieși întru ačasta. Cu îndemnarea Tatălui, cu lucrarea Fiului și săvirșirea Sf[î]ntului D[u]hu s'aŭ îndemnatu acestu temătoriu de D[umne]zău creștin, anume Toma Horoba, carea iaste de ne[a]mu din Ardelu, din sat din Betiți, iară acum, fiind lăcuitoriŭ în varmeghe Maramureșului, în erașul-de-susu, în satu, în Săcel, fiindu slugă cu dreptate boiariloru, s'aŭ făcut sluga credincoasă lui D[umne]zeu, și, văzînd lipsită sfîntu lui D[umne]zeu bisereca, din dreapta agonisita a lui, precum mai sus am zis, aŭ cumpăratu Trifoliu, 39 de florinți ruminești, încă și o sfîntă *Evanghelie* dreptu 17 florinți ruminești și 2 mărieși, și le-aŭ închinatu aice în satu, în Săcel, precum aŭ zis mai sus, la sfînta bisereca din jos, unde să cinstește hramul sfîntilor Voivozi Mihail și Gavril, ca să fie de laudă cătră D[u]mn[e]zău și să fie pomenire večnica lui și a totu neaniul lui, amin, și, fiind de față totu satulu, s'aŭ scris acestu zăpis, ca să nu poată a o zminti din sf[î]nta besereca orî vicarăș

orî protopop, saŭ preot, saŭ oricine ar fi. Iară cine aru îndirzni a o muta dintr'ačasta sf[i]ntă beserică, saŭ a o dezlipi tălhărește, unul ca acela să fie blăstămat de D[um]nezău și de Mai[ca] Preciste și de cele 7 sf[i]nte sobară, și sfinți mai mari Voivozi Mihail și Gavriil să-î fie pîriși la strajnicul județi a lui H[risto]s D[u]mnezău, și de mine păcătosul încă să fie neertat întru nesfirșite veci, amin; 1782, Iunie 5.

590. 9. Pe un *Octoih*, fără titlu:

... (*rupt*) Și un Strastnic, și toate sint pe rumenie, care sint cuvîntătoare de florî d[u]mn[e]zăești, și le-am cumpărat în luna lui Martie în zece zile, și le-am cumpărat dintr'a noastră dreaptă cheltuială, și amu datu într'a noastră sf[ă]ntă besereca, în satu, în Săcel, în varmeghe Maramurășului, în sat, în Săcel, unde este hramul saborului Sf[i]nților Voevozi îngerești, arhistratighi Mihail și Gavrilu, ca să fie de rugă în sf[ă]nta besereca, ca să ne fie de pomană sufletelor și pentru păcatele noastre, ca se ne . . . (*rupt*) la sf[i]ntul jertevnic . . . Vladicu orî arhimandrit . . ., protopop orî preoți, mireani . . ., diiaconi saŭ diieci, orice fel de rugători va hi d[u]mnezăești la sf[ă]nta besereca noastră, ne rugăm ca să vă îndure n[ă]ltvul D[u]mnezău . . . 130 . . ., să vă rugați pentru ertarea păcatelor noastre și a părinților noștri. Iară care rugători va pune pizmă și nu va vrea se ne pomenească pentru vre un bustușag, saŭ s'ar prici între inși, pe unu ca aceea să le fie pîriș sf[ă]nta beserecă și aceste d[u]mnezești cărți la strajnicul și dreptul județu a D[u]mnezăiului nostru I[isu]s H[risto]s, pentru ce aŭ fost rugători la sf[ă]nta besereca și n'aŭ vrut să pomenească suflete creștinești. Iară cari să vor osteni a să ruga pentru păcatele noastre, să se ușureze . . .; și, oricare rugători vor fi la această sf[ă]ntă biserecă, să nu fie volnicî a scoate din biserecă aceste sf[i]nte cărți afară, să le ție la casa sa, aŭ să le ducă alți oameni neinvățați, saŭ într'alte sate, saŭ într'alte beserici rele, fără rînd, saŭ oriunde l-ar înstreina, afară din sf[ă]nta

bisereca noastră, ca să le fure, aŭ să le strice aceste legături, pentru pomenirea noastră și ertare păcatelor noastre, ca să se facă rugă după aceste sf[î]nte cărți, ori la sf[ă]nta biserecă, ori în sat, în Săcel s'ar fi, și într'alt sat numai cînd va merge. Iară rugători dela sf[ă]nta bisereca noastră . . . pomenire, aici o va strica dela sf[ă]nta bisereca ei, ori cu ce feliu de lucru . . ., unul ca acela să fie proklet, anatima, blăstămat de Dumnezeu și de Maica Precista și afurisit de 318 sfinți părinți, care aŭ fost la savorul în sfînta Nichiea, și de mai mari Voevozi Mihail și Gavriil, să fie piriș la strajnecul și dreptul județu al D[o]mnului I[su]s H[ri]sto[s], și de un păcătos ca mine încă să fie neertat și la un loc cu Iuda vînzătoriul și cu Arie necredinciosul, și să-l lovască bubele lui Iob și cutremurul lui Cain și truda celuea ce aŭ dat palma D[o]mnului H[ri]sto[s] înainte arhireiloru jidovești. Și le-amu cumpăratu supt aceea vreme cînd aŭ fost fliușpan în varmeghe Maramurașuluî Bechlen Ioje, Vlădicu aŭ fost Clain, vițișpan Seghedii Frenți, notarișu aŭ fost Stoica Laslău cel tînăru și cu Rațu Ianoși, și aŭ fost arhimandrit la mînăstirea Moisiuluî Iorestu. Anî dela Zidirea Lumi, 1732; și am scris eŭ, Nicolaï Muntean, cu învățatura dumisale jupîn Boerii Vasilie, biv solgabirău.

10. Pe un alt *Octoih*, fără titlu :

591.

. . . . sfînta carte, ce se chiamă Ohtaï . . . (*rupt*), și o am închinatu în sfînta bisereca din josu, unde să prăznuște hramul Sf[î]nțiloru Voevozi Mihail și Gavril, și amu făcutu acesta zapizu cu toți preoți și săteni care s'aŭ aflatu pre asta vremi, ca se rămie în sfînta bisereca, să nu o poată zminti oricine s'aru rădica în urma noastră, supt blăstămul sf[î]nteî bisereci. Iară cine o aru fura saŭ o aru vinde, să-î fie piriș Sfinții Voivozi Mihail și Gavril la strajnicul județ a lui H[ri]stos D[u]mnezeu, amin, amin, amin; 1781, Martie 25.

11. Al treilea *Octoih*, fără titlu.

592.

12. Pe un *Pentecostarion* din Rîmnic, 1743, pe pagina din urmă :

Întru totu cinstitul părintele nostru Ioanoș Dimitrie, arhidiacon Muncaçuluî; eŭ, smeritul dieac Procop.

13. *Psaltire* dela Iași, 1743.

14. *Triodion* din Iași, 1747.

593. 15. Pe alt *Triodion*, fără titlu; pe pag. 1:

Cinstitul și de bun neam părintele Dumitru din Săcel să-și facă milă ca pe toți care au cetit sau o vor ceti în cartea aceasta să-și pominească la s[ffintul] jertelnicu.

594. 16. În launtrul altarului, de-asupra ușii împărătești:

Acest sfint altariu s'au zugrăvit în zilele pre-înălțatului Împărat Franțisc, arhieriei fiind Alexie Poci, fiind paroh satului Vaselie Trifoiu; și Șușca Toader a Hondi, cu soața sa, Erina, au dat 45 de zloți spre pomen[i]re večnica: Șușca Ianoș, Marie, Toader, Coman, Nistor, Mărie, — și au datu Bizeu Irină 45 de zloți, Ștefan, Toader, Marie, Titiana, Vasalie, Bizo Ion, Vaselie, Ștefan, Aftina, Ion, Lupu, Pelaghie, Onișor și Măriuța Costan; 1819.

595. 17. În naos, de-asupra ușii:

Din mila lui D[u]mn[e]ze[ă] și din daru D[u]hului Sf[ă]ntu n'au învrednicit D[u]mn[e]zeu da amu zugrăvit aceasta sf[ă]ntă biserică spre lauda lui D[u]mnezeu și spre izbăvire sufletelor creștinilor și ai satului tut[ur]oru, în cheltuiala lui Radu Gregorie, și soața sa Mariuța, și Ștefan și Zaharie și Aoașanu Mihaș și soața lui, Marica, — ca să le fie pomană în veci de veci, amin. Ani dela Facerea Lumi 1765, luna lui Octomvrie 29.

596. 18. Pe un pomelnic:

Anii D[o]mnului 1762, șes[e] Mai. Pomelnicu a lui Bizău Ștefan, cu a gazdi dumisale. Pentru vii. Acest pomelnicu este a lui Peter Ioan și cu a pruncului său, Peter Gheorghie, și cu a soața-sa, Ana. Eă, Peter Ion și frate-meu, Gheorghie, și soru-mè, Lupa, am cumpărat trei icoane la zveri, la beserica-din-sus, 36; Triodu, 44; la beserica-din-jos iară un Tirot, 44 de zloți în arginți. Iară pîntru zugrăvitu altariului au dat Petar Gheorghie și cu soața sa, Vlad Titiana, 25 de arginți. Eară la beserica-din-sus purtarea sfintei cuminecături: Peter Lupa au dat 22 de arginți; Patar Ion pîntra troița 30 zloți de arginți; cruca cè mare, 10 zloți, sfeșnicu 7 zloți și 10 grăitari. Podu

altariului s'au lucrat din lemn cu ... zloți și 10 grăițari argint. Fața mesii pe masa moșiloru 2 zloți și 10 dutce argint. Anu 1826. Plohotu Ioan, zugravu din Dragu-mirăști.

Pomenire pentru morți; Malanca, Ioan, Anișoară, Maricuța, Lupă, Gheorghie, Grigore, Năstacă, Ignat, Nastacă, Vladu, Andrei, Marie, Sava, Erina, Iuga, Ioană, Șuşca, Acsenie, Vasile, Petar, Netita, Tomoiaga Marie, Petriu, Peter Ostaș și cu soața sa, Lamu Părasca.

19. Pe alt pomelnic din «1728, m[esi]ța Fevruaria 6 zile»:

597.

Pomenește, Do[a]mne, pe Boer Vasilie ... Acest pomelnicu a jupînului Boerî Vasilie făcutu ca s[ă] să omenească aceste fete creștinești care-se scrisă mai susu, de Dumnezău ertate și de preuți pomenite într'ai nezviriști. [După mai multe nume de botez:] Aceste odoară le au cumpăratu Boeru Vasile, cu nume: potiru, discosu, zavedu de argint suflat cu aur, antimisu. Pocrovețe de mătasă, falonu, stiharu, naraclițe, pocasu, patrahiru, tete de mătasă. Cărți au cumpărat: Mărgăritu, Trepunicu, Ohutaiu, Strastnicu, Triodu, Ucitelna, o Psaltire. Boer Nasatuțe au cumpărat Ivanghelie ... Scris-am eu, popa Iona Pleșu Bale din Săcel; 1759, Martie 9 zile.

20. Pe un potir:

598.

Acest potir îl închină și-l prinoasește Măria Sa luminatul Domn al Țără[i]-Rum[ă]nești de Io Ștefan Cant[a]-cuz[i]no Voevod sfinte mănăstire dela Maramureș, u[n]d[e] să prăznuiaște hramul Înnălțarea Domnului H[risto]s, spre pomenirea numelui și spăseniia sufletului Mării Sale. Vel[ea]t 1716.

XXXVI.

SĂLIȘTE.

A. Biserica-din-jos saă din Bileni.

1. *Apostol* din Blaj, 1766.
2. *Biblia* lui Bob, Blaj, 1795.
3. *Catavasieriü* din Blaj, 1824.

599. 4. Pe o *Evanghelie* din București, 1743 :

În numele Tatălui și a Fiului și a Duhului Sfintu, cu mila lui D[u]mnezău și cu darul Duhului Sfintu, iată eă, Banco Mateiă, cu soțiu-săă, Nastahie, aă cunpăratu sfinta *Evanghelie* drept 19 florinți, pentru păcatele loru și a fecoriloru, și a moșilor, strămoșiloru; și aă dat în besereca cè veche, și să hie în [biserica] ponă [a] hi cartea ačasta dată acolo. Iară, de s'aru afla preut sau și diacon sau altul cineva să o fure, să hie afurisit, anatemă, trecleat și procleat, amin; în a Domnului H[risto]s 1752 de aă.

5. *Euhologhion* de Sibiiă, 1849.

6. *Liturghiă* din Blaj, 1775.

600. 7. Pe un *Minologhion* din Blaj, 1781 :

În numele Tatălui și al Fiului și a Sfintului Duh, amin. Ačasta carte o aă luat satu Săliște la sfinta besereca în dos, să să afle: cine să o fure, preut aă diacon, să fie a[na]timă, t[r]ecl[ea]t, afurisit în veci, amin.

8. *Octoih* din Blaj, 1770.

9. *Pentecostarion* din București, 1743.

10. Alt *Pentecostarion*, din Blaj, 1768.

11. *Strastnic*, fără titlu.

12. Alt *Strastnic*, din Blaj, 1773.

13. *Triodion* din București, 1747.

601. 14. Pe o icoană :

1776. Vlad, Toder, Otimie.

602. 15. Pe alta :

Ač[as]ta icoană aă cunpăratu Trufanu Lupuț, și Nastasie, și Chiforu, Maricuța, Marie, Gîrpina, Gheorghie, Hilipu, ca să le fie pomană în veci de veci, amin; 1766, luna Dechemvrie 4 de zile.

603. 16. Pe icoana Maicei Domnului :

Ačasta svîntă aă cunpărat Trufanu Ioanu, Iusco i Nastafie, Marie, se fie pomană în veci de veci, amin. Anu dela H[risto]s 1763, Iunie 20.

604. 17. Pe un pomelnic :

Valetu din Tătărime 1717, dila începutu beserici 1736, 1724. Pomelnicu ctitorilor bătrîni, ani dila zugrăvitu beserici 1775 : Vasilie, Marie, Ștefanu, Grigorie, Vasile, Pelaghie, Tecla, Ghervasie, Ana, Timohie, Ti[t]iana. Morți: Romanu,

Nastesie, Udici Virvară, Gheorghie, Ștefanu, Ionașco Nicoră, Marie, Acsenie, Tecla, Marie, Eremie, Parasca, Istratie, Dumitru, Ana, Ilie, Vasilie, Anisie, Nacu, Gavril, Parasca, Nichita, Titiana, Ionașco, Ilieș, Dumitru, Vasilie, Palaghie, Mihoc, Ilie, Ionașco, Tecla, Ștefan, Petre, Dumitru, Paul . . ., Nicoară, Marie, preotu Vasilie, Marie, Doca, Mironu, Nicoară, Vasilie, Părasca, Nichita, Motei, Nicolae, Grigor, Vasila, Ile[a]na, Lupu, Grigorie, Ștefan. Acestora, Ștefan Radu zugravu.

B. Biserica-din-sus sau a Nistoreștilor.

1. Pe *Apostolul* din Buzău, 1743:

605.

Să să știe ca această carte, anume Ap[o]stolu, l-au cumpărat Ilieș cu soțul dumisale, Porhira, și fecorul dumisale, Pricopu, și au dat pentru dinsa 8 florinți, ca să le hie pomană. Vlet 1748, și tot s'au dat la besereca Nistoreștilor.

2. *Catavasierii* din Buda, 1818.

3. *Evhologhion* din Iași, 1754.

4. Pe un *Minologhion*, din Blaj, 1781:

606.

1782. Aăasta sf[ă]ntă carte o au cumpărat robi lui D[u]mnezău aceș[i]a, Iuga Ion și Iuga Gavril, fecori lui Iuga Precupu, femeile lor, Marie, Parasca, Văsila, și o au dat în besereca cè noa în Seliște, unde este hramul Sfintului Nicolai, ca să le hie pomană lor și a totu rodul lor. Iară cine s'ar ispiti să o fure sau să o striineze di[n]tru această sf[ă]ntă beserecă, să fie afurisitu și anătima de 318 de sf[i]nți părinți din Nichiea; și s'au cumpăratu cu bani gata, 34 de florinți vonaș.

5. *Octoih* din Blaj, 1825.

6. *Octoih* mic din Sibiiu, 1859.

7. Pe un *Pentecostarion* din Rimnic, 1743:

607.

ИЗКОЛЕНІЕ ОТЦА И ШЕРКІРНО СТАГО ДУА. Cumpărat-au această, anume Pentecostariu, Nistoru Ilieșu și cu soțu-său, cu Porhira, și fecorul, și au dat pentru dinsa 17 zloți, și o au datu pomană la besereca cè noo în Seliște, să le fie pomană părinților săi și a tot rodulu dumilor sale. Valet 1753.

608. 8. Pe scoartă :
La Toder a Cozmi 7 lumini, la Mihaï a Netiti 1 păhar.
609. 9. Pe un *Strastnic* fără titlu :
Aăasta carte aă cumpărat Coșețu Mihaï și cu feăoru-săă Ionașu și cu jupinesa sa Marie și cu prunciă lor . . . , pentru pașnica și lunga viața și fericita bucurie, întru mulți și iubiți; întru bucurie-î aude cuvintul lui D[u]mn[e]zăă întru carele l-aă îndemnat la lucru bun.
610. 10. Pe un *Triodion* din București, 1747 :
. . . cumpărat-aă aăasta carte, să să știe, Nistoriă Ilieș și cu soău-săă, cu Porhira, feăorul dumisale Pricopu, și aă datu pentru dînusa 20 de zloți, și aă dat la besereca cē noa în Seliște, ca să le hie pomană a tot rodul dumilor sale; 1753.
611. 11. Pe o icoană :
Aăasta sf[ă]ntă icoană aă cumpăratu Chiș Ionaș și Elena, ca să le fie pomană în veci de veci, amin; 1772, luna Ianuarie 17 de zile.
612. 12. Pe alta :
Aăasta sf[ă]ntă icoană aă cumpăratu Bondoru Vasocu și Nastasie, Gheorghie, Ionaș, Annuța, Toder, Marica, să fie pomana de veci, amin; 1765, luna lui April 15.
613. 13. Pe a treia :
Aăasta sf[ă]ntă icoană aă cumpăratu Grad Lupu.
614. 14. Pe un potir :
Grad Lupu; 1804.
615. 15. Pe o troiță :
Aăasta sfintă troiță aă plătit Petir Ion și feăoru-săă Gheorghie și noru-sa, Bizăă Marie; 1822.
616. 16. Pe alta :
1779. Aăasta cruce aă cunpărat Pop Petru.
617. 17. Pe a treia :
Aăasta sf[ă]ntă icoană aă cumpăratu Vladu Toderu și soața lui, Atimie, ca să le fie pomană în veci, amin; 1772, Avgust 8 zile.

XXXVII.

SĂPÎNȚA.

1. Pe un *Antologhion* din Rîmnic, 1717:

618.

L-am cumpărat eū, popa Ion ot Drăgoești, ačasta sf[ăn]tă carte ce s[ă] chiamă Minei dela logofătul Ionița Olănescul în banī gata, zloțī 27, nelegată, tratazū; cīnd era leatu 1745.

2. Pe altă pagină:

619.

În numele Tatălui și a Fiului și a D[u]hului Sf[i]nt, amin. Ačasta sf[ă]ntă carte, anume Antologhion, o aū cumpărat anume jupīniasa Catuna Marie, și aū ajutat Nastea Lupului. Iară io 4 florinți pīntru sīnătate și ertare de păcate a dumilor sale și a tot rodul, și pīntru [iertarea] de păcate a părinților dumisale, a jupīnesei Marie și a soțului dumisale, anume Toader, și a fecorī și fete și a totu rodul, și o aū dat la sf[ă]nta besereca în Săpīnța, unde este hramul Nașterea Preas[fin]tei. Iară, de să va întimpla să facă mănăstire, să fie a minăstirei pomană în veci. Iară, de să va afla cineva să o īnstreineze, să fie blăstămatu de Dumnezăū și de cele 3 și 18 de oteți sf[i]nți, amin.

3. Pe altă foaie:

620.

Iară, rumpīndu-să legătura acești sf[i]nte cărți, cu īndemnul D[u]hului Sf[i]nt s'aū milostivit nemniși Stan Toader Bojeneți, din Săpīnța, și aū plătitu 7, adeca șapte zloți, pīntru īnoire saū pīntru legătura ei, ca să-ī fie pomană din niam în niam. Grigorie Mihali, parohușul Săpīnți, în luna lui Maiū 23 de zile, 1814.

4. Pe un *Apostol* din Buzăū, 1743:

621.

În numele Tatălui și a Fiului și a Duhului Sf[i]nt. Iată din ajutoriul lui D[u]mnezăū și a sf[in]tei . . . Stan Matei aū cumpăratu ačasta sf[ă]ntă carte, anume Apostol, și o aū dat la hramul Nașterei Preciste, pīntru pacatele lor, în sat Săpīnța. Iară, de s'o timplă să facă minăstire la Săpīnța, să fie acoloa pomană pīntru păcatele sale și a părinților săi, și a fecor[ilor], anume . . . și Grigorie și soața sa, Iliana, și a tot rodul dumisale. Cine

s'aru afla să-iu înstreineze această sf[ă]ntă carte de unde o dau, să fie blăstămat, anatema, și să n'aibă parte cu H[risto]s, acum și pururea și în veci vecilor, amin.

5. *Biblia* lui Bob.

622. 6. Pe un *Ceasoslov* din Rădăuți, 1745 :

Această carte sf[ă]ntă o am cumpăratu eū, Catuna Marie, pîntru păcatele mele, și a soțului meu, Toader, și a Ileana, și ai Hafle, și ai Mărie, și Anuțe, și Acsenie, și Andraș, și Ionaș, Vasile, și Mateiu, și o amu dat lui popa Ileaș, și mă smiresc Sfinții Sale să nu mă uite la ruga care să va face din această sf[ă]ntă carte, ce să fie de pomână Iară, după morțea lui popa Ileaș, de nu să va afla cineva învățător, din Sf[i]nția Sa, care să fie harnic cătră această ff[ă]ntă carte, să pue în besereca, și să fie pomana. dumisale și a toată rudenia dumisale, amin.

623. 7. *Cazanie* a lui Varlam ; pe scoarță :

Bisericașca preînsemnarea hainelor, cărților, felio[an]elor (?), ștergătorilor și altor folositoare.

A. Am aflat 3 rînduri, nu deplin întru tote, ce fără stihariuri, haine besericești slabe, și numai 1 stihar ; ce, prin sirguiala mē, am luat, în curgerea celor 3 ani, alte doo rînduri de haine, cite optzăci de vonaș unul, de sărbători, iară un rînd pe sama morților, pocrovețe și rocavițe de iznoū, stihariuri 2 noao am făcut. Țintirumul l-am adaos. Temeteu [=cimitirul] în părți l-am scos. Clejiile li i-am adaos și înoit ; zică Unguri Boer(?).

B. Cărți să află un rînd rusești, și încă 2 Psaltiri rusești, 2 Liturghii, iară rominești toate, Ciaslov bogat. Încă Liturghie č'am dat eū, Ioan Coman, paroh.

G. Vasale cele sf[i]nțite li-am înoit, precum : potirul tot a miei bani în . . . , iară lingurița cē cu cruce și noao îi de amu 1805, cumpărată de parohuș Ion Coman.

D. Fățoe de tîrg, 5, de sat, 6 și 1-a lîină.

E. Ștergători de tîrg 5, și doao, 2, de mătasă. Ștergători de sat, 17 ; s'aū măi adaos 2.

S. Sfečnice is trii măi noao, și 3 vechi.

Și cine li a fura, supt anatema să-i fie încă și semînție. Însămnatu-le-am aceste spre pomenire și folosință în anul

1807, 17 Dechemv[rie] eũ, Ioan Coman, parohușu din Săpînța.

8. Apoi:

624.

Însemnarea țintirimurilor la sf[ă]n]ta besereca în Săpînța, începînd spre amiazeți, după cursa sorelui, dela portiță, în rînduri. Suma: 54 de părți. [Numirile lor]. Iară la temeteu 160 de țintirei, pă totă casă creștinească cîte unu țintirim, afară de văduve, ce n'aũ așezat și oamini afară de lege. Scris-am eũ, parohuș Ioan Coman g. r., Szaplonsensis, cu boeriũ satuluĩ Sepînții; 1805, 1 April 1806; 12-a Aprilis.

9. Pe altă foaie:

625.

Însămnarea țintirimurilor la sf[ă]n]ta bes[e]r[i]ca în Săpînța, începînd spre amiazăți, după cursa sorelui, dela portiță, în rînd.

Țintir[imul], 1805, 1 Aprilie.

1. Stan Gheorghie luĩ Ion, cu feçor Ionaș, și Stan Gheorghie luĩ Văsiie.

2. Stan Pătraș, cu frate-său, Stan Dumitru luĩ Găvrilă.

3. Stan Toder și Pătraș luĩ Grigorie luĩ Iacov.

4. Stan Ion, nemiș-birău, și Stan Ion luĩ Grigorie Căline.

5. Stan Simion, cu feçoruș, Ion, și Stan Mihaĩ luĩ Găvrilă.

6. Stan Petre, Văsiu, Toder, Simion luĩ Grigorie.

7. Stan Toder și Stan Ion, a luĩ Stan Stefan Ionci feciori.

8. Stan Ion și Stan Eremic, luĩ Grigorie feçori, și Nistor.

9. Stan Filipu, cu Stan Toder și Flore luĩ Grigorie.

10. Pop Ion Toder, Pătraș, Gheorghie a luĩ Pop Văsiu.

11. Stan Mihaĩ a luĩ Ion Unglenci, cu Codre Dumitru.

12. Branco Ion, Mihaĩ, Vasiu și Grigor, Gheorghie.

13. Pop Ion luĩ Văsiu Porfire, cu Ionașu Porfire și Grigor, Toderu.

14. Bococi Toder și Verneda Ștefan, cu Gheorghie, frate.

15. Boje Toder, Mîndros Grigorie, Gheorghie și Apșan Văsie.

16. Turda Ion luĩ Simion, cu Turda Gheorghie luĩ Ion.

17. Turda Mihaĩ luĩ Văsiu, cu Turda Simion luĩ Toder.

18. Turda Toder lui Mihaï cu Turda Grigorie lui Sliva.
19. Onișe Toder, Petra și Onișe Griga.
20. Pop Ion, Ștefan, Grigorie lui Gheorghie fecor.
21. Tite Ion cu Moldovan Vasalie a morariu[lui].
22. Berțe Mihaï cu Tite Ion a Jurjoii și Echemet.
23. D. Rednic Ișvan cu a lui Șapontaï Ianoș.
24. Stan Ionaș lui Gheorghie și Conca Gheorghie.
25. Pop Toder a popi, cu fecoriï, Pop Ion, Dum[it]r[u].
26. Pop Ion a Pătrășcoe, cu Pop Ion Toder.
27. Pop Dumitru, cu frate-s[ău], părinți Pop Grigor.
28. Pop Ionaș, cu Pop Ion a lui Grigorie a popi.
29. Pop Toder și Pop Dumitru lui Ioan.
30. Pop Nicoară lui Gheorghie, cu Pop Toder, Ion, fi.
31. Stan Gheorghie, și Stan Toder lui Ionaș.
32. Stan Ion lui Dumitru, cu Stan Ion lui Mihaï.
33. Stan Toder a Brez[ului], cu Stan Nicoră lui Ionaș.
34. Stan Văsiu a rotariului, cu frații săi.
35. Stan Gheorghie, Stan Văsiu lui Dumitru.
36. Pop Alexa, Ion lui Gheorghie lui Iacov, Boje Văsiu.
37. Hondiș Pătraș, Ion, Berce Ion a Ziganului.
38. Boje Grigorie, Branco Alexa, Branco Petre.
39. Pop Grigorie, Ion lui Chirilă și Pop Pătraș.
40. Stetca Pătraș, Ion, Grigorie lui Dumitru.
41. Stan Văsiu, Ion, Toder lui Pătraș Greti și Batin Ion.
42. Roman Grigorie, Roman Dumitru.
43. Finta Ștefan, cu Pop Grigorie lui Ion.
44. Turda Văsiu, Ion, Alexa, fi a lui Toder. ✓
45. Stan Toder a lui Văsiu, cu Gheorghie, fecoru-său.
46. Stan Griga, Stan Iacov și Ion a lui Madiarco.
47. Stetca Toder și Grigorie Griguții, unu, 1.
48. Stan Ion, Toder, Grigorie Huchii Turdii.
49. Jurca Ion, Dumitru cu Apșan Mihaï, Andruț, Toder.
50. Stetca Dumitru a Tătucu, cu trii frați.
51. Stetca Toder, și iară Toder a Șecheri cu Tașcău.
52. Pătraș și cu Văsiu Oani, unu.
53. Bococi Grigorie, cu Ștefan, și Bococi Nicoră.
54. Mănăilă Văsiu, Ion și Moșca Ion.

Suma: 54 de părți.

Însemnare. Iară, temeteu fiind 160 de țintiri[murî], pe tătă casa creștiniască cite un țintirim, afară de văduve, ce n'au așezămî[nt], și oamini afară de lege. Scris-am eu, parohuș Ioan Coman, gr. c., Szaplencensis, cu boerîi satului Sepinții; 1805, 1 April; 1806, 12-a Apriluș.

10. *Catavasieriü*, fără titlu.

11. Alt *Catavasieriü*, fără titlu.

12. *Evanghelie* din Blaj, 1817.

13. Cartea *Evangheliilor*, Sibiiü, 1859, cu litere cirilice.

14. Pe o *Evanghelie* din București, 1693:

Aăasta sf[ă]ntă și domnezeiască Eva[n]ghelie o am vindut eu, popa Iane, Sf[in]ții Sa[le] popii Savvi ot Sf[fe]ti Pavel, ot Eud, [Mara]moreș, hanî gata . . . patru . . .; 7225, 1720, mesoț[a] Fevruarie 24.

15. Pe un *Liturghieriü* din București, 1746: .

Aăasta sfintă și domnezeiască carte ce să chiamă Liturghier, o aü cumpărat jupineasa Marie Catuna pentru sufletul d[u]mnei și a tot neamul lor, ca să le fie vecinică pomenire în veci, amin. Veleat 1746, Noem[vrie] 24.

16. *Liturghii* din Iași, 1715.

17. *Noul Testament* din Bălgrad, 1648.

18. *Octoih* din Blaj, 1792.

19. Alt *Octoih*, fără titlu.

20. A treilea *Octoih*, slavon, manuscript.

21. Pe un *Penticostarion* din București, 1743:

În numele Tatălu și a Fiulu și a Duhulu Sff[ă]nt. Iată din ajutoriul lu D[u]mnezăü și a Sf[i]nteî Preciste și a tuturor sf[in]țiloru, Stan Mihaî și cu jupiniasă Catuna Marie aü cumpărat aăasta carte, anume Treod . . ., și o aü dat la hramul Nașterei din Săpînța. Iară, de s[ă] va timpla se facă mănăstirea, să fie acoloa pomană pintru păcatele dumilorsale și a părințiloru dumilorsale și a tot roda. Iară cine să va afla să o înstreineze aăasta sfintă carte de unde o dat dumilorsale, să fie blăstămat de D[u]mnezăü, anatema, și să n'aibă parte, acum și pururea și în veci vecilor, amin.

22. Pe altă pagină:

În anul 1782, luna lu Ianuarie 20 de zile, foarte mare

626.

627.

628.

629.

lipsă avînd cărțile sf[in]tei besereci pîntru lipsa legăturii, s'aŭ legatu cu ajutoriul lui D[umne]zău, și s'aŭ plătitu legătura acestor 3 sf[in]te cărți, adecă Trifoliul cel romînescu, Triodul, Triod . . . , prin milostenie acestor cinstiți, dinî nemiș și boeri, a căroră nume și poreclă pe rînd să va ceti, și numele lor purure întru ctitori sfîntei besereci în toate sf[in]tele liturgii să vor pomeni, și pomana lor în [veci] va fi, și a[nume]: d[o]mnul Soplonțai Iosipu aŭ dat 20 de greițari, Pop Grigorie 16, Turd Sămion 16 cr[ucerî], Boza Matei 10 cr[ucerî], Stan Găvrilă 16 cr[ucerî], Pop Toder 16 cr[ucerî], Pop Braico Vasiiŭ 16 cr[ucerî], Ardelean Grigorie 3 mărieși, Mateșos 16 cr[ucerî], Firta Ștefan 6 cr[ucerî], Moldovan Petre morariu 6 cr[ucerî], Antoniasa 10 cr[ucerî], Ioan Boucoveschi 16 cr[ucerî], Moisaî Gheorghie 11 cr[ucerî], Mihaiŭ Porfirii 6 cr[ucerî], Pop Ion a lui Ivan 6 cr[ucerî], Șteța Anuța 6 cr[ucerî], Pușcaș Iacob 3 cr[ucerî], Buște Ivon 3 cr[ucerî], Moldovan Ivon 3 cr[ucerî], Zigan Grigorie 6 cr[ucerî], Toader misaru, și adeca Stan Toader, 3 cr[ucerî], Grigor Mihaiŭ 3 cr[ucerî], Stan Mihaiŭ, Stan Gheorghie 3 cr[ucerî], Pop Pătraș 3 cr[ucerî], Pop Nicoara 6 cr[ucerî], Pop Toader 5 bani, Șteța Pătraș 4 cr[ucerî], Stan Ghiorghie 3 cr[ucerî], Pop Vasiiŭ 24 de cr[ucerî], Stan Mihaiŭ 6 cr[ucerî], Stan Pătraș a Gri[go]rii 7 cr[ucerî], Ion aî Nicară Șteța 7 cr[ucerî], Șteța Ivan 20 cr[ucerî], Puicaču Olexa 7 cr[ucerî], Bozgoŭ Pinte 3 cr[ucerî], Bozgo Dimitrie 3 cr[ucerî]; și aceste s'aŭ plătit prin mine, . . . preot Ieremie Tătaru de Bixad, fiind paro[hu]șu în Săpînța.

23. *Psaltire* slavonă, fără titlu.

630. 24. Pe altă *Psaltire* slavonă, tipărită, fără titlu :

. . . din Hoteni, fiindu poruca lui Dumnezău, s'aŭ prăstavit în luna lui Feurariu 14 zile; înțelegîndu dela părintele Petric popa Todoru din Brebu, de preună cu Galbin popa Todor, rînduit fiindu de slujba beserecei în Hoteni, în stăpinire lui Emanoilu, episcopului nostru dela Mo[n]caci, și dela vicarășul nostru, i Danil Havrilovici,

că-î sușigă de-a carte ca ačasta Psaltire, încă o daŭ eŭ, Mărica, luŭ Cirude Dumitru fată, rămasă de soțulu meu cu doi fiŭ ai mei, Vasilie și i Mihaiŭ, și o daŭ în beserica Hotenilor, pîntru pacatele mele și a soțuluŭ meu . . . anatema să fie și afurisit de D[u]mnezăŭ . . . , 9 mărieșŭ; iară cine o va socoti și ceti, și el spăsit în vač, și cè cerască, amin.

25. Pe un *Strastnic*, fără titlu:

631.

În numele Tatăluŭ și a Fi[iu]luŭ și alu Duhuluŭ Sfint. Ačasta sf[ă]ntă carte, anume Strast[n]ic a lu Domnu, o aŭ cumpăratu anume jupinasa Catuna Marie, și o aŭ dat la hramulu Pre[ci]steŭ de Dumnezăŭ Născătore în Săpînsa; eara, de să va înti[m]pla să să facă minăstire, să fie a minăstireŭ pomană inu veci, de sinătate și cruțare de păcate a dumisale și a părinuțiloru dumisale și a soțuluŭ dumisale, și anume Todoru, și a fiilor dumisale, fecorŭ și fete, și a totu rodulu dumisale, și nime să nu o streineze, că va da samă înainte înfricoșatuluŭ județu, amin.

26. *Triodion* din București, 1747.

27. Antimis rusesc, din 1700.

28. În dulapul altaruluŭ vechiŭ, în cor:

632.

Acesta amu cumpăratu eŭ, preot Coman Ioan din Moisăiŭ, parohuș nou în Săpînța; anu Domnuluŭ 1805, 1 Ianuarie, întru vecinica pomenire să fie ačasta slujire sfîntă, amin.

29. Pe clopote, data de 1904.

30. Pe clopotele cele vechi:

633.

Preacurateŭ Marieŭ Maici, anul 1845, s'aŭ turnat, Săpănța, întru cinște.

31. Pe altul:

634.

Întru slava Sfinteŭ Troice, în anul 1829, în Săpănța, cu chieltuiala sfinteŭ besereci s'a turnat.

XXXVIII.

S A R A S Ă Ū.

1. *Catavasieriŭ*, fără titlu.

2. *Evanghelie* din Blaj, 1765.

3. *Evhologhiu*, fără titlu.

4. *Liturghii*, fără titlu.
  5. *Minologhion* din Blaj, 1781.
  6. *Octoih* din Blaj, 1760.
  7. *Penticostarion* de Blaj, 1808.
  8. *Strastnic* din Blaj, 1773.
635. 9. Pe un *Triodion* din Blaj, 1771 :

Aăasta carte, anume Triodu, s'aŭ cumpăratu pe banii s[fi]ntei biserici în sat în Sarasăŭ, în anul Domnului, 1784, Martie 10 zile, pentru 13 florinți și 2 mărieși, și cari preuți și învă[ță]tori să voru întimpla la aăasta beserecă în Sarasăŭ, să să roage pină sfirșitu ei. Iară, de să va întimpla cineva să o fure sau să o vîndă dela aăasta sfintă besereca, să fie procleițit de toate sf[in]tele sohoară. Scris-am eŭ, preutu Anania, parohușu din Sarasăŭ.

XXXIX.

SAT-ȘUGĂTAG.

1. *Antologhion* din București, 1777.
636. 2. Pe un *Apostol* din Iași, 1756 :

Aăasta sfintă carte, anume Apostol, Blede Dumitru, cu soața sa, Ionă, și cu fecori lui: Ioonu, Pătro, Grigor, Ivană, Gheorghie, Vasalie, și fete: Călină, Porfira, Maria, Solomea, nepoți: Vasalia, Todor, și gineri: Grigor, Găvrilă, Nastafia, soru-sa; morții: Timofiŭ, Todoră, Marchișu, Nastafia, Pașco, Mariuța, și a tuturor morților, să le fie pomană ponă la a șeptele neam; cartea aăasta aŭ cumpărat dip[e]dzece florinți și aŭ dat pomană în sf[ă]nta besereca în Sugătagu, la hramul pre-cuviosei Maica noastră Paraschevia, amin.

637. 3. Pe un *Octoih* din Rîmnic, 1750 :

Cu vrerea Tatălui și cu îndemnarea Fiului și ajutoriul Sf[ă]ntului Duh, s'aŭ cumpărat a aăasta sfintă carte, anume Oftaiu ruminesc, de dumăsa Tincu Timotei dinu Șugătag, și o aŭ dat la sf[ă]nta besereca a preapodomni Parascavia în Sugătag, să-î fie pomană și dumisale și soțului dumisale, anume Ionă, și a filor dumisale, a pă-

rinților dumisale, Tinco Hilipu, și a maica, Năstafa, și a fratelui dumisale Tinco Simionu și moșu-său Tinco Ignatu, și unchilor dumisale, Tinco Griga și Tinco Luca, și a totu rodulu dumisale pină la șapte sementenie, ca să le fie pomană tuturoru a ciți aștaptă dania și milostenie din mina dumisale, intru numele Tatălui și a Fiului și Duhului Sfînt, amin. Iară care preutu să va întimpla a sluji intru ačasta sfîntă carte, să-î pomenească pintru ertare păcatelor sale. Iară cine a fi mărădicu din neamul acesta, să aibă a o întări cu legătură și cu ce a tribui, și cine a fi slujitori, să o socotescă foarte bine, să nu o pice din lumină, să nu o arză cumva, și de alte primejde se o ferească. Iară nime să nu aibă a o lua din s[ăn]ta besereca din satu din Șugătag, nicî tritori, nicî slujitori, nicî preutu, nicî nime să nu o despartă din beserecă. Iară care s'aru ti[m]pla omu indemnat de diavolulu, să vrea a o despărți de sf[ăn]ta beserecă, acela omu să fie afurisu și proclețetu de 318 părinți sfinți, și să fie treclet, procleat, anatema ca Aric și ca Iuda vânzătorul. Scris-am eū, unu păcătosu Iosipu Iacobu, diaculu din Sirbi. Anul Domnului 1761, prețulu 20 vonași.

4. *Penticostarion* din București, 1743.

5. Pe un *Strastnic* din Blaj, 1773 :

638.

Ačasta oamu, de cine s'aū cumpăratu carte, aū îngăduit din plată, cît aū fost tocmaala, să fie lui pomană: Dobrodu Găvrilă și pintru soția lui, Anuță.

6. Pe un *Trebnic*, fără titlu :

639.

Daū ačastă carte, anume Trebnic, il daū pomană, și cine ar [in]derzni cumva să-l mute, se fie afurisit de cei 12 apostoli; cu voința a trusteei fecori, anume Bîrsan Cozma, și Bîrsana Vasalie, și Bîrsana Ionă; și nicî intru chipu să nu îndîznască a-lu muta între (?), la preutul Pașcu Vasilie popa, să fie afurisit de 318 de sfinți părinți.

7. Pe părete, în biserica femeilor, de-a dreapta e săpat :

640.

De popa Ivanu; 1753, miseț[a] Aprili 25.

8. Pe ușorul ușii din a dreapta :

Eū, Falunevič Vasilie zugravu, în anul 1812, Iulie 29.

641. 9. Pe clopotul cel mic :
Speravi in te, Domine.

642. 10. Pe cel mai mare :

ВЪ ЛАТО УТ РОЖДЕСТКА ХКА 1695, УТ ШИСЪТАН.

XL.

ŞIEŪ.

643. 1. Pe un *Antologhion* din Iaşi, 1760 :

Cu ajutoriul lui D[u]mnezău această sf[ăn]tă carte, ce să zice: Floare Cuvintelor, s'a dat [în] varmeghe Maramurăşului, în eraşul-de-sus, în sat Şeeŭ, unde este hramul Naşterii Precuratei Născătoarei de D[u]mnezău şi purure Feçoarei Marii, şi nime din besereca să nu îndirznască a o muta, nice a o purta pe la casă, fără numai în besereca să să isprăvască dinu dinsa.

644. 2. Pe un *Ceasoslov* din Blaj, 1778 :

Din începerea [Tatălui], dinu indemnarea Fiului şi din săvirşire D[u]hului Svintu, eŭ, Nanu Gheorghe, feçorul lui Nan Olexa, iată eŭ, Nanu Gheorghe, amu cumpăratu această sf[ăn]tă carte, anume Ciaslovu, şi o amu dat în besereca Şieului, unde iaste hramulu prè-sf[i]ntei Naşterii Născătoarei de D[u]mnezău, şi cine s'ar îndrizni să o vinză sau să o fure dinu besereca, să fie afurisu şi procleşitu de 318 de sfinţi părinţi, care aŭ fost la soborul dintie, la Nichie, pintru sănătate dumisale şi pintru ertare păcateloru dumisale, pentru răpăusatului robulu lui D[u]mnezău Alexa şi raba lui D[u]mnezău Marie, pentru sufletul părinţilor miei şi a fraţilor miei, Nistoru şi Năstacă, şi moşi mei pină la 7 săminţă. Iată eŭ, Nanu Gheorghe, am cumpăratu această carte [în luna] lui Avgust în 7 zile, şi am dat deptu dinsa 10 mărieşi, şi amu datu într'u[n] prapor 5, iară 4 florinţi, şi amu dat . . . , şi fiind în sat în Şieŭ preutu Manu Ion, feçorul lui popa Ghiorghie. Ani D[o]m-nului 1782, şi, de s'a strica, să fie dator din mărădicul lui să o lege.

3. *Catavasieriŭ* din Blaj, 1793.

645. 4. Pe alt *Catavasieriŭ*, fără titlu :

Din voea Tatălui şi din începere Fiului şi din săvir-

şire D[u]hului Sfint, această carte anume Catavasiariu, aŭ cumpăratu jupînul Man Vasalie şi cu soaţa sa, Hahie, şi am dat în besereca Şeeului, unde este hramul Naşteri Născătoareî de D[u]mnezău, ca să-î fie pomană şi părinţilor, pînă a 7 sămînţie, în anu D[o]mnului 1763, m[e]s[i]ţa Saptemvrie 16 zile.

5. *Liturghii* din Sibiiu, 1798.

6. *Molitvenic* din Iaşi, 1749.

7. Pe un *Octoih* din Blaj, 1760 :

646.

Din voe Tatăluî şi din începere şi din soverşire S[făn]-tuluî D[u]hu, fiindu cineva mai înainte scris, aŭ cumpărat această sf[ăn]tă carte, anume Ohtoî, Dunca popa Nichita şi Hode Alecsa, şi o aŭ dat în besereca Şeeului, unde este hramul prè-sfintei Născătoareî de D[u]mnezău şi de purure Feçoara Marie, care s'aŭ dat împreună şi alta carte . . . , pentru spasanîa sufletuluî lor, pînă a 7 sămînţă; şi s'aŭ cumpărat împreună (*rupt*); 1761 . . . . Iară cine s'aru . . . . a o fura, să fie . . . de 318 de părinţi sfinţi cari aŭ fost în saborul dela Nichea, ca anama să fie procleţi şi de noi păcătoşi.

8. Pe un *Penticostariu* din Bucureşti, 1743 :

647.

Din voe Tatăluî şi din începere Fiuluî savarşire(?) S[făn]tuluî Duhu, aŭ cumpărat această carte, anume Penticostariu, Dunca Lupul cu jupinîasa sa, Titiana, şi o aŭ dat la besereca Şeeului, unde este hramul Naştereî prè-s[f]înte Născătoareî de D[u]mn[e]zău, să fie pomană pîntru Dunca Lupul, Tuoder şi Titiana, Ion, Marie, Sofie, Toader, Marie, Hahica, Vasilie, Nastahie, Ion, a jupînese, Ştefan, Haritîea, Hahie, Vasile, Iacob, Ilie, Ion, Ion, Dumitru, să fie pomană pînă a 7 sămî[n]tă, şi nime din sămî[n]tă noastră să nu fie volnic dintr'ăcastă beserica, că cine are îndrîzni să o è, acela să fie afurisit, anama; s'aŭ dat 10 florinţi, şi, cînd a trebui tocmită, să fie datoriu cine hi a mai aproa[pe] mărădic să o tocmască. Anul 1746, mis[e]ta Săp[temvrie] 14.

9. Pe o *Psaltire* fără titlu :

648.

(*rupt*) şi cu soaţa dumisale, Melentie, şi cu fecorulu dumisale, Vasilie, iată am cumpăratu această sfîntă carte,

anume Psaltire, și am dat deț dinsa 10 mărieși, și o am dat în besereca Șeeu, unde este hramulu prea-sf[i]n-tei Nașteri Născătoare de D[u]mnezău, și cine s'ar îndirzni să o vinză aũ să o fure din besereca, să fie afurisit și procleț ca Arie, de 318 de părinți sfinți carei aũ fost la saborul dintie, la Nichie; pentru sănătate dumilorsale și pentru sufletulu părinților și a moșilor dumilorsale, pină a șapte sămințe; și o am cumpăratu în luna lui Ghenuarie în doa, 28 de zile, și aũ fost în Șeeu diacon Man Ion, feçorul lui popa Gheorghie. Scris-am eũ, Dunca Ghiorghie; anu Domnulu 1776: de s'aru [in]ti[m]pla să să deslege, să fie dator cine ar fi dinu mărădiculu lui.

10. *Strastnic* din Blaj, 1817.

11. *Triodion* de Iași, 1746.

XLI.

SIGHETUL MARAMURĂȘULUI.

1. *Acatist* din Buda, 1845.

2. *Apostol* de Blaj, 1814.

3. *Evanghelie* din Blaj, 1817.

4. *Liturghii* de Blaj, 1807.

5. *Liturghieriũ* din Sibiiũ, 1814.

649. 6. Pe un *Mineiu* din Blaj, 1838 (litere cirilice):

S'a donatu bisericei romane d. Sziget de cătră Escelentia Sa aeppul Vancia.

7. *Octoih* din Blaj, 1825.

8. *Polunoștinã* fără titlu, a catedralei.

9. *Strastnic* din Blaj, 1817.

10. *Triodion* de Blaj, 1813.

11. Pe clopot, data de 1891.

XLII.

S Î R B I.

A. Biserica din Josani.

1. *Antologhion* din Rîmnic, 1737, cu inscripție ungurească.

650. 2. Pe un *Apostol*, fără titlu:

În numele Tatăluși și a Fiuluși și a Duhuluși Sfînt. Açasta

carte o au cumpărat în anul 1757 anume Dunca Şimon şi cu soţie sa, Rădnicu Mărie, pîntru ertarea păcatelor lor şi a celoru răpousaţi, tata lui Dunca Şimon, Văsiu, şi a moşu-său, Ionuţu, şi a strămoşu, Ionce, şi a nene lui, Ionci Simion, şi sămînţii dumisale Anuţe, şi pîntru toţi ciîi sîntu a dumilorsale morţi, să le fie pomană în veci, aminu; şi o au datu această sfântă carte, anume Apostolu, în besereca prepodomniî Parascavie în Sirbî, în Josani; de odată s'au datu acestu sfîntu Apostol cu Eva[nghe]lie întru sfînta besereca. Iară cine va despărţi vr'una din beserică, să fie afurisit de 318 de părinţi sfinţi din Nechie şi de sfînta beserică.

3. Pe *Liturghii* dela Bucureşti, 1746:

651.

Această sfînta carte ce să chiamă sfînta şi dumneză-easca Liturghie, o au cumpărat dumneaei jupîneasa Marta dela mănăstirea Bărsana, şi o au dăruit sfînteî bisearici dela Sirbî, însă la bisearica cea din jos; să să ştie şi această că, pînă va fi părintele Pohomie dela basariaca, să stea locului, iar după a Sfinţ[i]ei Sale voe, cînd va socoti, atuncea să o dea la acel loc unde s'au închinat mai susu, ca să fie la acel loc večnic[ă] pomenire a tot neamul acelu mai susu zise jupînese: Domnul să earte cu tot neamul dumneaei; şi s'au scris cînd iera dela Zidirea Lumi 7:54, iear dela H[risto]s 1745.

4. Pe o icoană:

652.

1774, luna Mai zile 1.

5. Pe alta:

653.

Pop Erina, Pop Miron.

6. Pe a treia:

654.

Această sfînte icoane le au cumpărat Popu Erină şi Popu Miron, să fie pomană în veci de veci, amin; luna Octovrie 4.

B. Biserica din Susani.

1. Pe un *Antologhion*, fără titlu:

655.

Cu vrerea Tatălui şi a Fiului şi a Duhului Sfînt, iată această sfântă carte, Mineiu, s'au cumpărat cu 29 de flo-rinţi; dintru acesta banî au ajutat neşte oameni bunî

din Budești cu 8 florinți, ca să le fie pomană dumilor-sale și a totu neamul lor.

656. 2. Pe o *Evanghelie*, fără titlu :

Ačasta sfântă Ev[anghe]lie iaste a besericeî din Sirbî, dela besereca din sus, și o am legat eû, Ionița Voița Mol[doveanu], Sucevanul, ș'aû plătit dumnalui Damian Ignat, cu soața sa, Axenie, ca să le fie pomană în veci; îndemnatu-s'aû cu voea lui D[u]mnezău și cu îndemnarea Duhului Sfint în anul Domnului 1767, Mai 26.

657. 3. Pe alta *Evanghelie* slavonă, manuscrisă :

Cu vrerea Tatălui și cu îndemnarea Fiului și cu săvrășirea Duhului S[făn]tu, eû, Forlea Ionuțu din Sirbî, și cu jupîneasa-mè, Axenie, și fecoorul meû, Timofie, și cu fica mea, Palaghie. Decî am cumpărat carta Sv[ă]nta Ev[an]gh[e]lie pre direpți baniî mieî, în 4 florinți, și o dăm în sv[ă]nta beserică în Sirbî, unde este hramul Svin-teî Paraschevei, să ne fie pomană în totu rodul pâna di șaptea seminție. Iară cine o va fura saû o va despărți dela s[f]întul preastol, acel om să fie procleat, ce o va fura, și tracleat de 318 părinți s[f]înti, amin.

658. 4. Pe un *Liturghicon* din Sibii, 1835 :

Cartea ačasta ce grecește Liturghie se numește, o aû cumpărat cu florinți cu doiș-prezece'n argiți curator[ul], Demian Ștefan, cu Borodi Mirtian și cu Borodi Andrei, biserici Sfintei Paraschevi sfințite, bunî făcătorî fiind ei; care în Sirbî, în Susani, stă de tri sute de ani, în anul care aû fost opt sute dela H[risto]s preste miea, patru zeci și doi neinturnați; Laurentie poporînd, Mihali, preot de rând; faca jertva vrednicie Domnul, în ceea vecie ș'intr'ačasta . . ., după dreapta lor servire, și cine ar cugeta s[f]înta cartea ačasta oricum a o 'nstreina, limpede cum ar fura pre sancta bisereca.

659. 5. Pe *Liturghii* de București, 1741 :

Eû, popa Iacubu, am dat într'ačasta sfintă carte, anume Leturghie, 8 mărieși și 1 pătac, ai mie bani, și Iosipu Iacubu 3 mărieși și Borodeiû și Mofie 3 mărieși și Forle Iganat 1 mărieș și Onacu Ștefan 1 mărieș și Borodeiû Mihai 1 mărieș, Gheorghie Juleștenul 3 mărieși și eû,

popa Iacobi, slujit săracuste lui Gorghie pi[n]tru acei 3 mărieși, și Băliniu Anuță 1 mărieș. Anul Domnului 1742, luna lui Gerar. Eă, popa, am scris aceste.

6. Pe un *Octoih*, fără titlu :

660.

În numele Tatălui și a Fiului și a Duhului Sfint. Aces[t] sf[î]nt Oftaiă l-aă cumpărat șerbul lui Dumnezău Demian Ignat din Sîrbî, în erașul Cosoului, și aă inchinat sfintei besereci cei din sus, unde este hramul Sfintei Paraschivii, pîntru ertare păcatelor sale și a soțului său și tuturor sămințiilor lor, și mărturiei înainte a cinți preuți, fiind adunați la un sf[î]ntu maslu în sat, în Călinești, în casa a lui Oprișu popa Filip, și să ruga să pue blăstăm pre cine o va zminti din sf[î]nta beserica, nici din sămința lor să n'aibă voe a o lua să zică che-î a lor, se n'aibă trabă, fără preuți cari or sluji în sf[î]nta beserică. Iară cine va zice che volnic el a o lua, să fie blăstămat și afurisit de trei sute și 18 de sf[î]nți părinți, ce s'aă adunat la Nichei pîntru Arie; acela blăstămu ă-aă pus pre Arie, acela să fie și pre aceia ce o va despărți de sf[î]nta beserica, che sf[î]ntei besereci elu inchinat. Scris-am eă, Opriș popa Filipu, fiind și alți preuți, popa Petric din Brebul, doi preuți din Văleni, popa Ananie, popa Simion, popa Alecsa din Călinești; miseți Fevruarie den 2.

7. Pe un *Pentecostarion* din Rîmnice, 1743 :

661.

În numele Tatălui și a Fiului și a Sfintului Duh, amin. Iată ačas[ta] sf[î]ntă] carte, anume Penticostarion, saă Triod, l-am cumpărat eă, popa Grigorie, dela mănăstire Bă[r]sane, și o am iară vîndut în Sîrbî, în erașul Cosoului, dreptu banî—, uni femeî creștine, anume Forle Mărica, și aă datu-o la beserica cea din sus drept ertare păcatelor sale și a tot niamu său. Iară cine o va despărți de sf[î]nta beserică, nici semința ei, nici alți cineva, să fie și el de[s]părțit de Împărăție Ceriului ca și Arie, și acela blăstăm ce aă pus sfînți părinți la soborul la Nichei 318, să fie și pre aceia ce o va despărți din sfinta beserica. Scris-am eă, popa Filip Oprișu, censte drept

iară . . ., precum toți poporenii acei sfinte beserici au bizentuit, și într'[a]cele zile au fost Maria Sa episcop în Mocač Otlanschi¹ Manuil și vicarieș în Maramureș Daniil Habrilovicî.

662. 8. Pe o *Psaltire* rusească din 1741:

Cînd mergî la domni să te judeci cu cineva, zi psalmul 20, 75. Cînd va cade vre-o frică pre tine, zi psalmul 7, 66, 76.

663. 9. Pe altă pagină:

Cu vrerea Tatălui și cu îndemnarea Fiului și cu săvrăș[enia] Sfîntul[ui] Duh, amin. Iată face știre tuturora cum se cade a ști, iar mai v[î]rtos preoților cari vor sluji la sfînta beserică în Sirbî, anume în Susan, cum că această sfîntă carte anume Seltire o au cumpărat Damian Egnat, au datu 1 mărieș, Bălinu Gafie 2 potori, Damian Grigorie 1 pătac, Borodeia Gaboru 2 pătați, Tamaș 1 pătac, Todor 1 pătac, Damian Toader 1 mărieș, Balin Gheorghie 1 mărieș, Tulbure Ionaș 6 potori, Băsa Marica patru potori, Tulbure Alecsa 2 potori, Todorca Cosma 1 pătac, Patresa șase potori, Bălin Axenie 4 potori, ca să le fie pomană lor, și ca rodul, prețul, au fostu noua mărieși dumilorsale. Anul Domnului a 1754, mesața Ianuaru 13, din sfîntul mucenic Ermil și Stratonie cu 'ndemnare.

664. 10. Pe un *Strasnic* din Blaj, 1773:

Acest sfînt Strasnic este a sfîntei besereci din satul Sirbî, din Susanî, unde este hramul preacuvioasei Parascheviî, în anul Domnului 1818. Scris-am eu, smeritul dintre preuți Haičučan Vasalie, paroh în Văleanî.

665. 11. Pe scoartă:

Acesta să să știe de cînd s'au sfîntit Bîrsan Nechita din Barsana preut pe 2 prestoale a besericilor din Sirbî, și au început a sluji din luna Octovrie din 11 zile, dela sfîntul apostol Filip 1-ul din 7 diaconî și cel împreună cu dînsul părintele nostru Teofan Mitropolitul Nichei, fiind cantor a besericeî din sus Iosif Iacobu, iară eclisiarc sau cîrznic Damian Ignat. carele au dat telecul său, cu pă-

¹ Olhavschi.

mînt cu totu pe sama beserici, adecă eclejie. Iară la besereca din jos diac fiind Frătilă Dimitrie adeca Lupul, iară cîrsnic Faur Todear, anul adecă 1776.

Afară de aceste mai din sus scrise, se știți și acăsta că la anul 1777, Iulie, s'aũ facut Ogna la Săratu, în hotarul Giuleștilor, și aũ început a tăe sare. Scris-am eũ, mult păcătosul Birțan Nechita, parohușul din Sîrbî.

12. Pe un *Triodion* din Rîmnic, 1731 :

666.

Acăsta cartea *Triodion* a luĩ popa Vasalie dela Tamac.

13. Pe alt *Triodion*, rusec, din Lemberg, 1688 :

667.

Cu vrerea Tatăluĩ și cu inde[m]narea Fiuluĩ și cu săvrîșirea D[u]huluĩ S[f]ănt, bine a vrut șerbul luĩ D[u]m[ne]zău Gherman Ionaș din Sîrbî și cu jupîneasă dumisale Ciceũ Mariuța de aũ cumpărat acăsta sfîntă carte, anume *Triodion* Țveatna, și oo a pus în sfînta besereca că bătrînă în Susanî, să fie pomănă dumisale și jupînei dumisale și părinților loor, și moșilor și strămoșilor loor pînă la al șaptele semînție. Iară care preoți să vor afla slujitorî la sfînta beserica, să facă bine să nu uite pre . . . sale la sfîntele rugăciuni ce să voor face, ce să-ĩ pomenească. Iară care s'ar aflat, vr'un oom învățat de diavolul să depărteză acăsa sfîntă carte dela aces[t] hra[m] a sf[i]nteĩ pr[e]p[o]d[oa]bne Parasche[ve] și să o desparte dela ac[asta] sf[ă]ntă beserică, să fie trecleat, anatema, ca Arie, ca Iuda, în veacul ce va să fie; și s'aũ dat în sf[ă]nta beserica în anul dela Mintuirea Lumii 1702, lun[a] Iunie 3 zile.

14. Pe scoartă :

668.

Acăsta carte aũ cumpărat [in] anul Dom[nulu] 1730, în Dumineca Fariseuluĩ. Scris-[am] diaconu Iacobu în 17 zile a luĩ Iulie, anul dela Zidirea Lumieĩ—, dela H[risto]s 1731; cînd s'aũ născut fiul meũ Vasilie, atunci aũ fost anul Domnuluĩ 1734, luna luĩ Mart[ie] dni 3; aũ fost Duminecă, pe vremea vecernie.

15. În altar, în jur, pe părete :

669.

Acăsta altariũ plateatudoĩ boeru : unu Baieanu Vasalea, cu soțu sovu Năstacuțova, care Demieanu Timocu cu soțu seĩ Frăsina, pea[n]tru ertare pacatele lor.

670. 16. În altar, de-asupra ușilor :
Acestu oltariu di mina zugraiu Nicolai Falinceviu, anu lui Domnezevu 18 sute, luna lui Maiu 1 zeale.
671. 17. Pe o icoana :
Ac[as]ta sfinta icoana au cumparat Iosipu Ionas si cu soia sa, Pasca Porfira, si Iosip Iacobu, si cu soful dumi-sale, Balinu Maricuța; 1760, luna Fevruarie 21.
672. 18. Pe alta :
Icoana au cumparatu Iacobu dascalu; 1792, luna lui Octovrie 25.
673. 19. Pe a treia :
Acesta s[an]ta icoana au pleateat Iosipu Ioanas cu soata sa, Pasca Porf[i]ra, cu Iosipu Iacobu si cu soia sa, Balin Maricuța; 1759, luna Dechevrie 25.
674. 20. Pe a lui Hristos :
Acesta icoana au cumparat Damian Egnat, Axenia; sa fie pomană in veci; 1759, Dechevrie 16.
675. 21. Pe a cincea :
Acesta sfinta icoana au cumparat Tamas Vasoc, Todoră, Vasalie; 1774, Mai.
676. 22. Pe a șesea :
Acesta icoana au cumparat Iosip Miovu; 1772, Dechemvrie.
677. 23. Pe iconostas, de-a dreapta, in colț :
Cu vrerea Tatălu și cu îndemnarea Fiulu și cu săvirșire Duhulu Sfint, bine au vrut șerbul Domnulu Borodi Chira și cu soful dumisale, Achimie, de au plătitu de au zugrăvit acest fru[n]tariu ca sa le fie pomană dumilorsale și a tot neamul lor. Anu D[omnulu] 1760, luna Iunie 1 zile amin, 15 florinți.
678. 24. De-a stînga :
Dinu mila lui Dumnezău și dinu darul Duhulu Sfintu și eu am ajutorit, Iosipu Iacobu, cu zugravulu Alexander Ponehachile, de lucru biserici, sa hie pomana intru veci de veci, amen.
679. 25. Pe ușa de intrare e săpat din afară :
. . . . veal[eat] 1665.

XLIII.

S L Ă T I O A R A .

1. Pe un *Antologhion* dela Iași, 1755 :

680.

În numele Tatălui și a Fiului și a Duhului Sfi[n]tu, amin. Eă popa Nechita Dunca am dat această carte anume Antologhion, ce se zice Flore Cuvintelor, în erașul-de-sus, în sat, în Slatina, la besereca, unde este hramul precu-vioasei maice noast[r]e Parascheva, pintru păcatele mele și a soțu-meu Nastafie și a părinților mei Ioan, Marie, și nime să nu ee din besereca, și cine aru îndrizni a o lua din besereca această, se fie treclet, procllet, anatema, și fie judecat de Domnul nostru I[su]s H[risto]s ca u[n] prădător de beserecă. Ani del[a] Adam 7269, iară del[a] H[risto]s 1769, mesița Mart[ie] 12.

2. Pe un *Apostol* dela Iași, 1756 :

681.

În numele Tatălui și a Fiului și a Duhului Sfintu, amin. Iată eă, popa Nechita Duncă din Șecă, am datu această Apostolu în sat în Slatina, unde este hramul sfinteii precu-vioase maice nostre Paraschive, și amu datu pomană și și părinților mei, Ion, Maria și pre Nastah[i]e, Dunca Măricuța . . . , ca se le fie pomană pină a șe[p]te seminție; iara cine oru fura sa' aru vi[n]de saă o a lua dela besereca această, unul ca acela să fie afurisită și[i] blăstă[ma]t de 318 de părinți svinți cari aă legat pravila în Nicheea, și să se știe și această ce deregător aă fost în v[a]rmeghe : fiușpan aă fo[st] Barcolți, șpan de armeghe Darvai Peter, al doile Bale Mihaiă, jurat Spențai Vaseli cel bătrîn, al doile jurat Bodu Șacan dinu Moiseiă, ș'aă inblat dela Adam încoce 7269, iară dela H[risto]s 1761.

3. Pe o *Evanghelie* din București, 1761 :

682.

În numele Tatălui și a Fiului și Sf[i]ntului Duh, amin. A[ć]asta sf[ăn]ta și dumnezeiască Ev[an]gh[e]lie s'aă luat în ormeghe Maramurașului, în erașu-de-sus, la besereca în sat în Slatina, unde este hramul precu-vioasei maice noastre Paraschevei, și nimic să nu îndîr[z]nască a lua din besereca această, nici să o vinză, nici să o fure, nice

se deaie dela besereca ačasta la alta, și cine ar înd[î]rzni, un[ul] [ca] ast se fie judecatu de D[o]m[nul] nostru I[sus], H[risto]s și de 318 de părinți svinți c'au fost întie sabor în Nichea, cum au fostu blăstămatu Arie; ani dela Adam 7296, iara dela H[ristos] 1769.

683. 4. Pe un *Euhologhion* din Blaj, 1784 :

În numele Tatălui și a Fiului și a Sfintului Duh, amin. Iată eă, Glodeanu Todoru, cu soța sa, Mari, eă și Glodeanu Parasca, am cumpăratu ačasta carte, anume Trepnicu, dreptu 9 florinți, și o au datu pomană în besereca în Slatina, unde e hramul sfintei preacuvioasei maici Paraschevei, să le fie pomană părinților loru, și cine să va afla să fure saă să o zmintescă dela besereca din Slatina, se fie afurisit de 318 părinți sfinți, dreptu numele părinților loru, a lui Todoră și Iliesi, tătinlor... Marie, Ilie și Palad[i]e....

684. 5. Pe alt *Euhologhion*, din Iași, 1744 :

Ačasta carte este a lui Romanu Iacobu din Slatina.

685. 6. Pe un *Liturghieriu* dela Blaj, 1756 :

În numele Tatălui și a Sfintului Duh, indemnat pi dum-nalui Faur Mihaï, dinpriu[n]ja cu soța sa Pătrușa și cu fičorul saă Gligori și cu soța sa Sohie, di a cumpăratu ačasta sfintă carte, anume Leturghie, ca s[ă] le fie pomană moșilor și părinților și dumnilorusali, tuturor viilor și morților, și au dat-o puman[ă] în sfinta biserică în Slatina, undi esti hramul sfânta prepodomna Parascheva. Eră cini s'ar ispiti ca s[e] o ei saă se-l lețască, saă să furi și sau vinundu, unul ca acela se fie afurisit de 318 de părinți dila Nechea și svinta precurata Fečora pirîș la înfricoșatul județu a lui H[ristos], amin; și au dat pi dinsa zeci mărieșu; an[ul] Dom[nului] 1755, mes[i]ța lunie 14 de zile.

686. 7. Pe scoartă :

Marcoș Samoilă, cantorul din Strimtura, anul D[o]m-nului, 1817, în 10 zile, ne-am adunat în grația părintelui Marian Cosma parohușul (*rupt*).

687. 8. Pe un *Octoih* fără titlu :

În numele Tatălui și a Fiului și a Sfintului Duh, amin.

Aăasta carte, anume Ohtoih, eă, popa Nechita Dunca, o am dat dat în ormeghea Maramurăşului, în erişulu-de-sus, în Slatina, la besereca unde este hramul precuviasei maica noastră Parascheva, şi nime să nu o ee din besereca. . ., treklet, proklet şi afurisit, anatema, anul dela H[ristos] 1761, mes[i]ţa April, 6 de zile.

9. Pe nişte foi adaose la carte :

688.

O Romini nefericiți
 Cari sintem neuniți,
 De Sirbi sintem înjugați,
 De-al nostru bine însetați.
 Însetați de mingăere,
 Nu știm dela cine-o ceare.
 Plîngînd oftăm cu amar
 Și suspinăm în zădar.
 De-a noastră grea înjugare,
 Durere și jele mare,
 Suspină și ai noștri frați,
 Romini cei luminați,
 De-a noastră mare orbie
 Și rea îndărăpnicie,
 Cum zacem noi în noroiu,
 La tata cel măștihoi,
 Putînd noi lesne ajunge
 La al nostru cel bun singe
 Său la cinstea boerească
 A noastră cei rominească,
 Mingăere neîncetate
 La a' nostru dulce tată,
 Și odihna ce-î deplin
 A găsi la el în sin.
 Dar, pe lingă aceste toate,
 Și mai mari facem păcate,
 Adecă limba domnească
 A noastră, ce-î rominească,
 Schimbîndu-o pe sîrbie,
 Ne creștem pruncii în orbie
 Și încărunțim în rău,
 Necunoscînd dreptul său.
 Sîrbi dară sint cu minte,
 Amajîndu-ne în cuvinte,
 Ca să nu zărem lumina,
 Ce să le dăm tot cu mina,

Să învețe prunci lor
 Cu banii Romînilor,
 Să fie domni și stăpîni,
 Preste noi, orbiți Romini,
 Preste noi nefericiți,
 Cari ne numim neuniți.
 Lingă aceste greutăți
 Cunoscute nedreptăți.
 Așea-i la Sirbi de noi milă
 Ca țiganului de pilă,
 Că ș'atunci el ne bate
 Cînd ne caută dreptate,
 Că în loc să ne feriăscă
 Cu rivna lor cea sîrbască,
 Pe rînd ne tot ocărăsc,
 Sîrbește ne suduesc :
 O tu zevla vlahu,
 Mînîndu-ne și la dracu.

O noi, orbi și înțeleniți,
 De Sirbi mai mult amăgiți,
 Cum din somn nu ne sculăm
 Și înapoi să căutăm.
 La neamul cel strălucit,
 Care au fost socotit
 Între neamuri de mirare
 Și la arme foarte tare :
 Pînă au fost într'o unire,
 Nu s'au temut de perire,
 Iar jelnica neunire,
 Ce să chiamă despărțire,
 Ca un trăsnet au venit
 Și pre noi ne-au despărțit :
 Făcîndu-ne o lege noă,
 De ei ne-am tăiat în doaă,
 Adecă de cei uniți

Decît noi mai fericiți,
Decît noi mai luminați,
Decît noi mai învățați.

O vai de noi, rătăciți,
De toți sintem amăriți,
Mai de Sirbii mai mult căscați,
Și de toate desbrăcați.
Iară zorile luminate,
Ce ne fac și noaă parte,
Încet, încet să zăresc,
Unora le strălucesc.
Pe încet, ei luminează,
Rătăcirea să și-o vază,
Și înainte ei privăsc,
De mai mult rău să feresc.
Căci văd, să minuneză,
Și de tot să spăimîntează,
Cum Sirbii să fericesc,
De noi nimic socotesc,
Fiindca așa vreii și ei,
Că noi să fim mișei.
O vai de noi, rătăciți,
Groși la minte . . . ,
Pentru ce nu ne uităm,
Că ce să fac, să vedem,
Cum la Arad, Temnișoară,
La învechitele popoară,
Mai încolo la Verșeți,
Pînă la cei cu paru' creți,
Ce să numesc tugulieni,
Fiindcă-s și pădurenii,
Cestea tri episcopii,
Saui, sirbește, vlădicii,
Toate Sirbii le domnesc,
La toate ei poruncesc :
Neamul, ceata preoțască,
Familie boerască,
Mînăstirile zidite,
Fundații îndeplinite,
Și altele cite sint,
Care nu-m pot veni în gînd,
Și ce tot s'au făcut,
Toate prin noi s'au făcut,
Slabi fiind, s'au făcut fier,

Culegînd banii din cler.
Iară noi, slabi de învățatură,
Fer fiind, ne-am făcut zgură,
Și nimic nu cugetăm
Că noi amăgiți sintem.
Sintem toți înțeleniți,
La niciunu bine sporiți.
Acasta-i bătae, zău,
De sus dela D[u]mnezău.
Care urește neunirea,
De să înfrica toată firea.
O iubiți frați rătăciți,
Căutați, vedeți și priviți
Nedreptatea ca o boală,
Ce să face între popoară,
Între popii cei sirbești,
Și întru cei slabi rominești,
Că, unde-i vr'o parohie,
Și de bună cît se fie,
O are Sirbu Ilie,
Zicînd : că se cade mie ;
Țuci înapoi, măi Rumine,
Că acasta nu-i de tine.
Acasta este minune,
Care nici să poate spune,
Cum noi așa tare inpu[n]și,
Pînă la inimă pătrunși,
Mai și la suflet răniți,
De Sirbii tot nedespărțiți,
Și nu alergăm odată
La al nostru dulce tată,
Tată de Român.
Sirbii cu noi mai lin,
În limba cei rominească
Nu-i lipsă să tilcueasca ;
Nu vom plăti pe o popie,
De tri orî cite o mie ;
Atunci nu vom vinde juncii,
Că ni-or popi în dar prunci.
Și darul d[u]mnezăesc,
Cel sfînt și duhovnicesc,
Precum în dar l-au luat,
Așa în dar l-au și dat.
Nu l-au prăduit pe bani,
Cu noi, orbiți Romîni,

Că vai acelora toți
 Cari vă sînteți preoți
 Dela vlădicii sirbești:
 Groază ca să și grăești,
 Precum au vrut Sim . . .
 Ce era răpit . . . . .
 De dracu' înșelătoriu,
 De suflet perzătoriu,
 Gîndind întru sine rău
 De darul lui D[um]nezău,
 Sfat rău, viclean judecînd,
 La inimă rău fiind.
 Socotind într'a sa minte
 Că darul să poate vinde.
 Petru, auzînd de unde,
 Cătră el așa răspunde:
 Argîntul tău, viclene,
 Ține-l ție, dușmane!
 Ține-l spre osîndire,
 Ține-l spre a ta perire.
 . . . . .
 . . . . .
 Drept aceia, iubiți frați,
 Cu greșele întunecați,
 De aceste să ne ferim,
 Ca se nu ne osîndim.
 Pentru mare bunătate,
 Vom avea și noi dreptate,

Și vom fi primiți de țară
 Și'n besereca și afară,
 Și vom fi văzuți în lume
 Cu prea-sfînt unitul nume.
 Vom fi prunci în sîn la taică,
 Nu ne vom hrăni cu daică!
 Se mergem și noi cuprinși,
 De a dragosti foc cuprinși,
 La cei draptă stăpînire,
 Adecă sfîntă Unire,
 La care și D[um]nezău,
 Cu unul născut al său,
 Și prin vecinical cuvînt
 Ne chiamă cu Duhul Sfînt.
 Amin, amin ție, sfinte,
 Și de noi adă-ți aminte;
 Cu 'nalta ta dreapta mină,
 Pre noi, pre toți ne adună.
 La toți ne suflă o voire,
 Că cu toți din preună,
 Să ne facem voeă bună,
 Pre D[um]nezău să-l mărim,
 Lui unuia să-i slujim!
 Ajută, sfînte Părinte!
 Și la toți ne suflă minte,
 De Sirbi să ne despărțim,
 Noi Rumîni una să fim.

10. Pe un *Pentecostarion* din Blaj, 1768:

689.

În numele Tatălui și a Fiului și a Sfîntului Duh, amin.
 Iată Goța Onuțu și cu soața dumisale, Marie Botezata,
 au dat într'ăcasta carte 2 zloți, și au cumpărat fătoe
 pă prestolu, detu 2 zloți și sfeșni[ce] pă prestolu deptu
 17 zloți, și un clopoțelu micuțu și făclie au făcut în sfînta
 beserecă în Slatina, la hramu sfînti Paraschevi, să
 le fie pomană viilor și morților; anu D[om]nului 1785,
 N[ov]e[m]vrie în 8 zile.

11. Pe scoartă:

690.

Ghețelū Flori, Tira, Năstacă, Ruse Ștefan, popa Ionu
 un mărieș, Racu Matei un ban . . ., Moș Simion 20 de
 grițari.

691. 12. Pe un *Strastnic* dela Blaj, 1753:
 Aceasta carte este a lui popa Nechita, o aŭ dat in Slatina, întru numele lui D[u]mnezău, unde-î hramu prepoamnei Parascopeva; cine o a fura, să fie anatemă; 1770.
692. 13. Pe un *Triodion* din Blaj, 1800:
 Eŭ, Opre Andrei dela Chiuza, diacul, am vindut acestu Triodu . . .
693. 14. Pe o icoană:
 Aceasta svinta icoană aŭ cumpărat Leatam Semion, cu soaŭa sa Nastasie, pintru ertarea păcatelor; 1751.
694. 15. Pe uşa împărătească, din lăuntru:
 Falcovci Mihăila, zugrav [şi chipul lui].

XLIV.

SLATINA.

1. *Apostol* din Bucureşti, 1743.
695. 2. Pe *Biblia* lui Bob, Blaj, 1795:
 Aceasta carte Biblie s'aŭ cumpărat pe sama s[fin]teî beserici a Slatinei, carie aŭ fostu ostenitoriŭ Opre Andrei diacul din Tiuza. Şoma ei, 38 de florinţi vonaşi.
 Scris-am eŭ, Bondici Găvrilă, in anul 1848, fiindu cintăreş ai beserecei din Batiz, fiindu, din vardeme Satmariulu.
696. 3. Pe alta icoană:
 Următoriŭ in parohie Slatinei, Vasilie Volosan, protopop, aŭ însemnat in anul 1776; s'aŭ zidit casa parohii Slatini, cu cheltuiala norodulu, ca in batjocura pusă şi slabă proastă făcută. In anul 1790 s'aŭ zidit beserica Slatinei, ce mai înainte aŭ ars, 1784. In anul 1762 s'aŭ început [lucrul] sării. In anul 1817, mulţi oaminî de foame aŭ murit; mirşa de mălaiu era cu 20 de zloŭi, de supt Musc adusă. In anul 1828 s'aŭ zidit casa parohii nooa, ostenitori fiind nemiş Țiple Ştefan, Pricop Nicolae şi Chindič Vasilie, curatorî, cu mare greutate pentru îndărădnicie norodulu, şi zidu de piatră despre drum; in 17 zi a Octonv[re], am întrat [in] iea. In an[ul] 1830 s'aŭ zidit grajdu.

4. *Catavasierii* fără titlu.

5. Pe o *Evanghelie* din Blaj, 1776:

697.

Din cărțile s[*fintei*] besericii Slatini, prin V. Volosan, paroh; în anu 1810, în care an a luat din besereci vasele cele de aur și argint afară de lipsă, însă spre întoarcerea prețul lor oarecit.

Acăsta s[*fântă*] *Evanghelie* s'aun legat de nou în anul 1820, cu 30 de sloi v., dela cormanishi și secherishi, strinși supt păstorie lui Vasilie Volosan, fiindu curator nemiș Bibău Grigorie și Pricop Vasilie; de acum înainte supt greu răspuns să oprește a punta *Evanghelie* la slujire maslului, pentru ca, purtându-să prin dieci și cîrznici nebăgători de samă, se strică.

6. *Echologhion* fără titlu.

7. Pe un *Minologhion* din Blaj, 1781:

698.

Acăsta carte Trifoloi o amu cumpăratu eă, popa Petre, cu preuteasa mē, Marie, cu 33 de florinți vonași, să fie pruncilor noștri, a lor în veci să fie; Aprilie 2, 1781; iară acum s'aun vîndutu besericii Slatinei, în anul 1789. V[asilie] V[olosan], p[aroh].

8. Pe pagina 1:

699.

Acăsta s[*fântă*] carte, anume Trifoloiu, aă fostu a lui popa Petre dinu Fernezei, și aă vîndutu în Slatina-dejosu pentru 26 de florinți vonașu, și aă fostu luată cu 35, și aă ertatu 9, ca să fie pomenire lui popa Petre Talposu și preutesa sa, Marie; anul D[o]mnului 1788, luna Mai în 24 zile, fiindu și eă ustenitoriū Opre Danila.

În anul 1817 mulți oameni aă murit de foame în Maramoriș, în care an un felderiu de mălaiu era cu 20 de zloți, uvăsul cu 6 zloți, nici odinăoară nu s'aun pomenit; și nime din Țara Ungureasca nu vinē, ce dela Musc prin Țara Leșască, în Maramoriș; fost-aă în Slatina a beserecii și a norodului în H[risto]s slujitoriū Vasilie Volosan protopop și Huban Ionaș cantor; măsuratu-s'aun după acēa în anul următor prin cei crăești hotariul și dvorele Slatinei, și mulți oameni nebăgători de samă și leneși în lucru aă vîndut bunul strămoșiloru săi; care lenea o aă pricinuit înmulțirea Jidoviloru în Slatina.

În anul 1828, s'aŭ zidit casa parohii; ostenitoriŭ aŭ fost Țiple Ștefan, nemiș-birăŭ și curator, cu Pricop Nicolae; cei crăești încă aŭ ajutorit cu materie. În anul următoriu grajdu s'aŭ făcut, supt mai sus numit parohuș a satului.

9. *Octoih* de Blaj, 1825.

10. Alt *Octoih* din Blaj, 1783.

700. 11. Pe un *Pentecostarion* de Blaj, 1769:

Noi de obște, boeri cu toți din Slatina, amu cumpăratu acestu sfintu Pentecostarion . . . dela voitoriul de bine . . . Opre Andrei, diiacul din Tiuza, cu 17 florinți.

701. 12. Pe un *Strastnic* din Blaj, 1773:

Dintre cărțile s[fintei] besereci a Slatinei, în număr luate în anul 1810 prin Vasilie Volosan, este și ačasta carte, în care an din porunca înălțatului Împărat s'aŭ cules vasele cele de aur și de argint dela besereci, care era afară de lipsă, pentru greutățile prin Bonaperte pricinuite.

702. 13. Pe alt *Triodion*, tot din Blaj, 1771:

Ačasta Triodu a Slatini l-aŭ vindut Andrei diiacul din Tiuza.

703. 14. Înaintea altarului, de-asupra mormintului, pe marmură:

Aici aștepta învierca mortilor Michail Pavel de Peteritye Episcop diecesan greco-catolic de Oradea Mare, Conte Roman, Asistente la Tronul papal, Prelat domestic al Santiei Sale Pontifcelui Roman, Consiliar Intim de Stat al Majestatii Sale Ces. și Reg. Apostolice, Proprietar al Stralucitului Ord al Corónei de fer clasa I., Cavaler al Stralucitului Ord Francisc Iosif I. Regeneratoriul și al doilea Fondator al tuturor institutiunilor culturale din ace'a Dicesa, cel mai mare Binefacator al Diecesei Sale, adormit în Domnul la baile saline Pavel din Slatina, la 1 Iuniu 1902, în anul 75 al etatii, 51 al preotiei, 30 al Episcopiei și 23-lea al activitatii sale apostolice în fruntea Diecesei Oradiei-Mari. Dupa exemplul Mantuitorului Lumei a trecut binefacand la toti. Domnedieu se-lu aiba între alesii Sei! Gerenday A. és fia.

15. Pe o icoană : 704.
Gosztincsar F. Mako, 1895. [Pictorul bisericii¹].
16. Pe un potir : 705.
M. B. DS. CERKUE. NF. 1788.
17. De-asupra ușii de intrare, pe marmură neagră e săpat : 706.
Acésta santa Beserica cu concursul credintiosilor pre carii pastorindu-i aici se-a radicatu la Scaunul al Gherlei o a zidit in spesele sale Michail Pavel de Peteritye ca episcop greco-catolic al Oradiei-Mariei. La anul 1895.
18. Pe un clopot : 707.
Acestu clopotu s'aũ facutu pe sama sfi[n]teĩ besere[c]ĩ în Slatina, fi[n]du de jumătate ajutoru Negre Olecsa; an[ul] 1788.

XLV.

STRIMTURA.

1. Pe un *Apostol* din Blaj, 1766 : 708.
În numele Tatălui și a Fiului și a Sfintului Duh, amin. Iată eũ, Bozga Ionu din Larga, feçorul lui Bozga Tãmașu, și cu soața mē, Marie, și feçorul lor, Simionu, și Alecsa și Acsenie și Ionu, acãsta s[ã]ntã carte o am cumpãratu din darul Sfinții Sale, anume Apostolu, și o am datu în Strimtura, în besereca la hramul sfinților îngerĩ Mihail și Gavrilu, și cine o a fura din besereca saũ o a vinde, sã fie afurisit ca Arie și amaranata, și sã n'aibã parte cu H[risto]s, amin. Și aũ fostu pe vreme Împãrãtie lui Iosipu și a Marie-Terezie, și Vlãdiculuĩ Bacinschi Anudreĩ și vicariș Taraovicĩ Anndreĩ, în Sighetu, și a erașuluĩ-de-susu, în anul D[omnuluĩ] 1778, în luna Aprilie 22 de zile.
2. Pe o *Cazanie* din Iași, 1643 ; pe pag. 1 : 709.
Acãsta carte este a sfinței beserecĩ din Strimtura ; de se va restitui oare undeva, sã-ĩ dee de știre. Scris-am eũ, mult pãcãtosul Ioan Voitor dascal . . . , în Strimtura,

¹ Am pus pe Gerenday și pe Gosztincsar ca o caracterizare a actualelor împrejurãri locale.

fiind din oamede Sătmariului, din oraşul Carăiului-Mare.
Ano 1793, în 15 a lui Octomvrie.

710. 3. Pe pagina ultimă :

O prè-milostivă maică	Ş'intru toată a mè viaţă
Şi spre ruga mè te pleacă :	Tu să-m fii mie povaţă,
Orî în ce zi mă voi ruga ție,	Ş'intru a mè călătorie
Primită ruga să-m fie,	Tu să-m fii mie soţie,
Dară, o prè-sfîntă maica,	Şi tu mă chiverniseşte
Ce dar Ț'aş da ca să-ți placă ?	De toate ce-m trebuieşte.
N'am lucrur de curăție	Fereşte-mă de nevoi,
Care sint plăcute ție.	De pismaş, de oameni răi,
Ce primeşte de mine	De boale rele cumplite,
Dragoste ce am spre tine,	De primejdii negîndite.

Scris-am eū, Ioanu Voitor dascalul, în Strîmtura.

711. 4. Pe altă pagină :

Pace şi sănătate dela H[risto]s dumitale, cinstite părinte popa Grigorie dinu Strîmtura, să trăeşti în D[o]mnulu H[risto]s, şi se te înmulteşti . . . , şi se fii po[f]titu cu cele 5 fete înțelepte la gătire cinstitei nunte, acum şi purure şi în veci de veci, amin. Scris-am eū, Filipu.

5. *Ceasoslov* din Blaj, 1778.

6. *Catavasiariu* din Bucureşti, 1724.

712. 7. Pe o *Evanghelie* din Blaj, 1776 :

Acăsta sfîntă carte *Evanghelie* aū cumpăratu Ioanu a lui Botirla A[n]tonie şi feçorul lor, Ioan, şi Vasilie şi fica lor, Gafie, ca să le fie pomană în veci la tot nemul lor, lui Botirla Antonie şi a ei, Cocota Iona, şi a prunca lor, Mărie.

713. 8. Pe un *Echologhion*, din Tirgovişte, 1713 :

Aceastu Molitavnicu l-amu vi[n]dutu eū, popa Iona dela Sieo, şi am cu[m]păratu părintele Pahomie ca să poma[nească] cu sf[in]ții săi la s[ă]n[ă]ta minăstire dela Birsana şi serbi lui D[u]mnezău popa şi totu nemului meu în veci, amin.

714. 9. Pe *Liturghii*, din Iaşi, 1759 :

Cu numele Tatălui şi a Fiului şi a Duhului S[ă]n[tu], amin. Iată eū, Manțe Gasie, şi cu Manțe Griga am cumpă[rat] . . . şi nepotul meu Grigorie şi părinții noştri Nodişu Simion şi Nastahie şi Axenie . . . , în besereca în Str[îm]tura, şi nime să nu o mute, nice să o schim[b]e

de aici, și cine o a schimba sau o a fura, să fie anatemă și să fie afurisitu de 318 părinți, și să stê de față la județ cu noi. Scris-am în luna lui Marte în 7 zile, anu D[o]m[n]ului 1766; scris-amu diacon Grigor.

10. Pe altă foaie :

715.

În anul Domnului 1733, în luna lui Martie 1 zi, pentru legarea acești Sf[i]nte Liturghii în care stătuî, amu acești următori, de Duhul Sf[ă]nt îndemnați făcători de bine a sfinteî besereci și înt'altele mai multe locuri, precum: Ardelean Pinte 2 zloți argint, Botizan Teodosia 2, Pasere Teodor curator 1, Ardelean Anastasie 1; suma 7 zloți argint. Pentru a viilor sănătate, a morților ertare de păcate, de năcazuri izbăvire, a boleur tămăduire.

11. Pe un *Minologhion* din Blaj, 1781 :

716.

Să să știe cîndu a fost cutrămur de pămîntu în anul D[omnului], 1791, în luna Dechemvrie.

12. Pe un *Octoih* din Blaj, 1783 :

717.

Acesta Octoih l-a cumpărat preutul Grigorie, fiind parohuș în Strîmtura, și l-a cumpărat pe sama sfinteî besereci, ca să nu o poată lua nime și ca să-î fie pomană pînă la a șeptea sămînță, anul 1793, în luna lui Iulie 4.

13. Pe al doilea *Octoih*, din București, 1720 :

718.

Acesta Octoih l-am cumpărat eu, Pop Danil, dreptu 15 florinți și 7 potori; a[nul], 1720, 7228.

14. Pe altă pagină :

719.

Acest Octoih este a s[finteî] besereci din Strîmtura, unde este hramul sf[in]ților arhanghelî Mihail și Gavril, 1830, Ianuarie 23. Vasile Haidučan, paroh în Strîmtura.

15. Pe un *Pentecostarion* din Blaj, 1768 :

720.

Acesta Pentecostariu a datu Marcoș Ion cu soța sa, pentru ertare păcatelor sale și a tot nemului pînă la șeptea sămînțe, să le fie pomană, și a dat 2 zeci și șese de zloți; ani dela H[risto]s 1815.

16. Pe un *Strastnic* din Blaj, 1773 :

721.

Cu vrerea Tatălu și a Fiulu și a Duhulu, iată eu, Ardelian Ionu, cu soța mè, Acsenie, ni-a luminatu milostivul D[umne]zău, n'a învrednicit din mila S[finții] Sale

de amu plătitu această carte, anume Strasnicu, drept 6 florinți bani gata, și-i în beserecă în Strîmtura, dată la hramul lui arhandelu Mihailu și Gavrilu, pentru sănătate noastră și pîntru ertare păcatelor a moși, a strămoși, și se fie în besereca în veci; și cine o a fura aș o va vinde, se fie anatima și amaranata, și se steie de față la județu cu totu namulu alu nostru; și s'aș plătitu în anul 1783; și aș fost pînă vreme Înparăție lui Iosipu și Ecselenți Sale Bacenschi Anudrei, în Unguvaru, și vicarișu Gheosigu Gheorghie, parohușu Grigorie . . . , luna lui Iunie 24 de zile. Sscris-am eu, parohușu Grigorie.

17. *Triodion* din Rîmnic, 1731.

722. 18. Pe icoana de pe altar :

Aăasta sfîntă icoană aș cumpărat Marchiș Simion, ca să le fie pomană în veci de veci, amin; 1775, luna lui Ianuarie.

723. 19. Pe icoana Sf. Nicolae :

Aăasta sfîntă icoană aș plătitu Gavrianu Hilimonu și cu soața sa Maria și Ștefan, Vasilie și Ivonu, Netita, Anna, Vasilie, ca să le fie pomană în veci de veci, amin; 1773, luna lui Martie 15 de zile.

724. 20. Pe a Maicei Domnului :

Aăasta sfîntă icoană aș plătit Manța Găvrila și cu soața sa Cherstina, și Găvrilă, Todosie și Gahie, pîntru sănătate și ertare de păcate în veci, amin; anul dela Hristos 1773, luna lui Martie 15 zile.

725. 21. Pe a lui Hristos :

Din mila lui D[um]n[e]zău și din daru Duhului Sfînt de ne-aș învrednicit Hristos d'amu, aăasta sfîntă icoană amu cumpăratu Marcoș Gheorghie și cu soața sa Marica și fecor Iacou și Elena, ca să ne fie pomană lor în veci de veci, amin. Dila Nașterea lui Hristos 1773, luna Ianuarie 4 zile.

726. 22. Pe a cincea, pe iconostas :

Icona aș cumpărat Baeas Todica.

727. 23. Pe a șesea, în biserica femeilor :

Aș cumpărat Baeas Zaharie și soața sa, Vasilie.

24. Pe a șeptea : 728.
 Această icoană a cumpărat Caitan Ghiorghie și cu soața sa Gafie, Maria; 1779, zugravul Filipu.
25. Pe a opta : 729.
 Manța Grigorie și Todosie.
26. Pe a noua ; 730.
 A cumpărat Roșca Vasilie și Odochie.
27. Pe lada cu luminile : 731.
 . . . Ioan Virticu, Marie, Odochie, Ionu . . . , Năstacă Marie, Părasca, Vasilie, Irina ; pre toți pomenește, D[oa]mne, întru Împărăția Ceriului ; anul Dom[nului] 1781.
28. Pe podul bisericii de-a dreapta : 732.
 Să să știe că aceasta sf[ân]tă besereca s'a cumpărat a zugrăvi . . . în luna lui . . . anu 1800, și a cumpăratu Mihailu.
29. De-a stînga : 733.
 Acesta ceri cumpărat și fruntariu a plătitu robu lui D[u]mnează Simi[on]u Mărchișu cu soțu se Părasca a dat șeptezeci de florinți p[er] n[ost]ru ertare păcatelor.
30. Pe una din ușile împărătești : 734.
 Iată aceste sf[în]te uși a cumpărat anume Lihata Grigorie și cu soața sa, Marie, Iacobu, Grigorie, Ioana, Vasilie, Marie, Gavrilă ; pomenește-î, D[oa]mne, pre robul tău Matei, de împreuna cu Boroica, Ionu și cu soața sa, Gafie.
31. Pe cealaltă : 735.
 Și cu fecorul meu Simionu și cu soața sa Marie, Gavril, Vasilie, Gafie, Todoară, și preutu Grigorie, Ana, Vasilie, Marie, Axenie ; pomenește, Domne, întru Împărăția Ceriului ; anul Dom[nului] 1776, m[esi]a Iulie 26 de zile.
32. Pe ușa străzii : 736.
 . . . Ștefan, Semeonu, Văsi, Iacobu, Todose, Nestasiea.

XLVI.

V A D.

1. *Antologhion* din Blaj, 1838.
2. *Apostol* din Sibii, 1851.
3. Pe un *Catavasiariu* din Blaj, 1776 : 737.
 Această carte anume Catavasiariu l-a cumpărat boiari

din Vad de pu bani lor, dep[t] 8 mărieși și un pătacu, și cine o va zminti dela sf[ânt]a besereca, să n'aibă parte cu H[risto]s, fără cu Iuda și cu focul nestins a Iadului. Scris-am eu, popa Ungur Costan din Oancicești, parohuș în Vad, ani dela H[rist]os 1782.

4. *Octoih* din Blaj, 1752.
5. *Penticostariu* fără titlu.
6. *Polustav* din Buda, 1807.
7. *Psaltire* din Sibiiu, 1791.
8. Antimis rusesc, din 1700.

XLVII.

VALEA PORCULUI.

1. *Apostol* de Blaj, 1767.
738. 2. Pe un *Ceasoslov* de Blaj, 1678 :
În numele Tatălui și a Fiului și S[fin]tu[lui] Duhu amin. Ačasta sfântă carte, anume Polostavu, o cumpăpăratu-o Roșca Ghiorghie, cu soța dumisale, pă sama sfinteii bisericii, anume în satu Vale-Porcului, ca să fie pomană lor, și . . . cine o va depărta dela sfinta bis[er]ică în luna Maș 4 de zile, amin, 1794.
739. 3. Pe o *Evanghelie* din București, 1750 :
În numele Tatălui și sirguire Fiului și ubrire Duhu[lui] Sfint, cu mila și cu darul ce s'aũ milos[ti]vit spre mine, Șerbu luș D[u]mnezăũ Boșca Ion din Vale-Porcului, dau, și cu soța dumisalei, lauda și mulțemir[e] că mi aũ dat dar și putere din mila Sfintiri Sale, din darul di sus și munca a mē [am] cumpărat ačasta Ivanghelie, drept 9 florinți, să le fie pomană pintru păcatele cui așaptă din mina dumilorsale, să le fie po[mană] în veci cui așaptă din mina lor, și să închină cu acesta dărișor sf[î]nteii besericii la hramul prepodobnice maice Parascovei în Vale-Porcului, în luna lui Ienuarie în 7 zile, anu Domnului 1792.
740. 4. Pe *Liturghii* din București, 1747 :
În numele Tatălui și a Fiului și a S[fintului] Duh, amin. Ată eu, șerbu luș [Dumnezeu] Ion Roșca și șarba luș Dum-

nezău, Todosie, soața mè, amu datu ačastu sfi[n]tu Liturghie, 10 mărieși și 4 potori[î], și o dăm la sf[ânta] besereca, la hramul prepodomni maici noastre Paraschevi, ca să fie noo de sănătate și celor morți de ertare de păcate, și să nu zmintască dela hramul prepodoamni maici noastre Paraschevi din Vale-Porcului, și cine o va zminti di-acolo să i să veruse mațele, ca luî Arie necredinčosul; și o am cum[pă]ratu dela fečorul luî poapa Mihaî din Oancicești, dela Vasalie; ani Domnului 1778, în luna luî Mai în 20 și 6 de zile.

5. Pe altă foaie :

741.

Ačastu Leturughie l-aŭ cu[m]păratu popa Mihaî cu so[a]lța sa, Vîrvară, de Crăcești. Le[at] 1748, în 14 zile.

6. *Minologhion* din Blaj, 1781.

7. *Octoih* din București, 1746.

8. *Penticostarion* din Sibiiu, 1805.

9. *Strastnic* din Blaj, 1773.

10. *Triodion* din Blaj, 1771.

11. Pe părete, în biserica femeilor :

742.

Ač[e]stu sf[ăn]tu fru[n]tar l-aŭ zugrăv[i]tu preutasa și cu popa, adeca Pica Paladie și cu Botiș Grigorie, să fie pomană în veci, amin; anul Domnului 1809, Iunie 20.

XLVIII.

VĂLENI.

1. Pe un *Antologhion* din Rîmnic, 1745 :

743.

Acest sfint și d[u]mn[e]zăiesc ce să chiamă Trifoloiu o aŭ cumpărat Sfinția Sa părintele popa Lupul de aicea din sat, din Vălcan, pentru sufletul Sfinție Sale și a tot familiei Molitvea Sale, ca să le fie vecinica pomenire . . . ; și s'aŭ scris ci[n]d era valeat 1746, me[si]lța Noem[vrie] 20.

2. Pe un *Catavasieriū* din București, 1742 :

744.

Tu ești Dumnezeul nostru, carele cu înțelepčune toate le-aî făcut și le-aî plinit. Prorocii aî tremis, H[ristoa]se, ca să proročasca venire ta și apostoli ca să propovăduiască măririle tale; ce aciea aŭ prorocit venire ta, iară aceste cu botezulu aŭ luminat pre păgini, iară m[u]cinici pă-

timindu aũ dobândit cele ce aũ pohtit; și să roagă ție ce se iè în ora(?) împreună cu cea ce te-aũ născut pre tine, să odignești, D[u]mnezeule, sufletele carele aĩ luat, și pre noi se ne învrednicește Împărăției tale, cela ce ai răbdat cruce pentru mine osînditul, Mintuitorul și D[u]mnezeulu mieũ.

3. *Catavasieriũ* din Blaj, 1793.

745. 4. Pe un *Echologhion* din București, 1722:

Domnului să ne rugăm. Părinte Sv[i]nte, vraču sufltelor și a trupurilor noastre, ce cela ce aĩ trimis pre unul născut Fiiul tău și Domnul I[isus] H[risto]s să tãmãduieascã toate neputințele și din moarte să-ĩ izbãvascã, tãmãduește și pre pomãrzvanicul șerbul tău acesta . . . de neputința suflteascã și trupascã ce-l ține, și-l înviază cu bun darul Hr[isto]sului tău, pentru rugăciunile prebl[a]goslovitei stăpinei noastre Născătoarei de Dumnezãũ și purure Feçoarei Mariei și a tuturor sv[i]nților tăi, că tu ești izvorul tãmăduirilor, H[risto]s Dumnezãul nostru, și ție mărire-ț înãlțãm, Tatãluĩ, și cu unul născut Fiiul tău, și cu cel de o ființă al tău Duhu, acum și purure și în veci vecilor, amin. Stoica Ionu, în Fãurar 18 din . . . .

746. 5. Pe alta paginã:

Sã să știe că acasta s[ã]ntã carte ce se cheamã Molitvnicu, l-am vindut eũ, Dumitru din Sibieliu, feçorul Gurmi Tãbanu, anume din Ținutul Sibiului, și l-am vindutu în varmeghiia Maramureșului, în erașul Cosoului, în sat, în Vãlean[ã], anume luĩ popa Lupul; și, cînd am scris, era curjerea anilor valeat 7231, dar dela H[ristos] 1724, mesița Feurarie 28.

Însemnare despre baniĩ care i-aũ lãsat Ardeleanu Ion cu soața sa, Nemiș Anna a Rațului: șasezeci de fulorinți aũ eșit dela Mihne Ion, un mărieș din șapte fulorinți și 2 husoși, la Căcan Ignat 4 zloți și 2 husoși; Mihne Ion aũ mai dat 2 zloți; și așe fost 9 flor[in]ți . . . .

747. 6. Pe *Liturghii* din Blaj, 1756:

Acãsta s[ã]ntã Liturghie aũ cumpãratu Radu Ionascu

pi[n]tru 4 florinți, și aŭ datea la besereca în Cornești, vele[t] 1756, April 23.

7. Pe un *Molitoenic* de Bălgrad, 1684 :

748.

Întru numele al Tatălui și Fiului și a Sf[ă]ntului Duh, amin. Aăasta carte, Trevnicul, aŭ cumpărat Eoana Griga (*rupt*), și aŭ dat la hram svinților Mihail și Gavrilu, în sat în Văleni; cine ar depăria, să fie treclet și proklet. . . .

8. Pe un *Octoih* din București, 1720 :

749.

Aăasta sfi[n]tă dumnezească carte ce să cheam[ă] Octoihu să știe că east[e] a lui Dumitru ot Sibiel, fečorul Gurca Tăban, și l-am cumpărat pe ban bun și drept ai miî, drep (*rupt*), și l-am cumpărat cindu învățam la dascalul Staicu și la părintele popa Calin, și l-am cumpărat dela legătoriul de cărți din Colța, din sfi[n]ta mănăstire a Spătariului Mihaiu, și, ci[n]d l-am cumpărat, era curjerea anilor leat 7230; eŭ, Dumitru ot Sibielu; iar acum iar să știe că l-am vîndut în varmeghiea Maramurășului, în eraș[ul] Cosoului, în satu inu Văleani, anume lui popă Lupul, și, cînd am scris, era aniî Domnului 1724, mesița Feurare 28.

9. Pe un *Penticostarion* din Rîmnic, 1743 :

750.

Nemiș Vasalie, diiacu bisericii din Văleni; 1745.

10. Pe o *Psaltire* din Rîmnic, 1764 :

751.

Prè-luminatul Craiŭ alu Unga[r]jiei Francisc Iosif in-tiŭ s'aŭ încoronatu de rege al Ungariei în anul 1867, Iunie a 8-a, cu corona Sf[in]tului Ștefan.

11. Pe altă pagină :

752.

Învețetura cum se cetește Psaltirea preste săptămînă. Simbătă seara catisma 1, 11; Dumineca dimineața a 2, 13; Dumineca sara catismă nu este; Lunî dimineața 1, 4, 5; sara 7; Marți 1, 7, 8; seara 9; Miercuri 1, 11; sara 12; Joî dimineața 13; de sară 15; Vineri sara 18; Vineri demineața 19, 20; Sîmbăta demineața 12, 19.

12. Pe un *Triodion* din București, 1747 :

753.

Aăast s[făn]tă carte ce se chiamă Triod, am cumpărat-o eŭ, Gojea Timoc din Văleani, drept 20 de f[lo]rinți, și o am închinat aici la sf[ă]nta besereca în Văleani . . . , hramul mai marilor Voivoz Mihail i Gavriil, ca [să] fie

în veaci aici, iar care om s'ar ispiti a o înstrăina, saũ di[n] preoți, saũ di[n] clirisî, saũ di[n] mireanî, să fie anahtima și afurisit de 318 sf[in]ți dela Nicheia și d[e] alți sf[i]nți de toți, ș'aũ fost în 1751, și ca să fie pe[nt]ru ertarea păcatelor meale.

754. 13. Pe scoartă :

Daũ înștii[n]tare că Marica se mar[i]t[at] în Bărusana, după feçorul Tulun Bedelucam Poma, și se mărit[at] Duminec[ă], la lasare de carne. Scris-am eũ, diiac Ionu din Văleni.

755. 14. În jur, pe pãretele altarului :

În numele Tatãlui și a Fiului și a Duhului Sfint, amin. Fiind îndemnați, anume preotu . . . , și aũ slujit preutul Ananie Stanca întru acest sfintu oltariũ cincizeci de ani . . . , al sãu slujitoro cirznicu Nemiși Vasalie a Rațului, și aũ zugrãvitu acestu sfint oltariũ cu cheltuiala sfinti besereci, cãrora să fie pomenire în veci de veci, amin.

756. 15. În biserica bărbaților, pe pãrete, de-a dreapta :

Și am zugrãvit eũ, Hodor Toader, din Vișeu-de-mijloc; 1807.

757. 16. De-a stînga :

O aũ zugrãvit acãsta sf[ãntã] beserica în anu D[o]m-nului 1807.

758. 17. Pe cor :

O am zugrãvit ac[a]sta sfãntã beserica pe vreme Înãlțatului Împãrat Franțiscus al doile și a Ecelenție sale episcopului de Moncaci Andrei Bacenschi, vicareși ai Maramurășului Pop Vasilie canonic, și stãpînitorî al erașului Cosoului protopop Teodor Rãdnic de Giulești, parohuși locuitor de sat Stanca Ioan, Nemiș Vasalie cir[z]nic și cu alți slujitorî de bine, cãrora să fie pomenire în veci vecilor; și am făcut acest potlași, eũ, anume Nemiș Vasalie, cir[z]nic.

759. 18. Pe pãrete, la strana stîngã :

Din mila lui D[u]mnezãu s'aũ rădicat acãsta sf[ãntã] beserica pre temelie noo în anul 1796; s'aũ întãrit turnul în anul 1796, cu sîrguiala boerilor de sat, Stanca Anonie

parohuș, Pop Ion diac, Nemeși Vasalie cirznic, Goje Toader a lui Dăncuși nemiș-birău, Goje Pătru, Nemiș Iacobu . . . , și cu alți boeri, ca să le fie pomană în veci.

19. Pe o icoană :

Acă[s]ta sf[ă]ntă icoană aș plătit Goje Toderu și cu soța sa Palaghia, ca să le fie pomană în veci de veci, amin; 1779, luna lui Dechemvrie 10 zile.

760.

XLIX.

VIȘĂUL-DE-JOS.

1. *Antologhion* din Rîmnic, 1745.

2. *Apostol* din Buzău, 1743.

3. Pe *Biblia* lui Bob, Blaj, 1795 :

Aăcsta sfintă carte Biblie aș cumpăratu-o nemiși și porțieși sătenii Vișeuului-de-josu, aș cumpăratu, și cu banii dinu curțile cele rusăști a lui Popu Stefenuți, cari s'aș vîndutu, s'aș datu optusprezece zloți și patruzeci de greițari.

4. Pe un *Ceasoslov* din Rădăuți, 1745 :

Aăcsta carte svintă o aș cunpăratu popa Ionasco, cu preutasa sa, Marica, și aș datu pe dînsa 8 florinți.

5. Pe altă pagină :

În numele Tatălui și a Fiiului și a Sfintului Duh, amin. Aăcsta carte anume Cîslovu l-aș cunpăratu Pasco Ion cu Pașco Ursul, frați amîndoi, dela văduva lui popa Toader, adecă Cozma Ileană, deptu patru florinți, ca să le fie pomană și lor și mărădicului lor. Decî, cine o va înstreina fără știrea și voe acestor doi frați mai sus numiți și deregătorilor beserici Vișeuului-de-jos, fiinducă pă sama acesti svinte besereci este cunpărată și pentru acee pricin[ă] . . . fura s'aș într'alt modu . . . , să fie afurisit; anul Domnului 1 . . . , în luna lui Iunie în 1 zi.

6. Pe un *Catavasierii* din 1768 :

Aăcsta carte o am cumperat drept 3 lei . . . , în tîrgulu Horloulu, eș, Timotei Bora dine Vișeu-de-jos.

7. Pe *Chiriacodromion* din Bălgrad, 1699 :

Întru liubovul neobișa (*sic*) a presvintei de Dumnezău

761.

762.

763.

764.

765.

Născătoare Marii. a cherui este hramul Bl[a]goveștenie, același č[i]ns[t]iite carte de învățătura, anume Ev[an]ghelie Ucitelna, l'u cumpărat jupinul Bora Vasilie și cu jupineasa sa Iustina, și aū datu într'insa de zece florinți; și satulu ajutor și cu Pop Ștefănuț, iară zece florinți; care să nu fie depărtate dintr'icela loc sup[t] acela blăstăm; anul Domnului 1700.

766. 8. Pe o *Evanghelie* din București, 1742:

Să să știe ca časta sf[ă]ntă *Evanghelie* o aū cumpăratu Vasile Donca din Vișeu-de-josu, dreptu 15 florinți, și o aū dat la besereca u[n]de este hramul Bl[a]goveștenie, să-ī fie de pomană lui și părinților lui, să se pomenescu; și car[e] va fi preutu, să'ibă a pomeni ačaste nume: erei Grigorie, ereița Nastahie, Toadere, Ionă, Gheorghie, Titiiana, Anișora, Ionașcu, Mar[i]cuța; și cine o va înstreina dela besereca, să fie afurisitu de 318 de părinți sf[i]nți dela Nichiea, și de mine, de unul păcătoșu; m[ise]ița Noevrie din 24 di zile, v[e]l[e]at 7251; și am scrisu eū, Anghelu diiacu; dela H[risto]s 1743.

767. 9. Pe un *Euhologhion* de Iași, 1744:

Ačasta sfintă carte Molitevnicu s'aū legat cu teluiala lui popa Danilu, ca să-ī fie pomană lui și mărădicului.

768. 10. La capăt:

Și s'aū scris acestu molitva de mine, intru toți mai micu și plecatul Ion, legatoriul de cărți, find popa Gheorghie; meseța Inuarie 20 de zile, veleat 1769.

11. *Liturghieriū* din Blaj, 1817.

12. *Liturghii* din Iași, 1759.

769. 13. Pe un *Octoih*, fără titlu:

. . . . Scris-am eū protopop Fogoroș Alexandru dela Șintereag. V latu 1757, luna lui Dechemvrie 8 zile.

770. 14. Pe altă foaie:

În numele Tatălui și a Fiului și a Sf[ă]ntului D[u]hu, aminu. Iată ačasta sf[ă]ntă carte, anume Octoihu, o'ū cumpărat în sat în Ferești, dreptu 8 florinți, aū dat Țiple Ionaș și soța sa, Palaghie, și fii, Petre, 2 mărieși, ca să le fie pomană pină la 7 sămințe, Țiple Gheorghie 1 mărieși, Țiple Andraș și cu soța sa, Anuțe, 1 mărieș; Rădnicu

Mihaiu și cu soața sa Marica au datu 1 mărieș, Onța Ion și cu soața sa, Marica, și cu fiul lor, Simeonu, au dat mărieșu, Vlașinu Mihaiu și cu soța sa, Odochie, au datu 1 pătacu și 2 potori; Onța Nechita și cu soața sa Pelaghie au dat 1 marieș, Onța Grigorie și cu soața sa Mariuța au datu 2 pătaci, Țiple Gheorghie și cu soața sa Erina și cu fiul Ionu au dat 1 mărieș, Goje Andraș 1 mărieș, Goje Marica au dat 1 pătac, Ardelean Ionu și cu soața sa Ioană, și cu fii săi, au dat 1 mărieșu, Rădnicu Ionu și cu soața sa au dat într'ăcasta sf[ă]ntă carte, au datu 4 florinți, pentru sufletul său și a toată sămînța sa, pînă la a 7 rod, ca să le fie pomană; Țiple Nechita și cu soața-sa, Pelaghia, au dat 1 mărieș și 2 potori; și au dat la sf[ă]nta beserecă, la hramul Sfintu Nicolae, vleit 1768, Iunie 17 zile. Iară cine să va ispiti se o a fure, sau preut, sau diiacon, sau ipodiacon, sau ceteți, acela să fie afurisu de 318 de părinți sf[i]nți, anatema, cu toată casa lui.

15. *Pentecostarion* din Rîmnic, 1743.

16. Pe un *Triodion* de Iași, 1747:

771.

Ăcasta carte, anume Triodu posna, o au cunpăratu popa Ionașco și cu popa Vasile, și au datu 2 vaci, una dela Farama, una dela Istratie; li-au fostu luoată în sărindare.

L.

VIȘĂUL-DE-MIJLOC.

1. Pe un *Antologhion* din Rîmnic, 1745:

772.

În numele Tatălui și a Fiului și a Duhului Sfint; 1748 aî Domnului, Iunie în șase zile. Iată eă, popa Iuscu Lupu, den mila lui D[um]n[e]zău, și părinți mei, Dumitru, Palaghie, Ivadochie, amu datu întru acast[a] sf[ă]ntă carte 14 florinți, și o'mu datu pomană pînă al șeptele neamu. Den mila lui D[um]n[e]zău eă, B[o]rșan Precupu, cu soțul meu, Ileana, amu datu pre acasta sfintă carte, amu datu 14 florinți, pentru păcatele nostre și a părinților noștri și

pîn[ă] șeptele neamu; totu se pomeineasca dela mine; vindutu-s'ai(?) saburul în Vișeul-de-mijloc, leat 1748, Iunie 6 zile.

2. *Apostol* din Blaj, 1766.

773. 3. Pe *Biblia* lui Bob:

Ačasta s[ăntă] carte, anume Biblia, o'ŭ cumpăratu-o ju-pînu Sima Ion ai Safta a Gafti și cu soța dumisale, Ileana, și ai dat pă dinsa 77 de zloți, și o'ŭ datu-o pomană în besereca Vișeului-de-mijloc, unde este hramul propodomniî Parascheve, ca să le fie pomană și lor și părinților lor, adecă Ionu și Safta, și a altora, pînă la al șeptele niam, în zilele craiului Franțiscus al doile, și a episcopu[lu]i dela Ungvar Andrei Bacen[s]chi, și protopop erașului-de-sus Pop Vasilie din Rozavle, iară tisturile erașului-de-sus din Eud, Soplontai Palii jurat-mare, și al doile Dunca Ioan din Șieŭ, și nemiș-birăŭ-mare Ivașco Lupuca a Huzi, și parohuș a satului, Simon Ștefan, scriind singur cu mîna sa, în 12 zile a lui Noemvrie, anu Domnului 1801, fiind eŭ mai sus numitul prestrănepot a lui Șanta Gheorghie și a fečorului să[ŭ] a lui Andreaș, și a fete lui Andreaș, Nuțul, și fečoru Nuțului, Ignat, și a fečoru lui Ignat, Vasilie, și a fečorului lui Vasile, Matei, și a fečoru lui Matei, Lupu, și a Lupului fečor, Șimon popa Ștefan; amin.

4. *Ceaslov*, fără titlu.

5. *Calavasieriŭ* din Blaj, 1768.

774. 6. Pe o *Evanghelie* din București, 1760:

Ačasta svîntă Ivanghelie o'mu cumpăratu eŭ, Grad popa Ion, și cu soața mē, Palaghie, și amu datu ai mē zece florinți, și Zetu Ion cu soțu-săŭ, Odocă, 5 florinți, și Zetu Găvrilă cu soțu-săŭ, Lupa, 2 florinți, și Zatu Mihaiŭ, cu soțu-săŭ Ică, 3 florinți; 1766, mesita în Noemvrie în 8 zile.

775. 7. Pe o altă *Evanghelie*, 1645:

Ačasta carte sfîntă ce iaste tilcul Sventei Ievanghelie, cumpăratu-o-aŭ Tomoiaga Roman cu fečorul săŭ, Simion, și Tomoiaga Onașco, drept 16 florinți, și o aŭ dat în svînta besereca în Vișeul-de-mijloc, unde iaste hramul sventei prepodobneeî Paraschiva, să le hie pomană, și

lor, și părinților, și a tot rodul. Iar cine o va lua saŭ o va fura din besereca, ao poarte cum nu se cade, să hie blăstamat de 318 de părinți svenți ce aŭ făcut săborul în Nicheia. În zilele lui Racoți Ghiorghii, craiul Ardiului, și Becleani Iștoan, în cetate Hustului și Vladica Vasilie Tarasovič, și protupop popa Ionașcu din Vișeu-de-mijloc.

8. Pe altă toaie :

776.

Anul 1782, Ianuarie 26, aŭ plătit legătura cărții aceștia a do oară robii lui D[u]m[ne]zău Tomoiaga Vasilie și cu fecorul lui, Luca Tomoiaga, Tomoiaga Pătrași și cu soața sa Ioană, noru-sa, Maricuța, și noru-sa, Palaghie, și Andrei, soața lui Palaghie.

9. Mai jos :

777.

Scris-am eu, Grad Ion, să să știe cidu amu vinit din Borșe; 1718.

10. Pe alta pagină :

778.

Бъ акто захна, 1651, смиреннаи Михаилъ Молодецъ архиепископъ марамоуракин проч и азъ своею рскою подписею, и своею печатъ прикладсю ан(?) кспил сию книгу рикомсю Еврглие считаное, равъ ежии Роман Томоиагъ за свое отпущение грехон и подрѣжа своого и чадъ своих, и придал еѣ до храмъ прѣдвон Параскериин с село с середнсю Каишавк; дан емс еже доброе здорока и отпущение грѣхон и . . . аминь. Михаилъ Молодецъ архиепископъ. [În anul 1651, smeritul Mihail Molodeț, arhiepiscop de Maramureș și altele, și cu mina sa aŭ scris și cu pecetea sa a întărit, și a cumpărat această carte, anume Evanghelie Învățătoare, robul lui Dumnezeu Roman Tomoiagă, pentru iertarea păcatelor sale și ale soției sale și ale fiiilor săi, și s'a dat la hramul preapodamnei Paraschivei în satul Vișeu-de-mijloc; dă-î, Doamne, bună sănătate și iertare de păcate . . ., amin. Mihail Molodeț, arhiepiscop].

11. Mai jos :

779.

Să să știe cînd aŭ fostu potopul cel mare акта ежии [анул Domnului] 1742, și să pomeniiască, și să fugă cine a mai ажу[n]ge prihtate(!) țării. Scris-am eu, popa Lupu, сренное Vișeu-de-mijloc.

780. 12. Pe un *kuhologhion* din Blaj, 1782:

Aăsta carte, nume Molitfenic, l-au cumpărat Șimon popa Ștefan, și l-au d[a]t pre sama besereci Vișeuului-de-mijloc, de unde este hramu propodomni Parascava, ca să-i fie pomană, și lui, și părinților lui, pînă la a șeptelea neam, fiindu Șimon Ștefan. al șeptelea strănepot a lui Șanta Gheorghie; adecă Gheorghie aă avut pre Andrei, Andreiă aă avut pre Nuțu, Nuțu aă avut pre Ignat și pre alți frați, Ignat pre Vasile și pe alți frați, Vasile aă avut pre Matei și pre alți frați, Matei aă avut pre Lupu și pre alți frați, Lupu aă avut pre Șimon Ștefan popa, descriindu eă singur cu măna mea, în anu Domnului 812, August în 30 de zile.

781. 13. Pe *Noul Testament* din Bălgrad, 1648:

Изколеніе отца и сокршение секретаро Дха, амин. Eă, Florița, și cu domnul mieă, și cu Vasilie, și cu frate-săă, cu Ionuțu, în nede[j]de Dumnezăă să îndurat, decă am cumpăratu aăsta sf[ă]ntă carte dereptu 8 florinți, și am dat-oo pomană aăsta carte, anume Tistamentu Nooă, ce se chema lege noao creștinească, și am dat-oo în beserecă pamană(!), unde este hramul prepodobnei Paraschiva, în Vișeu-de-mijloc, ca să le fie pomană în veci, și lor, și părinților, și strămoșilor, și a totu rodul loru, feătorilor, anume Ionașco, Andrei; iară cine va o lua dinu sf[ă]nta beserecă fără b[l]a[go]s[lo]venie, saă va purta-o cum nu se cade, saă va fura-o, să hie triclet și proklet de 318 de oteți ce aă făcut saborul în Nechea, și să aibă judecata înainte feței lui H[risto]s; vleato 7165, în zilele lui Racoți Gheorghie; 1655, în luna lui Ghenuar în 5 дна, пис [=am scris] Ioan diiac оу средені Еишс, амин.

14. *Octoih* din Buda, 1811.

782. 15. Pe alt *Octoih*, din Rîmnic, 1742:

Anume Octaiă l-au cunpăratu Ćubaș popa Grigorie, cu soața sa, Lupa, dreptu la hramul sf[fi]nti propodovni Parashivei în Vișeu-de-mijlocu, și cine o va muta fără blagoslovenia la alta satu, să fie afurisit de 318 de părinți sfinți ce'n săborul în Nechea, și de unu păcătosul ca mine, potrupopu Iocu ot Săcel, vicareșul Măra-

mureșului Ioan Blaajoschi, și șupanu Serenciuu Frenți, Sighetu jurat Saplontăi Vasilie, în Cuhe; eū, popa Lupul *отъ село сръбско* Vișeul *венісе отъ хста* [=am scris de la Hristos] amin. În zilele lui Fiușeru panu, nepotu lui Carolii Frenții, și episcopul Emanoil, a Mocačului și a Maramoreșului.

16. Pe altă pagină :

783.

Scris-amu eū, Lupu Ivașco a Iliesi Iusco, *отъ село Вишеул сръбско* . . . ; 1714.

17. *Pentecostarion* din Blaj, 1768.

18. *Strastnic* din Blaj, 1773.

19. Alt *Strastnic* din Blaj, 1753.

20. *Triodion* din Blaj, 1771.

21. Pe un *Triodion* dela 1771 :

784.

În numele Tatălui și a Fiului și a Sfintului Duh, amin. Cuvine-să-se acasta a ști cum că, cercind și ispitind scrisorile celor mai bătrini preuți, precum a lui Iusco popa Lup și a altora mai bătrini, și am aflat cum că în anul 1710 aū fost cūma cē mare, iară în anul 1717 aū îmblat Tătari de aū robit omeni, și aū ars multe biserici prin Maramoreș; iară în anul 1742 aū fost cūma cē mică. După acee, în anul 1785, în luna lui August, aū căzut omăt de de cătă sară, și pe dimeneață aū îndetāt cumu-ī cōntu, și aū degerat toate bucatele, adecă mălaiu și celelalte toate, prin varmeghe Maramurășului, și aū căzut fomete mare peste toată varmeghe și prin alte locuri, cit aū fost merța de mălaiū cu . . . zloți, de ovăsu 1 zlot, și aū murit mulți omeni de fome. Iară în anul 1786 din luna lui Maiū aū început a muri omeni, și aū fost mare homori de omeni; iară în anul 1797, în luna lui Iunie, s'aū sculat nemnișugu într'ajutoriu lui Franțiscus al doile, că aū avut mare nevoe dinainte Frincului, că aū fost să-l țipe din Beci dela Scaunu, și aū căzut banī pă nemiș; adecă pă care n'aū avut nemică, și încă aū dat cite zece, doisprezece zloți. Scris-am eū, mult păcătosul Simon popa Ștefan, parohuș al Vișeonilor-de-miioloc, în zilele episcopuiui lui Andrei Bacenschi dela Ungvar, și vicarăș Gheorghie Cheseghi, și

potropop Vasilie din Rozavle; anul 1798, în 6 zile luna Octuvrie; iară în anul 1799, în Ianuarie, și în toată iarna aceea, aū îndețat apele într'atita, cit Înpărăție noastră și alte Înpărății aū scos de prin temniță robi care aū fost de perit, și aū cercat mările, și nicăire nu s'aū afluat slobodă, fără toate aū fost îndețate, și așe robilor li-aū dat grație, și așe, cercind în scrisorile cele bătrine, am afluat, cum că de trei sute de anī n'aū fost așe îndețate apele și mările ca într'ăcasta iarnă.

22. Antimis rusesc din 1700.

785. 23. Pe o icoană a Domnului Hristos :

Ač[as]ta icoană sfintă amu făcut pi[n]tru că buorilor (*sic*) din sa[t] carile le pottescu cei dar sf[ă]nta icoană, ca să le fie pomană loru în veci, amin. Da apoi cele ce hulescu podoaba a beserici, icoanele sf[i]nte, și acele să fie blăstămați dela D[u]mnezău și dila 318 de părinți sfinți.

786. 24. Pe o cruce :

Ačasta cruce aū cumpăratu Sima Ioanu și cu soața sa, Ioană, Ana; 1765, Noemvrie.

787. 25. Înlăuntrul altarului, pe spatele iconostasului :

S'a zugrăvit cu banii conposesoratului și subu presiidiulu prea onoraților Domni : Ștefan Șimon protopopu onor., Basiliu Mihalca protopp. emer. și caveleru alu ord. F. J. I., Alesiu Anderco homordeanu protopp. surogatu alu tractului Vișșeului, sub preoția și inspectiunea mult onoraților domni Basiliu Csobuly, Andrea Kováts. Subu curatoria a lui Iuonu Iusco, Mihailu Șimonu, Demetriu Gradu, Vasiliu Csubanu, Nicolau Șimonu, Petrea Șimonu (cu litere latine).

788. 26. Pe podul bisericii :

S'au pictat de Ottocariu Cutnicu, cu banii conposesoratului Vișșeului de Mediulocu; 1874.

789. 27. Pe strana diecească :

Ačasta strană Cŭban Vasile a Latulu.

790. 28. De-asupra ușii de intrare, săpat în piatră :

S'aū binecuvintat bise[rica] în 1827. Șimon Ștefanu, parohu.

LI.

VIȘĂUL-DE-SUS.

1. Pe un *Antologhion* din Rîmnic, 1745 :

791.

Cu vrerea Părintelui și Fiiului și Duhului Sfintu, s'aũ îndemnat Petrica Toderu [de aũ] cu[m]păratu ačasta carte pîntru 30 florinți, și o datu pomana la besereca Vișăului-de-Susu; iară, de s'ar afla să o fure, saũ să o fure, saũ să o și vi[n]ză, s[ă] fie afurisit și anaftema. Leat 7256, aĩ Domnului Sfint 1748, Feurar 18 zile.

2. Pe un *Apostol* dela Blaj, 1757 :

792.

Cu vrerea Părintelui și a Fiiului și a Sfintului Duh, s'aũ îndemnat Hapca și cu gazda dumisale, Parasca, ačasta svintă carte, anume *Apostol*, pentru 14 florinți, și o aũ dat în besereca Vișeului-de-sus, unde este hramul marelui muc[e]nic Dimitrie, ca să le fie pomană în veci de veci; iar cine s'ar afla să o mute din sfinta, saũ să o fure, saũ să o vînză, să fie afurisit și proclețit și pîriș cu sf[ă]ntul m[u]c[e]nic Dimitrie, la zuoa de județ; ani Domnului 1771, luna lui Iulie 24.

3. *Ceasostov* din Neamț, 1874.

4. Pe alt *Ceasostov*, din Rădăuți, 1745 :

793.

Cu vrerea Părintelui și a Fiului și a Duhului Sf[ă]nt, cumpărat-aũ ačasta carte, anume *Polostavu*, Țibag Vasele, cu gazda dumisale, anume Parasca, și o aũ dat în sf[ă]nta besereca, în Veșeul-de-susu, unude este hramul prè-cuviosi maici nostre Paraschivi, ca să le fie pomană dumilorsale și părinților dumilorsale și a tot rodul dumilorsale. Iară cine o va fura saũ o va vinde din svinta besereca ačasta, orĩ preut, orĩ diiacu, orĩ mireanu, să fie afurisit de 318 de oteți, treclet, proklet, maranata.

5. Pe un *Euhologhion*, fără titlu :

794.

... Molitevnic s'aũ îndemnat și l-aũ cumpărat Sorič Ioan cu gazda dumisale, drept 10 florinți, și o aũ datu în sfinta besereca unde este hramul prea-cuvioasei maicii Paraschivii, și să le fie pomană pentru sufletele dumilorsale, iar cine s'aru afla să o fure saũ să o vinde din svinta besereca, orĩ preutu, orĩ diiacu, orĩ mirean, să fie

afurisit și blăstămat de 318 sfinți părinți, treclet, proclētu, anatimă, maranata; să-î fie piriș prepodobna Paraschiva la zuoa de județ, amin.

6. *Liturghieriù* din Sibiiù, 1862.

795. 7. Pe alt *Liturghieriù*, din 1776 :

Cu vrerea Părintelui și cu pozvolenie Fiiului și cu îndemnarea Sf[ă]ntului D[u]hu s'aù îndemnat ačasta jupineasa, anume Teodosie, gazda lui Tomoiaga Jiga Eremie, cu șomă de 20 florinți, și o aù datu în svinta besereca a Veșeului-de-susu, unde iaste hramul sf[ă]ntului m[u]l[ă]nicu Dimitrie, ca se le fie pomană loru și a totu neamul lor; iară cine ar indrizni și aru obrăznici să o fure, preot sau mirean, sau să mute din beserica, alegindu de s'aru strămuta slujba din beserica, cu vre-o mijlocire, încă tot să fie în cealalta biserică de slujbă și de pomană, iară într'alta formă cine o va depărta, să fie judecat de Dumnezeuău ca un fur de ceale sfinte; în anul 1779, Iunie 29.

8. *Octoih fără titlu*.

796. 9. Pe un *Pentecostarion* din Blaj, 1768 :

Aciest sfânt Pentecostari l'aù legat Poppu János cantor [litere latine]. . . vrerea Părintelui și cu puternicie Fiului și cu îndemnarea Sf[ă]ntului D[u]hu, s'aù îndemnat anume Iacovu Radu și cu soața sa, Maria, și aù cumpărat ačasta sfintă carte . . . , și o aù dat pentru sufletul lor și a toată rudenia loru, la besereca noaui, unde este hramul sf[ă]ntului mare mucenic Dimitrie; iară cine ar indrizni, din frați, sau din mărădic, sau din strein, să o mute sau să o fure sau să u vinze, să fie afurisit și proclēt ca Arie, și să fie piriș Sf[ă]ntul Dimitrie la zuoa de județ; în anul 1777.

10. *Triodion* din București, 1747.

797. 11. În altar :

S'aù pictat sub conducerea zelosului R. V. D. proto-popu V. Mihalca; 1869.

798. 12. Pe iconostas :

Anno domini MDCCCLXIX pinxerunt F. W. Koutnik, kuklenensis, cum suo filio Ottokario, hoc templum.

TABLA LOCALITĂȚILOR.

A.

Alsó-Apsa (numele maghiar al Apșei-de-jos). V. *Apșa-de-jos*.
Alsórona (numele maghiar al Ronei-de-jos). V. *Rona-de-jos*.
 Anderco (familie) 6, 96, 137, 211.
 Antim (Ivireanul, Mitropolit), 34.
 Apaffy (Mihai, principe), 36, 114, 125.
Apșa-de-jos, 1-3. 6.

Apșa-de-mijloc, 3-8. 121, 124, 146.
 Arad, 190.
 Ardeal, 5, 7, 46, 69, 105, 108, 131, 134, 161. (Mitropolitul Sava Brancovici), 36, 131. (Ioasa), 132. (Inochentie Klein), 163.
 Austriaci (intrare în Maramureș, 1687), 152.

B.

Băcicoiel, 9-10, 12-3, 83.
Băcicoielu-Mic, 9, 11-3.
 Baia-Mare, 138.
 Baia-Sprie, 10.
 Băița (Ț. Baia-Mare), 64.
 Băiuț (Ț. Lăpușului), 106.
Bândreni (partea satului Călinești către Ocna-Sugătag), 69, 71-2.
Bășcoel. V. *Băcicoiel*.
 Batiz (= Batiz-Vaşvareu, Ț. Sătmariului), 192.
 Beclean, 55.
 Belgrad, 132.
Berbești și Bărbești, 14-8, 21.
 Berzunți, 132.
 Betiți (în Ardeal; Băiuț?), 161.
 Bicsad (Bixad), 174.
Birsana, 20, 22-6, 57, 87, 92, 141,

143, 149, 152, 181, 183-4, 196, 204. (călugării din), 26.
Biserica-Albă, 27-8, 102.
 Blaj, 5, 7. (Mitropolitul Vancea de), 15. V. și Ardeal.
 Bonțida, 155.
 «Borlanoveți» (în Moldova), 36.
Borșa, 28-9, 31-2, 37-40, 40-2, 44-45, 152, 209. (lupta de la), 152.
Borșa-de-jos, 33.
Botiza, 45-8, 101.
 Brașov, 106, 136.
Breb, 24, 46, 48-9, 51-3, 117-8, 174, 183.
 București, 25, 31, 131. (Spitalul Colței), 203. (Mitropolia din), 131. (dascălul bogasierilor din), 31.
Budești, 47, 54-61, 63, 65, 182.

C.

Căieni (partea satului Călinești de către Văleni), 66-9.
Călinești, 15-6, 20, 66-8, 69-72, 112-3, 183.
Cantacuzino (Ștefan-Vodă), 165. (Mihai Spătarul), 203.
 Capnic. V. Cavnic.
 Caraiul-Mare (ung. Nagykároly), 196.
 Carol al VI-lea (Împărat), 10.
 Cavnic-Baie (= Capnic, Ț. Mănăstur), 56.
 Cetățele (Cetețele. Ț. Baia-Spie), 116.
 Chiev (și mănăstirea Pecersca), 73.
 Chioara (Ținutul), 50.
 Chiueșd (com. Sălagiului), 155.
 Chiuza (com. Solnoc-Dobica), 1-2, 108, 192, 194.
 Chiuzbaia (= com. Sătmăr), 57.

Cirnești (= Cornești; in Ț. Mănăstur), 63.
 Comănești (Bacău), 84.
 Comorzana (odinioară partea din sus a satului Sirbi, către Budești; azi, in Țara Oașului), 47.
Cornești, 10, 70, 73-4, 76, 102, 104-5, 156, 203.
Cosău (râu), 15-7.
Cosău (eraș), 16, 22, 53, 56-7.
 Cosma (? Polonia) 114.
Coștiiu (sat cu mine de sare; locitorii, odinioară Romîni, azi sînt rusificați. În biserica parohială rusească și azi se află cărți rituale românești), 99.
Crăcești, 80-1, 201.
 Cuha (= Cuhea), 41, 44, 59, 65, 82-5, 121, 150, 211. (ierodiaconul Nicolae), 95.

D.

Daneș (= Dănești, Ț. Baia-Spie), 64.
Darva (sat rusec în Maramurăș, lângă Uglea), 123.
 Deal («peste deal»; in cercurile Mara și Cosău; și muntele Gutin, hotar spre Sătmărieu), 85.
 Dej (Ținutul), 1.

Desești, 62, 85-90.
 Dintr'un Lemn (mănăstire), 31.
Drăgoiești (rus. Drahova, ung. Kövesliget), 169.
Dragomirești, 12, 91-3, 95-100, 120, 124, 157, 160, 165. (proto-popul Dumitru de), 124.

E.

Erașul-de-sus, 9, 38. (-de-jos), 41, 43.

Eudu. V. Ieud.

F.

Fejéregyháza. V. Biserica-Albă.
 Ferdinand (Împărat), 144.
Ferești, 21, 101-5, 206.
 Fernezei (Ț. Baia-Spie), 193.
 Fersu-Bané (= Felsöhánya). V. Baia-Spie.

Francesi, 14, 211.
 Francisc (Împărat), 13-4, 145, 160, 164, 204, 208, 211.
 Francisc-Iosif I-ii, 6, 53, 99, 203.

G.

Gherla, 6, 195. (episcopi de : Ioan Alexi), 6. (canonicul M. Șerban), 6.
Giulești, 57, 59, 88, 105-7, 116, 129, 185, 204. (Teofan monahul), 130. (Vasian monahul), 130.

Glod, 107-11.
Glod-Slatinca (= Slătioara), 109.
Gyulafalva (azi Măragyulafalu), V. Giulești.

H.

Hărniciești, 112-5.
 Hirilău, 205.
 Homorodul-de-jos (com. Sătmăr), 61.
Hoteni, 116, 174-5.
 Hotin, 36.
Hozavle. V. Rozavle.

Hrozavle. V. Rozavle.
 Huresi. V. Hurez.
 Humor (mănăstire), 30.
 Hurez (ung. Nántü, Ț. Supuruluș), 62.
Hust, 59, 209. (erașul), 59, 65.

I.

Iapa, 118-9
 Iași, 67, 101.
Ieud, 13, 41, 44, 57, 64, 81, 93, 95, 98, 120-6, 132, 134, 146, 173, 208.
Iacicești. V. Oancești.

Iod. V. Ieud.
Iood. V. Ieud.
 Iosif I-iu (Împărat), 119.
Iza (riș), 47, 57, 59, 64, 75, 128.

J.

Jereușia (ung. Oláh-Gyuros, Ț. Supuruluș), 62.
 Jeroașa. V. Jereușia.

Jungí (Juji: ung. Gyöngy; *ibid.*), 62.

K.

Kálinfalva. V. Călinești.
 Károlyi (Ferencz), 211.

Körtvélyes. V. Peri.

L.

Lăpușul-Romănesc, 125, 152.
 Larga (Ț. Lăpușului), 195.
 «Lembișca» (țara), 34.

Leopold I-iu (Împărat), 81, 109. (al II-lea), 13.
Leordina, 96, 127, 129, 139.

M.

- Mădăras (com. Sătmarii), 2.
 Maierul (com. Bistrița-Năsăud), 132.
 Mako (oraș), 195.
 Maramurăș, 2, 12-5, 19, 22, 27, 39-40, 43-4, 50, 53, 57, 59, 64, 69, 72, 74-5, 107, 119, 124, 128, 133, 152, 165, 173, 184, 193, 211. (Rușii din), 6. (Episcopi romini : Mihail Molodeț), 42-3, 101, 209 (?). (Stanca), 43. (Dosoștei), 2, 68. (Iosif Stoica), *passim*. (Serafim), 2, 100. (— ruși : Andrei Bacinschi), 9, 13, 15, 24, 41, 44, 56, 59, 64, 72, 90, 93, 95-8, 134, 154, 195, 198, 204, 208, 211. (Gheorghie Ghenadie Bizanție), 10. (Gavriil Blajovschi), 93. (Ioan Bradaci), 5, 7, 19. (Emanoil Olșavsvchi), 6, 15, 41, 44, 57, 93, 95, 98, 174, 184, 211. (Alexie Poci), 96, 160, 164. (Vasile Tarasovici), 209. (Vicari : Petru Anderco), 6, 96. (Daniil Havrilovici), 57, 174, 184. (Gheorghie Kőszegy), 24, 40, 90, 198, 211. (Vasile Pop din Tarna), 13, 204. (Alexandru Ragoczy), 56, 154. (Andrei Tarasovici), 195. (Andrei Zsetkey), 19, 42, 91, 108. (Protopopi și vice-arhidiaconi : Alexie Anderco Homorodeanul, la Vișău), 137, 211. (Ionașcu Bale, Săcel), 91. (Ionașcu Pleșu Bale, Săcel), 42, 57, 210. (Lupu Bale, Ieud), 41, 44, 93, 95. (Ion Grad, Vișăul-de-mijloc), 40, 208. (Ionașcu — același (?), Vișăul-de-mijloc), 209. (Lupu, Ieud), 64. (Vasile Mihalca, Vișău), 137, 146, 212, 214. (Ioan Mihali), 96, 129. (Nichita, Borșa), 37. (Ștefan Petrovai), 109. (Vasile Pop. Rozavle), 208. (Andraș Rednic, Giulești), 57, 64, 88, 106, 116. (Todor Rednic, Cosău), 6, 24, 56, 90, 106, 141, 204. (Vasile Rednic, Giulești), 90. (Grigore Roșca, Rozavle), 159. (Petru Selca, asesor), 129. (Simon Ștefan), 212. (Timotei din Moisei), 10, 45. (Vasile, Rozavlea), 40, 154, 212. (Vasile, Vișăul-de-jos), 36. (Vasile Volosan, Sighet), 6) 192-4.
 (Fișpani : comitele Gheorghie Apponyi), 42, 91. (Bárkóczy Imbre), 57, 65, 98, 121, 123, 187. (Iosif Bethlen), 81, 163. (comitele Ladislau Haller), 44, 59. (Francisc Rhedey), 43, 114.
 (Viceșpani : Mihai Bale de Ieud), 42, 91, 121-3. (Francisc Budai), 40, 57, 121. (Petru Darvay), 123, 187. (Dengeleghy ?), 40. (Francisc Márothy), 41, 65. (Alexandru —), 93, 95, 98. (Ștefan Pogan), 10. Meinhard —), 36. (Paul Szaploneczay), 40. (Francisc Szegedy), 48, 59, 211.
 (Jurați-solgabirăi : Mihai Bale, Ieud), 57, 65, 93, 95, 98, 187. (Bođu), 187. (Vasile Boer din Săcel), 163, 165. (I. Dunca, Șieü), 208. (Simion Dunca, Sîrbii), 57. (Gavril Gorzău, Ieud), 93. (Vasile Man, Sighet), 6. (Petru Megyery), 91. (Ladislau Magheri, Șieü), 40, 42, 121. (Ilieș Petrovan, Erașul-de-sus), 36. (Popovici, Sighet), 59. (Nicoară Rednic, Cosău), 15, 53, 65. (Réthy, Hust), 59. (Laslău Simon, Sighet), 65. (Vasile Sopirțanul), 13, 41, 44, 59, 65, 81, 121, 123, 187, 211. (Pavel Szaploneczay), 208.
 Maria-Teresa, 13, 15, 57-8, 64.
 Mavrocordat (Nicolae - Vodă), 134.
 Mintiü (com. Sătmarii), 140. (profesorul D. Pap din), 140.
 Moisei, 10, 15, 31, 45, 131-3, 147, 163, 175, 187. (egumeni), 132. (arhimandritul Iorest), 163.
 Moldova, 28-30, 36, 67-8, 101,

132. (Gheorghe Mitropolitul),
131. (Antonie Mitropolitul),
34. (Nichifor Mitropolitul), 134.
Moldovița (mănăstire), 134. (și
arhimandritul Andrei), 134.
Moscovia, 192.

Movilă (Bogdan-Vodă), 39.
Muncaciū, 5, 10, 15, 41, 43, 47,
57, 59, 64, 134, 139, 163, 174,
184, 211. (episcopie), 6, 22,
(arhidiaconul D. Ioanș), 163.

N.

Nancova (sat rusesc în Mara-
murăș, ung. Husztköz ; cercul
Hust), 43.
Nanești, 23, 50, 138-141.
Napkor (com. Szabolcs), 129.
Napoleon I-iū, 194.
Neamț (mănăstire), 132.
Nemigea - Rumânească (com.
Solnoc-Doboca), 55.

Nică (Teofan, Mitropolit de),
184.
Nicula (sat lângă Gherla), 48.
Noghifaláu. V. Nușfalău (com.
Bistrița-Năsăud, ori com. Să-
lagiū), 115.

O.

Oancești, 13, 73, 75, 84, 102-3,
141-3.
Oancicești. V. Oancești.
Oanța (vale, ce curge prin Vin-
tești Budeștiului), 58, 206.
Ocițești. V. Oancești.
Ocna-Sugătag, 144-5. (preotul ca-
tolic, prefectuș), 145.

Olănescu (logofătul Ioniță), 169
Oncicești. V. Oancești.
Oradea-Mare, 194-5. (episcop :
Mihail Pavel), 194-5.
Orman (sat, com. Solnoc-Do-
boca), 158.

P.

Pătrova (Petrova), 93, 101, 145-6.
Peri (rus. Hrusova ; ung. Kört-
vélyes), 68.
Pesta, 144.
Peteritea (com. Solnoc-Doboca),
194.
Pintea Viteazul (haiduc), 60.
Pinteni (munte aproape de Dra-
gomirești), 99.

Poiana-Făgetului («loc de fin»
la Mănăstirea Moiseiului), 135
Poiana-lui-Ilieș (sat ; Poieni),
108, 141, 147, 158.
Polonia, 114, 193.
Purcăreți (com. Sălagiū), 145.
Putna (mănăstirea), 133.

R.

Racoviță (Mihai-Vodă), 131.
Racșe (în Țara Oașului), 104.
Rădăuți (Bucovina), 132. (epis-
copul Varlaam de), 132.

Rákóczy (Gheorghe I-iū), 28,
209-10.
Roma, 57, 113, 194. (Papa Be-
nedict), 13, 57.

Rohna-de-jos. V. Rona-de-jos.
Rona-de-jos, 154-6.
Rozavlea, 40, 124, 154, 157-9,
 208, 211-2.
Rusca (munte aproape de Dra-
 gomirești), 99.

Săcel, 10, 42, 57, 82, 91, 96, 108,
 130, 132, 151, 160-5, 210.
Șaio-Poiana. V. Șieiu-Poiana.
 «Șăleniacta», 34.
Săliște, 13, 93-4, 134, 151, 165-8.
 («biserica nistorească»), 94,
 167.
Șandru Popa Lupu (războinic),
 38, 40, 44.
Săpînța, 123, 169, 171, 173-5.
Sarasău, 175-6.
Sărat (locul, unde-s ocnele de
 sare la Ocna-Șugătag), 185.
Șasa (com. Solnoc-Dobica), 59.
Sat-Șugătag. V. Șugătag.
Sătmariu (comitatul), 192, 196.
Sibiil (Îngă Sibiiu), 52, 202-3.
Sibiiu, 161. (Ținutul), 202.
Sighet. V. Sighet.
Șieiu și Secu, 40, 78, 179-80, 187,
 196, 208.
Șicū-Poiana (= Poieni), 148-9,
 153.
Sighet (oraș și Ținut), 5, 6, 15,
 17, 56, 59, 64-5, 99, 119, 180,

Ruscova (sat rusesc), 157.
Rusia, 73.
Rusu (Îngă Beclean), 55.
Rusu (de peste deal, Ț. Baia-
 Spriei), 71.

S.

195, 211. (diac și dascăl : Ui-
 bardi). 17.
Șintereag (com. Bistrița-Nă-
 săud), 206.
Sirbi, 52, 57, 108, 145, 177, 180-5,
 189.
Șișești (Șușești) (com. Sătma-
 riu), 57.
Slatina, 187-9, 191-5.
Slatina (Băile), 194.
Slatioara (și Slatina), 187.
Solnoc (comitatul), 56, 84, 158.
Șomfalva (= Somosfalva). V.
 Cornești.
 Sopron (oraș), 107.
Ștrîmtura, 188, 195-8.
Suceava, 29, 81, 131, 136.
Sucevanul (Ioan Voiața), 70, 72,
 81, 86, 115, 119, 156, 182.
Șufalub. V. Cornești.
Șugătag (= Sat-Șugătag), 105,
 176-7.
Szabolcs (comitatul), 129.
Szaplonca. V. Săpînța.

T.

Tămae (ung. Tomány, com.
 Sătmariu), 185.
Țara-Românească, 95, 165. (Ni-
 colae dascălul din), 95.
Țara-Ungurească, 43, 56, 81,
 98, 109, 124, 136, 144, 193, 203.
Tarna (Țara Oașului), 13.
Tarnița (munte aproape de Dra-
 gomirești), 99.
Tășnad (com. Sălagiu), 2.

Tatari, 152, 166, 211.
Tăuții-dintre-băi (= Tăuții-de-
 jos, Ț. Baia-Mare), 92.
Terebești (com. Sătmariu), 62.
Țigani, 189.
Țimișoara, 190.
Tisa (rîul), 75.
Tiuza. V. Chiuză.
Trip (în Țara Oașului), 82.
Turda, 7.

U.

Uinimăt (com. Sălagiu), 2.
Ungureni (Ț. Lăpușului), 63.
Ungvár, 2, 22, 106, 139, 198, 208,

211. (episcopia din), 56, 75-6.
 (profesorul Haina), 22. (semi-
 nariul din), 22.

V.

Vad, 199-200.

Valea-Porcului, 200-1.

Valea-Plaiului (loc de fin, la Mănăstirea Moiseiului), 135.

Valea Pomnișorilor (aceiași observație ca mai sus), 135.

Văleni, 27, 68, 141-2, 183-4, 201-4.

Varole (= Seini), 82.

Vereșmort (com. Sătmariu), 112.

Viena, 6.

Vințești (partea din sus a satului Budești), 54-6, 60-1, 63, 65.

Vîrșeț, 190.

Vișău (riū), 128.

Vișăul-de-jos, 11, 205-6.

Vișăul-de-mijloc, 40, 56-7, 80, 136, 141, 204, 207-12.

Vișăul-de-sus, 135, 146, 213-4.

ONOMASTIC.

A.

- Achimie, 185.
Acripe, 114.
Actimie, 155.
Adam, 5, 7.
Afira, 36.
Aftina, 164.
Agafta, 133.
Ahie, 150.
Albu, 29, 44-5.
Andilina, 114.
Andraș, 49, 53.
Andrieș, 114.
Andruț, 172.
Anica, 4.
Anișor, 10, 124.
Anița, 96, 114.
Anoca, 144.
Antafie, 117.
Anuța, 3, 7, 14, 25, 49, 51.
Apsan, 171-2.
Ardeleanu, 36, 50, 71, 104, 130,
174, 197, 202, 207.
Arimie (Jeremia), 57.
Aviron, 131.
Avram, 96, 145.
Avrănescu, 20.
Axene, 20.
Axenie, 4, 5, 8, 35, 41, 48, 100,
105, 109, 125, 128, 156.

B.

- Bale, Bala, 51, 121-2, 124-5, 134,
146.
Baleanu, 185.
Balic, 47.
Bălin, 52, 108, 183-4, 186.
Balțan, 26, 135.
Bandre, 11, 70.
Băsa, 184.
Bata, 66.
Batin, 18, 24, 28, 172.
Bedelean, 50, 204.
Berce, 18, 71, 172.
Berinde, 53.
Berindeiș, 53.
Bibău, 193.
Birnariș, 135.
Birsan, *passim*.
Birtoc, 51, 65.
Bizău, 164, 168.
Bledea, Bledea, 49, 52, 117,
119, 176.
Bliran, 139.
Boban, 45.
Bocociu, 171-2.
Boer, 165.
Bogdan, 15, 51, 96, 98-9.
Boitor, 138.
Boje, 171-2.
Bojenetă, 169.
Bondici, 172.
Bondor, 168.
Bora, 205-6.
Borca, 1, 24, 50-3.
Bornea, 104.
Bornici, 144.
Borodeiș, 182, 184.
Boroica, 199.
Borșan, 207.

Boşca, 200.
 Bosga și Bozga, 51, 174, 195.
 Bota, 30, 38-9, 45, 50-2, 117, 135.
 Botău, 149.
 Botezata, 191.
 Botezatu, 76.
 Botîrlă, 196.
 Botîș, Botîș, 9, 13, 201.
 Botizan, 197.
 Boza, 174.
 Bozgoiū. 174.
 Braico, 174.
 Branco, 166, 171-2.
 Brașovanul, 132.

Brezul, 172.
 Brîndău, Brîndoă, 113.
 Brumar, 48.
 Buculaiū, 45.
 Bud, 51, 55-6, 59-60, 63, 66.
 Bude, 63.
 Bufta, 101, 174.
 Buga, 149.
 Bule, 139.
 Bulu, 56.
 Bunzura, 142.
 Bute, 100.
 Buzău, 161.
 Buzură, 32, 41.

C.

Căcan, 202.
 Caitan, 199.
 Calea, 31.
 Calian, 45.
 Călin, 135, 203.
 Călina, 4, 14, 16, 20, 24, 53.
 Călinuța, 49.
 Cațahenie, 36.
 Cătălina, 100, 129.
 Cătărămă, 37.
 Cătărămăscul, 36-7.
 Cătrin, Cătrina, 50-1.
 Catuna, 169-70, 173, 175.
 Cepschin, 72.
 Ceterașul, 50.
 Chișor, 17, 33, 41, 45, 91, 105, 166.
 Chindici, 192.
 Chindriș, 59, 121, 124, 126.
 Chira, 23, 110, 142, 186.
 Chiran, 51-3.
 Chirilă, 2, 47.
 Cice, 58.
 Ciceu, 56, 60, 185.
 Cieū, 61.
 Cimpoiășul, 134.
 Cioban, 212.
 Cioca, 123.
 Cionca, 172.
 Cîrjă, 51, 53.
 Cîrștina, 117, 198.
 Cițcău, 60.
 Cocotă, 196.
 Codrea, 14, 16, 21, 71, 171.

Codrean, 19, 21, 88.
 Cointe, 57.
 Coman, 15-6, 51, 81, 136-8, 140, 170-1.
 Corbaciū, 51.
 Corda, 1.
 Coșeț, 168.
 Cosmie, 52.
 Cosooan, 23.
 Costa, 142, 158.
 Costan, 9, 12-3, 59, 92, 142, 164, 200.
 Costin, 45, 47, 62.
 Costinaș, 53.
 Cotac, 81.
 Coteț, 50, 53.
 Cotețan, 45.
 Cotoiū, 117.
 Cozac, 69.
 Cozma, 13, 41, 50-5, 60, 104, 107, 205.
 Cozmoaie, 118.
 Cozmuțan, 20.
 Crăciun, 44-5, 50-3, 108.
 Craiū, 51.
 Creștina, 156.
 Crețune, 51.
 Crișanu, 18.
 Cristea, 117.
 Ciubai, 210.
 Cuca, 36.
 Cuhău, 69.
 Culincovici, 112.
 Cupa, 136.

Cupce, 56, 66.
Cupcenco, 87.

Cuța, 138.
Cuza, 2.

D.

Dale, 50.
Damaschin, 135.
Damian, 31, 135.
Dan, 9, 31, 41, 45, 85, 88-9, 91,
96, 110-1, 148.
Danciu, 38, 43-4, 50.
Dăncuș, 205.
Dănese, 149.
Dănilă, 109.
Dănuț, 117.
Dată, 131.
David, 155.
Derman (Gherman), 129.
Diacul, 85.
Dinsuga, 134.
Diorde, Diurdea, Dorde, 1, 14,
114, 142.
Dirasin (Gherasim), 62.
Doboș, 51.
Dobrodu, 177.
Docă, 14, 18, 34-5, 51, 136, 167.

Docati, 14.
Dochia, 4, 38, 135.
Dochița, 5.
Dolodan, 45.
Dolțșan, 129.
Donca, 206.
Dolu, 84.
Dominte, 10.
Dorde. 1. V. și Diorde.
Dote, Dotie. 1, 3, 30, 41, 44.
Dragotă, 10.
Draguș, 59, 61-3, 65, 75, 85, 87,
90, 142.
Dumitraș, 35.
Dumitrașco, 34, 38.
Dumitreț, 50.
Dumitru, Dumitre, Dumitro, De-
mitro, Dimitrie, *passim*.
Dunca, 55, 60, 90, 122, 127, 146,
179-81, 187, 189, 192.

E.

Ecatarina, 144.
Echemet, 172.
Echim, 69.
Eodoca, 2.
Eremeiū (Ieremie), 20, 36, 45,
117, 166.

Erhan, 131.
Erina (Ierina), 5-6, 16, 20, 38.
Eudochia, 36, 68.
Eustratie, 39.

F.

Faga, 131.
Farama, 207.
Farcaș, 105.
Farige, 114.
Faur, 161, 185, 188.
Fedac, 144.
Feir, 54, 56, 60.
Filimon, 114.
Filip, 10, 14-5, 67, 69-72.
Finta, 172, 174.

Fițăgan, 100.
Fitoae, 50.
Florea și Floare, *passim*.
Florian, 53, 145.
Florița, 210.
Fodorot (Fodoruț), 114.
Fogoroș, 206.
Forlea, 182-3.
Frenți, 41, 59.
Frosina, 11, 23, 81, 89, 114.

G.

Gabor, 14, 51, 55, 96.
 Gafie, 35, 63, 106, 135.
 Gafina, 135.
 Gafuța, 114.
 Gafta, 92, 208.
 Gaje, 114.
 Gahie (Gasie), 10-2, 40, 63, 91.
 Ganciu, 50.
 Garpian, 133.
 Găvrilă, *passim*.
 Gavrince, 116.
 Găvruş, 53, 91, 113-4.
 Gheștuc, 20.
 Ghețelu, 191.
 Girbo, Girbov, 32, 95, 97.
 Gîrpina, 91, 166.
 Giurca, 202-3.
 Giurcea, 33.
 Gliga, 62.
 Gligorie, *passim*.
 Glighira, 140.
 Glodeanu, 188.
 Goja, Goje, 21, 52-3, 73, 102-4,
 138, 142-3, 146, 203, 205, 207.
 Gogotă, 10, 13, 91.

Gogotani, 13.
 Gorzău, 123.
 Goștinciariu, 195.
 Gota, 116.
 Goța, 191.
 Grabul, 45.
 Grad, Gradul, 34-5, 40, 135, 137,
 168, 208-9, 212.
 Grăl, 101.
 Grec, 45.
 Greti, 172.
 Griga, 8, 50, 53, 65, 81, 104,
 115, 203.
 Grigaciū, 117.
 Grigaș, 86.
 Grigor, Grigoriaș, Grigorie, *pas-*
sim.
 Grigorița, 87.
 Griguși, 117.
 Gripena, 85.
 Grița, 117.
 Groseș, 118.
 Groze, 114.
 Gruan, 49, 53.

H.

Habaglu (?), 139.
 Habota, 13.
 Hafie, 16, 54, 85-7. V. și Hahie.
 Hahica, 179.
 Hahie, 25.
 Hai, 32.
 Haicucian, 184.
 Haiducian, 197.
 Haina, 50, 119.
 Hainca, 18.
 Hăma, 50, 53.
 Hanța, 40.
 Hanțac, 40.
 Hanțic, 40, 45.
 Hapca, 213.
 Herea, 151.
 Herștu, 41.
 Hilimon, 91, 198.

Hilip, 11. V. Filip.
 Hirină, 49. V. Erina.
 Hitli, 51.
 Hode, 179.
 Hodor, 25-6, 80, 141, 204.
 Hojda, 137.
 Holocea, 45.
 Hondi, Hondiș, 164, 172.
 Horoba, 161.
 Hotco, 124, 126.
 Hote și Hotea, 51, 85, 116
 Hotean, 53.
 Hotencea, 52.
 Hotnojul, 139.
 Hrușca, 159.
 Huban, 193.
 Huzău, 3, 4, 5, 8.
 Huzea, 208.

I.

Iacob, 47.
 Iacob, Iacov, *passim*.

Ialeana (Ileana, Ielena), 3-5, 55.
 Ialexă, 619.

Ianoș, 59-60, 91, 196.
 Iausco (Iusco), 29.
 Idofila, 47.
 Ierina, 16. V. Erina.
 Ievon (Ion), 84.
 Ifimie, 46.
 Ienigăia, 131.
 Ilca, 3, 35, 91, 108.
 Ile (Ilei, Ilie), 2, 53.
 Ilnat (Icnat, Ihnat), 36, 86, 117,
 127, 133.
 Ilesuț, 53.
 Ilieș (Ileaș), 15-6, 26, 36, 148-51,
 154, 170.
 Ilitofie, 91.
 Imvre (= Imbre), 57, 65.
 Andrei, 48, 50.
 Îndriaș, 51-2.
 Ioanoș (Ionaș), 163. *passim*.
 Ioan, Ion, *passim*.
 Ioana, 20, 32, 37-8, 66, 157.
 Iofla, 134.
 Ionacu, 67.
 Ionaș, 114.
 Ionașco, *passim*.
 Ionășel, 59, 65.
 Ionciuc, 73.
 Ioncea 55, 181.
 Ionea, 81.

Ionel, 54.
 Ionița, 169.
 Ionuț, 36, 38, 181.
 Iosif Împăratul (= Iosif I), 109.
 Iosip, 41, 45, 50, 177, 184, 186.
 Iov, 163.
 Iparae (?), 32.
 Irimia, *passim*.
 Irina, *passim*.
 Irinca, 66.
 Istratie, *passim*.
 Ișvan (Ișfan), 10, 137.
 Iuga, 13, 48, 93, 98-9, 165, 167
 Iunta, 132.
 Iura, 58, 66.
 Iurca, 70, 172.
 Iusco, 166, 207, 211-2.
 Iuscolon, 123.
 Ivu Ion, 18.
 Ivanciuc și Ivonciuc, 8, 104-5.
 Ivașca, 137, 211.
 Iustina, 216.
 Ivoaș, 18.
 Ivdochia, 207.
 Ivan, 4, 12, 17-8, etc.
 Ivântuc, 20, 106.
 Ivoana. V. Ioana.
 Ivon, 18.

J.

Jiga, 213.
 Jofia, 52.
 Juji, 62, 151.

Juleșteanul, 182.
 Jurja, 153
 Jurjiu, 148, 153, 172.

L.

Lamu, 165.
 Larion, Larior, 90, 135.
 Laslău, 40, 44, 59, 163.
 Lazor, 45, 50, 114, 135.
 Leatam, 192.
 Leontie, 91.
 Leordean, 129, 138-9.
 Lihata, 199.
 Loghin, 9, 51.
 Lomei, 80-1, 101.
 Lovin, 96.
 Lucan, 85.
 Lupeiș, 41, 45, 155.

Lupșea, 105.
 Lupuca, 208.
 Lupșe, 136.
 Luca, *passim*.
 Lucaciș, 117.
 Luchiana, 91.
 Lupa, 37, 67, 72, 81, 111.
 Lupan, 37.
 Lupa, 13, 23, 30, 33, 38, 45, 49,
 51-2, 57, 63, 93, 110, 117, 149,
 201-2, 209, 211.
 Lupuca, 208.
 Lupuț, 57, 133, 166.

M.

Macovei, 8, 104, 130, 149.
 Madiarco, 172.
 Maftie, 61.
 Mălanca, 50-3, 117, 165.
 Maler, 39.
 Mălina, 45.
 Man, 178-80.
 Mănăilă (Minăilă), 18-9, 104, 112, 172.
 Mandril, 38.
 Mangratie, 136.
 Manoil, 57, 93, 97, 112.
 Manoilă (Mănăilă), 6, 21, 44, 112.
 Mața, 81, 196, 198-9.
 Manul, 54.
 Marăș, Mariș, 66, 83-4.
 Marchiș, 176, 198-9.
 Marcoș, 48, 148, 197-8.
 Marcu, 155.
 Marian, 109, 188.
 Marica, 3, 5, 7, 16, 20, 106.
 Măricuța, 9, 14, 49, 101.
 Mărie, *passim*.
 Marina, 1, 5-7.
 Marinca, 55, 58, 60.
 Marınca, 59, 65.
 Marıncaș, 60.
 Marincușa, 113.
 Măriuța, *passim*.
 Marta, 181.
 Marțuleanca, 50.
 Matei, *passim*.
 Mațan, 34.
 Mațuța, 60.
 Mateșoș (?), 174.
 Maxim, 44-5, 114.

Meleilă, 110.
 Melentie (Merentie), 112, 179.
 Melu, 40.
 Miclăuș, 18.
 Micle, 19.
 Miha, 115.
 Mihali, 29-30, 37, 39-40, 121, 146-7.
 Mihaï, *passim*.
 Mihăieș, 114.
 Mihalca, 1.
 Mihali, 6, 169, 182.
 Mihoc, 50-1, 63, 142, 167.
 Mihne, 141, 202.
 Mîndros, 171.
 Minicher (ung. Menyhért, germ. Meinhard), 36.
 Miov, 186.
 Miron, 33, 44, 73, 117.
 Mirtian, 182.
 Mitre, 136.
 Mociran, 51.
 Mofie, 182.
 Moisi, 51.
 Moiş și Moeș, 14, 18, 20.
 Moisăi, 174.
 Moldovan și Moldauvan, 20, 38, 50, 84, 92, 139, 172, 174.
 Moltea, 52.
 Mone, 52.
 Morărașul, 1.
 Morăru, 51-2, 64.
 Morîșan, 119.
 Muntean, 46, 90-1, 148, 151, 153, 163.

N.

Nace, 137.
 Nacu, 167.
 Nalina, 40.
 Nan, 178.
 Nanașcu, 115.
 Năstafa, 3-4, 16, 24, 36, 66.
 Năstăfuța (Năstăfușa), 49, 51.
 Nastahie (Nastasiie), 4, 14, 19, 26, 33.
 Nasta. Naste, Nastea, 11-2, 117.
 Năstaca, 33, 100-1.
 Năstăcuța, 185.
 Năstuța, 101.

Nechita, 9, 27, 33, 35, 41, 44-5, 89.
 Nechituș, 50.
 Negrea, 133, 195.
 Nemiș, 20, 24, 60, 65, 71, 106, 202, 204-5.
 Nemțisorul, 50.
 Neneștean, 145.
 Nestor, 11.
 Netita (Nichita), 109.
 Netituța, 34.
 Nețu, 34.
 Nichita. V. Netita, Nechita.

Neofit, 122.
 Nicoară, 2, 3, 10, 40, 115.
 Nicolae, *passim*.
 Nicorie, 49.
 Nistor și Nistoriū, 12, 45, 167-8,
 178.

Nodis, 196.
 Nustafă, 52. V. Năstafa.
 Nuțu, 34, 210.

O.

Oană, 70.
 Oance, 139-40, 144.
 Oane, Oanie și Oana, 49, 51-3,
 172.
 Oanță, 101, 103-4, 115.
 Odochie. V. Odotie.
 Odotie, 9, 14, 16, 38.
 Ohim (Ioachim), 11, 166.
 Olexa, 48, 85, 105, 174.
 Onac, 182.
 Onașco, 208.
 Oniș, 118, 172.

Onicea, 111.
 Oniș, 15, 18, 172.
 Onișor, 164.
 Oniță, 54-5, 60.
 Onuț, 50-1, 90, 98-9.
 Ooșanu (Aoșanu), 164.
 Opriș și Oprișa, 27, 54, 59-60,
 63, 66-8, 71-2, 183.
 Orboae, 56.
 Orosu, 1.
 Ostași, 100, 165.
 Otimie, 166.

P.

Pal, 40.
 Palaghie (Paladie), 9, 16, 18.
 Paladie (nume de femeie), 201.
 Palaghie (Paladie), 9, 16, 18.
 Palcu, 4, 18, 60.
 Pănachi, 50.
 Panaghie (Pelaghie), 106.
 Pantelimon, 1, 2, 122, 158.
 Pap, 140, 146.
 Părasca, 1, 9-10, 165.
 Paraschiva, 9-11.
 Părșinariū, 91.
 Pașca, 186.
 Pașco, 139, 176-7, 205.
 Pașcul, 21, 140-1.
 Pasere, 197.
 Pătran și Petran, 50-1, 53.
 Pătraș (Petraș), 1, 18, 67, 70,
 117, 130, 172.
 Pătrășcoaia, 172.
 Patresa (Pătreasa), 184.
 Pătrăuș, 147, 150, 152-3.
 Pătrică, 69.
 Pătrovai, 160.
 Pătrovan, 157, 160.
 Pătru, 17.
 Pătrușa, 188.
 Pătruț (Pătruță), 50-2, 115.
 Pavel, *passim*.

Pelaghie, 14, 101.
 Pente (Penter), 91, 131.
 Pepelea, 36.
 Petran, 49, 52.
 Petraș, 130.
 Petre, *passim*.
 Petricu, 46, 50-4, 70, 90, 132, 147,
 174, 183, 213.
 Petrovai, 48.
 Pinte, 29, 39, 41-2, 51, 56, 81,
 87, 99, 126, 174.
 Pinteiu, 117.
 Pinteleiu, 104.
 Pintilie, 156.
 Pleșu, 135, 165.
 Plohod, 96, 99, 165.
 Pogoșan, 57.
 Pomanu, 105.
 Pica, 201.
 Pintece, 117.
 Pop, 4, 6, 18, 20, 51-4, 57,
 60-1, 65, 71-2, 85-6, 89-91, 98,
 104, 114, 125, 129-30, 137, 141,
 168, 171-2, 174, 181, 197, 205, etc.
 Porfiră, Porhiră, 1, 9, 47, 52-3
 Porga, 68.
 Potac, 18, 20.
 Potosca, 53.
 Potoscoaie, 49.

Precup, 207.
 Pricop, 9, 25, 33, 44, 193-4.
 Procop, 163.
 Procopie, 40, 133.
 Prodan, 117.

Pucheu, 53.
 Puicaciü, 174.
 Pușcaș, 174.
 Pușul, 117.

R.

Rac, 91.
 Radu, 10, 12-3, 31, 46, 69, 73-4,
 85, 90, 102, 108, 110, 164, 167,
 202, 214.
 Răgul, 50.
 Raț, 163, 202, 204.
 Rednic, Rădnic, Răhnic, Heg-
 nic și Rehnic, 14, 18, 24, 103-4,
 106, 116, 172, 181, 206-7.
 Rișco, 47, 74, 76, 102.
 Robotin, 104.

Rogovanu, 111.
 Roman, 36, 39, 50-1, 85-90, 108,
 136, 166, 172, 188, 208-9.
 Ronai, 157.
 Roșca, 107-111, 148, 150, 152,
 159, 199-200.
 Roșin, 49.
 Rusca, 50.
 Ruscuşul, 45.
 Rusu, 31, 50-2, 82, 117-8, 141-2,
 155, 191.

S.

Saboü, 54.
 Sacalăș (Sacanăș), 51-2, 114.
 Sacean, 187.
 Safta, 91, 208.
 Săm, 21.
 Samson, 85, 161.
 Samoil (Samoilă), 53, 87, 92-4,
 97.
 Sandul, 82.
 Sanhiru, 18, 50.
 Santa, 208, 210.
 Șapotai (= Szaplanczay), 122,
 172. V. și Soplontai.
 Sărbul, 82.
 Sărbanca, 53.
 Șari (?), 119.
 Șas, 114, 149.
 Saul, 114.
 Sava, 34, 122, 134-5, 173.
 Savul, 36.
 Scovazu, 50.
 Șecheri, 172.
 Șerba, 67, 69, 71-2.
 Șesaru, 82.
 Șibian, 88.
 Sidău, 48.
 Sihău, 7.
 Șima, 9, 12-3, 48, 50-1, 53, 117-8,
 208, 212.
 Șiman, 8, 17.

Simion, *passim*.
 Simnicoară, 60.
 Șimon, 56, 85-6, 92, 94-5, 119,
 122, 208-12.
 Simziană (Șinzioană), 94.
 Sîngiorz, 118.
 Șirban, 53.
 Sivur, 67.
 Sliva, 172.
 Sofie (Șofie), 85, 91, 94. V. și
 Sohia, Sosia, Jofie.
 Șofinov (?), 143.
 Șofrona, 38, 44, 98, 112.
 Sohia, 10, 135.
 Solomia, 41, 61, 114, 135.
 Soplontai (= Szaplanczay),
 172.
 Sorici, 213.
 Sosia (Sofia), 53.
 Staicu, 203.
 Stanca, 135.
 Stanca (familie), 22, 204-5.
 Statie, 31.
 Ștefan, *passim*.
 Ștefanuț, 205-6.
 Ștefăneasa, 161.
 Ștef, 1, 18.
 Ștețco, Ștesco și Ștesc, 27, 29,
 40, 172, 174.
 Stoica, 25, 150, 163, 202.

Stoico, 106.
Șturze, 41.

Suciū, 48, 51.
Șușca, 96, 164-5.

T.

Tăba și Tăban, 52, 202-3.
Tahie, 47.
Talpoș, 193.
Taiul, 60.
Tămaș, 18, 48, 51, 53, 66, 85, 186.
Tanasie, 27.
Țap, 128.
Țașcău, 172.
Tasia, 53, 81.
Tătar, 174.
Tătuc, 172.
Teana (Titiana și Tiana), 114.
Tema, 104.
Tecla, 9, 166.
Tenchiș, 149.
Teodor, *passim*.
Tepeiū, 81.
Teșe, 11.
Tetiana, 21, 36, 87.
Tiana (Titiana), 9.
Țibag, 213.
Tibil (?), 51-2, 60.
Țigan, 53.
Timiș, 31-2, 36-7, 40, 45, 84, 99.
Timoc (Temoc), 10, 51, 53, 104.
Timocai, 53.
Timofie (Timohie), 10, 49, 52, 137.
Timoteiū, 159.
Tincu, 60, 176-7.
Țiple (Țiplea), 6, 68, 101-2, 104, 192, 194, 205-7, 211.
Tira, 48.

Tisăliță, 160.
Tite, 18, 172.
Titian, 47.
Titiana, 17, 31.
Tivodar, 111, 154-5.
Toader (Tader), 24, 31, etc.
Tobic, 50.
Tocaciu, 49-50.
Toderas, 26, 117.
Todică, 198.
Todișca, 63.
Todor, 6, 50-1.
Todora, 16, 24, 96.
Todoroiū, 139.
Todosie, 9-10, 25-6, 45, 47, 85.
Todorca, 184.
Tofan, 158-9.
Toma, 45, 58, 104.
Tomoiagă, 38, 133, 135-7, 146, 165, 208-9, 213.
Torje, 150.
Trifoi, 45, 47-8, 164.
Trufan, 166.
Țucu, 137.
Țujne, Țijne, Tufne și Tușnea, 108, 111.
Tulbure, 184.
Tulun, 204.
Tulupe, 161.
Țupiță, 80-1.
Turcuș, 93-4, 96, 98.
Turcuș, 98-9, 120-1.
Turda și Turd, 171-2, 174.
Tușnea, 109.

U.

Udici, 167.
Uglencea, 171.
Ungurul, 63, 142-3, 200.
Ungurean, 160.

Urda, 138.
Ursul, 45, 48, 50, 68, 92, 104, 116, 160, 205.
Ustin (Iustin), 133.

V.

Vacariul, 84.
Vadiciū, 119.

Văfumia, 101.
Vagren, 63.

Valian, 73.
 Valnița, 84.
 Vanda, 60.
 Vartolomei, 46-7.
 Vârvara, 36, 38.
 Vasalica, 14.
 Vascu, 63.
 Vaselie, Vasălie (Vasalie), Vasilie, *passim*.
 Vasian, 130.
 Văsie, 36.
 Văsilca (nume de femeie; obișnuit lângă Siliște), 41, 167.
 Văsiu, 1, 18, 25, 149.
 Vasoc, 8, 18, 25, 104.
 Vecla (Thecla), 166.
 Vendel (?), 144.
 Verdeș, 87-8.
 Verneda, 171.

Verva, 83.
 Viena, 58, 64, 211.
 Vîrte, 153.
 Vîrtic, 63, 66, 199.
 Vîrva, 83.
 Vinț, 63, 124.
 Viscar, 40.
 Viteu, 18.
 Vlad, 1, 4, 8, 124, 137, 147, 164-6, 168.
 Vlașin, 50-2, 104, 207.
 Vlonga, Vlogna și Vlunca, 134, 138.
 Voita, 70, 72, 81, 86, 115, 119, 138, 156, 182.
 Voitor, 195-6.
 Volosan, 1-2.
 Vultur, 3, 4.

Z.

Zab, 45.
 Zah, 13.
 Zaharia, 91, 164, 198.
 Zat și Zet, 37, 44, 208.

Zigan, 172, 174.
 Zimbrul, 63.
 Zubașcu, 91-2, 95-6, 98.

TABLA LUCRURILOR.

A.

Aereon (vălul cu care se acopăr sfințele daruri), 152.

Alfavita, 109.

Altar, 13, 111, 141.

Aluat acru, 79.

Antimis, 108, 165.

Aramă, 90.

Argați, 77.

Argint, 13, 145, 191.

Argint viu, 79.

Arhidiaconi. 96, 124, 153. V. și protopopi.

Așesori, 59, 129, 136.

Aștiut (= ung. esküt, azi pretore, sau jurat al doilea), 1.

Aur, 13.

B.

Bani, 29 (de 13 potori), 52. V. husoș. (de argint), 14. (de hirtie), 14. (moldovenești), 101.

Bărbîntă, 14. (de brînză), 14. (de miere), 14.

Blestemul legii, 30. (nedezlegat), 99.

Biro și birău (jude), 28, 51. (nemeșesc), 20, 28, 135, 171, 194, 205.

Boieri, 5-6, 8, 14, 18-20, 28, 55
57, 82-4, 86, 104, 107-8, 110
120, 130, 143, 145, 161, 163
165, 174, 185, 200.

Bogasier, 31.

Boi-de-mijloc, 14.

Brfû, 152.

Brînză, 14.

C.

Caî, 114.

Călugări, 26, 36, 131.

Cană (vas de măsurat; are 4 litre), 14.

Cantorî, 6, 27-8, 74, 76, 131-2,
144, 148, 193, 214.

Căpitani, 131.

Cătană, 124.

Catismă, 203.
 Cazanie, 139.
 Ceară 78.
 Cerneală, 78, 150.
 Ceteți, 207.
 Cetitor de stele, 113.
 Ciboriu, 143.
 Cioareci, 14.
 Cîrjmar, 77.
 Cîrznic (= «făt bisericesc»), 11, 30, 59, 63, 108-10, 112, 114-5, 123, 142, 157, 185, 193, 204.
 Ciumă, 62-4, 70. (cea mare, 1710), 152, 211. (cea mică, 1742), 152, 211.
 Clisiarhi (= cîrznici, «feți» bisericesti), 122, 148, 151, 184.
 Clijie (clejje), 93, 170, 185.
 Clop, 14.
 Clopote, 21, 64, 107, 109.
 Clopoțel, 191.

Comăndare, 62.
 Cometă, 49.
 Compactori, 138. V. legători de cărți.
 Condeie, 75-6.
 Corn, 78. (de carb), 77.
 Cositor, 13, 109.
 Criznici, 108, 123.
 Crucii, 7, 21, 34, 100, 148, 164.
 Ctitori bisericesti, 73, 103, 134-6, 166, 174.
 Cuie (de potcoavă), 79.
 Cununii, 61.
 Curatori bisericesti, 6, 28, 48, 86, 129, 182, 192-4, 197, 212.
 Curele (de opinci), 14.
 Curte (= casă domnească), 75, 205.
 Cutremure de pămînt (în 1791, 1800, 1803, 1812, 1834), 24, 49, 80, 129, 197.

D.

Dascăli, 17, 37, 40, 44, 46, 75, 84, 95, 105, 122, 133, 203.
 Deregători (bisericesti), 96, 205. (de varmeghie), 121, 123.
 Diac (cîntăreț de biserică), 11, 17, 29, 32, 34, 36-7, 39-40, 47, 56-7, 60, 62, 65, 67, 73, 75, 90, 96, 125, 140-1, 145, 163,

165. (grecesc), 47. (romănesc), 138.
 Diaconi, 8, 11, 31, 37, 38, 40, 67-8, 70, 157, 180, 207.
 Diecița, 138.
 Dutcă (4 cruceri sau 8 fileri), 71, 79, 104, 110, 165.
 Dvere, 21, 66, 164.

E.

Eclesiarhi. V. Clisiarhi.

Epitrahir, 7, 114, 152, 165.

F.

Făclie, 13, 100-1, 108, 129, 148, 191.
 Falcea (în Maramurăș se întrebuințează însă *iuğărul*: cel unguresc ede 1.200 destinjină pătrați; cel catastral, de 1.600 stinjină pătrați; *iuğărul* se măsoară de țeranii cu *ruda*), 46.
 Falon (felon), 7, 114, 135, 152, 165, 170.

Fărină, 79, 149.
 Fărmăcător, 113.
 Farmece, 113.
 Fărtaiu (ung. fertály; 1/4 de *iuğăr*, deci 400 st. p., după cel catastral), 135.
 Făt de biserică, 52.
 Față-de-masă, 29, 165.
 Fătoaie de țirg, de sat și de lînă, 170, 191.
 Felder (ferdel; are 8 cane de

cite 4 litre ; une ori de 3 ; cana legală e de 3 litre), 193. (-de mălaiu și grâu), 49.
 Fier, 77, 81, 148, 190.
Floarea Cuvintelor (Antologhiu), 82, 178.
 Florin (florinte), 2, 5-7.
 Foamete, 113, 150, 193. (mare, 1785-9 și 1817), 99, 193, 211.

Fogodar (făgădar, circiumar), 77.
 Fogodău, 77.
 Frig (mare), 118, 128, 142.
 Fruntariu (iconostas, timpă), 13, 19, 91, 157, 186, 201.
 Fur, 77.
 Fur de cele sfinte, 214.
 Furnică, 56.

G.

Galbăn, 116, 135.
 Gloabă, 124, 135.
 Grajd, 192, 194.

Grițar (greițar, graițer), 1, 17.
 Grâu, 13, 17, 49, 79, 142-3.
 Grosiță (3 cruceri), 14-5.

H.

Haine, 7, 13-14, 52. (bisericești), 151, 170.
 Hirtie, 31, 78.
 Horincă (rachiu), 14.

Hotar, 53, 193.
 Hotnogi, 20.
 Husoși (măriași : $\frac{1}{3}$ de florin), 1, 13, 56, 61, 143.

I.

iarba lui tatiu, 78.
 Icoane, 34-5, 108, 111, 148.
 Ierodiaconi, 142.
 Ieromonahi, 2, 130.
 In, 77.
 Înghet (1799), 212.

Însurecțiune (1796), 124. (1800), 124.
 Învățători, 5, 8, 121, 170.
 Ipodiaconi, 89.
 Iție (ung. ; 3 iții = 2 litre), 14.

J.

Joc, 184.
 Jude, 48.
 Jurați, 10, 57, 59, 65, 91. (ai doi-

lea), 121. (de oarmeghe), 59. (mare), 6.

L.

Lăduță, 105.
 Lazuri (de fin), 135.
 Legători de cărți, «cumpuctori», 37, 70, 72, 81, 86, 94, 112, 115, 119, 138, 156, 182, 206.
 Legătură (de carte), 63.

Lei, 46, 101.
 Lingurițe, 13. (cu cruce), 170.
 Lină, 170.
Liturgie (românească), 47. (rusească), 26. (sîrbească), 47.
 Logofăt, 169.

M.

Maistări (= zidari), 13, 123.
 Mălaiu, 13, 17, 49, 142-3, 211.
Mărgăritarele (Sf. Ioan), 50.
 Măriași, 14, 17-8, 36, 49, 58, 61,
 70, 85, 102-3, 164.
 Masă (de veselie), 76.
 Măsari, 174.
 Măsatister (ung. mäsza-tist ;
 funcționar de ocne), 145.
 Măsurătură (de hotar), 50, 193.
 Masa Moșilor (mese lângă bi-
 serică ; de obicei de piatră :
 femeile hrănesc pe ele sără-
 cimea ; cele de la Joia-Mare
 se zic moși), 165.
 Mătasă, 170.
 Mănăstiri, 26, 58, 98, 129-35,
 165, 169, 173, 175, 190.

Mesteri, 19, 21, 29, 97, 115, 161.
 Mîncare (veșmint bisericesc),
 152.
 Mied, 14.
 Miere, 14, 77-9.
 Mierța și Mirța (mertă ; cores-
 punde felderului din Mara-
 murăș), 13. V. felder. (de
 mălaiu), 192, 211.
 Moară, 99.
 Molitvă, 206.
Molitvenic, 16.
 Monahi, 70-1, 130, 134. (călugă-
 rițe), 130.
 Mucuri (de luminări), 146.
 Mușt (de corn), 78.

N.

Năracliță (mîncare), 7, 165.
 Negreală, 150.
 Nemeși (nemiși, nemniși), 6, 14.
 Nemeșig, 124.
 Nemiș-birăle, 20, 28, 208. (no-
 tariș), 149.

Nemișig, 124, 211.
Noul Testament, 21, 71.
 Notarăși, 149, 163.
 Nucă, 79.

O.

Oi, 14, 128.
 Olari, 18, 26.
 Olioii de nucă, 78.
 Oltariu, 19, 59, 65, 159, 164, 185-6,
 204.

Omăt (mare), 74, 99, 118, 128,
 143, 211.
 Ordișpan (alișpan), 121.
Osmoglasnic, 31, 55, 84.
 Ovăs, 13, 17, 142-3, 148, 193, 211.

P.

Păcurari, 64.
 Pădurenii, 190.
 Păhare, 79, 168.
 Parale, 46.
 Parastase, 139.
 Pascălie, 27.
 Păstori, 64.
 Pătac (ban), 14, 17-8, 49, 61,
 104, 110.

Păuni, 78.
 Peceti, 120, 161, 209.
 Pictori, 9, 59. V. zugravi.
 Pilă, 77, 189.
 Piper, 79.
 Pirîși, 30.
 Piroane, 70.
 Pită (dospită), 77.
 Plebani, 150.

Pluguri, 99, 128.
 Pocaz (brîu preuțesc), 165.
 Pocrovet, 7, 165, 170. (de mătasă), 165.
 Podul (altarului), 165.
Polustav (Ceaslov), 10.
 Porțieși (țeranî liberî, plătind porție), 205.
 Poslujnici, 123
 Postav (roșu), 79.
 Postnic (*Triod*), 25, 32.
 Potcoave, 79.
 Potîr, 13, 165, 170. (de argint, suflat cu aur), 109. (de cositor), 109.
 Potor ($\frac{1}{2}$ de groșită), 13-4, 17-8, 61, 104, 107.

Prădător (de bisericî), 27.
 Prapore, 108, 144, 178.
 Pravila, 104, 109, 124, 158.
Praxiu, 9, 148.
 Preoți, 11, 19, 25, 29, 32, 34, etc.
 Preotese, 17, 29, 52, 68, 106, 111, 149, 157.
 Pristol, 7, 12, 29, 55, 59, 63, 87, 90.
 Profesori, 140. (de teologie), 22.
 Prohod, 27, 76, 101.
Prologuri (Viețile Sfinților), 133.
 Propopoi, 10-3, 40, 106, 124, 142, 159. (emeriti), 137, 146, 212 (nameasnicî), 115, 137, 146.
 Propovedanii (la morți), 47.
 Psaltire, 31, 41.

R.

Regiment-pater, 124.
 Rie, 79.
 Robi, 212.

Rotari, 172
 Rucavițe, 170.
 Rudă de rapor, 144.

S.

Săbor, 23, 149.
 Sămînțe (de in), 77. (de ceapă), 77.
 Sarăcustă (= sârindar. în unele locuri și jumătate de sârindar, ba și șapte slujbe), 41, 117, 183.
 Sare, 77, 79.
 Sărindare, 19, 62, 86, 118-9, 136.
 Școli, 17, 47, 75.
 Scumpete, 14, 53, 113.
 Sfeșnice, 7, 21, 63, 114, 164, 170, 191.
Sfetniță (Sfendaniță, *Penticostarîu*), 17, 24, 140, 148.

Slavonă (limba), 90.
 Slugî, 26, 104, 161.
 Slujitori de biserică, 73.
 Șofran, 78.
 Solgăbirăi, 40, 42, 44, 81, 98, 121, 163.
 Șpani, 10, 36, 43. (de varmeghe), 40, etc.
 Stea (vas sacru), 13.
 Ștergare, 170.
 Ștîhare, 108, 165, 170.
 Strane, 74.
 Stup, 82.
 Suman, 14.
 Șură, 60.

T.

Taleri, 131.
 Tămîie, 79.
 Teglă (ung. téglă, cărămidă), 78.
 Temniță, 212.
 Teologi, 22, 139.

Teologie pastorală, 22.
 Țiboriu, 116. V. și ciboriu.
 Țintirimuri, 45, 128, 170-1, 173.
 Tipic, 89.
 Tipografii, 25, 88. (Stoica Iacovicî), 25.

Tist, 208.
 Titorî. V. ctitorî.
 Trebnic, 11, 29.
 Trifoiu (*Trifoloiu*), 82.

Troita (icoană cu două fețe, zugrăvite cu îngeri), 19.
 Treatna (*Triod*), 185.

U.

Ucitelnă (*Cazanie*), 36, 38.

Unirea (religioasă), 191.

V.

Valută, 159.
 Var, 31, 44. (nestins), 79.
 Vas (de aur și argint), 193-4,
 (sfinte), 170.
 Verș la prohod, 76.
 Vidicuri, 112.
 Vin, 14, 77, 79. (alb), 78. (vechiu),
 74.

Vit (?), 137.
 Vițișpan, 40, 44, 57, 59, 65, 81,
 93, 95, 98, 121.
 Vițișprotopoi, 37, 40.
 Vlădică (sîrbesc), 191.
 Vonași (florinți), 4, 17, 29-30,
 38-9, 103-4.
 Vraci, 202.

Z.

Zălog, 57, 135.
 Zăpadă. V. omăt.
 Zăpis, 37, 42, 52.
 Zăpodie (platoû), 65.
 Zaved (de argint suflat cu aur,
 zăvează, stea pe sfîntul po-
 tir), 165.
 Zloti, 14-5, 32, 34. (de argint),

11, 57, 61, 111. (nemțesc¹), 24.
 (reneș), 88. (vonaș), 87.
 Zugravi, 9, 12, 20-1, 26, 48,
 59-60, 66-7, 72, 80, 90-1, 100-1,
 129-30, 138, 141, 143, 157, 160,
 167, 177, 186, 192, 195, 199,
 204, 212, 214.

G L O S A R I U .

A.

Agoniseală, 151.
Agonisită, 71, 96.
Albăță, 77.
Albuș, 78.
Alumnuș, 22.
Ambrici (?), 77-8.
Anghelist (Evanghelist), 60.

Apracsău și Pracusi (= Praxiu, Faptele Apostolilor), 9, 148.
Arăstuiesc (ung. ereszténi = a trimete), 88.
Armeghe (ung. vármegye; și oarmede, comitat), 187.

B.

Bai (ung. baj; nevoie, greșală), 60.
Biciuluesc (ung. megbecsülni, a socoti), 61.
Biușig (ung. bőség; bielșug), 113.
Bizentuiesc (ung. bizonyítani; a mărturisi, a adevəri), 184.

Boreasă (nevestă), 116.
Brful muntelui, 99.
Brustur, 78.
Bucate (la cîmp), 13-4, 113.
Bustușag (ung. bosszuság; mi-
nie), 162.

C.

Cârneleată (cârneleagă), 128.
Catedră (episcopală), 5.
Cazanie, 53.
Ceatelnă (ucitelună), 53.
Cerul bisericii, 199.
Cin, 2.
Ciont (ung. csönt; os), 211.
Cir (de mămăligă), 79.
Clii (creieri), 69.
Cilic (cleric), 46, 122, 147.
Clita (vas de purtat cuminecă-
tura la bolnavi), 105.

Coconi, cocoane (pentru copii până la 16 ani, după care se zic: feciori, fete), 14, 55, 64, 68, 79, 90, 160.
Comă (virgulă), 76.
Contrătuș (contract), 20.
Copirșău (cosciug), 62.
Cormanış (ung. kormányos, îndreptător, cel care îndreaptă mersul plutei, cu opacina, o lopată lată; între Rominii din Biserica-Albă, Sat-Slatina și

din amîndouă Apșele, sînt plu-
tașii cei mai vestiți : unii merg
cu plutele chiar pînă la Or-
șova), 193.
Crilos (cler), 123.
Cupă (veche măsură de capa-
citate și greutate = 2 itii sau

oticăul de azi, $\frac{1}{2}$ cană sau
1 literă și jumătate), 23.
Curetiu (varză), 79.
Curtular (= cărturar), 50.
Cutună (cătănă, ostaș; ung.
katóna), 42.

D.

Daică (doică), 23.
Decretom, 140.
Dept (darept și dretu = pentru),
14, 23.
Dereg (dirig), 29.

Desader (?), 139.
Diață (ghiață), 74.
Duhopnic (duhovnic), 64, 85.
Dvoră (zvoră, grădină), 193.

E.

Eftișig, 13-4.

Eraș (ung. járás; cerc. district),
11-2.

F.

Fărină, 79, 149.
Falcea (în Maramurăș se în-
trebuințează însă *iugărul*. *Iu-
gărul* unguresc e de 1.200 de
stînjini pătrați. *Iugărul* cata-
stral, de 1.600 de stînjini pă-
trați. *Iugărul* în Maramurăș
se măsoară de către țerani
cu *ruda*. Vezi: ruda), 46.
Fărtaiu (ung. fertály; $\frac{1}{4}$ de *iu-*

găr, adecă 400 de stînjini pă-
trați, dacă se ia iugărul
catastral), 135.
Fazariu, 140 (?).
Fecior (flăcău), 11-2, 14, 19, 23-4,
33, 40, 46-7. (-holtei), 64.
Felder, 49.
Fiușpani, *passim*.
Feșnic (sfesnic), 114.
Fomeie (= femeie), 74.

G.

Gază și găzdoaie (= stăpin
și stăpîna casei; soț și soție),
2, 11, 41, 60.

Gitranit (?), 29.

H.

Hibă (ung. hiba, greșeală), 17.

Hîrților (săptămîna), 128.

I.

Ieraş (ung. járás; district, cerc),
9-10.

Îndeti (--- ingheta), 99, 212.

Înferăcătura, 146.

Înpări (a fugi), 156.

Insurenție (insurecție), 124.

Întiet (încheg), 128.

Ispăsănie, 29.

Iznoă, 170.

J.

Jatcov (ung. zacskó; zajcău,
jascău), 79.

Jer (= ger), 118, 143.

Jertovnic (jertfelnic, altar), 19,
34, 80, 93, 115, 151-2, 160.

Jitie (= rugăciune; pop. po-
veste), 123.

Josană (= partea din jos a sa-
tului; cea din sus --- susană),
181.

L.

Leturdie (liturghie), 62.

Liubov (= iubire), 205

M.

Măestru, 113.

Mărădic (ung. maradék; ur-
maş), 24, 27, 37, 86, 91, 97.

Mărădui(a), 23, 88-9.

Marhă (ung. marha, vită), 13-4,
49.

Măştihoiă, 189.

Moare (de curechiu), 79.

Modular (mădular), 74.

Morariu (= mărar), 79.

N.

Năraz (plantă), 77.

Năvrneală (sirguintă), 17, 49.

Nemeastnic, 115.

Nemeşbîro, 28.

O.

Oarmede (oarmeghe şi ormije),
1, 22, 27, 50, 81, 135.

Ocitelnă (Cazanie), 13.

Omor (de ciumă), 64.

Opust (= dezlegare, sfîrşitul
liturghiei), 74.

Otălmăzuiesc (ung. oltalmazni
= a apăra, a griji), 161.

Ovar (avar, aver, chiar ocar
= akâr, ori), 36.

P.

Paninţi, 117.

Păr prăsat, 78.

Părăstaş (= parastas), 139.

Parohuş (paroh), 2, 4, 6.

Pîncete (pînce), 79.

Pont, 76.

Popoaie (preoteasă), 40.
 Popora (a preoți), 2, 24, 182.
 Potlas (ung. padlás; pod), 204.
 Potop (boală de vite), 49.
 Presbiterat, 68.

Prestrănepot, 208.
 Produții (aducere de titluri de nobilitate), 65.
 Provod (prohod), 58.
 Pruncă, 32.

R.

Rămas și ramașă (văduv și văduvă), 25.
 Rantie (bucată de pînă mai slabă), 78.
 Rejidenție (residenție), 75.

Rîntui (a strica, a descompune), 102.
 Rod (neam, rudenie), 29.
 Rudă¹, 45.

S.

Sarcă (țarcă), 79.
 Secheriș (de la ung. szekeres = cărăuș), 193.
 Sogor (ung. sógór; cumnat), 76.
 Șagontă, 139.
 Somsig (ung. szomszéd; vecin), 135.
 «Șpilava», 139.

Șterjere de sfinte (afurisanie), 116.
 Susani (= partea din sus a satului), 182, 184-5.
 Sușig (de la ungurește szükség = lipsă, trebuință, nevoie), 60, 94-5, 175.

T.

Taboră (tabără), 90.
 Tărșeșag (ung. társaság; obște, societate), 144-5.
 Teltuială (cheltuială), 13, 20.
 Telec (ung. telek = grădină, «zvoră»), 184.
 Temeteu (ung. temető; cimitir

în afară de sat; cel de lângă biserică se zice: țintirim), 170-1, 173.
 Testelui(a), 13.
 Tist (ung. tiszt = ofițer), 208.
 Turbătură, 78.

¹ Ung. = rud = botă, bucată de lemn lungă; veche măsură de suprafață a Romînilor din Maramurăș.

Ruda constă din 12 șucuri = 2 stînjini sau 4 metri fără 20 cm. Un șuc e 32 cm., și-l măsoară Romînul așa: prinde ruda cu amîndouă minile astfel, în cît virfurile degetelor mari să ajungă la olaltă; care distanță, la o mină normală, face cei 32 cm. La măsurătura de pămînt procedează în felul următor:

1. 1 rudă de pămînt e 40 de stînjini pătrați; măsurînd însă 8 rude în lung, și 1 în curmeziș, se capătă numai 32 de stînjini pătrați.

2. 1 fărtaiu de pămînt e 400 de stînjini pătrați, dar, măsurînd 8 rude în lung, 10 în curmeziș, se capătă numai 320 st. p.

3. 1 iugăr, sau, după cum zice Romînul maramureșean, *holt* (de la ung. holt) face 1.600 st. p., luînd totdeauna *iugărul* catastral, dar, măsurînd fărtaiuul mai sus amînit de 4 ori, primește numai 1.280 de stînjini pătrați.

Așa dar, după măsura aceasta, Romînul pierde la o rudă de pămînt 8 stînj. p.; la un fărtaiu: 80 st. p.; și, la un iugăr, în total pierde 320 stînjini pătrați.

U.

Uliță, 75.

Ustenială (osteneală), 21.

Ustenitor (ostenitor), 7.

V.

Varmeghe (varmighe și var-
mide), 10, 12-3, 15. V. și oar-
meghe.

Vrășire (putere), 97.

TRADUCERİ DIN UNGUREȘTE.

- Pag. 27. În anul 1838, a ajuns diac nobilul Mihaï Cziplé, și prin sirguința lui s'a reparat cartea aceasta, fiindcă a fost nemiș-birău și curator; 1840.
- « 28. S'a reparat prin zelul nobilului Mihaï Cziplé, nemiș-birău, diac și curator, la 30 Iulie 1840.
- « 87. Eu, Vasoc Roman, cu femeia mea, Titiana Roman, și cu feciorul meu, Timoteiü Roman, cu Dumitru, Vasalie și Todor, am făcut altarul de piatră, pentru 10 zloți renani și *fățoaie* pe altar, pentru un zlot vonaș și 34 grițari. Eu și Timoteiü Roman, feciorul lui Vasoc Roman, am cumpărat, pe altar, ciboriu, cu — zloți renani, și patru sfeșnice de aramă, afară de acestea: un ciboriu pentru săraci, cu 15 zloți renani, și pe seama diacului o strană, pe altar o *fățoaie*, cu 2 zloți renani; 4 April, anul 1795.
- « 106. Fiind greșită traducerea, pune în loc următoare:
S'a turnat acest clopot în 1814, pe seama sf. biserici din Giulești.
- « 121. Cartea aceasta, pentru mai mare slăvire a atotputernicului Domn Dumnezeü, și spre mai marea cinste a Sfinției Sale, pentru veșnica pomenire, a cumpărat-o pe cheltuiala sa spectabilul, nobilul și războinicul domn Mihaï Bălyá de Ieud, vice-spanul ordinar emerit al comitatului, spectabil nobil de Maramureș, cu soția sa, credincioasa, spectabila nobila doamna Ana Pap, pe seama sfintei biserici din Ieud; în anul 1781.
- « 124. Să se deie, cu cinste, pentru amintirea domniei sale nobilul și războinicul domn Gheorghe Bălyá, credinciosului iubitului și bunului meu domn cumnat de odinioară; Ieud.

Î N D R E P T Ă R Î .

Pagina	Rindul	Cetește:	În loc de:
14	9 și 10 de sus	potori, iție	potoritiie.
19	11 de sus	Czenko	Czemko.
23	2 de jos	Chira	Chrira.
28	7 de sus	által	alsal.
29	3 de sus	plăti	platü.
36	10 de jos	m'am	ni-am.
38	9 de sus	Danču	Dancu.
43	2 de sus	7164	7264.
43	3 « «	16 4	1754.
44	5 « «	Danci	Dani.
44	6 de jos	posna	de post.
45	8 de sus	1692	1702.
45	17 « «	Grabul	Grebul.
49	22 « «	1811	1881.
50	7 « «	Fițoae	Tițoae.
51	17 « «	Mălanca	Mălauca.
52	8 « «	Mălanca	Mălanc.
53	11 « «	Gruan	Gruau.
53	14 « «	6 mărieș	76 mărieș.
59	6 « «	Cosăului	Bosodului.
59	12 « «	Atanasie	Atansie.
62	8 « „	Hueresi	Hueasi.
63	23 « «	Cirnești	Cirnești.
64	2 de jos	Eud	End.
72	1 « «	1788	1784.
76	4 de sus	legai	lăs.
76	4 « «	de mare	de muiare.
81	8 de jos	Mața	Mața.
82	10 de sus	Simion	Sion.
86	5 « «	Popu	Papu.
93	25 de jos	Gabor	Gahoron.
94	16 de jos	cumpuctor	cumpu[r]etor.
101	8 « «	7165	7265.
103	11 de sus	Pentecostarion de Blaj, 1768	Psaltire rusească, din 1629.

Pagina	Rindul	Cetește:	În loc de
108	12 de jos	Getchei	Gatchei.
113	29 « «	Terese	Perese.
114	18 « «	tropol	tropotului.
114	10 « «	Tite	Tile.
118	4 « «	Apostol, fără titlu	Apostol manu- script.
124	8 « «	Strastnic	Evanghelie.
127	2 de sus	Leordina	Leordeni.
128	9 « «	Leordina	Leordeni.
137	9 de jos	Mihalca	Mihalea.
160	2 de sus	Poci	Paci.
201	9 de jos	Vălean	Vălcan.